Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Βιώσιμη Ανάπτυξη»

Δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η περίπτωση της WWF Ελλάς και Greenpeace. Θετικές επεμβάσεις και διαφοροποιήσεις

Τριμελής Επιτροπή

Αποστολόπουλος Κωνσταντίνος
Επιβλέπων Καθηγητής

Αμπελιώτης Κωνσταντίνος

Λαζαρίδη Αικατερίνη

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2009

Μπίμπα Κωνσταντίνα

ΑΜ: 26214

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ 6

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 8

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ 10

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Κοινωνικοί φορείς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 10

1.1 Ο τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας 10

1.2 Τα χαρακτηριστικά των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας 11

1.3 Η σύνδεση των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας με την Κοινωνία των Πολιτών .. 12

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 16

2.1 Τι είναι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 16

2.2 Η ιστορική εξέλιξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 17

2.3 Τα χαρακτηριστικά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 19

2.4 Κατηγορίες Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 20

2.5 Οι δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 21

2.6 Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 21

2.7 Πηγές χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 22

2.8 Τα προβλήματα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 24

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 28

3.1 Η ιστορική εξέλιξη των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 28

3.2 Τα γενικά χαρακτηριστικά των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 33

3.3 Ο ρόλος και οι δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 34

3.4 Τα προβλήματα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και προτεινόμενες λύσεις 37

4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση και σύγκριση της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace....42

4.1 Η WWF Ελλάς 42

4.1.1 Η ιστορική εξέλιξη της WWF και της WWF Ελλάς 42

4.1.2 Η αποστολή και οι δράσεις της WWF Ελλάς.... 44

4.1.3 Η νομική μορφή της WWF Ελλάς και ο τρόπος λειτουργίας της 46

4.1.4 Τα οικονομικά στοιχεία για τη λειτουργία της WWF Ελλάς 47

4.2 Η Greenpeace International και το ελληνικό γραφείο της.... 49

4.2.1 Η ιστορική εξέλιξη της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου της 49

4.2.2 Οι εκστρατείες της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου 51

4.2.3 Η αποστολή της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace 52

4.2.4 Η νομική μορφή και ο τρόπος λειτουργίας της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου.... 53

4.2.5 Οικονομικά στοιχεία για τη λειτουργία της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου.... 55

4.3 Ομοιότητες και διαφορές της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace 56

4.4 Το ζήτημα της ανεξαρτησίας των δύο μεγαλύτερων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 59

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ 62

5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Εμπειρικές μελέτες για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 62

5.1 Εμπειρικές μελέτες σε διεθνές επίπεδο για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 62

5.2 Εμπειρικές μελέτες και έρευνες στην Ελλάδα για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.... 65

6ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις....72

6.1 Τύποι ερωτηματολογίων της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 72

6.1.1 Πρώτος τύπος ερωτηματολογίου για τους πολίτες 72

6.1.2 Δεύτερος τύπος ερωτηματολογίου για τους εργαζομένους στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 74

6.2 Η μεθοδολογία της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. 76

6.2.1 Η περιγραφική στατιστική 76

6.2.2 Η ανάλυση σε συστάδες 77

6.2.3 Η παραγοντική ανάλυση 78

7^{ο} ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας 79

7.1 Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων από την περιγραφική στατιστική των ερωτηματολογίων των πολιτών 79

7.2 Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων από την ανάλυση σε συστάδες των ερωτηματολογίων των πολιτών 105

7.2.1 ΟΜΑΔΑ 1^{Η} : Ένθερμοι υποστηρικτές των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 106

7.2. 2 ΟΜΑΔΑ 2^{Η} : Υποστηρικτές των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων 107

7.2. 3 ΟΜΑΔΑ 3^{Η} : Ουδέτεροι απέναντι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 109

7.2.4 ΟΜΑΔΑ 4^{Η} : Διαφωνούντες με τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 112

7.3 Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων από την παραγοντική ανάλυση των ερωτηματολογίων των πολιτών 115

7.4 Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων από την περιγραφική στατιστική των ερωτηματολογίων των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 116

8ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Τελικά συμπεράσματα της έρευνας 122

8.1 Ανακεφαλαίωση των αποτελεσμάτων της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 122

8.2 Τελικά συμπεράσματα της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 127

8.3 Σύγκριση της στάσης του μέσου πολίτη με τη στάση του μέσου εργαζόμενου στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις 128

8.4 Τελικά συμπεράσματα για το ρόλο της Κοινωνίας των Πολιτών και των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας 132

8.5 Προτάσεις για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και την ενδυνάμωση του ρόλου τους 134

Αντί επιλόγου 136

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 138

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 138

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ 141

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ 144

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 146

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΜΗΤΡΩΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ 148

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ 166

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ 186

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ 194

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε: ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΤΑ ΣΥΣΤΑΔΕΣ 244

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με το τέλος της παρούσας εργασίας οφείλω να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους βοήθησαν στη διεξαγωγή και συγγραφή της. Θερμές ευχαριστίες απευθύνω στον πρόεδρο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη» και επιβλέποντα καθηγητή κύριο Αποστολόπουλο, στον καθηγητή κύριο Αμπελιώτη, στην καθηγήτρια κυρία Λαζαρίδη και στην επιστημονική υπεύθυνη κυρία Σδράλη. Η βοήθειά τους ήταν πολύτιμη και συνεχής καθόλη τη διάρκεια της προσπάθειάς μου.

Θερμές ευχαριστίες απευθύνω επίσης, στην οικογένειά μου, στην οικογένεια του κύριου Λάριου και στο φιλικό περιβάλλον μου, το οποίο ενθάρρυνε και υποστήριξε την παρούσα προσπάθεια. Είναι βέβαιο ότι χωρίς τη συμβολή όλων των παραπάνω η παρούσα προσπάθεια δεν θα είχε τη σημερινή μορφή της.

Οι όποιες ατέλειες της παρούσας εργασίας βαρύνουν τη συγγράφουσα. Και πάλι ευχαριστώ όλους θερμά και εύχομαι καλή μελέτη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη». Σκοπός της ήταν η διερεύνηση των δράσεων των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ο εντοπισμός των ομοιοτήτων και των διαφοροποιήσεων μεταξύ των δύο μεγαλύτερων οργανώσεων, καθώς και η εύρεση της στάσης που διατηρούν οι πολίτες απέναντι σε αυτές.

Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική αλλά και εμπειρική έρευνα, οι οποίες παρουσιάστηκαν στα παρακάτω οκτώ κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, εξετάστηκαν τα χαρακτηριστικά των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας και η σύνδεση τους με την Κοινωνία των Πολιτών. Διαπιστώθηκε ότι οι πολίτες μπορούν να οργανώνονται, μέσω της δράσης των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο έγινε παρουσίαση της ιστορικής εξέλιξης, των χαρακτηριστικών, των κατηγορίων, των δράσεων, του ρόλου, των πηγών χρηματοδότησης αλλά και των προβλημάτων μιας συγκεκριμένης κατηγορίας Κοινωνικών Φορέων, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Παρατηρήθηκε ότι το έργο που παράγουν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχει βαρύνουσα σημασία, ωστόσο κατά τη λειτουργία των συγκεκριμένων οργανώσεων παρουσιάζονται ορισμένα προβλήματα.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσίαστηκε η ιστορική εξέλιξη, τα γενικά χαρακτηριστικά, ο ρόλος, οι δράσεις αλλά και τα προβλήματα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, καθώς και οι προτεινόμενες λύσεις γι΄αυτά. Παρατηρήθηκε ότι οι συγκεκριμένες οργανώσεις βρίσκονται σε μια φάση ολιστικής προσέγγισης των περιβαλλοντικών ζητημάτων, ωστόσο το έργο τους παρεμποδίζεται από την παρουσία ορισμένων προβλημάτων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο έγινε παρουσίαση και σύγκριση της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace. Αναλυτικότερα, παρουσιάστηκε η ιστορική εξέλιξη, η αποστολή, η νομική μορφή, οι δράσεις και τα οικονομικά στοιχεία της κάθε οργάνωσης. Στο τέλος του κεφαλαίου διαπιστώθηκαν οι ομοιότητες και οι διαφοροποιήσεις, καθώς και το ζήτημα της ανεξαρτησίας της δράσης τους.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν εμπειρικές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό σχετικά με τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάστηκε η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας και η οποία εξέτασε ζητήματα σχετικά με τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Σ΄αυτό το κεφάλαιο έγινε παρουσίαση των δύο ερωτηματολογίων, του δείγματος και της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα. Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν και σχολιάστηκαν τα αποτελέσματα από την περιγραφική στατιστική, από την ανάλυση σε συστάδες και από την παραγοντική ανάλυση.

Τέλος, στο όγδοο κεφάλαιο έγινε ανακεφαλαίωση των κύριων σημείων της παρούσας εργασίας και συνάχθηκαν τα τελικά αποτελέσματα της μελέτης για τις δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Στη συνέχεια, του όγδοου κεφαλαίου έγινε σύγκριση της στάσης του μέσου πολίτη με τη στάση του μέσου εργαζόμενου στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και διαπιστώθηκαν ομοιότητες και διαφοροποιήσεις. Ακολούθως, παρουσιάστηκαν τα συμπεράσματα για το ρόλο της Κοινωνίας των Πολιτών και των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Η παρούσα εργασία ολοκληρώθηκε με ορισμένες προτάσεις που διατυπώθηκαν για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην ελληνική κοινωνία και την ενδυνάμωση του ρόλου τους στην ελληνική πολιτική σκηνή.

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Κοινωνικοί φορείς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

1.1 Ο τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας

Ο τρίτος τομέας της οικονομίας χαρακτηρίζεται από πολλούς ερευνητές ως τομέας Κοινωνικής Οικονομίας ή μη κερδοσκοπικός τομέας ή τρίτο σύστημα. Ο τομέας αυτός βρίσκεται ανάμεσα στη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα και χαρακτηρίζεται από κοινωνικές αξίες και την έλλειψη του κερδοσκοπικού κινήτρου.

Ο τρίτος τομέας εκτελεί οικονομικές πράξεις και δημιουργεί υπεραξία αλλά δεν τη διανέμει στους ιδιοκτήτες των κεφαλαίων παρά μόνο τη χρησιμοποιεί για κοινωνικούς σκοπούς[1]. Το ιδιαίτερο στοιχείο του τρίτου τομέα της οικονομίας είναι ο συνδυασμός ιδιωτικών, δημόσιων, και σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων για την πραγματοποίηση δράσεων κοινής ωφέλειας.

Σύμφωνα με τον John Hopkins, ο μη κερδοσκοπικός τομέας ή αλλιώς τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας περιλαμβάνει εθελοντικές, ιδιωτικές, αυτοδιοικούμενες οργανώσεις, οι οποίες διαθέτουν τα κέρδη για τη χρηματοδότηση και την πραγματοποίηση κοινωνικών δράσεων. Τις οργανώσεις αυτές τις στηρίζουν τα μέλη τους (stakeholders) σε αντίθεση με τον ιδιωτικό τομέα που τον στηρίζουν οι μέτοχοι (shareholders) και το δημόσιο τομέα που τον στηρίζει το κράτος.

Τέλος, ο ορισμός που έχει επικρατήσει για την Κοινωνική Οικονομία (Economie sociale[2]) ανάμεσα στα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ο ακόλουθος. Ο όρος Κοινωνική Οικονομία περιλαμβάνει φορείς που αναπτύσσουν ποικίλες οικονομικές και μη δραστηριότητες, οι οποίες δεν ανήκουν στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό κερδοσκοπικό τομέα και οι οποίες έχουν ως κίνητρο την κοινωνική αλληλεγγύη και επιδιώκουν κοινωνικούς στόχους.

---

[1] Παπαγεωργίου Κ. (2005), Μαθήματα Κοινωνικής Οικονομίας, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιαών Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη», Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, σελ. 25-37.

[2] Ο όρος «Κοινωνική Οικονομία» προέρχεται από τη Γαλλία και χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά το 19ο αιώνα. Περιελάμβανε φορείς που επεδίωκαν τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και την ποιότητα της ζωής.

Εξίσου επιτυχημένοι και σύντομοι ορισμοί του όρου «Κοινωνική Οικονομία» είναι ο γερμανικός όρος «Οικονομία της Κοινωνικής Ωφέλειας» (Gemeinewirtschaft) και ο βρετανικός όρος «Εθελοντικός Τομέας». Από τους παραπάνω ορισμούς μπορούν να συναχθούν τα χαρακτηριστικά των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας.

1.2 Τα χαρακτηριστικά των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας

Τα χαρακτηριστικά των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας ή κοινωνικών φορέων[3] επικεντρώνονται στον τρόπο λειτουργίας αυτών των φορέων. Ο τρόπος χρηματοδότησης, οι οικονομικοί στόχοι, η ανεξαρτησία της διοίκησης, η ύπαρξη δημοκρατικών διαδικασιών και κοινωνικών αξιών είναι ορισμένα από τα στοιχεία που εξετάζονται για το χαρακτηρισμό ενός φορέα ως φορέα Κοινωνικής Οικονομίας.

Αναλυτικότερα, τα κριτήρια για την κατάταξη ενός φορέα στους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας είναι:

1. Η ανεξαρτησία της δράσης από τον κρατικό τομέα
2. Η απουσία του κερδοσκοπικού κινήτρου
3. Η ανεξάρτητη δημοκρατική διοίκηση
4. Η ελεύθερη συμμετοχή εθελοντών
5. Η δημοκρατική λήψη αποφάσεων
6. Η εξύψωση ανθρωπιστικών και δημοκρατικών αρχών
7. Η εξυπηρέτηση κοινωνικών σκοπών ανεξαρτήτως οικονομικών κινήτρων

Το σύνολο των παραπάνω χαρακτηριστικών εξηγεί τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας. Ως σημαντικότερα στοιχεία των συγκεκριμένων φορέων δύναται να θεωρηθούν η ανεξάρτητη δράσης τους, η δημοκρατική τους λειτουργία και ο τελικός τους στόχος, δηλαδή η εξύψωση ανθρωπιστικών και κοινωνικών αρχών. Ωστόσο όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά σκιαγραφούν τον ιδιαίτερο ρόλο που διαδραματίζουν οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας στη σύγχρονη κοινωνικο-οικονομικο-πολιτική πραγματικότητα.

[3] Παπαγεωργίου Κ. (2005), Μαθήματα Κοινωνικής Οικονομίας, όπ. π.

1.3 Η σύνδεση των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας με την Κοινωνία των Πολιτών

Ο οικονομικός όρος «Κοινωνική Οικονομία» περιγράφει ένα νέο χώρο ανάμεσα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος διαθέτει πολική ισχύ. Ο πολιτικός όρος, που περιγράφει το συγκεκριμένο χώρο είναι ο όρος «Κοινωνία των Πολιτών» για τον οποίο τον τελευταίο καιρό στην Ελλάδα γίνεται πολύς λόγος.

Η Κοινωνία των Πολιτών (Civil Society[4]) δημιουργήθηκε από την αναγκαιότητα της κοινωνίας να διευρύνει το ρόλο της στην παγκοσμίως μεταβαλλόμενη πολιτική σκηνή με σκοπό να δοθεί μια λύση στην κρίση της έμμεσης, αντιπροσωπευτικής, κοινοβουλευτικής δημοκρατίας[5]. Συνεπώς, δημιουγήθηκε για να αντιμετωπίσει πάγια και διαρκή προβλήματα, τα οποία δεν τύγχαναν της κατάλληλης αντιμετώπισης από τους ήδη υπάρχοντες φορείς. Οι ίδιοι οι πολίτες ένιωσαν την ανάγκη να ενεργοποιηθούν και να κινηθούν οργανωμένα και αποτελεσματικά ενάντια σε κρατικές κυρίως δράσεις που έπληττταν και πλήττουν το δημόσιο συμφέρον, τις κοινωνικές και δημοκρατικές αρχές.

Η Κοινωνία των Πολιτών[6] αποτελεί μια νέα ομάδα πίεσης στην πολιτική αρένα με συνεχώς αυξανόμενη ισχύ. Κύριος λόγος της αυξανόμενης ισχύς της είναι η διευρυμένη κοινωνική της βάση και η ικανοποίηση των αιτημάτων και αναγκών των πολιτών. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται καθώς η Κοινωνία των Πολιτών αποτελείται από ενεργούς πολίτες, οι οποίοι δρουν συλλογικά, δημόσια και ανεξάρτητα από την κρατική δράση με στόχο την αντιμετώπιση των υπαρχόντων προβλημάτων που υποβιβάζουν τα αιτήματα τους. Η συλλογική δράση της Κοινωνίας των Πολιτών οργανώνεται από τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας, δηλαδή από φορείς που φέρουν τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Συνεπώς, οι πολίτες μέσω των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας οργανώνουν την Κοινωνία των Πολιτών. Η Κοινωνία των Πολιτών μέσω της συλλογικής και

---

[4] Kaldor M. (2003), Civil Society and Accountability, *Journal of Human Development 4* (1), pp. 5-27.

[5] Δουκάκης Λ., Λιάπη Μ., Κυλάκου Κ. (2004), Θεσμικοί σχηματισμοί και κοινωνικό πεδίο: Ο ρόλος των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση των πολιτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, μελέτη του *Κέντρου Γυναικείων Μελετών και Ερευνών,* Αθήνα.

[6] Κουταλάκης Χ. (2006), Κράτος, κοινωνία των πολιτών και συμφέροντα. Σύγκρουση, διαπραγμάτευση και συμμετοχή σε νέες μορφές περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, *Διεθνής και Ευρωπαϊκή πολιτική*, σσ. 210-212.

οργανωμένης δράσης και διαθέτοντας την απαιτούμενη ισχύ διεκδικεί το δικαίωμα των πολιτών σε μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Οι οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και φορείς Κοινωνικής Οικονομίας πιέζουν για τη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων[7] και ειδικότερα στη διαμόρφωση, το σχεδιασμό και την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής σε ευαίσθητους κοινωνικούς τομείς, όπως το περιβάλλον. Τις «πράσινες» πιέσεις των κοινωνικών φορέων ενίσχυσε το κείμενο της Διεθνούς Σύμβασης του Άαρχους[8], το οποίο έχει επικυρωθεί με νόμο του ελληνικού κράτους το 2005.

Η Σύμβαση αυτή αναγνωρίζει το «τριπλό δικαίωμα των πολιτών στο περιβάλλον». Βάση αυτού του δικαιώματος οι πολίτες μπορούν να διεκδικήσουν από τη διοίκηση και εν συνεχεία, εάν δεν ικανοποιηθούν τα αιτήματά τους από τα δικαστήρια, το δικαίωμά τους σε ένα περιβάλλον που δεν υποβαθμίζει την ποιότητα της ζωής τους. Η διεκδίκηση μπορεί να γίνει είτε ατομικά είτε συλλογικά μέσα από συλλογικούς φορείς. Οι συλλογικές μορφές εκπροσώπησης και διεκδίκησης κρίνονται αποτελεσματικότερες καθώς μπορούν να ασκήσουν αυξημένη πίεση σε κρατικούς φορείς και να επιτύχουν αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των πολιτών.

Προϋπόθεση, όμως, για να συμμετάσχουν οι πολίτες σε οργανωμένες συλλογικές μορφές εκπροσώπησης, όπως είναι οι κοινωνικοί φορείς, είναι η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση των συγκεκριμένων φορέων για την αύξηση της συμμετοχής των πολιτών σε αυτές. Τοιουτοτρόπως, οι κοινωνικοί φορείς θα αυξήσουν την κοινωνική και πολιτική ισχύ τους και θα καταπολεμήσουν συλλογικά την κρατική αυθαιρεσία μέσω της άσκησης αυξημένης πιέσης και την επιβολή αμοιβαίων ελέγχων (checks and balances[9]).

Συμπερασματικά, η Κοινωνία των Πολιτών μέσω των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας μπορεί να κινητοποιήσει τους πολίτες να συμμετέχουν σε συλλογικές

---

[7] Σημίτη Μ. (2002[α]), Κοινωνία των πολιτών. Νέες μορφές συλλογικής δράσης, *ΣΠΟΥΔΑΙ*, Τόμος 52, Τεύχος 4ο, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

[8] Μπίμπα Κ. (2007), Η Σύμβαση του Άαρχους και η εφαρμογή της από το ελληνικό κράτος. Μια υπόθεση δημοκρατικών και διοικητικών αρχών, αδημοσίευτη Διπλωματική εργασία στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Κράτος και Δημόσια Πολιτική» του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, σσ. 62-64.

[9] Dreiling M., Wolf B. (2001), Environmental Movement Organizations and political Strategy, *Organization & Environment,* Vol. 14 No 1, pp. 34-54.

μορφές εκπροσώπησης με στόχο να αυξηθεί η πίεση και ο έλεγχος προς την κρατική εξουσία, ιδιαίτερα σε κρίσιμους τομείς, όπως είναι ο τομέας του περιβάλλοντος[10]. Ταυτόγχρονα με την αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των δικαιωμάτων των πολιτών δύναται να επιτευχθεί εν μέρει η εξυγίανση του κρατικού μηχανισμού και της πολιτικής σκηνής της χώρας, καθώς, επίσης, η καλύτερη ποιότητα της δημοκρατίας.

[10] Spanou C. (1995b), Public Administration and the Environment: The Greek Experience in Skourtos M. & Sofoulis K. (eds.), *The Environmental Policy in Greece: Analyzing the environmental issue through the social sciences*, Typothito: Athens, pp.115-175.

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

2.1 Τι είναι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις[11] αποτελούν φορείς Κοινωνικής Οικονομίας και μορφές εκπροσώπησης της Κοινωνίας των Πολιτών. Τα χαρακτηριστικά, ο ρόλος, οι δράσεις, οι τρόποι χρηματοδότησης και ο τρόπος λειτουργίας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων βρίσκονται σε συμφωνία με τα χαρακτηριστικά των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας και ανταπορκίνονται στο σύγχρονο ρόλο που διαδραματίζει η Κοινωνία των Πολιτών.

Αρχικά, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Non Governmental Organisations-NGOs[12]) ως φορείς Κοινωνικής Οικονομίας διαθέτουν τα χαρακτηριστικά αυτών, δηλαδή η δράση τους είναι ανεξάρτητη από τον κρατικό τομέα, η λειτουργία τους χαρακτηρίζεται από την απουσία του κερδοσκοπικού κινήτρου, διαθέτουν ανεξάρτητη δημοκρατική διοίκηση, η λήψη των αποφάσεων γίνεται με δημοκρατικό τρόπο, η συμμετοχή εθελοντών είναι ελεύθερη, ενώ ο στόχος τους είναι η εξύψωση ανθρωπιστικών και δημοκρατικών αρχών, καθώς και η εξυπηρέτηση κοινωνικών σκοπών ανεξαρτήτως οικονομικών κινήτρων. Επίπρόσθετα, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εκρποσωπούν τα αιτήματα και τις επιθυμίες των πολιτών.

Για την πληρέστερη παρουσίαση της έννοιας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων παρατίθεται ο ορισμός του Wahl Peter[13] για αυτές. Σύμφωνα λοιπόν, με

---

[11] Ο όρος «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» είναι διαδεδομένος στην ελληνική βιβλιογραφία ως μετάφραση του όρου Non Governmental Organisations-NGOs. Σύμφωνα με τον Χαράλαμπο Ανθόπουλο η μετάφραση είναι ατυχής καθώς οι οργανώσεις αυτές δεν είναι μόνο ανεξάρτητες από την κυβέρνηση, δηλαδή τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς, αλλά και από τα πολιτικά κόμματα και τη διοίκηση. Συνεπώς η καλύτερη απόδοση του όορου θα ήταν Μη Κρατικές Οργανώσεις. Ανθόπουλος Χ. (2002), Πολιτικά Κόμματα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, *Κοινωνία των Πολιτών*, http://www.koinoniapoliton.gr/site/content/view/170/27/lang,el_GR.UTF8/.

[12] Ο όρος Non Governmental Organisations-NGOs πρωτοεμφανίστηκε το 1945 στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο πρέβλεπε την αναγνώριση συμβουλευτικού καθεστώτος σε διεθνείς και εθνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Otto, D. (1996), Nongovernmental Organizations in the United Nations System: The Emerging Role of International Civil Society, *Human Rights Quarterly*, vol. 18, no. 1, http://scholar.google.gr/scholar?hl=el&lr=&q=info:vjMnPNh5IIIJ:scholar.google.com/&output=viewport&pg=1.

[13] Wahl P. (1997), Mythos und Realitaet internationaler Zivilgesselschaft, *Venetzt und verstickt. Nicht Regierungsorganisationen als gesselschaftliche Produktivkraft*, Minster, Westfaelisches Dampfboot.

τον Wahl Peter οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν ενώσεις εθελοντικές, ανεξάρτητες από το κράτος και τα πολιτικά κόμματα, αγαθοεργείς, μη κερδοσκοπικές, που αποδέχονται ως μέλη τους άτομα ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία και φύλο. Στον παραπάνω ορισμό μπορούν να προστεθούν η διοικητική ανεξαρτησία, ο δημοκρατικός τρόπος λειτουργίας τους, η καταστατική κατοχύρωσή τους και η ιδιωτική πρωτοβουλία ίδρυσης και οργάνωσής τους.

Σύμφωνα με έναν άλλον ορισμό του Παντελή Σκλιά[14], οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν ένα ιδιωτικό, μη κερδοσκοπικό ίδρυμα ή οργάνωση, που διαθέτει μια σχετική τουλάχιστον αυτονομία από κρατικούς ή παρακρατικούς οργανισμούς και διακυβερνητικούς οργανισμούς. Αποτελούν, επίσης, ένα δομημένο οργανισμό, ο οποίος εκφράζει συγκεκριμένα συμφέροντα ή ενδιαφέροντα ή και ανησυχίες μιας ομάδας ανθρώπων, αποδεικνύοντας την αδιάκοπη πολιτική συμμετοχή σε εθνικό ή και σε διεθνές επίπεδο, στοχεύοντας στην ικανοποίηση των προαναφερθέντων ενδιαφερόντων ή και ανησυχιών.

Από την άλλη ο Gerard Clark[15] ορίζει πιο σύντομα τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ως ιδιωτικές, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με διακριτό νομικό χαρακτήρα που έχουν ως στόχο τους το κοινό καλό.

Οι παραπάνω ορισμοί διαθέτουν πολλά κοινά στοιχεία. Ως κυριότερα χαρακτηριστικά όμως, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θεωρούνταιμη ανεξαρτησία της δράσης τους, ο δημοκρατικός τρόπος λειτουργίας τους και η εξυπηρέτηση των κοινών συμφερόντων με στόχο την επίτευξη του κοινού καλού.

2.2 Η ιστορική εξέλιξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έκαναν την εμφάνισή τους τη δεκαετία του ΄80. Εκείνη την περίοδο δημιουργήθηκαν πολλά κοινωνικά κινήματα για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων. Τα κινήματα εκείνης της περιόδου ήταν κυρίως ουμανιστικά και οικολογικά, ενώ είχαν έντονο το στοιχείο της διαφοροποιημένης στάσης απέναντι στη στάση που διατηρούσαν τα κράτη και τα

[14] Sklias P. (1999), Non Governmental Organizations and the International Political Economy with special reference to the European Union's Development Policy, Anubis, Athens.
[15] Clark G. (1998), Non Governmental Organizations and Politics in the Developing World, *Political Studies* 46: 36-52.

κόμματα της εποχής. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις της δεκαετίας του ΄80 αποτελούσαν τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις της πρώτης γενιάς[16].

Ακολούθησαν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις της δεκαετίας του ΄90, οι οποίες απέκτησαν καλύτερη οργάνωση, διεθνή δικτύωση, αυξημένη ισχύ και άρχισαν να ασκούν κριτική στο δημόσιο χώρο. Κύριο χαρακτηριστικό των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων της δεύτερης γενιάς αποτέλεσε η ανάληψη δημόσιας ευθύνης απέναντι στα κοινά συμφέροντα των πολιτών. Άρχισαν, δηλαδή, να εκπροσωπούνται τα κοινά συμφέροντα όλων των πολιτών και να αναλαμβάνονται δράσεις για την ικανοποίηση αυτών από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις της δεκαετίας του ΄90.

Η τρίτη γενιά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι η γενιά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων του 21ου αιώνα. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν περιορίζονται μόνο στην εκπροσώπηση των κοινών συμφερόντων των πολιτών, αλλά προωθούν, επίσης, τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και μάχονται για μια νέα διαμόρφωση του δημόσιου χώρου μέσα στον οποίο θα ασκείται η δημόσια εξουσία από περισσότερους δρώντες. Ο στόχος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων του 21ου αιώνα φαίνεται να είναι η προώθηση νέων μορφών διαβούλευσης και συμμετοχικής δημοκρατίας. Επιπρόσθετα, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις του 21ου αιώνα ισχυροποιούνται εξαιτίας της αυτονομίας που απολαμβάνουν στη χάραξη των πολιτικών τους, εξαιτίας της ανεξαρτησίας στη λειτουργία τους από την κεντρική διοίκηση, αλλά και λόγω της προώθησης νέων μοντέλων συμμετοχικής διακυβέρνηση.

Γίνεται αντιληπτό μέσα από την ιστορική εξέλιξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ότι επιτυγχάνουν συνεχώς να προσαρμόζονται στις εξελίξεις της διεθνούς κοινονικο-οικονομικο-πολιτικής σκηνής και να ανταποκρίνονται άμεσα στις απαιτήσεις των πολιτών για αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους στη σύγχρονη πραγματικότητα.

---

[16] ΙΣΤΑΜΕ (2006), *Ο ρόλος και Συμμετοχή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στα Μοντέλα Πολιτικής Διακυβέρνησης του μέλλοντος. Προτάσεις και προσαρμογή στα πλαίσια της ελληνικής εμπειρίας,* Ίδρυμα Ανδρέας Παπανδρέου, Αθήνα.

2.3 Τα χαρακτηριστικά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Συνοψίζοντας τα στοιχεία[17] που προαναφέρθηκαν για τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας και τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τον ορισμό των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ένας φορέας Κοινωνικής Οικονομίας αποτελεί Μη Κυβερνητική Οργάνωση εάν διαθέτει όλα τα παρακάτω απαριθμημένα στοιχεία. Συνεπώς ένας φορές αποτελεί Μη Κυβερνητική Οργάνωση εάν πληρή όλες τις παρακάτω προϋποθέσεις.

1. Εάν είναι κρατικά ανεξάρτητη οργάνωση (μη κυβερνητική). Να μην επεμβαίνει δηλαδή το κράτος κατά τη σύστασή της ή κατά τη λειτουργία της.

2. Εάν είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Να μην αποσκοπεί δηλαδή στη δημιουργία κέρδους για ιδιωτική χρήση.

3. Εάν έχει συσταθεί, οργανωθεί και να λειτουργεί με ιδιωτική πρωτοβουλία για να εξασφαλισθεί η αποχή από κάθε είδους πολιτικές εξαρτήσεις.

4. Εάν είναι εθελοντικού χαρακτήρα. Να συμμετέχει δηλαδή εθελοντικά όποιος το επιθυμεί.

5. Εάν λειτουργεί βάσει καταστατικού χάρτη, ο οποίος θα καθορίζει με σαφήνεια τον τρόπο λειτουργίας και τη διοικητική δομή της.

6. Εάν εξασφαλίζει, να διαφυλάττει και να προωθεί τις δημοκρατικές αξίες.

7. Εάν εξασφαλίζει, να διαφυλάττει και να προωθεί την αυτονομία της στοχοθεσίας[18], της λειτουργίας και της χρηματοδότησής της.

Τα παραπάνω αναλυτικά χαρακτηριστικά πρέπει να υπάρχουν καθόλη τη διάρκεια της ύπαρξης ενός φορέα που επιθυμεί να κατατάσσεται στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

---

[17] Kamat S. (2004), The Privatization of the Public Interest: Theorizing NGO Discourse in Neoliberal Era, Review of International Political Economy 11 (1), pp. 155-176.

[18] Ρουμπείδου Ε. (2000), *Η δράση των ελληνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων στην Νοτιοανατολική Ευρώπη,* αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές», Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

2.4 Κατηγορίες Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ανάλογα με τον καθεστωτικό τους στόχο, αναπτύσσουν συγκεκριμένες δράσεις. Οι δράσεις και η εμβέλεια του έργου της κάθε Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης επιτρέπουν την κατηγοριοποίηση[19] της σε μία από τις τρεις μεγάλες κατηγορίες.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που αναπτύσσουν διεθνή δράση μόνο σε αναπτυσσόμενες χώρες, και οι οποίες εξυπηρετούν κυρίως ανθρωπιστικού χαρακτήρα ανάγκες. Ενδεικτικά αναφέρονται δύο μεγάλες οργανώσεις αυτής της κατηγορίας, όπως είναι οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα και η Γιούνισεφ.

Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που αναπτύσσουν διεθνή δράση[20] σε ανεπτυγμένες χώρες, και οι οποίες έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση παγκόσμιων προβλημάτων. Τέτοια προβλήματα είναι το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η κλιματική αλλαγή και η εξαφάνιση τμήματος της βιοποικιλότητας. Για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση αυτών των παγκόσμιων προβλημάτων οι συγκεκριμένες οργανώσεις δημιουργούν παραρτήματα σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες, δημιουργώντας ένα δίκτυο δράσης και αυξάνοντας την πίεση και την αποτελεσματικότητά τους σε διεθνές επίπεδο. Τέτοιες οργανώσεις είναι η WWF και η Greenpeace.

Η τρίτη και τελευταία κατηγορία αποτελείται από τοπικές και εθνικές οργανώσεις που στόχο έχουν την αντιμετώπιση τοπικών ή εθνικών προβλημάτων. Οι οργανώσεις αυτές είναι μικρότερες σε μέγεθος από τις προηγούμενες και οι δράσεις τους είναι θεματικά πιο περιορισμένες. Ωστόσο, το μικρό μέγεθος μιας οργάνωσης και ο εθνικός της χαρακτήρας δεν αποτελούν εμπόδια στην αποτελεσματική αντιμετώπιση κάποιων προβλημάτων με τοπικό χαρακτήρα. Τέτοιες οργανώσεις είναι η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, ο Αρκτούρος και το Δίκτυο Μεσόγειο ΣΟΣ.

---

[19] Οι κατηγοριοποιήσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ποικίλουν, εξαιτίας του πλήθους των χαρακτηριστικών και των δράσεων αυτών των οργανώσεων. Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε μια γενική κατηγοριοποίηση με βάση την εμβέλεια και το χαρακτήρα του έργου των οργανώσεων.

[20] Μπατίκα Μ. (2004), Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανισμών την περίοδο της παγκοσμιοποίηση. Ειδικότερα η περίπτωση της Greenpeace, Πτυχιακή εργασία του τμήματος Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας του Τεχνολογικού Ιδρύματος Δυτικής Μακεδονίας, Καστοριά, http://artemis.cslab.ntua.gr/Dienst/UI/1.0/Display/artemis.teikoz.kastoria/PT2004-0146.

2.5 Οι δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Τα αντικείμενα των δράσεων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που απευθύνονται σε χώρες του εξωτερικού είναι δυνατόν να οριστούν μέσα από τον επίσημο ορισμό[21] που έδωσε το Υπουργείο Εξωτερικών για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Τα αντικείμενα των δράσεών τους είναι κυρίως η παροχή επείγουσας βοήθειας σε ανθρωπιστικό επίπεδο, σε επισιτιστικό, αλλά και σε αναπτυξιακό προς πληθυσμούς που χρήζουν βοήθειας, με στόχο την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξή τους.

Ωστόσο, υπάρχουν Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που αναπτύσσουν τη δράση τους εντός της χώρας που εδρεύουν. Τα αντικείμενα των δράσεων των συγκεκριμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων άπτονται κυρίως θεμάτων ανθρωπιστικής βοήθειας, εκπαίδευσης, πολιτισμού, περιβάλλοντος ή και ενίσχυσης των δημοκρατικών θεσμών. Τέτοιες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι ενδεικτικά οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, ο Ερυθρός Σταυρός, η WWF Hellas, το ελληνικό γραφείο της Greenpeace, η Ευρωπαϊκή Προοπτική και η Διεθνής Αμνηστία.

Οι δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ποικίλουν ανάλογα με τον καθεστωτικό στόχο της οργάνωσης, ενώ επιλέγονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της οργάνωσης. Οι δράσεις που επιλέγονται από τη Διοίκηση της οργάνωσης στοχεύουν στην υλοποίηση του καθεστωτικού της στόχου, και στοχεύουν στην αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου προβλήματος. Τέλος, οι δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προσαρμόζονται στις ανάγκες της κάθε χώρας και της περιοχής στην οποία δραστηριοποιούνται.

2.6 Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι πολυσήμαντος και πολυδιάστατος, ενώ σχετίζεται άμεσα με το ρόλο της Κοινωνίας των Πολιτών, την

[21] Σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό που έδωσε το Υπουργείο Εξωτερικών για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αυτές «είναι μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν ως αντικείμενο, κυρίως, την παροχή επείγουσας ανθρωπιστικής, επισιτιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας προς τους πληθυσμούς αναπτυσσόμενων χωρών προκειμένου να συντελέσουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αυτών των χωρών». Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τχ. πρώτο, αρ. Φύλλου 138, 5 Ιουλίου 1999.

οποία εκπροσωπούν. Συγκεκριμένα, ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι η εκπροσώπηση των συμφερόντων των πολιτών, η ενημέρωση και η οργανωμένη κινητοποίησή τους, η αντιπροσώπευση των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων (συμμετοχική δημοκρατία[22]) και η αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν υποκαθιστούν την κρατική λειτουργία[23], ωστόσο παρέχουν χρήσιμες υπηρεσίες και γνώσεις σε τομείς, όπου η κρατική λειτουργία είτε υστερεί είτε δεν τους καλύπτει επαρκώς. Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων διαμορφώνεται σε άμεσα ενημερωτικό και οργανωτικό για τους πολίτες, μέσα από όλες τις ενημερωτικές και οργανωτικές δράσεις που αναπτύσσουν οι συγκεκριμένες οργανώσεις και έμμεσα γνωμοδοτικό για τους κρατικούς φορείς, καθώς οι ίδιες οργανώσεις δύνανται να ενημερώνουν το κράτος και να γνωμοδοτούν σχετικά με σύγχρονες λύσεις αντιμετώπισης των προβλημάτων.

Τέλος, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις μπορούν να αναπτύσσουν πρόσθετους επιμέρους ρόλους ανάλογα με τον καθεστωτικό στόχο τον οποίο υπηρετούν και τις ανάλογες δράσεις που αναπτύσσουν. Για παράδειγμα, εάν μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση έχει ως καθεστωτικό της στόχο την επίτευξη αποτελεσματικής περιβαλλοντικής προστασίας τότε ο ρόλος της αποκτά μια πράσινη οικολογική διάσταση.

2.7 Πηγές χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Πολύ σημαντικό στοιχείο για την παρουσίαση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελεί ο τρόπος χρηματοδότησής τους. Ο χαρακτήρας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, όπως έχει ήδη παορυσιαστεί, δεν επιτρέπει την παροχή υπηρεσιών ή προϊόντων με στόχο το κέρδος[24]. Ωστόσο, για να υλοποιηθούν οι δράσεις των συγκεκριμένων οργανώσεων απαιτούνται οικονομικοί πόροι. Για το λόγο αυτόν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διαθέτουν τέσσερις πιθανές πηγές χρηματοδότησης.

---

[22] Παναγιωτίδου Ε. (2006), Εταιρική σχέση κράτους-κοινωνίας πολιτών. Προς ένα Νέο Μοντέλο Διακυβέρνησης; Το παράδειγμα της ελληνικής αναπτυξιακής συνεργασίας & βοήθειας, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Κράτος και Δημόσια Πολιτική», Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

[23] Σκλιάς Π., Χουλιάρας Α. (2002), Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η διεθνής αναπτυξιακή συνεργασία, Αθήνα, Παπαζήση.

[24] Ρουμπείδου Ε. (2000), *Η δράση των ελληνικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, όπ.π.*

Οι πιθανές πηγές χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι:

1. Οι φίλοι-μέλη της κάθε Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, οι οποίοι συνδράμουν οικονομικά την οργάνωση με τη μορφή ετήσιων συνήθως συνδρομών. Το ποσοστό της χρηματοδότησης από τη συγκεκριμένη πηγή φτάνει το 30,99%[25] της συνολικής χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

2. Οι ιδιωτικοί χορηγοί, οι οποίοι συνδράμουν οικονομικά την οργάνωση με τη μορφή χορηγιών. Οι ιδιωτικοί χορηγοί μπορεί να είναι επιχειρήσεις, τράπεζες, βιομηχανίες, οι οποίες για να ενισχύσουν τη δράση μιας Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης καταθέτουν κάποιο ποσό στο λογαριασμό της. Ορισμένες φορές η χρηματοδότηση κάποιας μεγάλης Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης συμβαίνει παράλληλα και για λόγους προβολής του κοινωνικού προφίλ της εταιρίας. Το ποσοστό της χρηματοδότησης από αυτή την πηγή ανέρχεται στο 1,41% της συνολικής χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

3. Επίσης, οι κρατικοί φορείς, οι οποίοι με τη μορφή επιχορηγήσεων ενισχύουν συγκεκριμένες δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Το ποσοστό της χρηματοδότησης από τη συγκεκριμένη πηγή ανέρχεται σε 7,51% της συνολικής χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

4. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύει ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με τη μορφή επιδοτήσεων, για να προωθήσουν συγκεκριμένες δράσεις της σε χώρες-μέλη της. Το ποσοστό της χρηματοδότησης από τη συγκεκριμένη πηγή ανέρχεται σε 2,35% της συνολικής χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Γίνεται αντιληπτό ότι η δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων δεν καλύπτεται από μία μόνο πηγή χρηματοδότησης. Οι διοικήσεις αυτών των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων καταφεύγουν στην εύρεση περισσότερων πηγών οι οποίες θα καλύψουν τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες τους. Το καθεστώς χρηματοδότησης του 57,75% των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι μικτό,

[25] Τα ποσοστά χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων έχουν αντληθεί από την έρευνα του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Μελετών Ελλάδος (ΙΟΒΕ) για τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, www.iobe.gr.

δηλαδή από πολλές πηγές χρηματοδότησης. Με τον τρόπο αυτόν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις επιτυγχάνουν καλύτερη οικονομική σταθερότητα και μεγαλύτερα ποσοστά ανεξαρτησίας και ανάπτυξης.

2.8 Τα προβλήματα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Τα χαρακτηριστικά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και οι πηγές χρηματοδότησής[26] τους δημιουργούν κάποια προβλήματα κατά τη λειτουργία των συγκεκριμένων οργανώσεων. Τα προβλήματα που ανακύπτουν αφορούν κυρίως την αυτονομία της δράσης τους.

Εξ ορισμού οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν πρέπει να έχουν καμία κρατική ή πολιτική ή οικονομική εξάρτηση έτσι ώστε η δράση τους να είναι αυτόνομη[27]. Στην περίπτωση, όμως, που οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις λαμβάνουν κάποια κρατική ή ευρωπαϊκή ή ιδιωτική επιχορήγηση για να υλοποιήσουν μια συγκεκριμένη δράση με δημόσιο όφελος, αυτόματα αντιβαίνουν στα καθεστωτικά χαρακτηριστικά τους;

Η απάντηση δεν είναι μονοδιάστατη και σίγουρα δεν είναι εύκολη. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η συνήθης τακτική στον 21^{ο} αιώνα είναι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να δέχονται τέτοιου είδους οικονομικές βοήθειες για να μπορέσουν να καλύψουν μεγάλου μεγέθους και σημαντικότητας δράσεις, τις οποίες το κράτος ή η Ευρωπαϊκή Ένωση ή ακόμα και εταιρίες δεν έχουν την οργάνωση ή και την τεχνογνωσία για να τις πραγματοποιήσουν αποτελεσματικά.

Στην περίπτωση των χορηγιών των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από μεγάλες ιδιωτικές εταιρίες, οι χορηγίες γίνονται δεκτές όταν γίνει στάθμιση μεταξύ κοινωνικού οφέλους και οργανωτικής αυτονομίας και υπερισχύσει το συλλογικό όφελος.

Παρατηρείται ότι το κριτήριο της αυτονομίας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων δεν είναι αυστηρά πλέον οριζόμενο αλλά προσαρμόζεται στις ανάγκες

[26] Σύμφωνα με το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Μελετών Ελλάδος (ΙΟΒΕ) το 33,21% των προβλημάτων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων οφείλονται στην ανεπάρκεια χρηματοδοτικών μηχανισμών. www.iobe.gr

[27] Boli J. & Thomas M. (1999), Constructing World Culture, International Nongovernmental Organization Since 1875, Stanford University Press, California.

των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων του 21ου αιώνα, με στόχο την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους και τη δυνατότητα διεκπεραίωσης δράσεων μεγάλης εμβέλειας και σημασίας για το κοινωνικό σύνολο. Παραμένει πάντα στη διάθεση του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης να αποφασίσει έως ποιο σημείο θα γίνονται δεκτές οικονομικές βοήθειες και έως ποιο σημείο η οργάνωση, παρά τα οικονομικά βοηθήματα, παραμένει αυτόνομη και αποτελεσματική ως προς τον καθεστωτικό της στόχο.

Η διασταλτική αυτή ερμηνεία του όρου «αυτόνομη» έχει δημιουργήσει μεγάλο κύκλο συζητήσεων γύρω από τον τρόπο χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Παραμένει όμως βασικό και αλάθητο κριτήριο της αυτονομίας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, η επίτευξη του πρωτεύοντος στόχου, της εξυπηρέτησης του συλλογικού συμφέροντος.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν αντιμετωπίζουν μόνο το πρόβλημα του τρόπου χρηματοδότησής τους αλλά αντιμετωπίζουν, επίσης, πρόσθετα προβλήματα σχετικά που αφορούν τη λειτουργία τους. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις μαστίζονται από την έλλειψη υποστήριξης και συμβουλευτικής από το κράτος, τα προβλήματα συνεργασίας με τη διοίκηση, την ανεπάρκεια θεσμικού πλαισίου στήριξης και ακολουθούν οι δυσκολίες στη δικτύωση και στο συντονισμό ενεργειών καθώς και η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού[28].

Τα προβλήματα που παρουσιάζονται κατά τη λειτουργία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων δεν είναι λίγα και απαιτούν καλά οργανωμένη δράση για να αντιμετωπιστούν. Συγκεκριμένα, η οργανωμένη δράση δύναται να επικεντρωθεί στην καλύτερη κατάρτιση[29] του δυναμικού των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για να μπορεί να προσφέρει αξιόπιστες λύσεις σε συγκεκριμένα προβλήματα. Στην αύξηση του βαθμού διαφάνειας[30] της δομής και της λειτουργίας της οργάνωσης για να είναι αξιόπιστη. Τέλος, στην επίτευξη της οικονομικής ανεξαρτησίας από

[28] Στοφόρος Χ., Πολυκρέτη Μ. (2006), Αποτελέσματα έρευνας ποσοτικής και ποιοτικής αποτύπωσης του τομέα της κοινωνικής οικονομίας, *Κοινωνία των πολιτών*, τεύχος δ', Αθήνα.
[29] Σκλιάς Π., Χουλιάρας Α. (2002), όπ. π.
[30] Παναγιωτίδου Ε. (2006), *Εταιρική σχέση κράτους-κοινωνίας πολιτών. Προς ένα Νέο Μοντέλο Διακυβέρνησης; Το παράδειγμα της ελληνικής αναπτυξιακής συνεργασίας & βοήθειας*, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Κράτος και Δημόσια Πολιτική», Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

επίσημους φορείς χρηματοδότησης με στόχο την αυτονομία στη διαμόρφωση πολιτικών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

3.1 Η ιστορική εξέλιξη των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις φέρουν τα χαρακτηριστικά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων με την ιδιαιτερότητα ότι αναπτύσσουν δράσεις σχετικές με την προστασία και τη διατήρηση του περιβάλλοντος. Μετά το πέρας, αρκετών δεκαετιών από την εμφάνισή τους, έχουν αναπτύξει πλήθος δράσεων με στόχο να επιτύχουν την περιβαλλοντική προστασία και διατήρηση στη χώρα. Η ιστορική εξέλιξη των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων έχει διαμορφώσει το χαρακτήρα τους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν και παράγουν το περιβαλλοντικό τους έργο.

Οι πρώτες περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος οργανώσεις ξεκίνησαν να αναπτύσσουν τη δράση τους τη δεκαετία του ΄60 και του ΄70 ως σωματεία και σύλλογοι για τη διατήρηση της φύσης. Από τη δεκαετία του ΄70 έως τη δεκαετία του ΄80 νέες περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος οργανώσεις έκαναν συνεχώς την εμφάνισή τους. Την τελική τους μορφή την απέκτησαν κατά τη δεκαετία του ΄90, μετά το ωρίμασμα των περιβαλλοντικών ιδεών και την απόκτηση πλήθους εμπειριών.

Η πρώτη ελληνική, περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος οργάνωση ιδρύθηκε το 1951, και ήταν η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης. Η συγκεκριμένη οργάνωση ιδρύθηκε από μία ομάδα μελών του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου. Ακολούθησε η δημιουργία των υπόλοιπων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, όπως της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας του Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Ε.Ε.Π.Φ, 1971-72), της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρίας (1982), της Ελληνικής Εταιρίας για την προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας (Σ.Π.Θ.Χ, 1983), της Εταιρίας για τη Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας (Mom, 1988), της WWF Ελλάς (1989), του Δικτύου «Μεσόγειος SOS» (1990), του Περιβαλλοντικού Κέντρου Αρκτούρος (1992) και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace (1992). Ο σημερινός αριθμός τους είναι,

σύμφωνα με το Μητρώο των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, 133[31].

Τίτλος: Ο αριθμός των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και ο συνολικός αριθμός τους από το 1945 έως το 2000

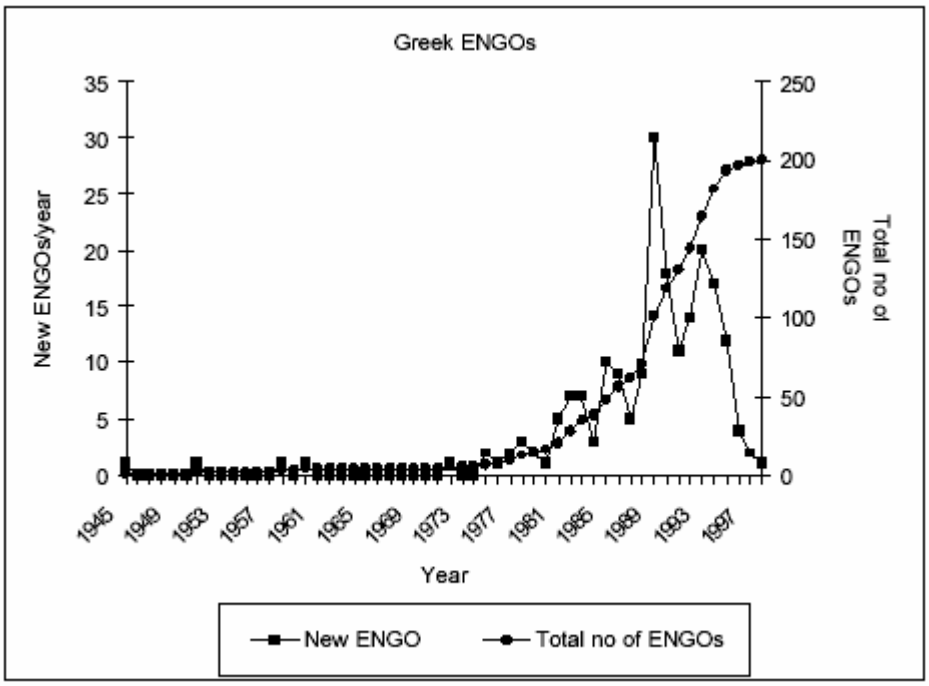

Πηγή: Botetzagias I. (2000b)[32].

Αναλυτικότερα, και με τη βοήθεια του παραπάνω γραφήματος, παρατηρείται η ιστορική εξέλιξη των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, από την εμφάνισή τους, έως τα τέλη της δεκαετίας του ΄90. Από το παρόν γράφημα γίνεται αντιληπτό, ότι ο συνολικός αριθμός των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, από το 1974 (περίοδο μεταπολίτευσης) έως το 1998, συνεχώς αυξάνεται. Η συνεχής αύξηση του αριθμού των οργανώσεων που ασχολούνται με την περιβαλλοντική προστασία υποδηλώνει και ορισμένη αύξηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών απέναντι στα ζητήματα περιβάλλοντος.

[31] www.minerv.gr , (Βλέπε παράρτημα Α).
[32] 'Winning' the Battles, Losing the War? The impact of the Greek ENGO's on the Greek Environmental Movement, Paper presented at the International Sociological Association & British Sociological Association Conference, Manchester, 3-5 November 2000.

Ωστόσο, αν και ο συνολικός αριθμός των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αυξάνεται, ο ρυθμός εμφάνισης νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, από το 1995 έως το 1998, ακολουθεί συνεχώς πτωτική τάση.

Τίτλος: Ο αριθμός των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από το 1974 έως το 1998

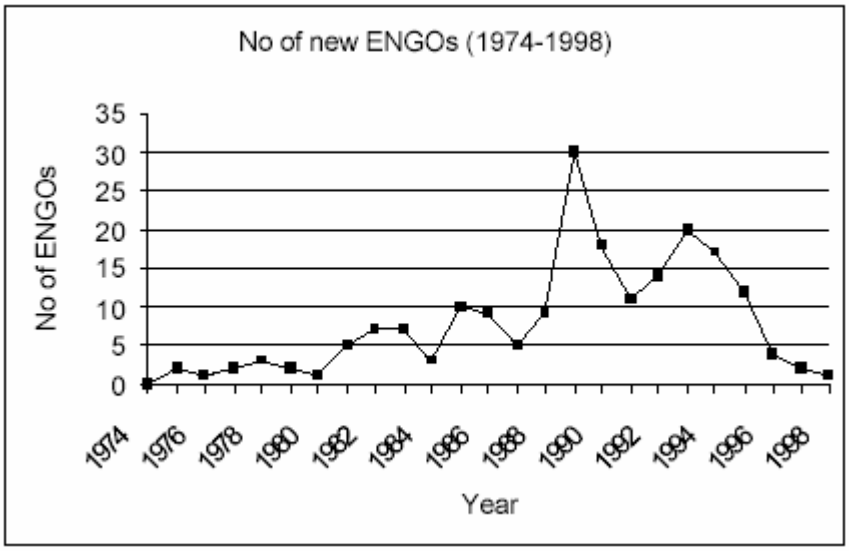

Πηγή: Botetzagias I. (2000b)[33]

Το παραπάνω γράφημα παρουσιάζει με γλαφυρό τρόπο, τις αυξομειώσεις στο ρυθμό εμφάνισης νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, από τη δεκαετία του ΄70, έως τα τέλη της δεκαετίας του ΄90. Από τη μεταπολίτευση, έως το 1989 ακολουθείται, με κάποιες αυξομειώσεις, μια αύξηση του ρυθμού εμφάνισης των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Την περίοδο, από το 1989 έως το 1990, η εκλογή του κόμματος της Ένωσης των Οικολόγων Εναλλακτικών (1989), προκάλεσε ραγδαία αύξηση του αριθμού των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Την περίοδο 1991-1992, ακολουθεί μια μείωση του αριθμού των νέων οργανώσεων, ενώ την περίοδο 1993-1994 ακολουθεί νέα αύξηση.

[33] Botetzagias I. (2000b), 'Winning' the Battles, Losing the War? The impact of the Greek ENGO's on the Greek Environmental Movement, paper presented at the International Sociological Association & British Sociological Association Conference, Manchester.

Τέλος, από το 1995 έως και το 1999, όπου έληξε η συγκεκριμένη έρευνα, παρουσιάστηκε μεγάλη πτώση στον αριθμό των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Οι αυξομειώσεις, τόσο στο συνολικό αριθμό των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων όσο και στον αριθμό των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, εξηγούνται από τις πολιτικές εξελίξεις στη χώρα αλλά και στη διεθνή κοινόητα.

Αρχικά, η πτώση της δικτατορίας, το 1974, σηματοδότησε το ξεκίνημα της δημιουργίας των πρώτων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, υπό την μορφή συλλόγων. Στη συνέχεια, η προαναφερθείσα εκλογή του κόμματος της Ένωσης των Οικολόγων Εναλλακτικών, το 1989, πυροδότησε την ανάπτυξη νέων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Όμως κατά τις ίδιες χρονικές περιόδους σημαντικές εξελίξεις συνέβησαν και σε διεθνές επίπεδο.

Το 1972 έλαβε χώρα η διεθνής Διάσκεψη στη Στοκχόλμη με θέμα το ανθρώπινο περιβάλλον. Η ημερομηνία της συνδιάσκεψης (5η Ιουνίου) καθιερώθηκε μάλιστα ως Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος. Στη διεθνή διάσκεψη συμμετείχαν εκπρόσωποι από εκατόν δεκατρείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και απεσταλμένοι διαφόρων οργανισμών του Ο.Η.Ε. Στη συγκεκριμένη Διάσκεψη επισημάνθηκαν, επίσης, τα περιβαλλοντικά αδιέξοδα που δημιούργησε το παραδοσιακό καπιταλιστικό μοντέλο ανάπτυξης και τέθηκε ως προταρχικός στόχος η αφύπνιση της διεθνούς κοινότητας για τα περιβαλλοντικά θέματα. Αναγνωρίστηκε, ακόμα η ανάγκη για ευαισθητοποίηση των ανθρώπων απέναντι στα περιβαλλοντικά ζητήματα. Η διεθνής Διάσκεψη στη Στοκχόλμη είχε ως συνέπεια να ξεκινήσει η λειτουργία διεθνών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα, υπό τη μορφή παραρτημάτων ή εθνικών γραφείων.

Είκοσι χρόνια μετά τη διάσκεψη της Στοκχόλμης, συνέρχεται στο Ρίο Ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας (3-14 Ιουνίου 1992), η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών με θέμα «Περιβάλλον και Ανάπτυξη». Στόχος της συγκεκριμένης Διάσκεψης ήταν η διεθνή συνεργασία για την προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, η διενέργεια των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 στην Αθήνα, προκάλεσε αύξηση του αριθμού των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, λόγω του αυξημένου ενδιαφέροντος για περιβαλλοντική προστασία, από το 2000 έως το 2004. Από το 2004 έως το 2006 ο αριθμός των νέων

Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μειώθηκε εντυπωσιακά. Ωστόσο ο συνολικός αριθμός των συγκεκριμένων οργανώσεων παρέμεινε σταθερός[34].

Παρατηρείται, ότι οι εγχώριες πολιτικές και οι διεθνείς εξελίξεις επηρέασαν την ιστορική εξέλιξη των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Κάθε εγχώρια πολιτική ή διεθνής προσπάθεια για αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία, επέφερε την αύξηση της ευαισθητοποίησης των Ελλήνων πολιτών και τη δημιουργία νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Διαπιστώνεται, επίσης, η ύπαρξη τεσσάρων μεγάλων περιόδων στην ιστορική εξέλιξη των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, από το ξεκίνημα της οργανωμένης δράσης τους, έως σήμερα. Η πρώτη περίοδος[35], ξεκίνησε με την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, το 1974, συνοδευόμενη από τις πρώτες μαζικές κινητοποιήσεις για το περιβάλλον, και έληξε με το πέρας της δεκαετίας του ΄70. Κατά την πρώτη ιστορική περίοδο, παρατηρήθηκε η ανάπτυξη ορισμένων φυσιοδιφικών οργανώσεων με μικρή απήχηση. Η δεύτερη περίοδος, ξεκίνησε τη δεκαετία του ΄80 και έληξε με το πέρας της. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε από την άνθιση του οικολογικού πολιτικού κινήματος, καθώς και από την εκλογή του κόμματος των Οικολόγων. Η τρίτη περίοδος, ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του ΄90 και έληξε και αυτή με το πέρας της συγκεκριμένης δεκαετίας. Η τρίτη περίοδος, χαρακτηρίστηκε από τη δημιουργία των περισσοτέρων σύγχρονων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες υφίστανται έως σήμερα. Η τέταρτη και τελευταία περίοδος, σηματοδοτήθηκε από την αλλαγή της δεύτερης χιλιετίας, και διαρκεί, έως σήμερα. Η τέταρτη περίοδος, χαρακτηρίζεται από την ενηλικίωση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και τη μερική αλλά αυξανόμενη περιβαλλοντική αφύπνιση των πολιτών.

---

[34] Μποτετζάγιας Ι. (2008), ΜΚΟ και Κοινωνία των Πολιτών, μια προβληματική σχέση: η περίπτωση των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης,* τχ. 27, Μάιος, σσ. 71-85.

[35] Σπανού Κ. (1995), Οι απαρχές της περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ελλάδα. Η δυναμικής της πολιτικό-διοικητικής ατζέντας στη διάρκεια της δικτατορίας, Κοινωνικές διεκδικήσεις και κρατικές πολιτικές, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα.

3.2 Τα γενικά χαρακτηριστικά των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Τα γενικά χαρακτηριστικά των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων περιγράφουν τον τρόπο λειτουργίας τους. Αρχικά, η νομική μορφή των περισσοτέρων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι η Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία. Επίσης, οι συγκεκριμένες οργανώσεις διαθέτουν οργανωτική δομή.

Διαθέτουν δηλαδή, Γενική Συνέλευση, Διοικητικό Συμβούλιο και επιτροπές ή ομάδες εργασίας, οι οποίες παράγουν το έργο της οργάνωσης. Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται, συνήθως, μια φορά ετησίως και αποτελεί το κυρίαρχο όργανο. Εκλέγει, επίσης, το Διοικητικό Συμβούλιο της οργάνωσης. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα και αποφασίζει για την πορεία και τις δράσεις της οργάνωσης. Σε πολλές περιπτώσεις, όμως, παρατηρείται τα ιδρυτικά μέλη της Γενικής Συνέλευσης, να είναι και μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου[36].

Ορισμένα πρόσθετα κοινά χαρακτηριστικά των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που περιγράφουν τον τρόπο λειτουργίας τους είναι η διατήρηση έμμισθου τακτικού προσωπικού και η προσφορά εργασίας από εθελοντές. Το έμμισθο προσωπικό των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αποτελείται από άτομα με εμπειρία και υψηλή ειδίκευση στα ζητήματα του περιβάλλοντος. Το έμμισθο τακτικό προσωπικό των οργανώσεων ενισχύεται από την προσφορά έργου των εθελοντών[37].

Ένα πρόσθετο γενικό χαρακτηριστικό των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι η προέλευση των χρηματικών τους πόρων. Οι οικονομικοί πόροι των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων πηγάζουν, σε μεγάλο βαθμό, από επιχορηγήσεις ευρωπαϊκών προγραμμάτων και σε μικρότερο βαθμό, από επιδοτήσεις της κεντρικής διοίκησης. Πρόσθετες πηγές χρηματοδότησης, είναι οι εισφορές των μελών τους, οι χορηγίες εταιριών και οι εισπράξεις από εκδηλώσεις και πωλήσεις διαφημιστικού υλικού ή αναμνηστικών.

---

[36] www.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_index.htm.

[37] Μποτετζάγιας Ι. (2008), ΜΚΟ και Κοινωνία των Πολιτών, μια προβληματική σχέση: η περίπτωση των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης,* τχ. 27, Μάιος, σσ. 71-85.

Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες οργανώσεις που δεν λαμβάνουν ούτε επιδοτήσεις ούτε επιχορηγήσεις και στηρίζονται σε ίδιες πηγές χρηματοδότησης.

Γενικά, οι χρηματικοί πόροι είναι αναγκαίοι για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων, των δράσεων και των δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Οι δραστηριότητές τους μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις κύριες κατηγορίες. Η πρώτη και κύρια θεματική με την οποία ασχολούνται οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, είναι η προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος σε όλη την ελληνική επικράτεια. Η επόμενη θεματική αναφέρεται στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών και οικιστικών προβλημάτων σε αστικούς, κυρίως, χώρους. Η τρίτη θεματική αναφέρεται στο σχεδιασμό πολιτικών παρεμβάσεων και πιέσεων, ενώ η τέταρτη στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά περιγράφουν γενικά τον τρόπο λειτουργίας των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, τη νομική μορφή, τις χρηματικές πηγές, αλλά και τις γενικές θεματικές των δράσεων τους. Στα παραπάνω χαρακτηριστικά μπορούν να προστεθούν και τα λοιπά κοινά χαρακτηριστικά των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που πηγάζουν από τη μορφή των οργανώσεων. Αυτά είναι η απουσία του κερδοσκοπικού κινήτρου, η ανεξάρτητη δημοκρατική διοίκησή τους, η δημοκρατική λήψη αποφάσεων[38], η εξύψωση των ανθρωπιστικών και δημοκρατικών αρχών, καθώς και η ελεύθερη συμμετοχή των πολιτών.

3.3 Ο ρόλος και οι δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά σκιαγραφούν το ρόλο των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ο οποίος είναι σύνθετος, αλλά συνάμα αποφασιστικής σημασίας για την αύξηση της περιβαλλοντικής προστασίας της χώρας. Οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

[38] Μποτετζάγιας Ι. (2008), Οι Έλληνες, η ανησυχία για το περιβάλλον και οι μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, *Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα 2007. Βουλευτικές εκλογές, κομματικό σύστημα, πολιτική κουλτούρα, Αριστερά/Δεξιά σήμερα*, Σαββάλας, Αθήνα, σσ. 257-280.

παρατηρείται, όσον αφορά τις δράσεις και το ρόλο τους, ότι ακολουθούν τις αντίστοιχες διεθνείς οργανώσεις.

Σε διεθνές επίπεδο, οι διεθνείς Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, είναι κοινά αποδεκτό, ότι διαδραματίζουν ένα σπουδαίο ρόλο στη δημιουργία διαδικασιών συμμετοχής[39] των πολιτών. Εφευρίσκουν κατάλληλες δράσεις και επιμέρους δραστηριότητες, για να παροτρύνουν τη συμμετοχή των πολιτών στην περιβαλλοντική προστασία των χωρών, όπως η συμμετοχή σε εθελοντικά προγράμματα δράσης για την προστασία ευαίσθητων οικοσυστημάτων ή σε προγράμματα περιβαλλοντικής ενημέρωσης του ευρέος κοινού. Με τον τρόπο αυτό καλλιεργούν την επικοινωνία με τον πολίτη, αλλά, επίσης, οργανώνουν και θεσμοθετούν διαδικασίες ενσωμάτωσης των πολιτών στην περιβαλλοντική προστασία. Οι παγιωμένες διαδικασίες συμμετοχής των πολιτών από την πλευρά των διεθνών οργανώσεων επιτρέπουν τόσο την καλύτερη οργάνωση αυτών όσο και την καλύτερη αξιοποίηση του εθελοντικού τους έργου. Παρόμοια βήματα για τη δημιουργία παγιωμένων δομών συμμετοχής των πολιτών έχουν γίνει και από τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προωθούν, επίσης, σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, την ανάπτυξη νέων, επιστημονικά τεκμηριωμένων φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών στους πολίτες. Για να το επιτύχουν αυτό διαχέουν την περιβαλλοντική πληροφορία προς το ευρύ κοινό. Στόχος των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι, με την κατάλληλη ενημέρωση, να επιτευχθεί η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση των πολιτών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Σε πολλές περιπτώσεις έχει παρατηρηθεί οι Διεθνείς Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να ενημερώνουν πρώτες τόσο τους πολίτες όσο και τους κρατικούς φορείς.

Οι ενημερωτικές δράσεις που αναπτύσσουν οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προς τις κυβερνήσεις, διαθέτουν ένα συμβουλευτικό χαρακτήρα. Σε ορισμένες περιπτώσεις δρουν ως σύμβουλοι κρατικών φορέων για ζητήματα περιβαλλοντικής προστασίας. Το εξειδικευμένο προσωπικό αυτών των οργανώσεων έχει τη δυνατότητα να παρέχει εξειδικευμένες λύσεις, λόγω του υψηλού

[39] Princen T., Finger M. (1994), Environmental NGOs in World Politics, Taylor & Francis Ltd.,U.S.A, http://books.google.com/books?hl=el&lr=&id=9OL5WEz_eNIC&oi=fnd&pg=PP10&dq=Princen+T.,+Finger+M.+(1994),+Environmental+NGOs+in+World+Politics,+Taylor+%26+Francis+Ltd&ots=SMmfMDresm&sig=VSlig1nwMWOiT2jFXVblqDHZh5Y#PPA59,M1.

μορφωτικού τους επιπέδου και της εμπειρίας τους[40] σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας.

Οι ενημερωτικές δράσεις συμπληρώνονται από εκπαιδευτικές δράσεις σε ενήλικες και σε παιδιά. Η ύπαρξη τέτοιων προγραμμάτων κρίνεται αναγκαία στη σημερινή εποχή και ιδιαίτερα αποτελεσματική για την ανάπτυξη περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων και κινητοποιημένων πολιτών.

Συμπεραίνεται, ό,τι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αναπτύσσουν ένα σύνθετο ρόλο τόσο απέναντι στους πολίτες όσο και απέναντι στους κρατικούς φορείς. Ο ρόλος αυτός συνοψίζεται ως ενημερωτικός, οργανωτικός, εκπαιδευτικός, συμβουλευτικός αλλά και προτρεπτικός προς τις δύο πλευρές. Μοιάζει, επίσης, ο ρόλος τους να καθορίζεται από την ανάγκη για περαιτέρω ενημέρωση και δράση όλων των πολιτών αλλά και των κρατικών φορέων, σε διεθνές επίπεδο, για μια αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία προς όφελος της παρούσας και των μελλοντικών γενεών.

Δύο νέοι ρόλοι που διαφαίνεται να αναπτύσσονται από ορισμένες μεγάλες Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις τα τελευταία χρόνια, τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και στη χώρας μας, είναι ο ερευνητικός και ο εποπτικός. Μεγάλες Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διαθέτουν τα τελευταία χρόνια ερευνητικές ομάδες, οι οποίες αναλαμβάνουν την πραγματοποίηση ερευνών για τη λήψη στοιχείων σχετικά με περιβαλλοντικά προβλήματα. Μετά την έρευνα ακολουθεί η μελέτη των στοιχείων και η παρουσίαση αυτών σε ενημερωτικές εκθέσεις. Οι ενημερωτικές εκθέσεις έχουν ως στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών αλλά και των κρατικών φορέων με τη χρήση των νέων, επιστημονικών δεδομένων. Τα επιστημονικά δεδομένα που αντλούνται από τις συγκεκριμένες έρευνες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ακόμα, ως αποδεικτικά στοιχεία για την άσκηση πίεσης προς τις κυβερνήσεις, με στόχο την ανάληψη δράσης από τις τελευταίες.

Επιπρόσθετα, ορισμένες διεθνείς αλλά και ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για να εποπτεύσουν καλύτερα το χώρο της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, αναπτύσσουν Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας. Τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας εξυπηρετούν τον

[40] Haliy I. (2001), History of the development of ecological nongovernmental organizations in Russia, www.nap.edu/catalog/10240.html, pp. 5-11.

καλύτερο έλεγχο των υπαρχόντων κρατικών νομοθετικών κειμένων και διαπιστώνουν την απουσία αυτών. Η συγκεκριμένη δράση αποδεικνύει ότι υφίστανται Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες λειτουργούν με ελεγκτική διάθεση προς τις κυβερνήσεις και διάθεση πίεσης για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία.

Σύμφωνα, με τις τελευταίες επισημάνσεις, ο σύγχρονος ρόλος των διεθνών αλλά και των εγχώριων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων γίνεται πιο εποπτικός και περισσότερος ελεγκτικός απέναντι στις κυβερνήσεις. Σχετικά, με τον ρόλο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, απέναντι στους πολίτες, διαμορφώνεται μια νέα τάση για την προώθηση της συμμετοχής τους σε περισσότερες δράσεις. Συνεπώς, ο σύγχρονος ρόλος τους απέναντι στους πολίτες μοιάζει να είναι περισσότερο παρακινητικός για την αύξηση της συμμετοχής τους.

Τέλος, θα μπορούσε να ειπωθεί, ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν μπει σε μια φάση «ενηλικίωσης» και αντιμετωπίζουν το έργο τους ολιστικότερα και πληρέστερα, ακολουθώντας το δρόμο που έχουν χαράξει οι αντίστοιχες διεθνείς οργανώσεις. Είναι βέβαιο, ότι στην πορεία της δράσης τους παρουσιάζονται αρκετά προβλήματα που δυσχεραίνουν την επίτευξη των στόχων τους και την εδραίωση του σύνθετου και πληρέστερου ρόλου τους στην ελληνική πολιτικο-οικονομικο-κοιωνική σκηνή.

3.4 Τα προβλήματα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και προτεινόμενες λύσεις

Τα προβλήματα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για τη λειτουργία τους. Οι ανασταλτικοί παράγοντες για τη λειτουργία των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θα μπορούσαν να χωρισθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά προβληματικές καταστάσεις, που προκαλούνται στο εσωτερικό των συγκεκριμένων οργανώσεων, από τον τρόπο λειτουργίας τους, ενώ η δεύτερη αφορά προβληματικές καταστάσεις που προκαλούνται από εξωτερικές αιτίες.

Αρχικά, ένα σημαντικό εσωτερικό πρόβλημα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι η έλλειψη επαρκών

χρηματικών πόρων. Οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν έχουν επαρκείς χρηματικούς πόρους, καθώς δεν αποτελούν παραγωγικές οικονομικές μονάδες. Οι χρηματικοί πόροι τους, προέρχονται κυρίως από τους υποστηρικτές τους και συνήθως δεν επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών τους. Για το λόγο αυτόν, ορισμένες ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν θέσει ως προτεραιότητα, να διαθέτουν σημαντικά ποσά του προϋπολογισμού τους, για την εξεύρεση νέων υποστηρικτών, και εμμέσως νέων χρηματικών πόρων.

Αυτός ο τρόπος λειτουργίας, τους δημιουργεί ένα νέο πρόβλημα. Το πρόβλημα είναι η στέρηση χρηματικών πόρων από άλλες δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες είναι πιο ουσιαστικές για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Η λύση γι΄ αυτό το πρόβλημα, δύναται να είναι η καλύτερη διαχείριση των χρηματικών πόρων που διαθέτονται για το σκοπό της εξεύρεσης νέων υποστηρικτών. Η καλύτερη διαχείριση μπορεί να μεγιστοποιήσει την πρόσληψη νέων πόρων και να ελαχιστοποιήσει το λειτουργικό κόστος της συγκεκριμένης διαδικασίας.

Ένας εναλλακτικός τρόπος χρηματοδότησης και αύξησης των εσόδων των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι μέσω κρατικών ή ευρωπαϊκών επιδοτήσεων. Ωστόσο, το πρόβλημα που δημιουργείται από τη λήψη επιδοτήσεων είναι η εξάρτηση των δράσεων της οργάνωσης από αυτές. Συγκεκριμένα, αρκετές ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στηρίζουν την ύπαρξή τους κυρίως στις ευρωπαϊκές, και σε μικρότερο βαθμό στις κρατικές επιδοτήσεις. Η υπερβολική εξάρτηση όμως από αυτές τις πηγές χρηματοδότησης, δημιουργεί προβλήματα στην ομαλή λειτουργία μιας Περιβαλλοντικής Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, καθώς περιορίζει και καθορίζει τη δράση[41] της.

Συνεπώς, οι υπερβολικές οικονομικές εξαρτήσεις, από θεσμικούς φορείς, πλήττουν την αντικειμενικότητα επιλογής των προγραμμάτων και των δράσεων των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η λύση στο παρόν πρόβλημα δύναται να είναι η ισορροπημένη εισροή χρηματικών πόρων, από όλες τις

[41] Botetzagias I. (2000), 'Wining' the Battles, Loosing the War? The impact of European integration for the Greek environmental movement, paper presented in the Third Summer School of Comparative Politics, *Europeanisation of national politics: challenges and opportunities for European institutions and national political Systems,* Certosa di Pontigniano, Italy.

χρηματοδοτικές πηγές των συγκεκριμένων οργανώσεων και η αποφυγή των υπερβολικών εξαρτήσεων.

Ένα άλλο εσωτερικό πρόβλημα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι η έλλειψη επικοινωνίας και συνεργασίας. Οι συγκεκριμένες οργανώσεις παρουσιάζουν ελάχιστη επικοινωνία και ασθενή συνεργασία. Η έλλειψη ικανοποιητικής επικοινωνίας και συνεργασίας, προκαλεί έλλειψη συντονισμού και κατακερματισμό των δράσεων των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Οι συνέπειες των προαναφερθέντων παραμέτρων είναι η μείωση της αποτελεσματικότητας του συνολικού έργου τους. Μια πιθανή λύση θα ήταν, η δημιουργία δομών συστηματικής επικοινωνίας και οργανωμένης δράσης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, με στόχο την αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία της χώρας.

Η έλλειψη επικοινωνίας επεκτείνεται και στο διάλογο με τους πολίτες. Ένα άλλο εσωτερικό πρόβλημα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι η έλλειψη επαρκούς επικοινωνίας με το κοινό. Η έλλειψη επικοινωνίας με το κοινό πηγάζει από την ανεπάρκεια των δομών συμμετοχής των πολιτών στη λειτουργία των οργανώσεων και στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Το γεγονός αυτό αποτελεί τροχοπέδη για τις συγκεκριμένες οργανώσεις, καθώς μειώνει την απήχησή τους στους πολίτες. Ο λόγος της μειωμένης απήχησης στους πολίτες, είναι η ελλιπής εκπροσώπηση των απόψεων και των θέσεων τους, καθώς οι πολίτες δεν αισθάνονται να συμμετέχουν και να εκπροσωπούνται επαρκώς. Η λύση για το συγκεκριμένο πρόβλημα είναι η δημιουργία δομών ακρόασης και εκπροσώπησης των πολιτών, στοιχείο απαραίτητο για την εκπλήρωση του καθεστωτικού στόχου των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Ωστόσο, οι εσωτερικές δυσχέρειες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων εντείνονται λόγω της ύπαρξης εξωτερικών αρνητικών παραμέτρων. Ο χώρος στον οποίο δραστηριοποιούνται οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις χαρακτηρίζεται από έναν αριθμό δυστοκιών. Αρχικά, η πολιτεία δεν ακολουθεί κάποια συστηματική πολιτική για την περιβαλλοντική πληροφόρηση όλων των πολιτών. Αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος είναι η έλλειψη

φιλοπεριβαλλοντικής νοοτροπίας και πρακτικής από τους Έλληνες πολίτες, σε μεγάλο ποσοστό.

Η έλλειψη αυτή οφείλεται στην απουσία επαρκών προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης από την πολιτεία. Η λύση στο παρόν πρόβλημα δύναται να είναι η ενεργοποίηση των αρμόδιων κρατικών φορέων για τη δημιουργία ενός πανελλαδικού δικτύου περιβαλλοντικής πληροφόρησης, το οποίο θα παρέχει συγκεντρωτικά στοιχεία τόσο για το περιβάλλον όσο και την κρατική περιβαλλοντική πολιτική.

Ωστόσο, η απουσία ουσιαστικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης από την πολιτεία εντάσσεται στη γενικότερη απουσία αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής. Η απουσία αυτή επιδεινώνεται και από την ελλιπή διάθεση των αρμόδιων κρατικών οργάνων να πράξουν συστηματικά, προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής.

Συμπεραίνεται, ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν έναν αριθμό εσωτερικών και εξωτερικών προβλημάτων. Για να επιλυθούν τα προαναφερθέντα προβλήματα θα ήταν ευκταίο τόσο η πολιτεία, όσο και οι πολίτες αλλά και οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να αντιληφθούν το σύνολο των προβλημάτων και να δράσουν, με στόχο μια αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία.

4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση και σύγκριση της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace

4.1 Η WWF Ελλάς

4.1.1 Η ιστορική εξέλιξη της WWF και της WWF Ελλάς

Η «WWF Ελλάς» είναι μια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, η οποία αποτελεί παράρτημα του Διεθνούς Οργανισμού «Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση» (World Wide Fund for Nature,[42] WWF). Ο διεθνής αυτός οργανισμός αποτελεί μια διεθνή Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, η οποία ιδρύθηκε ως φιλανθρωπικό ταμείο στις 11 Σεπτεμβρίου 1961, στην πόλη Μόρζες (Morges) της Ελβετίας. Μετράει ήδη πέντε δεκαετίες ύπαρξης στο χώρο της διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Η ιστορία της WWF ξεκίνησε μετά από ένα ταξίδι του Τζούλιαν Χάξλεϊ (Julian Huxley) στη Δυτική Αφρική, στο οποίο διαπίστωσε την άγρια εκμετάλλευση και τη συνεχή εξόντωση των ζώων. Σχετικά με την εμπειρία αυτή δημοσίευσε τρία σημαντικά άρθρα στην εφημερίδα Observer. Ο επιχειρηματίας Victor Stolan απαντώντας σε ένα από τα άρθρα του Τζούλιαν Χάξλεϊ, τόνισε την ανάγκη δημιουργίας μιας διεθνούς οργάνωσης που θα ασχολιόταν με τη διατήρηση της άγριας ζωής. Ξεκαθάρισε όμως ότι ο ίδιος δεν μπορούσε να ξεκινήσει ένα τέτοιο εγχείρημα.

Την πρωτοβουλία για την ίδρυσή της ανέλαβε ο ίδιος ο Τζούλιαν Χάξλεϊ και ο Μαξ Νίκολσον (Max Nicholson). Αρχικά ο Τζούλιαν Χάξλεϊ ενημέρωσε γι' αυτό το σκοπό τον αναγνωρισμένο ορνιθολόγο Μαξ Νίκολσον, ο οποίος με τη σειρά του οργάνωσε με ενθουσιασμό μια ομάδα καταξιωμένων επιστημόνων. Με αυτή τη σύνθεση ξεκίνησε τη λειτουργία του το Παγκόσμιο Ταμείο για την Άγρια Φύση (World Wildlife Fund)[43]. Το 1986, το αρχικό όνομα της οργάνωσης άλλαξε σε «Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση» διατηρώντας όμως τα αρχικά WWF (World Wide Fund for Nature).

---

[42] http://www.panda.org/about_wwf/who_we_are/history/index.cfm.
[43] http://el.wikipedia.org/wiki/WWF.

Πέντε δεκαετίες πέρασαν από την ίδρυση της διεθνούς Περιβαλλοντικής Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης WWF. Από τότε κατάφερε να αναπτύξει πλήθος περιβαλλοντικών δράσεων και να χρηματοδοτήσει περισσότερα από δύο χιλιάδες προγράμματα δράσης σε ολόκληρο τον κόσμο. Σήμερα, η WWF δραστηριοποιείται σε περισσότερες από εκατό χώρες, μέσω ενός δικτύου πενήντα εθνικών γραφείων, με διεθνή έδρα το Gland της Ελβετίας.

Η διεθνής οργάνωση αριθμούσε έως το 2008 τέσσερα εκατομμύρια επτακόσιες χιλιάδες υποστηρικτές παγκοσμίως, ενώ ετησίως συγκεντρώνει τριακόσια εξήντα δολάρια από χορηγίες, με ποσοστό άνω του μισού να προέρχεται από την οικονομική ενίσχυση των ιδιωτών.

Η διεθνής δράση της WWF επεκτάθηκε στην Ελλάδα το 1969, πριν ακόμα συσταθεί το ελληνικό γραφείο[44]. Η πρώτη δράση της διεθνούς WWF ήταν η συμβολή στην αποκατάσταση του δάσους της Καισαριανής στον Υμηττό. Ακολούθησε η στήριξη του προγράμματος προστασίας των Πρεσπών και η συνεισφορά στην πραγματοποίηση συνεδρίου για τους ελληνικούς υγροτόπους.

Το 1994, οι συνθήκες ωρίμασαν και έτσι ιδρύθηκε το ελληνικό παράρτημα της διεθνούς οργάνωσης WWF, η Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση «WWF Ελλάς». Από την ίδρυσή της έως σήμερα έχει πραγματοποιήσει (σε δύο δεκαετίες περίπου) περισσότερα από εβδομήντα προγράμματα δράσης.

Αναλυτικότερα, η πρώτη εκστρατεία της WWF Ελλάς έλαβε χώρα το 1994 και είχε ως στόχο τη διαφύλαξη του ευαίσθητου οικοσυστήματος στην παραλία των Σεκανίων στη Ζάκυνθο, για την ομαλή αναπαραγωγή της χελώνας Καρέτα-Καρέτα. Παράλληλα, ξεκίνησε η εκστρατεία ενημέρωσης για τις ανυπολόγιστες οικολογικές καταστροφές που θα επέφερε η εκτροπή του ποταμού Αχελώου, με στόχο την αποφυγή της καταστροφής του συγκεκριμένου οικοσυστήματος. Το 1998, ξεκίνησε ο δημόσιος διάλογος για τις δασικές πυρκαγιές και τα βαθύτερα αίτια που τις προκαλούν, ο οποίος διήρκησε έως το 2000. Ο δημόσιος διάλογος για τις δασικές πυρκαγιές είχε ως στόχο την κινητοποίηση όλων των πολιτών για τη διάσωση των δασών. Την ίδια χρονιά ξεκίνησε και η προσπάθεια ενημέρωσης της διοίκησης για τη διοργάνωση περιβαλλοντικά φιλικών Ολυμπιακών Αγώνων.

[44] www.wwf.gr.

Το 2001, η WWF Ελλάς, μαζί με άλλες Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και με δεκάδες εθελοντές και τριάντα πέντε χιλιάδες (35.000) υποστηρικτές, αγωνίστηκε κατά της αρχικής πρότασης για την αναθεώρηση του Άρθρου 24 του Συντάγματος, το οποίο αναφέρεται στην προστασία του περιβάλλοντος.

Στις αρχές του 2004, η WWF Ελλάς ξεκίνησε να συμμετέχει στην πανευρωπαϊκή εκστρατεία «Detox-Πείτε όχι στα τοξικά», που στόχο είχε τον περιορισμό και τη σταδιακή απαγόρευση της κυκλοφορίας και χρήσης των πιο επικίνδυνων χημικών ουσιών. Τον Ιούλιο του 2004, σε συνεργασία με τη διεθνή οργάνωση WWF, δημοσίευσε έκθεση περιβαλλοντικής αξιολόγησης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας.

Συμπερασματικά, η WWF Ελλάς από την ίδρυσή της έως σήμερα, έχει εκπονήσει προγράμματα δράσης που αφορούν τους τομείς της ενεργούς προστασίας και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών. Επιπλέον, η οργάνωση προβαίνει σε τεκμηριωμένες παρεμβάσεις σε κρίσιμα ζητήματα περιβαλλοντικής πολιτικής (χωροταξικός σχεδιασμός, δημιουργία δικτύου προστατευόμενων περιοχών, η αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, η διαχείριση των υδατικών πόρων).

4.1.2 Η αποστολή και οι δράσεις της WWF Ελλάς

Η αρχική αποστολή της διεθνούς οργάνωσης WWF, σύμφωνα με το ιδρυτικό καταστατικό της, ήταν η «διατήρηση της παγκόσμιας χλωρίδας, πανίδας, των δασών, του τοπίου, του νερού, του εδάφους και άλλων φυσικών πόρων μέσω της διαχείρισης της γης, την έρευνα και τη δημοσιότητα, το συντονισμό των προσπαθειών, τη συνεργασία με κάθε ενδιαφερόμενο μέλος και με όλους τους άλλους κατάλληλους τρόπους[45]».

Η σύγχρονη αποστολή της WWF Ελλάς είναι «να διατηρήσει την πλούσια βιοποικιλότητα της Ελλάδας ως αναπόσπαστο στοιχείο της Μεσογείου και να

[45] Ο δικτυακός τόπος της διεθνούς οργάνωσης αναφέρει την αρχική αποστολή της: "conservation of world fauna, flora, forests, landscape, water, soils and other natural resources by the acquisition and management of land, research and investigation, education at all levels, information and publicity, coordination of efforts, cooperation with other interested parties and all other appropriate means." http://www.panda.org/faq/response.cfm?hdnQuestionId=26920021711543 .

εμποδίσει και μακροπρόθεσμα να αντιστρέψει την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, στοχεύοντας στην αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης[46]».

Για να επιτύχει το στόχο της η WWF Ελλάς, δηλαδή την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης, πραγματοποιεί πλήθος προγραμμάτων και δράσεων. Τα προγράμματα της, αφορούν γενικά την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, τη διοργάνωση εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών, την τεκμηριωμένη παρέμβαση σε θέματα περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας, αλλά και την υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα προγράμματά της αναλύονται και πραγματοποιούνται με τη μορφή επιμέρους δράσεων.

Γενικά, οι δράσεις της WWF Ελλάς εξειδικεύουν τις γενικές κατευθύνσεις της διεθνούς οργάνωσης WWF σχετικά με την περιβαλλοντική προστασία. Οι γενικές κατευθύνσεις της διεθνούς οργάνωσης WWF[47] έχουν ως στόχο να αντιμετωπίσουν και να περιορίσουν τη μείωση της βιοποικιλότητας στον πλανήτη, να ελαχιστοποιήσουν τις απειλές από τα χημικά στην ανθρώπινη υγεία, να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή, να υπολογίσουν το ενεργειακό αποτύπωμα των πολιτών, να διασώσουν τα αλιευτικά αποθέματα, να περιορίσουν τις καταστροφές των δασών και να ενισχύσουν την ανάπλασή τους. Εκτός από τις γενικές κατευθύνσεις της διεθνούς WWF, το κάθε παράρτημα εξειδικεύει τη δράση του ανάλογα με τις περιβαλλοντικές ανάγκες της χώρας στην οποία αναπτύσσεται.

Οι παρακάτω δράσεις είναι ενδεικτικές του αντικειμένου ενασχόλησης της WWF Ελλάς και του έργου που προσφέρει στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Η WWF Ελλάς ασχολείται εντατικά με την προστασία της φύσης. Στόχος μεγάλου μέρους των δράσεών της είναι η διατήρηση και προστασία τόσο του περιβάλλοντος σε όλη τη χώρα όσο και συγκεκριμένων οικοσυστημάτων μεγάλης περιβαλλοντικής σημασίας εντός των συνόρων της χώρας.

Η επί τόπου προστασία σημαντικών βιοτόπων της χώρας αποτελεί ένα πρόγραμμα της WWF Ελλάς με ιδιαίτερη οικολογική αξία καθώς στόχος αυτών είναι η προστασία της βιοποικιλότητας της χώρας. Σε κάποιες περιοχές η WWF Ελλάς έχει

---

[46] www.wwf.gr

[47] http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/wwf_europe_environment/initiatives/ .

εγκαταστήσει τοπικές επιστημονικές ομάδες (ομάδες πεδίου), οι οποίες μελετούν τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής και στη συνέχεια προτείνουν λύσεις για την αποτελεσματική προστασία των περιοχών αυτών και της βιοποικιλότητάς τους. Τέτοιες είναι η παραλία ωοτοκίας της Καρέτα Καρέτα στη Ζάκυνθο, οι δυτικές ακτές της Ζακύνθου για τη μεσογειακή φώκια Monachus monachus, η προστασία του Δάσους της Δαδιάς και η προστασία του υδροβιότοπου των Πρεσπών.

Σε πολλές περιπτώσεις τα προγράμματα για την προστασία σπάνιας βιολογικής σημασίας οικοσυστημάτων συνοδεύονται από πρόσθετες εξειδικευμένες δράσεις για την προστασία και σωτηρία απειλούμενων ειδών.

Τέλος, η WWF Ελλάς, αντιλαμβανόμενη την επιτακτική ανάγκη για ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας για τα ζητήματα του περιβάλλοντος πραγματοποιεί τα τελευταία χρόνια πλήθος δράσεων σχετικά με την περιβαλλοντική ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών. Ξεκίνησε με προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία και συνεχίζει με προγράμματα κατάρτισης για ενήλικες. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών αποτελεί πρωταρχικό στόχο της WWF Ελλάς τα τελευταία χρόνια.

Το κοινωνικό μήνυμα της WWF Ελλάς προς τους πολίτες, είναι το μήνυμα του ιδρυτή της WWF: «Δεν μπορούμε να περισώσουμε όλα όσα θα θέλαμε, αλλά μπορούμε να περισώσουμε περισσότερα από όσα εάν δεν είχαμε προσπαθήσει ποτέ[48]».

4.1.3 Η νομική μορφή της WWF Ελλάς και ο τρόπος λειτουργίας της

Η WWF Ελλάς ιδρύθηκε με τη μορφή του Κοινωφελούς Ιδρύματος το 1994. Η σύστασή της εγκρίθηκε με το από 11-1-1994 Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ Β' 22 / 18-1-1994). Σύμφωνα με το καταστατικό της, η WWF Ελλάς αποτελεί αυτόνομη εθνική οργάνωση και διαθέτει δικό της Διοικητικό Συμβούλιο στο οποίο προΐσταται ο Πρόεδρός της.

[48] «We shan't save all we should like to, but we shall save a great deal more than if we had never tried». Sir Peter Scott (1909-1989).

Η έδρα της οργάνωσης είναι στην Αθήνα. Ωστόσο, μόνιμες ομάδες υπάρχουν σε οικολογικά σημαντικές περιοχές, όπως είναι η Δαδιά, η Κερκίνη, οι Πρέσπες, η Βόρεια Πίνδος και η Ζάκυνθος. Οι ομάδες αυτές ασχολούνται με την προστασία του φυσικού πλούτου, ενώ παράλληλα προωθούν την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και τη δημιουργία εναλλακτικών μορφών οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η οργάνωση απασχολεί συνολικά τριάντα έξι μόνιμους συνεργάτες και εξακόσιους μόνιμους εθελοντές[49]. Δύο χιλιάδες εθελοντές ενισχύουν περιστασιακά το έργο της οργάνωσης τόσο στην Αθήνα όσο και στην επαρχία. Οικονομικά την οργάνωση τη στηρίζουν είκοσι χιλιάδες υποστηρικτές και χορηγοί. Το έργο της οργάνωσης το ενισχύουν, επίσης, οι «ομάδες ανοικτού διαλόγου» που εργάζονται περιστασιακά στην Αθήνα και σε άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας. Οι «ομάδες ανοικτού διαλόγου» αποτελούνται από νεαρά άτομα, τα οποία ενημερώνουν το κοινό σε πολυσύχναστους πεζόδρομους για τις δράσεις της οργάνωσης και αναζητούν οικονομικούς υποστηρικτές.

Τέλος, για να είναι αποτελεσματική η WWF Ελλάς ως προς τους στόχους που έχει θέσει στην αποστολή της, συνεργάζεται με κρατικούς φορείς, εκπροσώπους των τοπικών κοινοτήτων, διεθνείς οργανισμούς αλλά και επιχειρήσεις. Στόχος είναι η προώθηση «πράσινων» λύσεων προς όλους τους ιθύνοντες για την καλύτερη αντιμετώπιση των κρίσιμων περιβαλλοντικών προβλημάτων του πλανήτη. Επίσης ενημερώνει το κοινό για τις δράσεις της και προωθεί ένα «πράσινο» μοντέλο ζωής. Η ενημέρωση και η συνεργασία με το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας εξασφαλίζει την αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία στη χώρα.

4.1.4 Τα οικονομικά στοιχεία για τη λειτουργία της WWF Ελλάς

Τα οικονομικά στοιχεία της WWF Ελλάς για το οικονομικό έτος 2007 αποδεικνύουν ότι δύο εκατομμύρια επτακόσιες χιλιάδες ευρώ (2,7 εκατομμύρια

[49] Οι Αλεξανδρόπουλος Σ., Σερντεδάκης Ν., Μποτετζάγιας Ι. έκαναν λόγο για επαγγελματοποίηση της WWF Ελλάς και της Greenpeace, καθώς αποτελούνται από μικρές ομάδες επαγγελματιών με εξειδικευμένη γνώση και υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Βλ. Αλεξανδρόπουλος Σ., Σερντεδάκης Ν., Μποτετζάγιας Ι. (2007), Το Ελληνικό Περιβαλλοντικό Κίνημα: από τη γένεση στην ενσωμάτωσή του, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης,* τ. 30, Νοέμβριος, σσ. 5-31.

ευρώ) επενδύθηκαν σε προγράμματα και δράσεις της οργάνωσης[50]. Τα οικονομικά στοιχεία για την περίοδο από 1η Ιουλίου 2006 έως 30η Ιουνίου 2007 είναι ακόμα πιο ενθαρρυντικά για την οργάνωση.

Σύμφωνα με τον οικονομικό απολογισμό του 2008, η οικονομική ενίσχυση των πολιτών, των ιδρυμάτων και των εταιριών ήταν πολύ αυξημένη. Συγκεκριμένα, τα έσοδα της WWF Ελλάς από εισφορές ιδιωτών αυξήθηκαν κατά 70%. Η πιο σημαντική αύξηση καταγράφηκε στα έσοδα από Ιδρύματα (71%) για την υποστήριξη του προγράμματος «Το Μέλλον των Δασών». Εξίσου σημαντική αύξηση παρουσίασαν τα έσοδα από χορηγίες εταιρειών (20%). Βέβαια παρά το γεγονός ότι τα έσοδα από θεσμικούς φορείς δείχνουν να είχαν την πιο σημαντική αύξηση (265%), ως ποσοστό επί των συνολικών εσόδων και σε απόλυτους αριθμούς παρέμειναν χαμηλά (152.000 ευρώ).

Ειδικότερα, για το οικονομικό έτος 2008, το 63% των εσόδων του WWF Ελλάς προήλθε από Ιδρύματα, το 15% από ιδιώτες υπό την μορφή συνδρομών ή δωρεών, το 17% από χορηγίες εταιριών, το 4% από θεσμικούς φορείς, και κυρίως την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και το 1% από λοιπές πηγές.

Επίσης, το 2008 η WWF Ελλάς απέκτησε χίλιους τετρακόσιους (1.400) νέους οικονομικούς υποστηρικτές, εκ των οποίων τριακόσια δέκα τέσσερα παιδιά, εβδομήντα σχολεία, εννιακόσιους ενενήντα πέντε ενήλικες και είκοσι επτά Διακεκριμένους Φίλους[51].

Απώτερος οικονομικός στόχος της οργάνωσης είναι η αύξηση των εσόδων της οργάνωσης από τους ιδιώτες, ώστε να φτάσει στα επίπεδα των άλλων παραρτημάτων της WWF στο εξωτερικό, δηλαδή το μισό των εξόδων της να καλύπτεται από εισφορές ιδιωτών.

Η αύξηση των εσόδων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την κάλυψη των δαπανών της σύγχρονης αποστολής της οργάνωσης. Οι απαιτήσεις για περιβαλλοντική προστασία συνεχώς αυξάνονται με το πέρασμα των χρόνων. Η οργάνωση καλείται να αντιμετωπίσει μεγάλες φυσικές καταστροφές, όπως οι δασικές πυρκαγιές, και να αναπτύξει τη δράση της σε περισσότερους τομείς της

[50] http://www.wwf.gr/annual_report/wwf_annual_report_2007.pdf.

[51] Ως διακεκριμένοι φίλοι της οργάνωσης θεωρούνται όσοι προσφέρουν ποσά άνω των τετρακοσίων ογδόντα ευρώ ετησίως.

περιβαλλοντικής προστασίας. Συνεπώς, αυξάνονται τα έξοδα της οργάνωσης για την πραγματοποίηση των νέων περιβαλλοντικών προγραμμάτων της.

Αναφορικά με τα λειτουργικά έξοδα της οργάνωσης γίνεται προσπάθεια να περιοριστούν όσο το δυνατόν περισσότερο. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2007 τα διοικητικά έξοδα αποτέλεσαν το 5% των συνολικών δαπανών της οργάνωσης, ενώ το 82% των δαπανών της οργάνωσης αφορούσε προγράμματα περιβαλλοντικής προστασίας και το 13% επενδύθηκε σε προγράμματα ευαισθητοποίησης των πολιτών και εξεύρεσης πόρων.

Τέλος, για να επιτύχει τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια στη λειτουργία της η WWF Ελλάς ελέγχεται από ορκωτούς λογιστές και δημοσιεύει τον οικονομικό της ισολογισμό, ο οποίος βρίσκεται στη διάθεση του κοινού από τα γραφεία της οργάνωσης.

4.2 Η Greenpeace International και το ελληνικό γραφείο της

4.2.1 Η ιστορική εξέλιξη της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου της

Η διεθνής Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση Greenpeace International ιδρύθηκε το 1971 με πρωτοβουλία των Jim Bohlen, Irving Stowe και Paul Cote[52], με σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Οι τρεις ιδρυτές της Greenpeace ξεκίνησαν τη συντονισμένη δράση τους το 1970 με την Επιτροπή «Μην ταράζετε τα νερά» (Don't Make a Wave) και έδρα το Βανκούβερ του Καναδά.

Σκοπός της Επιτροπής ήταν να καταφέρει να περάσει ένα μικρό σκάφος με δώδεκα άτομα μέσα στη ζώνη των πυρηνικών δοκιμών που πραγματοποίησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής στην περιοχή Amchitka της Αλάσκα. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν η μεγάλη δημοσιότητα που έλαβε το γεγονός και ο έμμεσος εξαναγκασμός των αμερικανικών αρχών να απελευθερώσουν τους ακτιβιστές-μέλη του πληρώματος που είχαν συλλάβει. Επίσης, επετεύχθη η μη επαναχρησιμοποίηση της περιοχής για πυρηνικές δοκιμές.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης δράσης οδήγησαν τους Jim Bohlen, Irving Stowe και Paul Cote στο να ιδρύσουν μια ανεξάρτητη, μη κερδοσκοπική

[52] http://www.greenpeace.org/international/.

Περιβαλλοντική Οργάνωση. Τα μέλη της οργάνωσης αποφάσισαν το 1971 τη μετονομασία της επιτροπής «Μην ταράζετε τα νερά». Οι ιδρυτές αναζήτησαν μια ονομασία που να εξυπηρετεί καλύτερα το σκοπό τους για τη δημιουργία ενός πράσινου και ειρηνικού κόσμου. Επέλεξαν τη φράση «Πράσινη Ειρήνη», χρησιμοποιώντας τις λέξεις «green» (πράσινο) και «peace» (ειρήνη), οι οποίες, όμως, δεν χωρούσαν στην πρώτη κονκάρδα που σχεδιάστηκε και έτσι επιλέχθηκε ο ενιαίος τίτλος της οργάνωσης «Greenpeace».

Από το 1971 έως το 1979 άνοιξαν πολλά γραφεία της Greenpeace, όχι μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αλλά και σε πολλές άλλες χώρες, όπως στον Καναδά, την Αυστραλία, τη Γαλλία, την Ολλανδία, τη Νέα Ζηλανδία και τη Μεγάλη Βρετανία. Τα γραφεία αυτών των χωρών συμφώνησαν για τη δημιουργία της διεθνούς Περιβαλλοντικής Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης «Greenpeace International». Από το Μάιο του 1989 η έδρα της οργάνωσης βρίσκεται στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας.

Μέχρι σήμερα, η Greenpeace International έχει αναπτύξει πλήθος δράσεων σε πάνω από εκατό χώρες, έχει αποκτήσει σαράντα δύο εθνικά γραφεία και έχει επιτύχει πολλούς στόχους. Στα τριάντα επτά χρόνια λειτουργίας η οργάνωση έχει να επιδείξει ένα πλήθος επιτυχιών. Η πρώτη επιτυχία της οργάνωσης ήταν η διακοπή των πυρηνικών δοκιμών στην Αλάσκα, ακολούθησε η απαγόρευση της βιομηχανικής εκμετάλλευσης στην Ανταρκτική έως το 2041, η απαγόρευση της εμπορικής φαλαινοθηρίας, η διεθνής απαγόρευση της καύσης αποβλήτων στη θάλασσα, η απαγόρευση της πόντισης ραδιενεργών και βιομηχανικών αποβλήτων στη θάλασσα και η οριστική διακοπή των πυρηνικών δοκιμών στη Γαλλία.

Σημαντική στιγμή στην ιστορική εξέλιξη της Greenpeace International ήταν η βράβευσή της από τα Ηνωμένα Έθνη με το Βραβείο Όζοντος για την προώθηση των φιλικών προς το περιβάλλον «πράσινων ψυγείων» (Greenfreeze). Επίσης, η Greenpeace International κατάφερε να ασκήσει πιέσεις, μαζί με άλλους φορείς, για την απαγόρευση των αφρόδιχτων, τα οποία κατέστρεφαν τις δυνατότητες των αλιευτικών αποθεμάτων να αναπαραχθούν, για την θεσμοθέτηση διεθνών φραγμών στο εμπόριο των μεταλλαγμένων οργανισμών και για την κατάργηση των επικίνδυνων και τοξικών ενώσεις (POPs). Τέλος, η Greenpeace International, μαζί με άλλες οργανώσεις, συμμετείχαν στις συζητήσεις για την υπογραφή του Πρωτοκόλλου

του Κιότο, με το οποίο τέθηκαν τα διεθνή όρια για τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου, με στόχο την αποτροπή των κλιματικών αλλαγών.

Πέρα από τις διεθνείς επιτυχίες της Greenpeace International, σημαντικές επιτυχίες έχει να επιδείξει και το εθνικό γραφείο της Greenpeace στην Ελλάδα, το οποίο ξεκίνησε τη δράση του το 1991 στην Αθήνα. Αρχικά, παρατηρήθηκε από τους ιθύνοντες έλλειψη παράδοσης στη συμμετοχή του ελληνικού κοινού σε συλλογικά σχήματα, πέραν των κομμάτων. Ωστόσο, έπειτα από τη δεκαεπτάχρονη λειτουργία του ελληνικού γραφείου Greenpeace, πλήθος πολιτών (19.111 υποστηρικτές το 2007) υποστηρίζει την οργάνωση και ένας μεγάλος αριθμός παγκόσμιων περιβαλλοντικών εκστρατειών έχει πραγματοποιηθεί στη χώρα.

Σημαντικές στιγμές στην ιστορία του ελληνικού γραφείου της Greenpeace αποτελεί η ανακήρυξη της Ελλάδας το 2005 ως πρώτης χώρας στην «Ελεύθερη Ζώνη από Μεταλλαγμένα» και η μεταφορά των επικίνδυνων τοξικών από τις εγκαταστάσεις της βιομηχανίας «ΔΙΑΝΑ» στη Θεσσαλονίκη, κατόπιν πιέσεων της οργάνωσης και άλλων κοινωνικών φορέων[53].

4.2.2 Οι εκστρατείες της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου

Το εθνικό γραφείο της Greenpeace έχει αναλάβει να προωθήσει τις παγκόσμιες εκστρατείες του διεθνούς γραφείου της Greenpeace International στην ελληνική επικράτεια. Στόχος τους ελληνικού γραφείου της Greenpeace είναι η προστασία του περιβάλλοντος με τη βοήθεια όλων των πολιτών και ενάντια σε κάθε είδους πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα.

Αναλυτικότερα, οι διεθνείς εκστρατείες της Greenpeace International, οι οποίες πραγματοποιούνται και στην Ελλάδα, σχετίζονται με τη μείωση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής, την προστασία των αλιευτικών αποθεμάτων στους ωκεανούς, την προστασία αρχέγονων δασών καθώς και σπάνιων ζώων, φυτών και τοπικών πληθυσμών, με την προώθηση του ιδεώδους της παγκόσμιας ειρήνης, καθώς και την ελαχιστοποίηση της χρήσης των πυρηνικών.

Πρόσθετες διεθνείς εκστρατείες της οργάνωσης είναι η εξάλειψη της χρήσης επικίνδυνων χημικών, η προώθηση της ολοκληρωμένης ή βιολογικής γεωργίας και η

[53] http://www.greenpeace.org/greece/.

ταυτόχρονη απαγόρευση των μεταλλαγμένων τροφών[54]. Για την ενίσχυση των εκστρατειών της οργάνωσης και για την καλύτερη προώθησή τους πραγματοποιούνται, σε επιλεγμένες περιοχές, «ακτιβιστικές» δράσεις από εργαζόμενους και εθελοντές της οργάνωσης.

4.2.3 Η αποστολή της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace

Η Greenpeace αποτελεί μια διεθνής οργάνωση - «ομπρέλα» που διοργανώνει παγκόσμιες εκστρατείες, με στόχο την αλλαγή νοοτροπίας και συμπεριφοράς από τους ιθύνοντες και τους πολίτες. Αγωνίζεται σε διεθνές επίπεδο, τόσο για την καλύτερη προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος, όσο και για την προώθηση της διεθνούς ειρήνης. Η Greenpeace αποτελεί ένα κίνημα πολιτών που στηρίζεται τόσο στο συλλογικό όσο και στον προσωπικό μη βίαιο αγώνα.

Η αποστολή του ελληνικού γραφείου της Greenpeace εστιάζεται στην πραγματοποίηση των διεθνών περιβαλλοντικών εκστρατειών της οργάνωσης. Η αποστολή της Greenpeace είναι η έκφραση μιας δυνατής φωνής[55] αντιπροσωπεύοντας όλους τους πολίτες, που αγωνίζονται για ένα βιώσιμο περιβάλλον και για το δικαίωμα των μελλοντικών γενεών να ζήσουν σε έναν κόσμο χωρίς μεταλλαγμένα και τοξικά.

Η αποστολή του ελληνικού γραφείου της Greenpeace συνοψίζεται στην αντιμετώπιση παγκόσμιων απειλών που υποβαθμίζουν την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων και στην ευαισθητοποίηση των πολιτών απέναντι στα μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα. Το κοινωνικό μήνυμα που θέλει να περάσει η οργάνωση είναι ότι πρέπει να εξοικονομηθεί ενέργεια και γι' αυτό είναι καιρός για δράση[56].

---

[54] http://www.greenpeace.org/international/ .

[55] Greenpeace exists because this fragile earth deserves a voice. It needs solutions. It needs change. It needs action.

[56] «Εξοικονόμηση ενέργειας καιρός για δράση!»

4.2.4 Η νομική μορφή και ο τρόπος λειτουργίας της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου

Το ελληνικό γραφείο της Greenpeace αποτελεί μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρία και η Greenpeace International αποτελεί μια διεθνή Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Το κεντρικό γραφείο της Greenpeace International στο Άμστερνταμ, είναι υπεύθυνο για τη λειτουργία των σαράντα δύο εθνικών γραφείων και την οικονομική συντήρηση τεσσάρων από αυτών, που βρίσκονται σε χώρες με μη δημοκρατικά καθεστώτα. Αποτελεί δηλαδή το συντονιστικό όργανο των επιμέρους σαράντα δύο γραφείων και προσφέρει σε αυτά τον απαραίτητο υλικό εξοπλισμό και την τεχνογνωσία για την προώθηση των εκστρατειών σε διεθνές, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Για αυτούς τους λόγους χαρακτηρίζεται και ως οργάνωση - «ομπρέλα».

Στο πλαίσιο της συνεργασίας των εθνικών γραφείων με το διεθνές γραφείο της οργάνωσης, τα εθνικά γραφεία προσφέρουν ένα ποσοστό από τα έσοδά τους στη μητρική οργάνωση, ανάλογα πάντα με το μέγεθός τους. Η Greenpeace International είναι υπεύθυνη ακόμα για τη συντήρηση του στόλου της οργάνωσης, των τριών πλοίων που διαθέτει (Rainbow Warrior, Esperanza και το Artic Sunrise) και μέρος των εισφορών των εθνικών γραφείων δαπανάται για τη συντήρηση των πλοίων.

Η Greenpeace International για να πάρει αποφάσεις σχετικά με τη στρατηγική και τις επί μέρους εκστρατείες που θα ακολουθηθούν, καλεί σε συναντήσεις και συνελεύσεις τους εκπροσώπους από τα εθνικά γραφεία. Μετά την επιλογή των εκστρατειών κατανέμει τους οικονομικούς, ανθρώπινους και υλικούς πόρους σε έξι θεματικές ενότητες δράσης.

Η πρώτη αφορά τις κλιματικές αλλαγές και την εξοικονόμηση ενέργειας, η δεύτερη τον αφοπλισμό και την κατάργηση των πυρηνικών όπλων, η τρίτη τη διαφύλαξη της θαλάσσιας οικολογίας, η τέταρτη τη μη χρήση των επικίνδυνων τοξικών ουσιών για την υγεία, η πέμπτη την προστασία των αρχέγονων δασών και η έκτη τη μη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών.

Εκτός από τις εκστρατείες που οργανώνει για την αντιμετώπιση παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, η Greenpeace International οργανώνει ακόμα έρευνες και μετρήσεις σχετικές με τις εκστρατείες που αναπτύσσει, σε συνεργασία με τα εθνικά γραφεία και με άλλους οργανισμούς (Ινστιτούτα ερευνών, Πανεπιστήμια). Στόχος της οργάνωσης είναι να τεκμηριώνονται επιστημονικά οι εκστρατείες της.

Σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του ελληνικού γραφείου της Greenpeace, αυτό διοικείται από ένα πενταμελές διοικητικό συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται από ένα ειδικό σώμα που αποτελείται από μερικές δεκάδες εκλεκτόρων. Οι εκλέκτορες είναι είτε άτομα που προέρχονται από το εσωτερικό της οργάνωσης, είτε άτομα που έχουν συνεργαστεί μαζί της και γνωρίζουν το πνεύμα και την ιστορία της. Κατά τον ίδιο τρόπο, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου προκύπτουν από έναν κατάλογο υποψηφίων και ενδέχεται να είναι άτομα που προέρχονται είτε από τους κόλπους της οργάνωσης, είτε από το ευρύτερο περιβάλλον της, δηλαδή άτομα που έχουν διακριθεί για την περιβαλλοντική και κοινωνική τους δράση.

Το ελληνικό γραφείο της Greenpeace έχει ένα γενικό διευθυντή που ορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο και είναι υπεύθυνος τόσο για το συντονισμό των δραστηριοτήτων του γραφείου όσο και για την εφαρμογή των προγραμμάτων και την επίτευξη των στόχων της οργάνωσης. Την ευθύνη για τη χάραξη της στρατηγικής των εκστρατειών την έχει ο διευθυντής του τμήματος εκστρατειών και την ευθύνη για την προώθηση της κάθε εκστρατείας ο υπεύθυνος εκστρατείας. Τόσο ο διευθυντής του τμήματος εκστρατειών, όσο και οι υπεύθυνοι εκστρατειών συμμετέχουν ακόμα στο συντονισμό των εκστρατειών και σε διεθνές επίπεδο[57].

Η οργάνωση για να πραγματοποιήσει τις εκστρατείες που αναλαμβάνει, διαθέτει έναν αριθμό μόνιμων εργαζομένων και ομάδες «ανοικτού διαλόγου» τόσο στην Αθήνα όσο και σε άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας. Στόχος των ομάδων αυτών είναι η εξεύρεση νέων υποστηρικτών.

Το σύνολο των εργαζομένων και της διοίκησης της οργάνωσης αποσκοπεί στο να ευαισθητοποιήσει και να κινητοποιήσει τους πολίτες με τις εκστρατείες, έτσι ώστε να αλλάξουν νοοτροπία και στάση ζωής απέναντι στα προβλήματα περιβάλλοντος.

[57] Αβραξίδη Ε., Αποστολόπουλος Ι., Δουλιάκας Δ., Νάνου Α., Παπαματθαιάκης Α., Χαραλάμπους Α., (2008), Συνέντευξη στον *Κλείτο Παπαστυλιανού, εθελοντή στο πλήρωμα του* ArcticSunrise *και στο* Ελληνικό Γραφείο της Greenpeace**,** Πανεπιστήμιο Αιγαίου, http://my.aegean.gr/web/article2718.html**.**

4.2.5 Οικονομικά στοιχεία για τη λειτουργία της Greenpeace International και του ελληνικού γραφείου

Ένα εξίσου σημαντικό στοιχείο για τον τρόπο λειτουργίας της Greenpeace αποτελεί ο τρόπος χρηματοδότησής της. Τα έσοδα της οργάνωσης προέρχονται από εισφορές πολιτών, οι οποίοι αναγνωρίζουν το έργο της οργάνωσης και επιθυμούν να το στηρίξουν. Συγκεκριμένα προέρχονται από τις συνδρομές τριών εκατομμυρίων υποστηρικτών σε εκατόν πενήντα οκτώ χώρες. Ένα μικρότερο μέρος των εσόδων της οργάνωσης προέρχεται από πωλήσεις διαφημιστικών ειδών, όπως μπλούζες, βιβλία και κονκάρδες.

Τα οικονομικά στοιχεία του ελληνικού γραφείου της Greenpeace για το 2007 είναι ενθαρρυντικά για την πορεία της οργάνωσης. Ο οικονομικός απολογισμός για το 2007 ήταν κατά 19% αυξημένος σε σχέση με τον αντίστοιχο του 2006. Τα συνολικά έσοδα της οργάνωσης για το 2007 ανήλθαν σε ένα εκατομμύριο διακόσιες εξήντα οκτώ χιλιάδες διακόσια ενενήντα ευρώ (1.268.290). Το 76% (968.519 ευρώ) των συνολικών εσόδων προήλθε από την υποστήριξη παλαιών υποστηρικτών, το 18% (223.309 ευρώ) από νέους υποστηρικτές και το 6% (76.462 ευρώ) από εκδηλώσεις και αναμνηστικά. Το μεγαλύτερο ποσοστό των εσόδων της οργάνωσης παρατηρείται ότι προέρχεται από τους παλαιούς υποστηρικτές.

Εντούτοις, το ποσοστό των νέων υποστηρικτών που εγγράφθηκε το 2007 στην οργάνωση ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των πέντε προηγούμενων ετών. Συγκεκριμένα, δύο χιλιάδες διακόσιοι έξι νέοι υποστηρικτές εγγράφθηκαν το 2007 στην οργάνωση, φθάνοντας τα δεκαεννιά χιλιάδες μέλη.

Όσον αφορά τα έξοδα της οργάνωσης, αυτά ανήλθαν στο ένα εκατομμύριο διακόσιες πέντε χιλιάδες διακόσια πενήντα ένα ευρώ (1.205.251 ευρώ), εκ των οποίων το 47% δαπανήθηκε για τη χρηματοδότηση των εκστρατειών της (556.307 ευρώ). Πιο συγκεκριμένα, το ποσό των εκατόν εβδομήντα τεσσάρων χιλιάδων και ογδόντα πέντε ευρώ (174.085 ευρώ) δαπανήθηκε για την εκστρατεία για τις κλιματικές αλλαγές, το ποσό των εκατόν είκοσι οκτώ χιλιάδων και εβδομήντα ευρώ (128.070 ευρώ) για την εκστρατεία για τη θαλάσσια οικολογία, εξήντα εννιά χιλιάδες και επτακόσια ενενήντα τέσσερα ευρώ (69.794 ευρώ) δαπανήθηκαν για την εκστρατεία για τα μεταλλαγμένα και εκατόν ογδόντα τέσσερις χιλιάδες τετρακόσια

σαράντα επτά ευρώ (184.447 ευρώ) σε διεθνείς δράσεις. Το ποσοστό που αναλογεί για διεθνείς δράσεις είναι της τάξεως του 6,87% επί των συνολικών εσόδων.

Το 33% των εξόδων επενδύθηκε στην εξεύρεση νέων υποστηρικτών (400.415 ευρώ), για να είναι δυνατή η υποστήριξη των μελλοντικών εκστρατειών της οργάνωσης. Αναλυτικότερα, εκατόν είκοσι δύο χιλιάδες και διακόσια τριάντα εννιά ευρώ (122.239 ευρώ) επενδύθηκαν για την εξεύρεση νέων υποστηρικτών, ενενήντα επτά χιλιάδες και εκατόν ενενήντα ένα ευρώ (97.191 ευρώ) επενδύθηκαν για την ενημέρωσή τους, εκατόν σαράντα πέντε χιλιάδες ευρώ (145.000 ευρώ) για τη λειτουργία του τμήματος εξεύρεσης πόρων και τέλος τριάντα πέντε χιλιάδες και εννιακόσια ογδόντα πέντε ευρώ (35.985 ευρώ) για τη συμμετοχή της οργάνωσης στις διάφορες εκδηλώσεις και τη δημιουργία εκδόσεων και αναμνηστικών. Κάποια πρόσθετα έξοδα αφορούσαν την υποδομή και το κτίριο (99.081 ευρώ), τους μισθούς των εργαζομένων και τη γραμματειακή υποστήριξη (149.359 ευρώ).

Τέλος, για να επιτύχει τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια στη λειτουργία της η Greenpeace ελέγχεται από ορκωτούς λογιστές. Ο ισολογισμός της οργάνωσης βρίσκεται στη διάθεση του κοινού από τα γραφεία της οργάνωσης.

4.3 Ομοιότητες και διαφορές της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace

Οι ομοιότητες που συναντήθηκαν κατά την παρουσίαση των στοιχείων των δύο μεγαλύτερων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα, δηλαδή μεταξύ της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace ήταν αρχικά ο κοινός σκοπός. Οι δύο Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ασχολούνται με την προστασία της οικολογικής ισορροπίας και της βιωσιμότητας του πλανήτη.

Η WWF Ελλάς και το ελληνικό γραφείο της Greenpeace ξεκίνησαν τη δράση τους ως παραρτήματα διεθνών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Το σημείο εκκίνησης των δράσεών τους στην Ελλάδα τοποθετείται στη δεκαετία του ΄90. Το εθνικό γραφείο της Greenpeace στην Ελλάδα ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1991 και η WWF Ελλάς το 1994. Και οι δύο οργανώσεις διατηρούν έναν αριθμό μόνιμων εργαζομένων, ενώ παράλληλα διαθέτουν ομάδες «ανοικτού ή άμεσου διαλόγου» με τους πολίτες, στην Αθήνα και σε άλλες μεγάλες πόλεις. Επίσης, και οι δύο οργανώσεις στηρίζουν τη δράση τους στην αποδοχή και τη στήριξη των πολιτών,

ενώ παράλληλα προωθούν καινοτόμες δράσεις για μια αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία. Τέλος, οι ισολογισμοί και των δύο οργανώσεων ελέγχονται από ορκωτούς ελεγκτές.

Στη συνέχεια της μελέτης των στοιχείων των δύο μεγάλων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων διαπιστώνονται αρκετές διαφορές στον τρόπο που προσεγγίζεται η περιβαλλοντική προστασία από την κάθε οργάνωση και τον τρόπο της λειτουργίας τους.

Αρχικά, η Greenpeace International αποτελεί μια ενιαία διεθνή οργάνωση, η οποία αναπτύσσει παγκόσμιες εκστρατείες με στόχο την αντιμετώπιση παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Αναπτύσσει τη δράση της σε πολλές χώρες δημιουργώντας εθνικά γραφεία σε στρατηγικά σημεία. Τα εθνικά γραφεία της Greenpeace ακολουθούν την ενιαία πολιτική της μητρικής οργάνωσης ή «οργάνωσης ομπρέλας», εξαπλώνοντας τις παγκόσμιες εκστρατείες της στις χώρες όπου δραστηριοποιούνται.

Το χαρακτηριστικό στοιχείο στη λειτουργία των εθνικών γραφείων είναι ότι δεν απολαμβάνουν αυτονομία δράσης. Το διοικητικό συμβούλιο, στο οποίο προΐσταται ο διευθυντής του εθνικού γραφείου της Greenpeace, συντονίζει τις εκστρατείες στην Ελλάδα αλλά δεν λαμβάνει αυτόνομα τις αποφάσεις για το ποιες θα είναι οι εκστρατείες αυτές, καθώς το ρόλο αυτό τον αναλαμβάνει η Greenpeace International.

Αντίθετα, η WWF Ελλάς συνεχίζει το έργο της μητρικής οργάνωσης και προωθεί τα κύρια προγράμματα δράσης της, παράλληλα, όμως, διαθέτει αυτονομία ως προς τον τρόπο που εξειδικεύει το έργο της σε κάθε χώρα. Ο πρόεδρος και το διοικητικό συμβούλιο λαμβάνουν τις αποφάσεις για τη δράση της WWF Ελλάς.

Πέρα από τις διοικητικές διαφορές και τις διαφορές στον τρόπο επιλογής των δράσεων, ανομοιότητες παρατηρούνται και στον τρόπο που χρηματοδοτείται η κάθε οργάνωση. Η απόφαση της διεθνούς Greenpeace να χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ενεργούς πολίτες- υποστηρικτές, στοχεύει στην ανεξαρτησία της οργάνωσης από κάθε είδους συμφέροντα. Ωστόσο, η WWF Ελλάς έχει επιλέξει να χρηματοδοτείται από πολίτες, εταιρίες, ιδρύματα και θεσμικούς φορείς, προκειμένου να μπορέσει να κινητοποιήσει, κατά την άποψή των διοικούντων της, όλους τους φορείς που σχετίζονται με την περιβαλλοντική προστασία.

Μια πρόσθετη διαφοροποίηση εντοπίζεται στη φιλοσοφία και στην τακτική των δύο οργανώσεων. Η Greenpeace ακολουθεί μια αυστηρά κλειστή πολιτική, μη επιθυμώντας να δημοσιεύσει πολλά στοιχεία για τον τρόπο λειτουργίας της. Αυτό αποδεικνύεται από την ελλιπή πληροφόρηση που παρέχεται μέσω του δικτυακού της χώρου για τον τρόπο λειτουργίας της οργάνωσης και από τη μη ύπαρξη της δυνατότητας για πλήρη ενημέρωση από τους εκπροσώπους της. Η συγκεκριμένη φιλοσοφία της οργάνωσης εξηγείται μερικώς από τον ακτιβιστικό χαρακτήρα της (π.χ. αγώνας κατά των πυρηνικών δοκιμών, μάχη για την κατάργηση των μεταλλαγμένων τροφίμων). Ο χαρακτήρας της οργάνωσης μοιάζει να καθορίζει την κλειστή πολιτική της, η οποία θα επιτρέπει τις αιφνιδιαστικές ακτιβιστικές δράσεις που αναπτύσσει η οργάνωση.

Αντίθετα, η πολιτική της WWF Ελλάς φαίνεται να είναι πιο ελεύθερη και ανοικτή σε συζητήσεις, συνεντεύξεις και προσκλήσεις. Επίσης, περισσότερες και αναλυτικότερες πληροφορίες είναι στη διάθεση του κοινού μέσω του δικτυακού χώρου της οργάνωσης και μέσω των πληροφοριών που παρέχουν οι εκπρόσωποί της. Η φιλοσοφία της οργάνωσης μοιάζει να είναι επικοινωνιακή-ενημερωτική απέναντι στους πολίτες και συνάμα προστατευτική-διασωστική απέναντι στα ζητήματα περιβάλλοντος (π.χ. προστασία της βιοποικιλότητας, προστασία υψηλής σημασίας οικοσυστημάτων). Λείπουν, τέλος, τα στοιχεία του ακτιβισμού στη δράση της WWF Ελλάς.

Η επόμενη διαφορά που επισημάνθηκε αφορά τον τρόπο δράσης των δύο οργανώσεων. Η Greenpeace αναπτύσσει τη δράση της από τα κεντρικά γραφεία της στην Αθήνα, ενώ η WWF Ελλάς εκτός από τα κεντρικά γραφεία στην Αθήνα διατηρεί «ομάδες πεδίου» σε σημαντικούς βιότοπους ανά τη χώρα. Επίσης, η WWF Ελλάς διατηρεί ομάδες που ερευνούν δεδομένα , όπως για παράδειγμα σχετικά με την περιβαλλοντική νομοθεσία. Ενώ, η Greenpeace συνεργάζεται για ερευνητικούς σκοπούς με εξωτερικά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα, και κατόπιν δημοσιεύει τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών.

Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι διαφέρουν οι δύο οργανώσεις ως προς την προσαρμοστικότητα που επιδεικνύουν στην αντιμετώπιση των αναγκών της ελληνικής βιοποικιλότητας και του ελληνικού περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, η WWF Ελλάς αναπτύσσει τοπικές δράσεις για την προστασία συγκεκριμένων ευαίσθητων οικοσυστημάτων στην Ελλάδα. Αντίθετα, η η Greenpeace δεν

αναλαμβάνει την προστασία οικοσυστημάτων, ωστόσο εστιάζει περισσότερο στην προώθηση διεθνών εστρατειών κατά επιβαρυντικών περιβαλλοντικών παραγόντων, όπως είναι τα τοξικά, τα μεταλλαγμένα.

Τέλος, διαφοροποιήσεις παρουσιάζουν και στις κριτικές που έχουν λάβει από τον τύπο. Οι κριτικές του τύπου αφορούν διαφορετικές πτυχές της λειτουργίας της κάθε οργάνωσης. Αρχικά, η Greenpeace κατακρίθηκε για εκστρατείες εντυπωσιασμού με πενιχρά αποτελέσματα για την περιβαλλοντική προστασία και στη συνέχεια κατηγορήθηκε η WWF Ελλάς για οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις από ιδιωτικά και πολιτικά συμφέροντα. Επαρκή στοιχεία για να γίνει δεκτή κάποια από τις δύο αυτές κατηγορίες δεν βρέθηκαν από την παρούσα έρευνα.

Συμπερασματικά, το σημαντικότερο στοιχείο που διαπιστώθηκε κατά τη σύγκριση των ομοιοτήτων και των διαφορών των δύο μεγαλύτερων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι ότι, παρά τις διαφορές τους, αναπτύσσουν δράσεις συμπληρωματικές. Συνεπώς, οι όποιες διαφορές των δύο μεγαλύτερων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θα ήταν ευκταίο να αμβλύνονται, για να αλληλοσυμπληρώνονται οι δράσεις τους και να επιτευχθεί ο κοινός στόχος για αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία της χώρας και αύξηση της ευαισθητοποίησης και της συμμετοχής των πολιτών.

Τέλος, το έργο που παράγει η WWF Ελλάς και η Greenpeace για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας, σε διαφορετικούς τομείς η κάθε μία και με διαφορετικό τρόπο, είναι αναγνωρισμένο. Δεν εντοπίζεται κάποιος λόγος για να μην είναι κοινή η προσπάθεια των δύο μεγαλύτερων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

4.4 Το ζήτημα της ανεξαρτησίας των δύο μεγαλύτερων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ο χαρακτηρισμός ανεξάρτητη και μη ανεξάρτητη για την περίπτωση των δύο μεγάλων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μοιάζει να είναι συγκεχυμένος. Ο λόγος είναι η μεγάλη διαφορά στους οικονομικούς ισολογισμούς των οργανώσεων και η εξάρτηση της μιας από αυτές από τη μητρική οργάνωση.

Αναλυτικότερα, η WWF Ελλάς δήλωσε έσοδα για το 2007 ύψους δύο εκατομμυρίων επτακοσίων χιλιάδων ευρώ (2.700.000 ευρώ), ενώ η Greenpeace ύψους ενός εκατομμυρίου διακοσίων εξήντα οκτώ χιλιάδων και διακοσίων ενενήντα ευρώ (1.268.290 ευρώ). Το ποσοστό των εσόδων της WWF Ελλάς που απορροφήθηκε από περιβαλλοντικά προγράμματα και δράσεις της ήταν 82%, ήτοι δύο εκατομμύρια διακόσιες δεκατέσσερις χιλιάδες ευρώ (2.214.000 ευρώ). Το αντίστοιχο ποσοστό των εσόδων του ελληνικού γραφείου της Greenpeace το οποίο απορροφήθηκε από δράσεις της οργάνωσης είναι 47%, μείον όμως το ποσοστό που απορροφήθηκε από το διεθνές γραφείο για διεθνείς δράσεις (6,87% ήτοι 184.447 ευρώ). Συνεπώς, το καθαρό ποσοστό που απορροφήθηκε για τις περιβαλλοντικές εκστρατείες της οργάνωσης ήταν 40,13% ήτοι πεντακόσιες οκτώ χιλιάδες εννιακόσια εξήντα τέσσερα ευρώ (508.964 ευρώ). Παρατηρείται, κατά συνέπεια, ότι το ποσοστό που διέθεσε η Greenpeace για περιβαλλοντικές εκστρατείες το 2007 ήταν το ένα τέταρτο του ποσού που διέθεσε η WWF Ελλάς.

Διαπιστώνεται, πρώτον, ότι το ελληνικό γραφείο της Greenpeace εξαρτάται από το διεθνές γραφείο της οργάνωσης, στο οποίο δίνει το 6,87% των εσόδων της για διεθνείς δράσεις. Το αποτέλεσμα αυτής της εξάρτησης είναι η έλλειψη δυνατότητας για προσαρμογή στις έκτακτες ανάγκες της ελληνικής πραγματικότητας, όπως οι πυρκαγιές κατά τους θερινούς μήνες. Δεύτερον, η απόλυτη χρηματοδότηση του ελληνικού γραφείου της Greenpeace από ενεργούς πολίτες περιόρισε κατά πολύ τα έσοδά της. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι η ύπαρξη περιορισμένων εσόδων για την πραγματοποίηση των περιβαλλοντικών εκστρατειών στην χώρα.

Παράλληλα, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των εσόδων του ελληνικού γραφείου της Greenpeace, της τάξης του 33% (ήτοι 418.000 ευρώ), επενδύθηκε για την απόκτηση νέων υποστηρικτών, την ώρα που το αντίστοιχο ποσοστό της WWF Ελλάς είναι 13% (ήτοι 351.00 ευρώ). Με τα ανάλογα ποσά που επενδύθηκαν για την απόκτηση νέων υποστηρικτών, το ελληνικό γραφείο της Greenpeace απέκτησε δύο χιλιάδες έξι νέους υποστηρικτές (2.206), ενώ η WWF Ελλάς χίλιους τετρακόσιους νέους υποστηρικτές (1.406).

Το ζήτημα που προκύπτει, τελικώς, για την ανεξαρτησία των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι εάν αυτές κρίνονται εκ του αποτελέσματος ή εάν κρίνονται από τον τρόπο χρηματοδότησής τους.

Το ελληνικό γραφείο της Greenpeace παρουσιάζει περίπου το μισό των εσόδων της WWF Ελλάς, με πρόσθετες υποχρεώσεις προς τη διεθνή Greenpeace και με μεγαλύτερα διοικητικά έξοδα (20% ήτοι 253.658 έναντι 5% ήτοι 135.000 της WWF Ελλάς). Αποτέλεσμα αυτών ήταν το ελληνικό γραφείο της Greenpeace να διαθέσει το ένα τέταρτο του χρηματικού ποσού που διέθεσε η WWF Ελλάς για την πραγματοποίηση περιβαλλοντικών εκστρατειών, προγραμμάτων και δράσεων.

Συνεπώς, εάν κριθούν οι δύο μεγαλύτερες ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εκ του αποτελέσματος ή διαφορετικά εκ του τελικού ποσού που διέθεσαν στη διενέργεια περιβαλλοντικών δράσεων, τότε θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η WWF Ελλάς διέθεσε τετραπλάσιο αριθμό χρημάτων για την πραγματοποίηση περιβαλλοντικών δράσεων. Ως εκ τούτου οι πιθανότητες να είναι αποτελεσματικότερη η δράση της WWF Ελλάς για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας είναι τετραπλάσιες από τη δράση του ελληνικού γραφείου της Greenpeace.

Εάν, όμως, οι δύο μεγαλύτερες ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις κριθούν από τις πηγές χρηματοδότησής τους, τότε θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το ελληνικό γραφείο της Greenpeace είναι μεν υπόλογο και ακολουθεί τη μητρική οργάνωση αλλά η δράση του υποστηρίζεται μόνο από ενεργούς πολίτες.

Το συμπέρασμα από την παρουσίαση του ζητήματος της ανεξαρτησίας των δύο μεγαλύτερων ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι ότι ο χαρακτηρισμός κάποιας οργάνωσης ως ανεξάρτητης, είναι πολύπλοκος και πολυσήμαντος. Για να αποφευχθούν παρερμηνείες τονίζεται η ανάγκη οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να κρίνονται τόσο από το βαθμό αποτελεσματικότητας των δράσεών τους για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας όσο και από το βαθμό κινητοποίησης των πολιτών και όλων των ιθυνόντων προς πράσινες συμπεριφορές. Άλλωστε δεν αποτελεί στόχο ο χαρακτηρισμός των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αλλά το αποτέλεσμα.

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Εμπειρικές μελέτες για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

5.1 Εμπειρικές μελέτες σε διεθνές επίπεδο για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Για την καλύτερη κατανόηση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων παρουσιάζονται εμπειρικές μελέτες που έγιναν σε διεθνές επίπεδο σχετικά με αυτές.

Η πολύ πρόσφατη έρευνα των Κούση κ.ά (2008)[58] εξέτασε τα περιβαλλοντικά κινήματα που αναπτύχθηκαν στη Νότια Ευρώπη σε σύγκριση με αυτά της Βόρειας Ευρώπης. Τα στοιχεία για την πραγματοποίηση της έρευνας αντλήθηκαν από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εξέλιξη του Περιβαλλοντικού Ακτιβισμού στην Ευρώπη[59]. Οι χώρες που εξετάστηκαν στη συγκεκριμένη έρευνα ήταν η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ισπανία και η Σουηδία από το 1988 έως το 1997.

Η έρευνα των Κούση κ.ά επικεντρώθηκε στη σύγκριση των χαρακτηριστικών των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στη Νότια και τη Βόρεια Ευρώπη. Οι παράγοντες που λήφθηκαν υπόψη για τη σύγκριση των οργανώσεων ήταν ο αριθμός των μελών τους, το επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζομένων, οι διαθέσιμοι πόροι, οι δράσεις και οι μαζικές κινητοποιήσεις που οργάνωναν.

Μεγάλες διαφορές εντοπίστηκαν στην οργανωτική δομή και την εξέλιξη του περιβαλλοντικού κινήματος στο Νότο και το Βορρά της Ευρώπης. Διαπιστώθηκε ότι οι κοινωνικές οργανώσεις περιβάλλοντος της Νότιας Ευρώπης (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας) ήταν διάσπαρτες, ανεπίσημα σχηματισμένες,

---

[58] Kousis M., della Porta D., Jimenez M. (2008), Southern European Environmental Movements, in comparative perspective, *American Behavioral Scientist*, Vol. 51, Number 11, July 2008, pp. 1627-1647, http://abs.sagepub.com.

[59] European Commission, *Transformation of Environmental Activism*, a project funded by the Directorate General XII (Contract No. ENV4-CT97-0514).

λιγότερο οργανωμένες και περισσότερο αναποτελεσματικές. Γενικότερα, παρατηρήθηκε μια καθυστέρηση στην εξέλιξη και στην ανάπτυξη των κοινωνικών οργανώσεων. Ο λόγος για τον οποίο οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις καθυστέρησαν να αναπτυχθούν ήταν το λεγόμενο «Μεσογειακό Σύνδρομο». Η ύπαρξη, δηλαδή, μιας συγκεκριμένης πολιτικής κουλτούρας, με χαρακτηριστικά τη διαφθορά, τις πελατειακές σχέσεις, την πολιτική διακυβέρνηση από συντηρητικά κόμματα και τη μη ύπαρξη οικολογικού κόμματος στη Βουλή. Όλοι αυτοί οι παράγοντες έδρασαν ανασταλτικά στην ανάπτυξη των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στη Νότια Ευρώπη.

Αναλυτικότερα, όμως τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι οργανώσεις που δραστηριοποιούνταν στη Νότια Ευρώπη βρέθηκαν πιο αδύναμες, με λιγότερους πόρους, με μεγαλύτερες πολιτικές αγκυλώσεις και με τοπικό προσανατολισμό. Διαπιστώθηκε, επίσης, η ύπαρξη ενός ισχυρού τοπικού δικτύου από περιβαλλοντικές ομάδες, οι οποίες δεν συνεργάζονταν ούτε μεταξύ τους ούτε με τις επίσημες Περιβαλλοντικές Οργανώσεις. Δεδομένη ήταν και η έλλειψη προσωπικού, μελών και χρηματικών πόρων. Τέλος, διαπιστώθηκε ότι τα τελευταία χρόνια το περιβαλλοντικό κίνημα στο Νότο της Ευρώπης τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται ταχύτερα λόγω της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη, αλλά δεν είναι καλά οργανωμένο, βασίζεται στη στήριξη των τοπικών κοινωνιών και εστιάζει στην επίλυση των τοπικών προβλημάτων.

Μια άλλη διεθνής έρευνα σχετικά με τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πραγματοποιήθηκε από το Περιφερειακό Κέντρο Περιβαλλοντικών Μελετών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης το 2000[60]. Αυτή η έρευνα εξέτασε τα προβλήματα, την εξέλιξη και τις δυνατότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και συγκεκριμένα στις εξής χώρες: Αλβανία, Βοσνία Ερζεβοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Φύρομ, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ενωμένη Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας. Ο στόχος της

[60]The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, *Problems, progress and possibilities a needs assessment of environmental NGOs in Central and Eastern Europe the regional environmental center*, 1997, Szentendre, Hungary.

ήταν να εντοπιστούν τα δυνατά και αδύναμα σημεία των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε αυτές τις χώρες.

Οι παράγοντες που εξετάστηκαν ήταν ο αριθμός των εργαζομένων, η υποστήριξη που απολάμβαναν από το κοινό, η στρατηγική και οι δραστηριότητες που ανέπτυσσαν, οι τρόποι χρηματοδότησής τους, οι επιρροές που δέχονταν από την πολιτική κατάσταση της χώρας που έδρευαν, το νομικό πλαίσιο αυτής καθώς και οι προοπτικές για συμμετοχή στη διαμόρφωση πολιτικών αποφάσεων.

Μετά τη μελέτη των παραπάνω παραγόντων εντοπίστηκαν μεγάλες διαφορές τόσο μεταξύ των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων εντός της ίδιας χώρας όσο και μεταξύ των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων διαφορετικών χωρών. Το μόνο κοινό συμπέρασμα που συνάχθηκε για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης ήταν ότι ανέπτυσσαν κάποιες κοινές δράσεις, όπως, η περιβαλλοντική προστασία συγκεκριμένων περιοχών, η περιβαλλοντική εκπαίδευση και η περιβαλλοντική ενημέρωση του κοινού.

Ωστόσο κοινά ήταν και τα προβλήματα που αναγνωρίστηκαν ως ανασταλτικοί παράγοντες του έργου των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Τα κυριότερα προβλήματα πήγαζαν από την παθητική στάση του κοινού, την έλλειψη διάθεσης για ενεργοποίηση και συμμετοχή σε αυτές, καθώς και από την έλλειψη πολιτικής και νομικής στήριξης από την πλευρά του κρατικού μηχανισμού. Ένα πρόσθετο πρόβλημα που διαπιστώθηκε, ήταν η μη διάθεση για συνεργασία των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μεταξύ τους και η υπερεξάρτησή τους από τη δυτική οικονομική βοήθεια.

Στο τέλος της έρευνας έγινε αναφορά στην ενιαία ανάγκη όλων των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων να αυξήσουν τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης, καθότι η περιβαλλοντική προστασία βασίζεται στη γνώση και ενημέρωση του κοινού.

Γενικά, στη διεθνή βιβλιογραφία παρατηρείται ποικιλία παραμέτρων[61] που εξετάζονται και ποικιλία αποτελεσμάτων που συνάγονται. Μοιάζει όμως να είναι κοινά αποδεκτό ότι τα νεαρά άτομα ενδιαφέρονται περισσότερο για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, λόγω ίσως της ύπαρξης περισσότερου ελεύθερου χρόνου

[61] Dreiling M., Wolf B. (2001), Environmental Movement Organizations and political strategy, *Organization & Environment*, Vol. 14 No. 1, March, Sage Publications Inc, U.S.A.

και εντονότερης διάθεσης για δράση. Επίσης, φαίνεται οι γυναίκες να παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής σε φιλοπεριβαλλοντικές δράσεις, ενδέχεται λόγω της αυξημένης ευαισθησίας τους για το περιβάλλον στο οποίο θα φέρουν τα παιδιά τους. Οι κάτοικοι αστικών περιοχών φαίνεται να παρουσιάζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος από τους κατοίκους της υπαίθρου, ίσως γιατί οι κάτοικοι των αστικών κέντρων βιώνουν εντονότερα το πρόβλημα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Ακόμα, τα άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και τα οποία βρίσκονται στην ανώτερη οικονομική τάξη να αναπτύσσουν συχνότερα φιλοπεριβαλλοντικές συμπεριφορές[62].

Τέλος, άλλες διεθνείς έρευνες έχουν υποστηρίξει ότι η πολιτική ιδεολογία μιας χώρας και ο χαρακτήρας του νομικού πλαισίου της επηρεάζουν την ανάπτυξη των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων[63]. Έχει δειχθεί ότι εάν κυριαρχεί η φιλελεύθερη πολιτική ιδεολογία σε μια χώρα, τότε αυξάνονται τα ποσοστά του περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος από την πλευρά των πολιτών και συνάμα τα ποσοστά ανάπτυξης αυτών των οργανώσεων.

5.2 Εμπειρικές μελέτες και έρευνες στην Ελλάδα για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Οι εμπειρικές μελέτες που παρουσιάζονται στην παρούσα ενότητα αφορούν τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα από το 1996 έως και το 2007.

Από τις πιο πρόσφατες έρευνες ήταν αυτή που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Έρευνας της Κοινής Γνώμης (VPRC)[64] το 2007 αναφορικά με τη στάση των Ελλήνων απέναντι σε ένα πολύ σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα, την κλιματική αλλαγή. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τηλεφωνικές συνεντεύξεις, στα νοικοκυριά των ερωτώμενων και με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. Ο πληθυσμός επιλέχθηκε

---

[62] Μποτετζάγιας Ι. (2008), Οι Έλληνες, η ανησυχία για το περιβάλλον και οι μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, *Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα 2007. Βουλευτικές εκλογές, κομματικό σύστημα, πολιτική κουλτούρα, Αριστερά/Δεξιά σήμερα*, Σαββάλας, Αθήνα.

[63] European Commission (2001), EU Enlargement and Multilevel Governance in European Regional and Environment Policies: Patterns of Institutional Learning, Adaptation and Europeanization among Cohesion Countries (Greece, Ireland and Portugal) and Lessons for New Members (Hungary and Poland): http://cordis.europa.eu/data/PROJ_FP5/ACTIONeqDndSESSIONeq112302005919ndDOCeq1491ndTBLeqEN_PROJ.htm

[64] www.vprc.gr

με στρωματοποιημένη δειγματοληψία. Το δείγμα αποτελούνταν από 1.000 άτομα, ηλικίας 18 ετών και άνω, και επιλέχθηκε από το σύνολο της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των νησιών του Αιγαίου και του Ιονίου.

Η έρευνα περιείχε ερωτήσεις που εξέταζαν εάν το δείγμα θεωρεί αποτελεσματικό το έργο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την αντιμετώπιση αυτού του σοβαρού περιβαλλοντικού προβλήματος. Τα αποτελέσματα της έρευνα έδειξαν ότι το 76% του δείγματος θεώρησε ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις μπορούν να διαδραματίσουν πολύ ή αρκετά σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Το δείγμα θεώρησε αποτελεσματική τη δράση των Περιβαλλοντικών Οργανώσεων ως προς το συγκεκριμένο περιβαλλοντικό πρόβλημα και υποστήριξε ότι βλέπει θετικά μια πιθανή συνεργασία αυτών των οργανώσεων με τις επιχειρήσεις.

Ως υπεύθυνες για τις κλιματικές αλλαγές έκρινε τις κυβερνήσεις και έπειτα τις μεγάλες επιχειρήσεις. Τις κυβερνήσεις τις θεώρησε, επίσης, αναποτελεσματικές για να επιλύσουν το παγκόσμιο πρόβλημα των κλιματικών αλλαγών.

Σχετικά με τις πηγές πληροφόρησής του για τις κλιματικές αλλαγές, το δείγμα προτίμησε την πανεπιστημιακή κοινότητα ως εγκυρότερη (36%), έπειτα τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (24%) και ακολούθως τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (21%). Επίσης, υποστήριξε ότι οι επιστήμονες, με τις γνώσεις που διαθέτουν, είναι ικανοί με τις γνώσεις που διαθέτουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα το πρόβλημα. Αντιλήφθηκαν, ωστόσο, και την προσωπική ευθύνη των πολιτών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής[65].

Μια εξίσου πρόσφατη μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τον Μποτετζάγια (2008), εξέταζε τα χαρακτηριστικά των ατόμων τα οποία εκδηλώνουν περιβαλλοντικές στάσεις, το «φιλο-περιβαλλοντικό» προφίλ των Ελλήνων[66] και τη στάση τους απέναντι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η έρευνα χρησιμοποίησε και σύγκρινε στοιχεία που αντλήθηκαν από το Ινστιτούτο Έρευνας της Κοινής Γνώμης (VPRC) για το 2003 έως και το 2007. Το δείγμα επιλέχθηκε από όλη την Ελλάδα με τη μέθοδο της διαστρωματωμένης δειγματοληψίας και αριθμούσε κατά μέσο όρο 1.250 άτομα (το δείγμα παρουσίαζε μικρές διαφορές ανά έτος).

---

[65] http://climate.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=90.

[66] Μποτετζάγιας Ι. (2008), Οι Έλληνες, η ανησυχία για το περιβάλλον και οι μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, όπ.π.

Οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν, και κατόπιν συγκρίθηκαν, ήταν το φύλο, η ηλιακή ομάδα, το επίπεδο εκπαίδευσης, ο τόπος διαμονής, το συνολικό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα, οι πολιτικές πεποιθήσεις σε συνάρτηση με την επαφή των Ελλήνων με τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος επηρεάζει σημαντικά την επαφή του με τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Όσο πιο υψηλό ήταν το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες υπήρχαν για την ύπαρξη κάποιας επαφής με αυτές τις οργανώσεις. Η έννοια της επαφής στην παρούσα έρευνα ήταν αρκετά γενική και συμπεριελάμβανε συμπεριφορές όπως η απλή αγορά εντύπων της οργάνωσης ή ακόμα και η συμμετοχή ως ενεργού μέλους.

Σε μια άλλη πρόσφατη δημοσίευση του 2007[67], χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τα αποτελέσματα της έρευνας του Κοινωνικού Βαρόμετρου της ASBI (Awareness & Social Behavior Index), σχετικά με τη συμμετοχή και την ενεργοποίηση των πολιτών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το ποσοστό των πολιτών που είχαν προσφέρει κάποια ενίσχυση σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ήταν 22,1%, ήτοι δύο στους δέκα. Από αυτή τη μερίδα των πολιτών τέσσερις στους δέκα προτίμησαν να προσφέρουν χρήματα και μόνο δύο στους δέκα προτίμησαν την προσφορά εθελοντικού έργου. Τέλος, εξετάστηκε η απήχηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στους πολίτες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η WWF Ελλάς αναγνωρίστηκε από τους πολίτες ως Μη Κυβερνητική Οργάνωση, σε ποσοστό 10,1%, ενώ το ελληνικό γραφείο της Greenpeace αναγνωρίστηκε σε ποσοστό 18,4%.

Μια λίγο παλαιότερη έρευνα του Ινστιτούτου Έρευνας της Κοινής Γνώμης (VPRC)[68] αφορούσε την προβολή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και την αναγνωρισιμότητα που απολαμβάνουν από το κοινό. Μέρος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που εξετάστηκαν ήταν Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η συγκεκριμένη έρευνα διεξήχθη σε όλη τη χώρα από το 2003 έως το 2006 σε 1.500 άτομα, ηλικίας 15 και άνω.

Αναλυτικότερα, εξετάστηκαν οι πηγές ενημέρωσης του δείγματος για τις δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και ο βαθμός αναγνωρισιμότητάς τους.

---

[67] Μπουμπούκα Α. (2007), Εθελοντές με το σταγονόμετρο, *Κυριακάτικη*, 07/10/2007.

[68] Βερναρδάκης Χ. (2008), *Η Κοινή γνώμη στην Ελλάδα 2005-2006, Πολιτικές και κοινωνικές εκπροσωπήσεις, ευρωσκεπτικισμός, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις*, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα.

Διαπιστώθηκε, αρχικά, ότι το δείγμα προτιμά να ενημερώνεται από την τηλεόραση για τις δράσεις αυτών των οργανώσεων. Στη συνέχεια της έρευνας διαπιστώθηκε ότι τα εθνικά παραρτήματα διεθνών οργανισμών αυξάνουν την προβολή των οργανώσεών τους μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για την απόκτηση μεγαλύτερης δημοσιότητας και την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού υποστηρικτών.

Σχετικά με το βαθμό αναγνωρισιμότητας αυτός προσεγγίστηκε σύνθετα με τη βοήθεια τριών ισοβαρών παραμέτρων. Οι παράμετροι που προσμετρήθηκαν ήταν η αυθόρμητη αναγνωρισιμότητα, η βοηθούμενη αναγνωρισιμότητα, καθώς και η γνώση ορισμένων δράσεων μιας οργάνωσης. Για τις δύο μεγαλύτερες ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, τη WWF Ελλάς και το ελληνικό γραφείο της Greenpeace, ο σύνθετος δείκτης αναγνωρισιμότητας για το 2006 ήταν 11,7% και 23,8% αντίστοιχα.

Διαπιστώθηκε, ακόμα, ότι η αναγνωρισιμότητα των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων συνεχώς αυξάνεται και αναμένεται η ίδια αύξηση να παρουσιαστεί και στα ποσοστά συμμετοχής των πολιτών.

Σε μια άλλη έρευνα του 2006[69], ο Μποτετζάγιας εξέτασε το ρόλο των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων απέναντι στην Κοινωνία των Πολιτών. Τα στοιχεία που συνέλεξε και σύγκρινε η συγκεκριμένη έρευνα αφορούσαν το συνολικό αριθμό των ελληνικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων, τα μέλη που διέθεταν, τον αριθμό των εργαζομένων, τη συμβολή των ευρωπαϊκών ενισχύσεων στα έσοδα των οργανώσεων και τις επαφές αυτών των οργανώσεων μεταξύ τους.

Αρχικά, υποστηρίχθηκε ότι ο αυξανόμενος αριθμός των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων[70] και η αύξηση των δράσεων που αναπτύσσουν δεν συνεπάγεται αυτόματα αυξημένη συμμετοχή των πολιτών ή ενδυνάμωση της Κοινωνίας των Πολιτών. Υποστηρίχθηκε ότι η αύξηση των δράσεων και των δραστηριοτήτων ενδέχεται να οφείλεται σε «ηγεμόνευση του χώρου» από μια ομάδα «επαγγελματικών οργανώσεων».

---

[69] Μποτετζάγιας Ι. (2006), ΜΚ-ΠΟ και Κοινωνία των Πολιτών στην Ελλάδα μια προβληματική σχέση, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης,* Μάιος 2006, Αθήνα, σσ. 71-95.

[70] Έχει αποδειχθεί από την επαναληπτική έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Μελετών για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΕΚΚΕ 199, 2005).

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα αυτή απέδειξε ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δε συνεργάζονται ιδιαίτερα μεταξύ τους. Για την περίπτωση της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace βρέθηκε ότι η πρώτη ανέπτυξε δέκα επαφές με το δίκτυο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και επτά επαφές με τις κεντρικές οργανώσεις «του πυρήνα», ενώ το ελληνικό γραφείο της Greenpeace διατήρησε μια αποκομμένη στάση, μη έχοντας καμία επαφή με το δίκτυο ή τις κεντρικές οργανώσεις. Επίσης, βρέθηκε ότι αυτές οι οργανώσεις δε λογοδοτούν για τον τρόπο λειτουργίας τους και για τις επιλογές τους, στο βαθμό που θα όφειλαν κατά το συγγραφέα, απέναντι στους πολίτες. Μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα τονίστηκε η ανάγκη για μεγαλύτερη «κοινωνική λογοδοσία» των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μέσω μεγαλύτερης διαφάνειας και καλύτερης εκπροσώπησης.

Μια παλαιότερη ελληνική έρευνα του Καλαμαρά (2002)[71] εξέτασε τα χαρακτηριστικά των μεγαλύτερων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα και εντόπισε τις αδυναμίες τους για την περίοδο 1996-2001. Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν για αυτή την έρευνα ήταν ο προϋπολογισμός, ο αριθμός των μελών-υποστηρικτών, ο αριθμός των εθελοντών και ο αριθμός του προσωπικού.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, εντοπίστηκαν τρεις διαφορετικές κατηγορίες Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα. Η πρώτη κατηγορία αφορούσε οργανώσεις που έχουν σημειώσει θετικά βήματα εξέλιξης, όπως για παράδειγμα η WWF Ελλάς. Η δεύτερη κατηγορία αφορούσε οργανώσεις που μειώθηκε ο αριθμός του προσωπικού τους αλλά παρέμεινε σταθερός ο αριθμός των υποστηρικτών τους και παράλληλα αύξησαν σχεδόν στο διπλάσιο τον προϋπολογισμό που διαχειρίζονταν. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν ο Αρκτούρος και η Μ.Ο.Μ. Στην τρίτη και τελευταία κατηγορία ανήκαν οι οργανώσεις που δεν είχαν επεκτείνει τις δράσεις τους και παρουσίαζαν μια συνολική μείωση σε όλους τους τομείς. Σε αυτή την κατηγορία ανήκαν μόνο η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία και το ελληνικό γραφείο της Greenpeace. Σημειώθηκε, επίσης, το αξιοπερίεργο του

[71]Καλαμαράς Η. (2002), *Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην Ελλάδα: Επισημαίνοντας θετικά σημεία και αδυναμίες στο δρόμο προς την ωριμότητα,* αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές», Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ελληνικού γραφείου της Greenpeace, το οποίο δεν είχε καταφέρει να θεμελιώσει μια σταθερή σχέση με το κοινό παρά την πολύχρονη παρουσία του.

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας ήταν ότι με την εξαίρεση των δύο Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων της τρίτης κατηγορίας, όλες οι υπόλοιπες είχαν διανύσει περίοδο ανάπτυξης των δραστηριοτήτων τους. Παρόλη την αναπτυσσόμενη πορεία των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων η ελληνική κοινωνία δεν φαινόταν το ίδιο θετική και πρόθυμη να σκεφθεί περιβαλλοντικά κατά την ώρα της πράξης.

Ένα πολύ μικρό ποσοστό των Ελλήνων είχε ενεργήσει περιβαλλοντικά. Συγκεκριμένα, μόλις το 2% απάντησε σε έρευνα του Ευρωβαρόμετρου το 1992, ότι υπήρξαν κάποια στιγμή μέλη κάποιας οργάνωσης ή είχαν ενισχύσει οικονομικά περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες. Αντίθετα, το 2001, το 63% των νέων απάντησε ότι δεν υπήρξε ποτέ μέλος κάποιας οργάνωσης ή κάποιας ένωσης πολιτών.

Συνεπώς μέχρι και το 2001 οι πολίτες δεν αναγνώριζαν τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ως παράγοντες που μπορούσαν να φέρουν λύσεις και να αναλάβουν την υπεράσπιση του περιβάλλοντος. Για αυτό το λόγο δε συμμετείχαν σε αυτές.

Η πιο εκτεταμένη και παλαιότερη έρευνα για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πραγματοποιήθηκε από το 1991 έως τα τέλη του 1996 από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών[72]. Η συγκεκριμένη έρευνα εξέτασε τον αριθμό των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και τα χαρακτηριστικά τους. Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας ήταν να επιτευχθεί μια αναλυτική παρουσίαση του προφίλ των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Η ερευνητική ομάδα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών με επιτόπια επίσκεψη στην έδρα κάθε οργάνωσης συμπλήρωσε το ειδικό ερωτηματολόγιο. Με τη βοήθεια του ερωτηματολογίου εξετάστηκαν οι δράσεις των οργανώσεων, τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των μελών τους, οι πηγές πληροφόρησής τους, η συνεργασία με τον τύπο και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, η συνεργασία με άλλες

[72] EKKE (1998), Index of ENGOs; Statistical analysis of the results of a research on ENGOs, EKKE: Athens, http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_index.htm.

Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, η συνεργασία με άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, η παραγωγή και διάθεση έντυπου ενημερωτικού υλικού, οι πηγές χρηματοδότησης και τέλος η πιθανή ύπαρξη προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Γίνεται αντιληπτό ότι η συγκεκριμένη έρευνα προσέγγισε ολιστικά το προφίλ των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Τα αποτελέσματα έδειξαν την ύπαρξη έντονων διαφοροποιήσεων μεταξύ των οργανώσεων, αναφορικά με το αντικείμενο της δράσης τους, το επίπεδο οργάνωσης, λειτουργίας και αποτελεσματικότητάς τους καθώς και τις προοπτικές εξέλιξης που είχε η κάθε μία. Το τελικό συμπέρασμα, όμως, της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις το 1996 ήταν η δυναμική προοπτική του χώρου για τα χρόνια που θα ακολουθούσαν την έρευνα και η οποία με το πέρασμα των ετών επιβεβαιώθηκε.

Από την ίδια έρευνα σχηματίστηκε και το προφίλ των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Ο μέσος εργαζόμενος στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις το 1996 ήταν κατά 69,9% άνδρας, μεταξύ τριάντα ένα έως σαράντα χρόνων, έγγαμος, με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης έναντι του γενικού πληθυσμού και ελεύθερος επαγγελματίας.

Μέσα από την παρουσίαση των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις από το 1996 έως το 2007, διαπιστώθηκε μια πληθώρα παραμέτρων που εξετάστηκαν σε κάθε περίπτωση και μια πληθώρα διαφορετικών αποτελεσμάτων. Μοιάζει να μην έχει σκιαγραφηθεί απόλυτα ακόμα ο χώρος των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και να μην έχει πραγματοποιηθεί μια έρευνα αντίστοιχης έκτασης με την έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών που έληξε στα τέλη του 2001.

Η έντονη εντύπωση που δημιουργήθηκε μετά την παρουσίαση των παραπάνω ερευνών είναι ότι ο χώρος των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αναπτύσσεται, εδραιώνει την παρουσία του και αυξάνει την απήχησή του προς τον κόσμο. Ωστόσο, παρουσιάζονται αρκετά προβλήματα και μεγάλα περιθώρια βελτίωσης του τρόπου λειτουργίας των ελληνικών οργανώσεων για να φτάσουν στα επίπεδα των διεθνών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

6ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

6.1 Τύποι ερωτηματολογίων της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Ο στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της στάσης του κοινού απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η σύγκριση με τη στάση των εργαζομένων σε αυτές. Για την επίτευξη του στόχου δημιουργήθηκαν δύο τύποι ερωτηματολογίων. Ο πρώτος τύπος απευθυνόταν στους πολίτες και ο δεύτερος τύπος στους εργαζομένους στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Ο λόγος της δημιουργίας δύο ερωτηματολογίων ήταν η πραγματοποίηση της σύγκρισης μεταξύ της στάσης των απλών πολιτών και της στάσης των εργαζομένων σε αυτές τις οργανώσεις. Θεωρήθηκε ενδιαφέρον πεδίο έρευνας η μελέτη της στάσης των πολιτών, οι οποίοι δεν έχουν κάποια επαγγελματικού τύπου συνάφεια με το περιβάλλον και ανθρώπων που έρχονται καθημερινά σε επαφή με τα περιβαλλοντικά προβλήματα εξαιτίας της εργασίας τους.

6.1.1 Πρώτος τύπος ερωτηματολογίου για τους πολίτες

Το ερωτηματολόγιο πρώτου τύπου[73], το οποίο απευθυνόταν στους πολίτες, αποτελείτο από την πρώτη ενότητα των βασικών στοιχείων και τρεις θεματικές ενότητες. Το σύνολο των ερωτήσεων ήταν τριάντα τρείς ερωτήσεις. Ο τύπος των ερωτήσεων ήταν κλειστός και ταξινομικός.

Στο εισαγωγικό τμήμα του ερωτηματολογίου εξετάστηκαν τα δημογραφικά στοιχεία των πολιτών. Δηλαδή το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα και το μηνιαίο εισόδημα. Στόχος της συλλογής των δημογραφικών στοιχείων ήταν να προσδιοριστεί, με τη βοήθεια στατιστικών εργαλείων, το προφίλ του μέσου πολίτη ή διαφορετικά το κοινωνικό προφίλ του δείγματος.

Αναλυτικότερα, το πρώτο θεματικό πεδίο του ερωτηματολογίου των πολιτών εξέταζε το βαθμό κοινωνικής ανησυχίας τους για διάφορα κοινωνικά προβλήματα, το

[73] Βλέπε παράρτημα, πίνακας 2.

βαθμό περιβαλλοντικής ευαισθησίας των ιδίων και του κοινωνικού τους περίγυρου καθώς και την άποψή τους απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα και θέματα. Από το συγκεκριμένο θεματικό πεδίο έγινε προσπάθεια να αντληθούν στοιχεία τα οποία κρίνονται απαραίτητα για τη σκιαγράφηση της άποψης και στάσης των πολιτών απέναντι στο περιβάλλον.

Στο πρώτο θεματικό πεδίο εξετάστηκαν ακόμα ο βαθμός σημαντικότητας του περιβάλλοντος για την ποιότητα της ζωής όλων των ανθρώπων, το θέμα των περιορισμένων φυσικών πόρων και το κατά πόσον οι πολίτες επιθυμούσαν τόσο το κράτος να διαθέσει περισσότερα χρήματα για περιβαλλοντική προστασία όσο και οι ίδιοι να επιβαρυνθούν για πράσινους σκοπούς μέσω φορολογίας.

Στο δεύτερο θεματικό πεδίο εξετάστηκε η αναγνωρισιμότητα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Στόχος ήταν να δειχθεί το ποσοστό των πολιτών που γνωρίζουν γενικά τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και εδικά τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Εξετάστηκε, επίσης, η άποψη των πολιτών για το έργο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και για τη σημαντικότητα των δράσεων τους. Μεγάλη βαρύτητα δόθηκε επίσης στην εξέταση της επιθυμίας των πολιτών να προσφέρουν οικονομική βοήθεια ή εθελοντικό έργο σε αυτές τις οργανώσεις. Συνολικά το δεύτερο θεματικό πεδίο προσφέρει μια πλήρη εικόνα για το εάν, κατά πόσον και με ποιο τρόπο οι πολίτες επιθυμούν να συμμετέχουν στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Το τρίτο και τελευταίο θεματικό πεδίο του ερωτηματολογίου των πολιτών εξετάζει την άποψη των πολιτών για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τις σχέσεις τους με την πολιτική. Εξετάστηκε η επιθυμία των πολιτών για την υποστήριξη ενός πράσινου κόμματος, για την αύξηση του βαθμού συμμετοχής τους σε αυτές τις οργανώσεις και για την αύξηση της πίεσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για αποτελεσματική περιβαλλοντική πολιτική. Η τελευταία ερώτηση διερευνά το εάν οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές πολιτικές και οικονομικές εξαρτήσεις. Η ερώτηση αυτή τέθηκε για να δειχθεί ο βαθμός καχυποψίας των πολιτών απέναντι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές

Οργανώσεις και να διερευνηθεί ο λόγος για τον οποίο μια μερίδα πολιτών δεν επιθυμεί την ενίσχυση των συγκεκριμένων οργανώσεων.

Το σύνολο του πρώτου ερωτηματολογίου προσεγγίζει τόσο την άποψη των πολιτών για τα προβλήματα περιβάλλοντος όσο και την επιθυμία τους να λάβουν δράση και να γίνουν μέρος της επίλυσης ή της μείωσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

6.1.2 Δεύτερος τύπος ερωτηματολογίου για τους εργαζομένους στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Το ερωτηματολόγιο, δεύτερου τύπου[74], των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελείτο από την εισαγωγική ενότητα των βασικών στοιχείων και τρεις θεματικές ενότητες. Το σύνολο των ερωτήσεων ήταν τριάντα τρεις εκ των οποίων οι είκοσι ήταν όμοιες με το ερωτηματολόγιο των πολιτών. Οι δεκατρείς διαφορετικές ερωτήσεις που επιλέχθηκαν παρουσιάζουν καλύτερα τη στάση των εργαζομένων και δίνουν μια εικόνα για τη στάση των πολιτών από τη σκοπιά των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Για την καλύτερη απόδοση της νοοτροπίας των εργαζομένων εκτός από τις ταξινομικές ερωτήσεις κλειστού τύπου τέθηκε και μια ανοικτού τύπου ερώτηση.

Αρχικά εξετάστηκαν τα δημογραφικά στοιχεία των εργαζομένων, δηλαδή το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα και το μηνιαίο εισόδημα. Στόχος της συλλογής των δημογραφικών στοιχείων ήταν να προσδιοριστεί με τη βοήθεια στατιστικών εργαλείων το προφίλ του εργαζομένου στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και να συγκριθεί με το προφίλ των πολιτών.

Στο πρώτο θεματικό πεδίο εξετάστηκε η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και του κοινωνικού τους περίγυρου. Τέθηκαν επίσης τέσσερις διαφοροποιημένες ερωτήσεις, οι οποίες αφορούσαν τον τρόπο μετάβασης των εργαζομένων στο χώρο εργασίας, το βαθμό ευχαρίστησης από την εργασία στην Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, τον τρόπο ενημέρωσης για τη δράση της καθώς και την επιθυμία για εργασία στο εξωτερικό. Οι ερωτήσεις αυτές τέθηκαν για να δείξουν καλύτερα τη στάση των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

[74] Βλέπε παράρτημα, πίνακας 3.

Το επόμενο θεματικό πεδίο πραγματευόταν ζητήματα που απασχολούν τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Οι διαφορετικές ερωτήσεις (επτά) σε αυτό το πεδίο ήταν περισσότερες από τις κοινές (τρείς). Οι κοινές ερωτήσεις τέθηκαν με σκοπό να δειχθεί η άποψη των εργαζομένων για το εάν επιθυμούν να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας, για το κατά πόσο συμφωνούν να επιβαρυνθούν οικονομικά οι ίδιοι μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς και για το εάν συμμετέχουν εθελοντικά σε κάποια άλλη Μη Κυβερνητική Οργάνωση.

Οι απαντήσεις των εργαζομένων στις συγκεκριμένες ερωτήσεις χρησίμευσαν στη σύγκριση της στάσης των πολιτών και των εργαζομένων σε πρακτικό πλέον επίπεδο και όχι μόνο σε θεωρητικό. Οι διαφοροποιημένες ερωτήσεις τέθηκαν, όπως προαναφέρθηκε, με σκοπό να δειχθεί η άποψη των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για το πώς θα επιθυμούσαν οι πολίτες να ενισχύσουν τις οργανώσεις τους. Επίσης εξετάστηκαν ζητήματα αποτελεσματικότητας και σημαντικότητας της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, με σκοπό να γίνει σύγκριση του τι θεωρούν οι εργαζόμενοι σημαντικό και τι οι πολίτες.

Το επόμενο θεματικό πεδίο σχετιζόταν με τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και το ρόλο τους στην πολιτική ζωή της χώρας. Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτήσεων ήταν κοινές. Η μοναδική διαφοροποιημένη ερώτηση ήταν η τελευταία, η οποία ήταν και ανοικτού τύπου. Στην ερώτηση αυτή οι εργαζόμενοι διατύπωσαν το μήνυμα που θα ήθελαν να περάσουν στην κοινωνία.

Τα δύο διαφορετικού τύπου ερωτηματολόγια αποτέλεσαν τη βάση για το ξεκίνημα της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Πολλές ερωτήσεις στόχευαν στο να δειχθεί πρώτον εάν αυτές οι οργανώσεις έχουν καταφέρει να είναι αποτελεσματικές τόσο σύμφωνα με τους πολίτες όσο και σύμφωνα με τους εργαζομένους και δεύτερον εάν έχουν επιτύχει το στόχο τους για κοινωνική ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών μέσω των περιβαλλοντικών τους δράσεων.

6.2 Η μεθοδολογία της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

6.2.1 Η περιγραφική στατιστική

Η πρώτη επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής. Η περιγραφική στατιστική επιλέχθηκε γιατί εξετάζει με τη χρήση αριθμητικών και γραφικών μεθόδων ένα μεγάλο πλήθος στοιχείων και διαμορφώνει τα αρχικά αποτελέσματα.

Οι ερωτήσεις των ερωτηματολογίων αποτέλεσαν τις μεταβλητές της έρευνας και οι απαντήσεις των ερωτηθέντων τα στοιχεία του υπό εξέταση πληθυσμού. Οι μεταβλητές που εξετάστηκαν στην παρούσα έρευνα ήταν κατηγορικές (nominal), όπως το φύλο, συνεχείς (continuous), όπως η ηλικία και διάταξης (ordinal), όπως οι απαντήσεις του τύπου «συμφωνώ πολύ, συμφωνώ, συμφωνώ λίγο». Στην περίπτωση των ερωτηματολογίων των πολιτών οι μεταβλητές που εξετάστηκαν ήταν ενενήντα έξι και στην περίπτωση των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ήταν εξήντα επτά.

Στη συνέχεια, τα στοιχεία που συλλέχθηκαν μέσω των ερωτηματολογίων, κωδικοποιήθηκαν και καταχωρήθηκαν σε δύο διαφορετικές βάσεις. Η πρώτη βάση αφορούσε τα ερωτηματολόγια των πολιτών και η δεύτερη βάση αφορούσε τα ερωτηματολόγια των εργαζομένων[75]. Ακολούθως, με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS 13, δημιουργήθηκαν οι πίνακες συχνοτήτων (αριθμητικές μέθοδοι) και τα αντίστοιχα γραφήματά τους (γραφικές μέθοδοι)[76].

Οι πίνακες συχνοτήτων και τα γραφήματα αποτέλεσαν το πρώτο στάδιο οργάνωσης των στοιχείων. Το στάδιο αυτό ήταν σημαντικό καθώς χρησίμευσε στην εξαγωγή των αρχικών συμπερασμάτων της έρευνας. Τα συμπεράσματα αυτά οδήγησαν στην επιλογή της επόμενης στατιστικής μεθόδου για περαιτέρω ανάλυση των αποτελεσμάτων.

---

[75] Βλέπε παράρτημα, πίνακας 4 και 5 αντίστοιχα.
[76] Φουσκάκης Δ. (2008), Περιγραφική Στατιστική, http://www.math.ntua.gr/~fouskakis/descriptive.pdf.

6.2.2 Η ανάλυση σε συστάδες

Για τη συνέχεια της έρευνας επιλέχθηκε η ανάλυση σε συστάδες. Η ανάλυση σε συστάδες[77] (Cluster analysis) αποτελεί μια στατιστική μέθοδο, η οποία χρησιμεύει για την κατηγοριοποίηση μεταβλητών και τη δημιουργία συστάδων, δηλαδή, ομάδων με κοινά χαρακτηριστικά.

Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις, όπου τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής παραμένουν γενικά και δεν έχουν δώσει σαφείς απαντήσεις στις υποθέσεις της έρευνας, καθώς επίσης και σε περιπτώσεις όπου τα στοιχεία της έρευνας παρουσιάζουν μεγάλο πλήθος και ποικιλία. Στόχος της ανάλυσης σε συστάδες είναι να επιλεχθεί η καταλληλότερη μέθοδος ομαδοποίησης των δεδομένων (ανάλογα με τον τύπο τους) για να βρεθούν οι ομάδες με την μεγαλύτερη ομοιομορφία στοιχείων στο εσωτερικό τους αλλά ταυτόχρονα και με τις μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ τους.

Για την καλύτερη ομαδοποίηση των στοιχείων της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ιεραρχική μέθοδος ομαδοποίησης της ανάλυσης σε συστάδες (Hierarchical cluster analysis). Με την ιεραρχική μέθοδο ομαδοποίησης έγινε η επεξεργασία των μεταβλητών, που επηρεάζουν άμεσα τη στάση των πολιτών απέναντι στα προβλήματα περιβάλλοντος και στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Οι μεταβλητές αυτές αφορούσαν την άποψη των πολιτών για την κρισιμότητα του περιβάλλοντος, το βαθμό συμφωνίας για την παροχή περισσότερων χρημάτων από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία, για να επιβαρυνθούν οι ίδιοι οικονομικά μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς, για να προσφέρουν εθελοντικό έργο και για να ενισχύσουν οικονομικά τη δράση των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Οι επόμενες μεταβλητές που εξετάστηκαν βρίσκονταν σε συνάρτηση με την πολιτική. Αυτές ήταν η προθυμία των πολιτών να ψηφίσουν κάποιο πράσινο κόμμα στη Βουλή, η ανάγκη για μακροπρόθεσμες αλλαγές στην περιβαλλοντική πολιτική της χώρας, η αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών για πιο αποτελεσματικές οργανώσεις, η αύξηση της πίεσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών

[77] Clark M. (2008), Basic of Cluster Analysis, University of North Texas, http://www.unt.edu/benchmarks/archives/2003/december03/rss.htm.

Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση, η αποτελεσματικότητα των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και τέλος η πιθανή ύπαρξη κάποιων κρυφών οικονομικών και πολιτικών εξαρτήσεων.

Όλες οι παραπάνω μεταβλητές επεξεργάσθηκαν αρχικά με την περιγραφική στατιστική, από όπου εξήχθησαν τα αρχικά συμπεράσματα και στη συνέχεια με τη βοήθεια της ιεραρχικής ανάλυσης συστάδων δημιουργήθηκε το δενδρόγραμμα της έρευνας.

Το δενδρόγραμμα ήταν απαραίτητο για την εύρεση των περιπτώσεων (ερωτηματολογίων) που αποτελούν την κάθε ομάδα. Οι τέσσερις ομάδες που βρέθηκαν, παρουσιάζαν μεγαλύτερη ομοιομορφία στο εσωτερικό τους και τις μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ τους.

Στη συνέχεια, οι περιπτώσεις της κάθε ομάδας καταχωρήθηκαν εκ νέου σε νέες ξεχωριστές βάσεις δεδομένων του στατιστικού πακέτου SPSS 13. Για την κάθε ομάδα ξεχωριστά δημιουργήθηκαν πίνακες συχνοτήτων. Οι πίνακες συχνοτήτων έδειξαν τα ποσοστά που αντιπροσώπευε κάθε ομάδα.

Τέλος, τα ποσοστά καταχωρήθηκαν σε έναν ενιαίο πίνακα[78]. Ο πίνακας αυτός αποτελεί τη γενική εικόνα της έρευνας και χρησιμοποιήθηκε για την εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων, όσον αφορά τη χαρακτηριστικά των πολιτών και τη συμπεριφορά τους απέναντι στο περιβάλλον και στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

6.2.3 Η παραγοντική ανάλυση

Στη συνέχεια της έρευνας θεωρήθηκε σκόπιμο να εξεταστούν και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση των πολιτών. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε η παραγοντική ανάλυση, με τη βοήθεια της οποίας ομαδοποιήθηκαν οι παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Τέλος, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση των πολιτών ταυτοποιήθηκαν βάσει των μεταβλητών με τα υψηλότερα φορτία.

[78] Βλέπε παράρτημα, πίνακας 8.

7ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας

7.1 Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων από την περιγραφική στατιστική των ερωτηματολογίων των πολιτών

Για την καλύτερη παρουσίαση των αποτελεσμάτων της περιγραφικής στατιστικής επιλέχθηκε ο σχολιασμός των αποτελεσμάτων με την ταυτόχρονη παρουσίαση του ανάλογου γραφήματος.

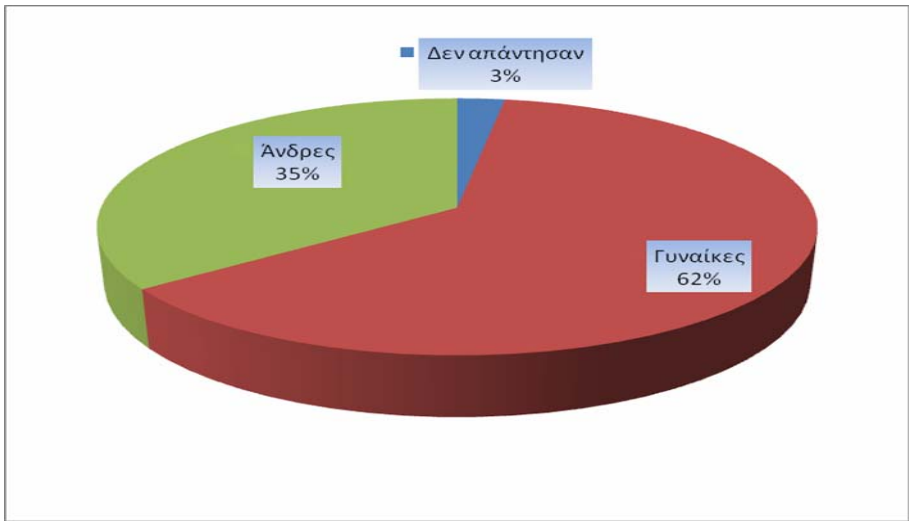

Γράφημα 1: Φύλο ερωτηθέντων

Αρχικά, όπως παρατηρείται στο παραπάνω γράφημα, η πλειοψηφία του δείγματος των ερωτηθέντων πολιτών ήταν γυναίκες (62%), ενώ το 35% ήταν άνδρες (βλέπε παράρτημα, πίνακας 1).

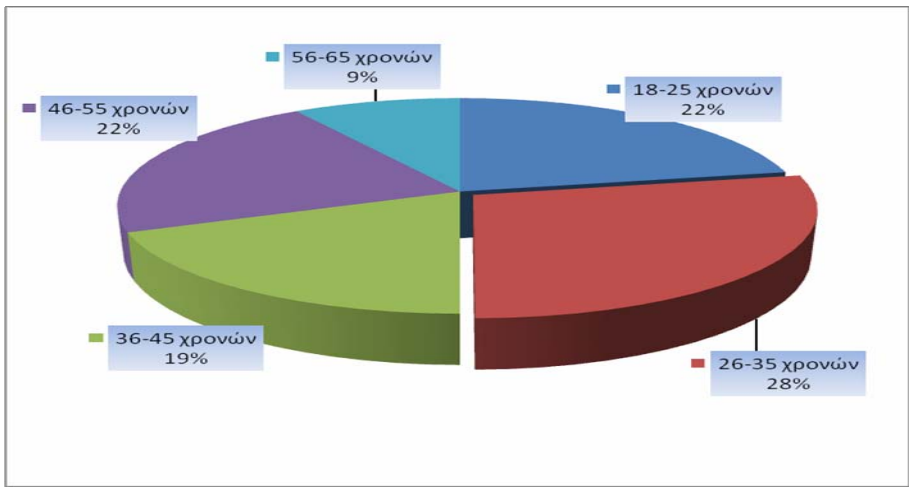

Γράφημα 2: Ηλικία ερωτηθέντων

Η μέση ηλικία του δείγματος ήταν 37,5 ετών και οι ηλικιακές ομάδες των ερωτηθέντων τοποθετούνται μεταξύ 18 έως 65 ετών. Το 50% του δείγματος ήταν μεταξύ 18 έως 35 χρόνων, ενώ το υπόλοιπο 50% ήταν μεταξύ 36 έως 65 ετών (βλέπε παράρτημα, πίνακες 2,3,4).

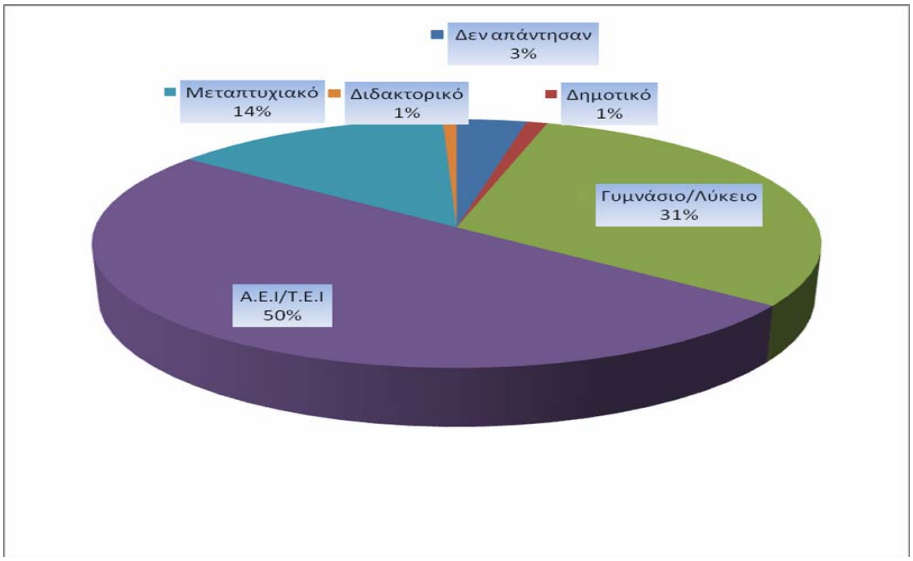

Γράφημα 3: Επίπεδο εκπαίδευσης ερωτηθέντων

Ένα ακόμα σημαντικό δημογραφικό στοιχείο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων. Το 50% του δείγματος ήταν κάτοχοι πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών από ανώτατα εκπαιδευτικά και τεχνολογικά ιδρύματα. Το 15% των ερωτηθέντων ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών, ενώ το 34% του δείγματος ήταν απόφοιτοι πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (βλέπε παράρτημα, πίνακας 5).

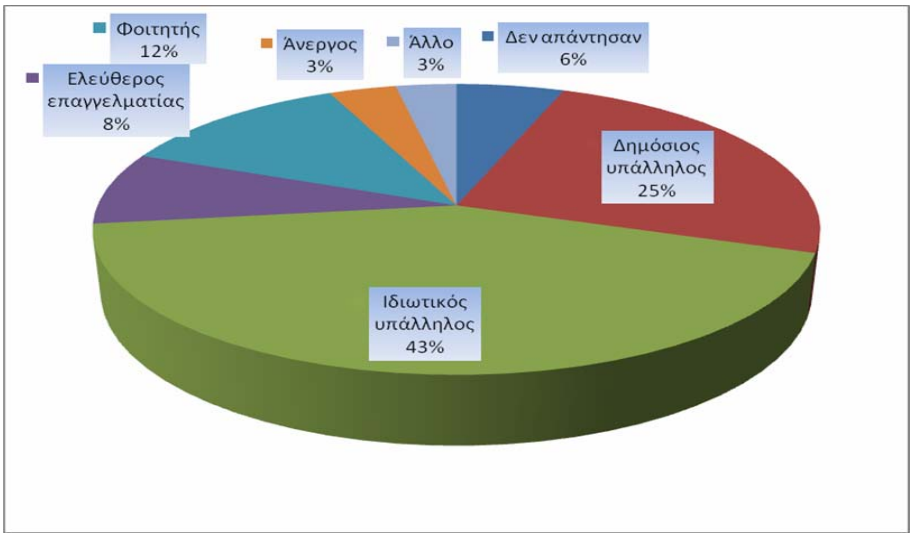

Γράφημα 4: Επάγγελμα ερωτηθέντων

Για να ολοκληρωθεί η παρουσίαση των δημογραφικών στοιχείων του δείγματος παρουσιάζεται το επάγγελμα και ακολούθως το εισόδημα αυτών. Το 43% του δείγματος δήλωσαν ιδιωτικοί υπάλληλοι και το 25% του δείγματος δήλωσαν δημόσιοι υπάλληλοι. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες ανέρχονταν σε 8%, ενώ οι φοιτητές και οι άνεργοι αποτέλεσαν το 15% του δείγματος (βλέπε παράρτημα, πίνακας 6).

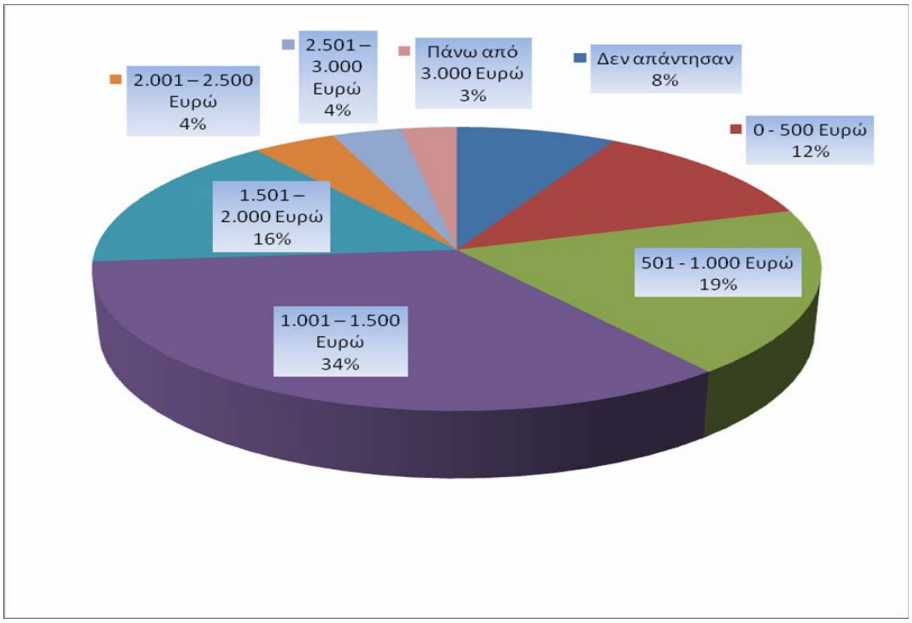

Γράφημα 5: Μηνιαίο εισόδημα ερωτηθέντων

Σχετικά με το μηνιαίο εισόδημα των ερωτηθέντων, η πλειοψηφία του δείγματος (34%) δήλωσε ότι το μηνιαίο εισόδημά της ήταν από 1.001 έως 1.500 ευρώ. Το 19% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι το μηνιαίο εισόδημά τους κυμαίνεται μεταξύ 501 έως 1.000 ευρώ, ενώ το 16% δήλωσε ότι το δικό τους μηνιαίο εισόδημα κυμαίνεται μεταξύ 1.501 έως 2.000 ευρώ. Επίσης, το μηνιαίο εισόδημα του 12% των ερωτηθέντων κυμαίνεται μεταξύ 0-500 ευρώ, ενώ το μηνιαίο εισόδημα του 11% των ερωτηθέντων κυμαίνεται από 2.001 έως και πάνω από 3.000 ευρώ (βλέπε παράρτημα, πίνακας 7).

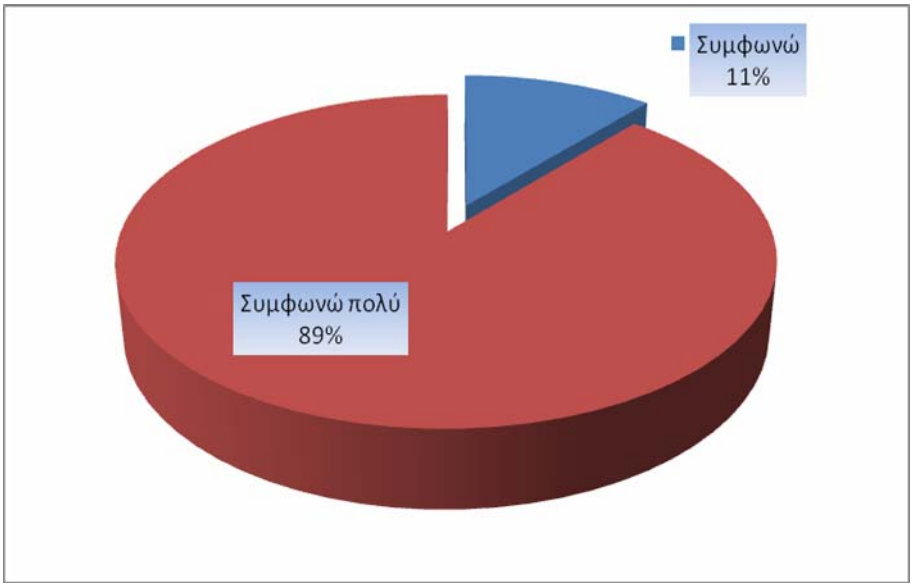

Γράφημα 6: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για την κρισιμότητα του περιβάλλοντος για την ποιότητα της ζωής όλων

Αρχικά είναι πολύ θετικό ότι το 100% του δείγματος συμφώνησε με την κρισιμότητα του περιβάλλοντος για την ποιότητα της ζωής όλων των ανθρώπων (βλέπε παράρτημα, πίνακας 22).

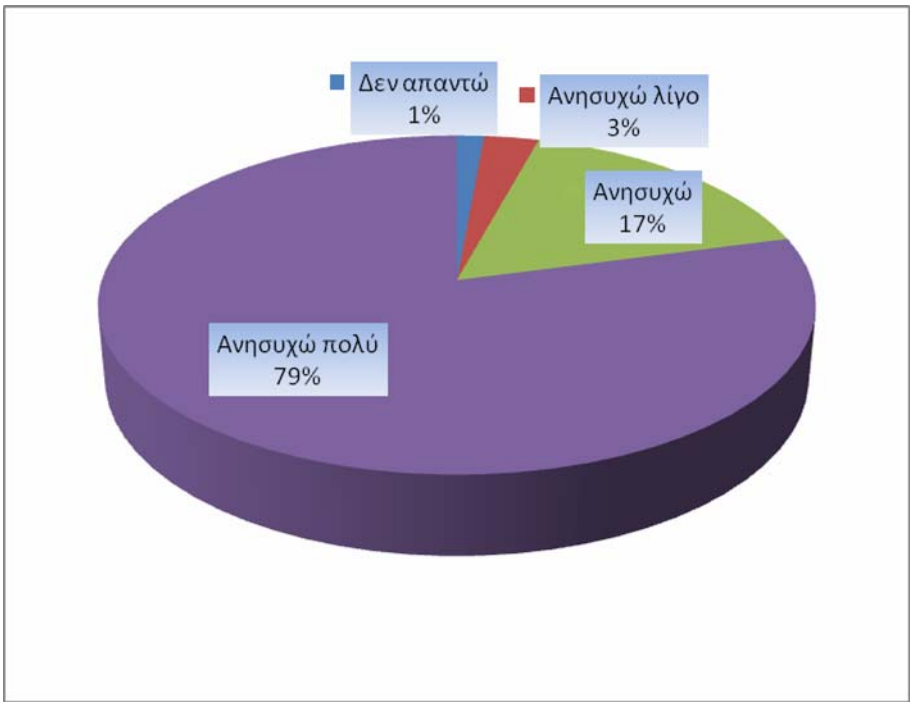

Γράφημα 7: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για το περιβάλλον

Είναι θετικό, επίσης, ότι το συγκεκριμένο δείγμα πολιτών ανησυχεί σε μεγάλο βαθμό για τα προβλήματα περιβάλλοντος. Η πλειοψηφία του δείγματος ανησυχεί πολύ για τα περιβαλλοντικά προβλήματα (79%). Το επόμενο θέμα που ανησυχεί ιδιαίτερα το δείγμα είναι η οικονομία (ανησυχώ πολύ 60%) και η ανεργία (ανησυχώ πολύ 55%). Ο βαθμός ανησυχίας για την εγκληματικότητα (54%) και ο βαθμός ανησυχίας για την εκπαίδευση (52%) έπονται (βλέπε παράρτημα, πίνακες 8,9,10,11,12).

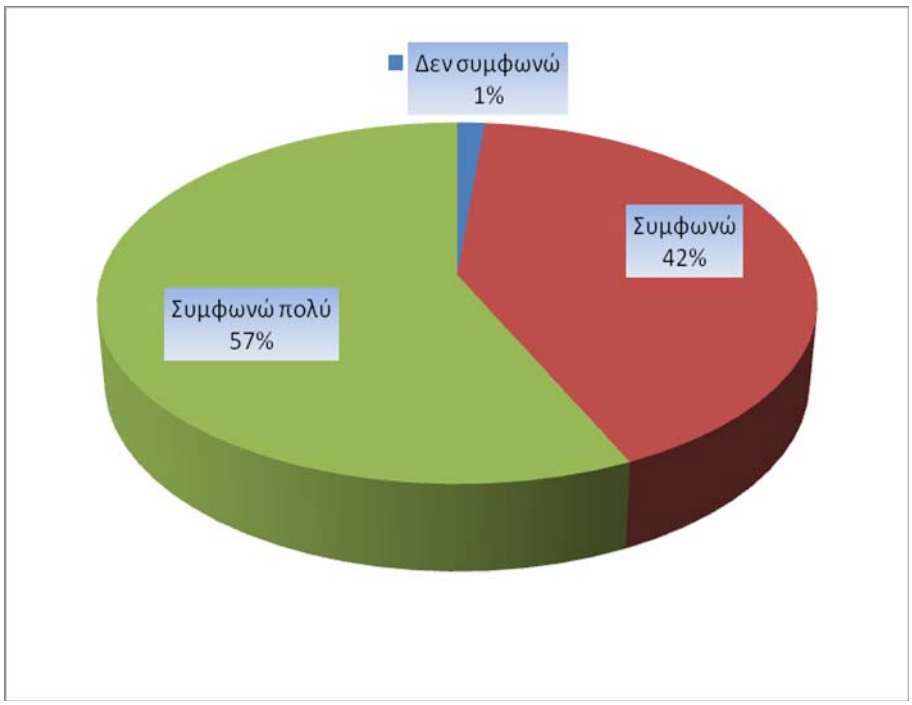

Γράφημα 8: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για το ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι

Εκτός από τον υψηλό βαθμό ανησυχίας που παρουσιάζει η πλειοψηφία του δείγματος για τα προβλήματα περιβάλλοντος, συμφωνεί ακόμα με το ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι. Η πλειοψηφία του δείγματος συμφωνεί ιδιαίτερα με αυτήν την άποψη (57%).

Αρχικώς παρατηρείται πολύ υψηλός βαθμός θεωρητικής ευαισθητοποίησης του δείγματος. Μένει να δειχθεί ο βαθμός δράσης του δείγματος για την προστασία των φυσικών πόρων και γενικότερα του περιβάλλοντος (βλέπε παράρτημα, πίνακας 14).

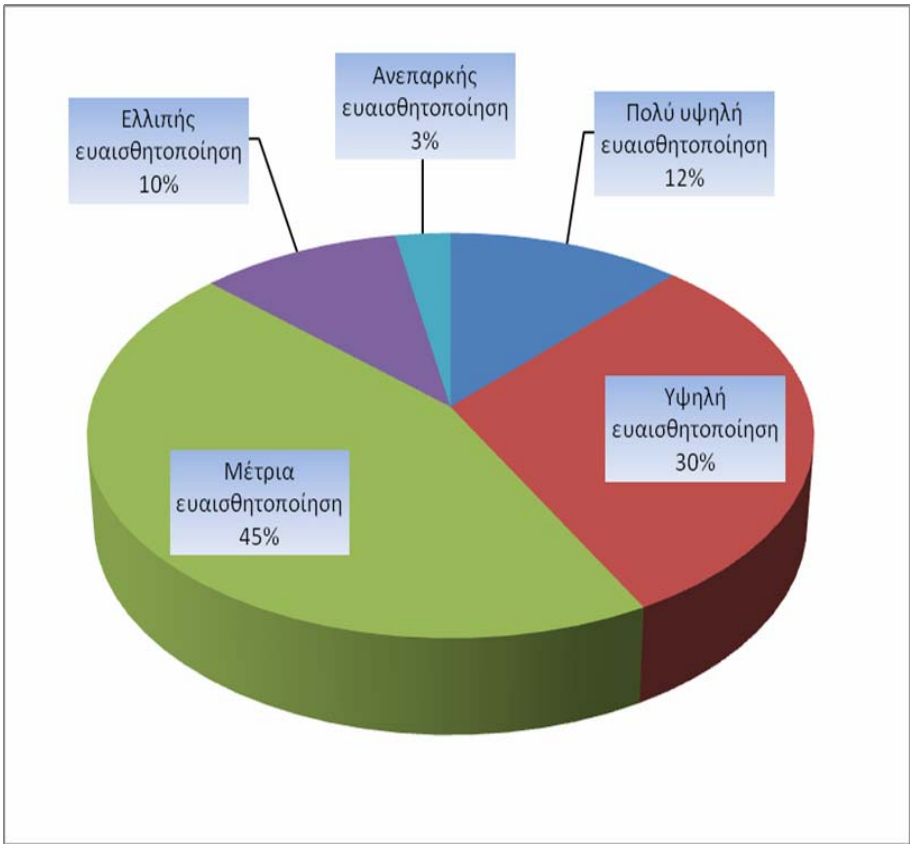

Γράφημα 9: Βαθμός περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης του κοινωνικού περίγυρου των ερωτηθέντων

Στη συνέχεια εξετάστηκε η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινωνικού περίγυρου του δείγματος. Η πλειοψηφία του δείγματος εκτίμησε την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινωνικού του περίγυρου ως μέτρια (45%). Το 42% του δείγματος υποστήριξε ότι ήταν από υψηλή έως πολύ υψηλή, ενώ το 13% των ερωτηθέντων τη θεώρησε από ελλιπή έως ανεπαρκή (βλέπε παράρτημα, πίνακας 13).

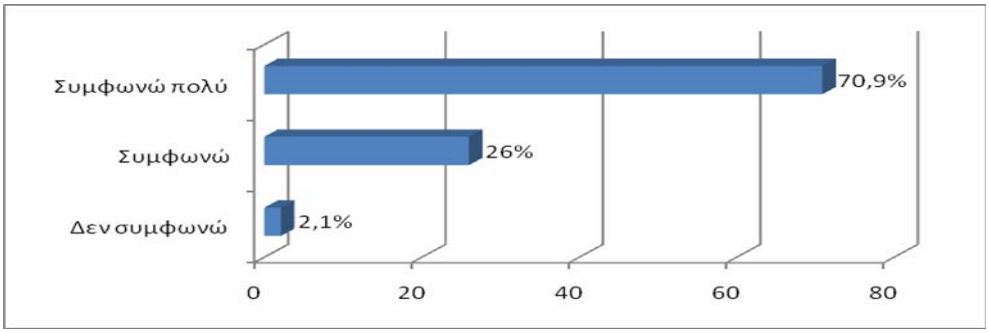

Γράφημα 10: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία

Είναι σημαντικό το γεγονός ότι το 97% του δείγματος συμφώνησε με το να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία. Αυτό το ποσοστό δείχνει ότι η ευαισθητοποίηση των ερωτηθέντων απέναντι στα προβλήματα περιβάλλοντος δημιουργεί και την ανάγκη να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί αυτή υλοποιήσιμη και αποτελεσματική και θα ικανοποιήσει την υψηλή ευαισθητοποίηση των πολιτών. Η υπάρχουσα περιβαλλοντική προστασία στη χώρα άλλωστε αφήνει μεγάλα περιθώρια βελτίωσης και δημιουργεί την πρόσθετη ανάγκη στην κυβέρνηση για εξεύρεση νέων πόρων (βλέπε παράρτημα πίνακα 15).

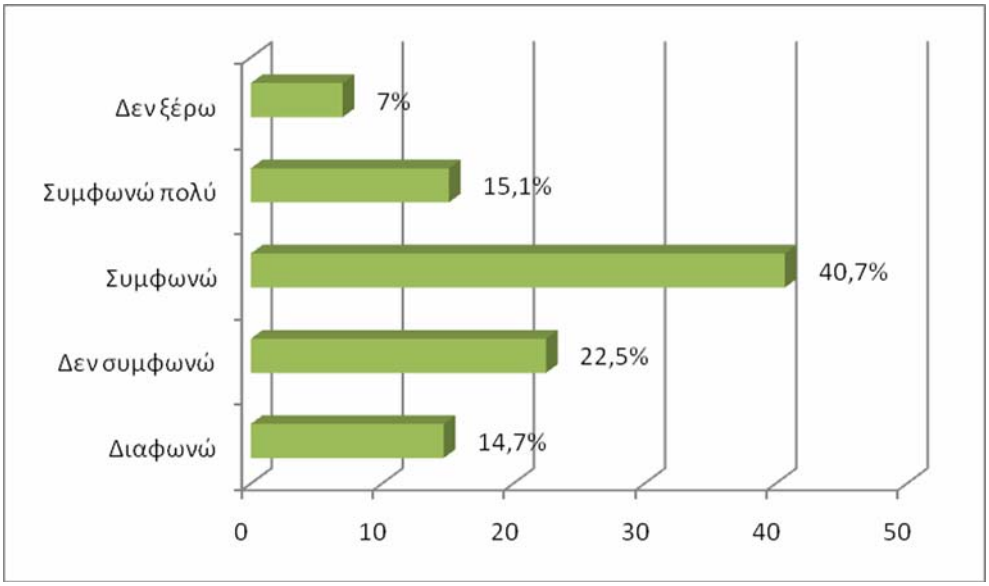

Γράφημα 11: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για την οικονομική επιβάρυνση τους μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς

Μια μέθοδος εξεύρεσης πόρων από την κυβέρνηση, για την υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής προστασίας, είναι η επιβολή φόρων για περιβαλλοντικούς σκοπούς.

Σχετικά με το θέμα της οικονομικής επιβάρυνσης μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς, η πλειοψηφία του δείγματος συμφώνησε (56%). Αντίθετα, το 37% του δείγματος διαφώνησε με την οικονομική επιβάρυνσή του, ενώ το 7% δεν γνώριζε εάν θα ήθελε να επιβαρύνεται μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς. Είναι σημαντικό ότι η πλειονότητα του δείγματος

συμφώνησε να επιβαρύνεται μέσω φορολογίας για «πράσινους» σκοπούς (βλέπε παράρτημα, πίνακας 16).

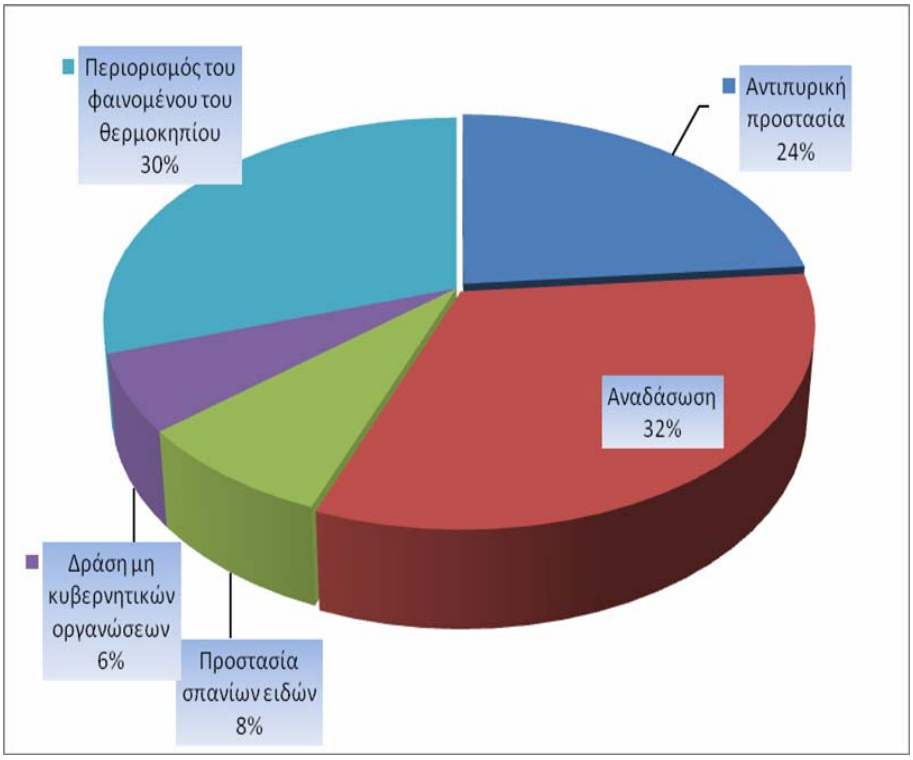

Γράφημα 12: Προτίμηση χρηματοδότησης περιβαλλοντικών δράσεων

Εκτός από την οικονομική επιβάρυνση των ερωτηθέντων μέσω φορολογίας, μια άλλη μέθοδος για την εξεύρεση πόρων για περιβαλλοντικές δράσεις είναι η άμεση χρηματοδότηση αυτών από τους ενδιαφερόμενους. Εάν έπρεπε οι ερωτηθέντες να χρηματοδοτήσουν κάποια περιβαλλοντική δράση θα προτιμούσαν την αναδάσωση (32%) και τις δράσεις που θα περιόριζαν το φαινόμενο του θερμοκηπίου (30%). Σε μικρότερο ποσοστό θα υποστήριζαν οικονομικά την αντιπυρική προστασία (24%) και σε πολύ μικρό ποσοστό (6%) θα στήριζαν τη δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (βλέπε παράρτημα, πίνακες 17 έως 21).

Το τελευταίο ποσοστό είναι ισχνό, γεγονός που αποδεικνύει ότι το δείγμα δεν είναι ακόμα έτοιμο, σε μεγάλο βαθμό, για τη χρηματοδότηση των περιβαλλοντικών δράσεων μέσω των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

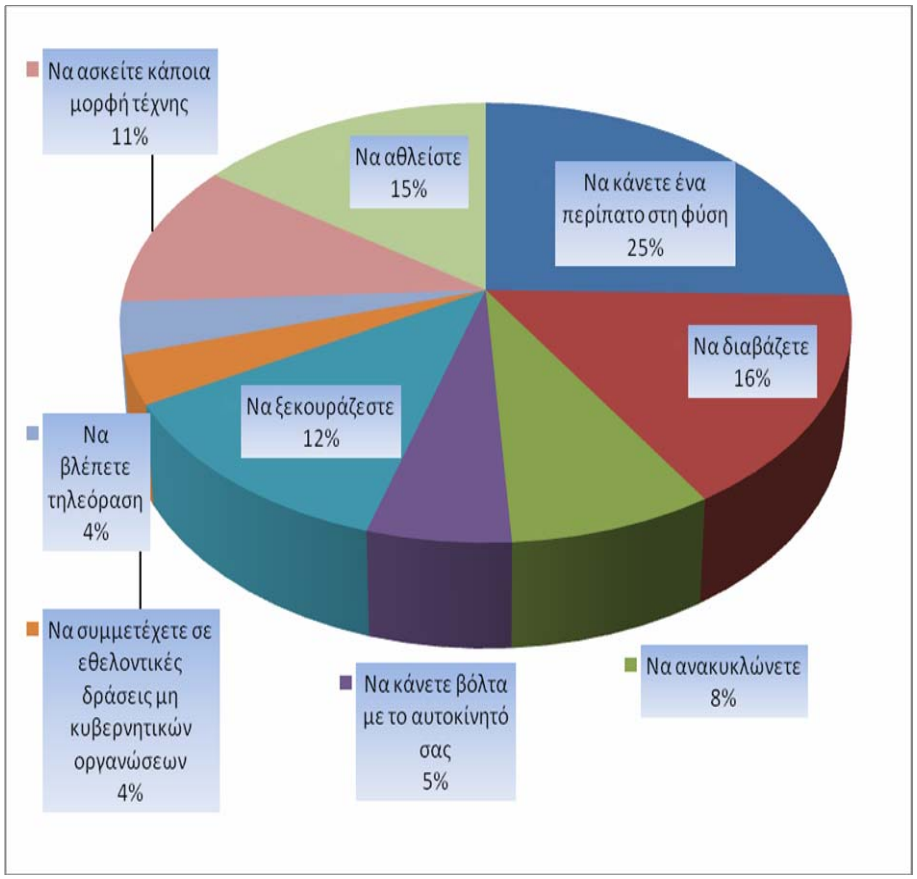

Γράφημα 13: Οι σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν οι ερωτηθέντες

Το δείγμα δεν είναι έτοιμο να σκεφτεί σε μεγάλο ποσοστό ούτε τη συμμετοχή του σε εθελοντικές δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στον ελεύθερό του χρόνο. Αναλυτικότερα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων προτίμησε ως σημαντικότερη δραστηριότητα για τον ελεύθερό του χρόνο τον περίπατο στη φύση (25%). Η αμέσως επόμενη δραστηριότητα στις προτιμήσεις του δείγματος είναι το διάβασμα (16%). Ακολουθούν η άθληση (15%) και η ξεκούραση (12%). Ένα μικρότερο ποσοστό ερωτηθέντων προτίμησε να ασκεί κάποια μορφή τέχνης (11%) ή να ανακυκλώνει (8%) ή να κάνει βόλτα με το αυτοκίνητο (5%). Το μικρότερο ποσοστό των ερωτηθέντων προτίμησε να συμμετέχει σε εθελοντικές δράσεις Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (4%) και το ίδιο ποσοστό προτίμησε να βλέπει τηλεόραση (4%) (βλέπε παράρτημα, πίνακες 23 έως 31).

Παρατηρείται ότι η χρηματοδότηση περιβαλλοντικών δράσεων μέσω Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και η συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις αυτών δεν αποτελεί ακόμα προτεραιότητα του δείγματος. Η απήχηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων παραμένει μικρή ακόμα απέναντι στους πολίτες σχετικά με το θέμα της

επιλογής της χρηματοδότησης και της συμμετοχής των πολιτών στον ελεύθερο χρόνο τους.

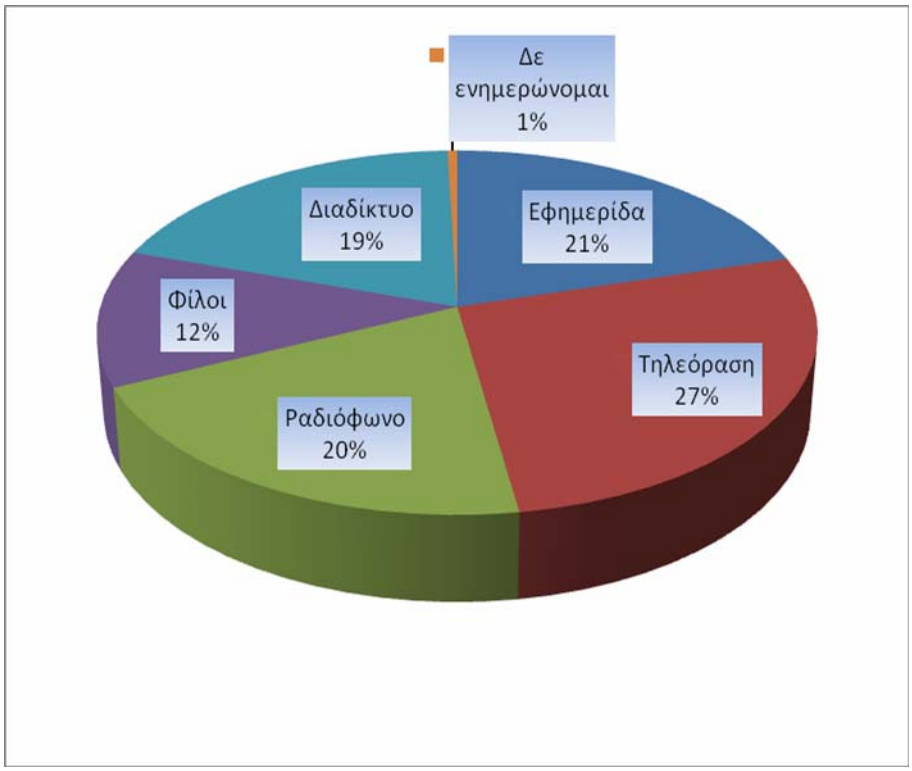

Γράφημα 14: Οι σημαντικότερες πηγές ενημέρωσης των ερωτηθέντων

Θα μπορούσαν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να αφυπνίσουν και να ενημερώσουν καλύτερα τους πολίτες για τις δράσεις τους μέσω της τηλεόρασης, την οποία οι πολίτες προτιμούν ως πηγή ενημέρωσης (27%), της εφημερίδας (21%), του ραδιοφώνου (20%) και του διαδικτύου (19%). Ακόμα και μέσω ενός δικτύου φίλων θα μπορούσε να διευρυνθεί η ενημέρωση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς τους πολίτες (βλέπε παράρτημα, πίνακες 32-37).

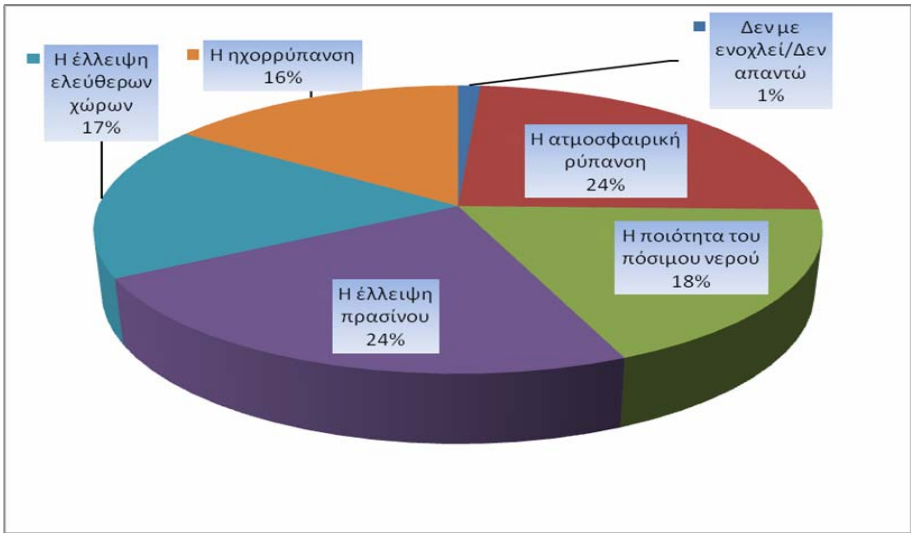

Γράφημα 15: Υψηλός βαθμός ενόχλησης για τα παραπάνω περιβαλλοντικά προβλήματα

Οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις από την πλευρά τους θα μπορούσαν να αυξήσουν την απήχησή τους στου πολίτες με το να αναλαμβάνουν δράσεις σχετικές με τα προβλήματα που ενοχλούν περισσότερο τους πολίτες και να τους ενημερώνουν για αυτές.

Η ατμοσφαιρική ρύπανση και η έλλειψη πρασίνου ενοχλούν πάρα πολύ το δείγμα των ερωτηθέντων (24%). Ακολουθεί η ποιότητα του πόσιμου νερού (18%), η έλλειψη ελεύθερων χώρων (17%) και τέλος η ηχορρύπανση (16%) (βλέπε παράρτημα πίνακες 38-42). Όλα τα προαναφερθέντα περιβαλλοντικά προβλήματα θα μπορούσαν αν είχαν τις ανάλογες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που θα τα περιόριζαν και θα ήταν ευρέως γνωστές στους πολίτες.

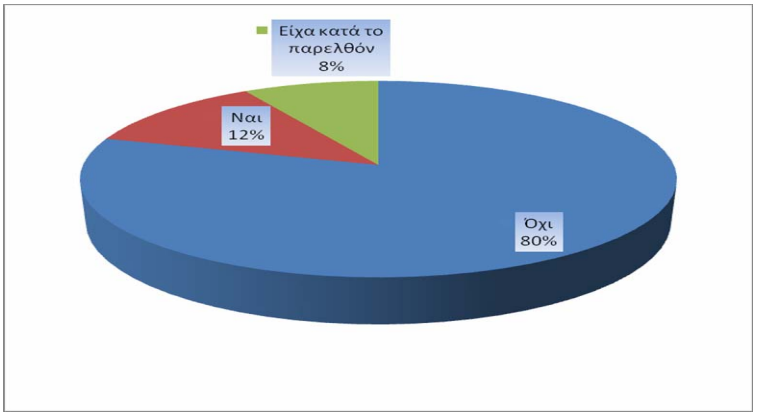

Γράφημα 16: Ποσοστό ερωτηθέντων που συμμετέχουν ή είχαν συμμετάσχει κατά το παρελθόν σε κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Η καλύτερη ενημέρωση των πολιτών θα αύξανε σταδιακά τα ποσοστά συμμετοχής τους στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Το ποσοστό των ερωτηθέντων που συμμετέχει ήδη σε κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση ανέρχεται σε 12%, ενώ το ποσοστό για όσους είχαν συμμετάσχει κατά το παρελθόν ανέρχεται σε 8% (βλέπε παράρτημα πίνακα 49). Το ποσοστά αυτά μπορούν να αυξηθούν με την κατάλληλη ενημέρωση και ενεργοποίηση των πολιτών από την πλευρά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

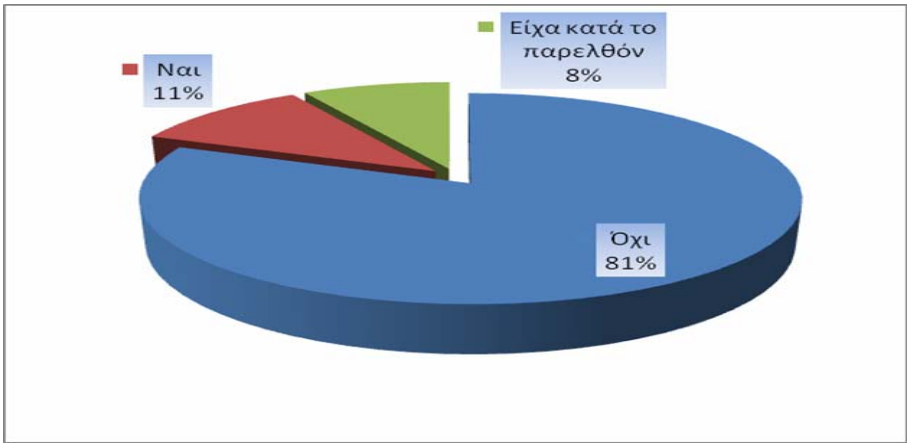

Γράφημα 17: Ποσοστό ερωτηθέντων που συμμετέχουν ή είχαν συμμετάσχει κατά το παρελθόν σε κάποια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Στην περίπτωση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων το ποσοστό των ερωτηθέντων που συμμετέχει ήδη σε κάποια ανέρχεται σε 11%, ενώ το ποσοστό για όσους είχαν συμμετάσχει κατά το παρελθόν ανέρχεται σε 8%. Παρατηρείται ότι το ποσοστό του δείγματος που συμμετέχει σε περιβαλλοντικές οργανώσεις είναι κατά 1% μικρότερο από το αντίστοιχο ποσοστό που συμμετέχει γενικά σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (βλέπε παράρτημα πίνακα 50).

Η εκτεταμένη αφύπνιση και ενημέρωση των πολιτών για τα περιβαλλοντικά προβλήματα που τους απασχολούν, από τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις θα δημιουργήσει έναν καλύτερο επικοινωνιακό δίαυλο, ο οποίος θα επιφέρει μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής των πολιτών.

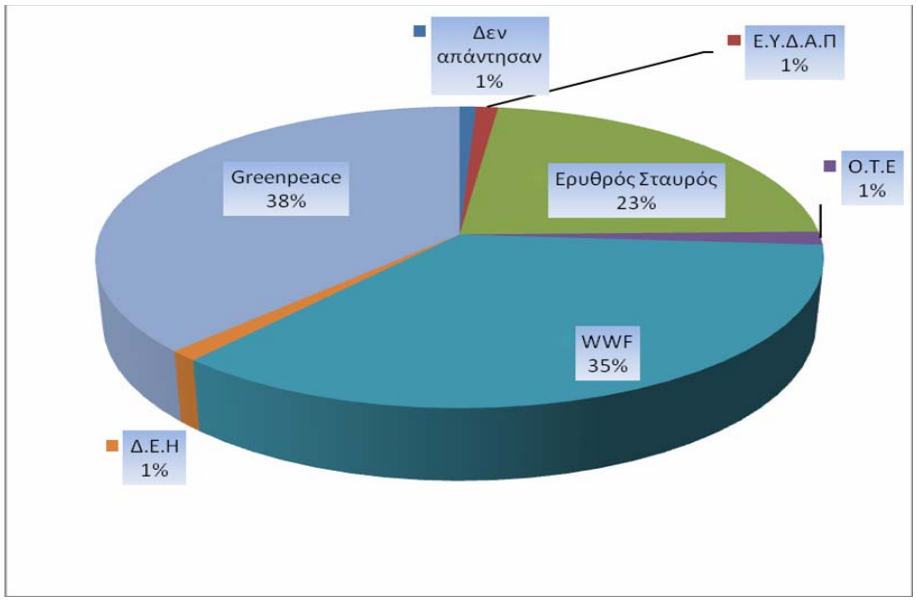

Γράφημα 18: Ποσοστό ερωτηθέντων που γνώριζε ποιές είναι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Είναι ενθαρρυντικό βέβαια το στοιχείο ότι μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων δείχνει να αναγνωρίζει τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ως Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Συγκεκριμένα, το δείγμα αναγνώρισε την Greenpeace ως Μη Κυβερνητική Οργάνωση σε ποσοστό 38%, τη WWF σε ποσοστό 35% και τον Ερυθρό Σταυρό σε ποσοστό 23% (βλέπε παράρτημα, πίνακες 43-48).

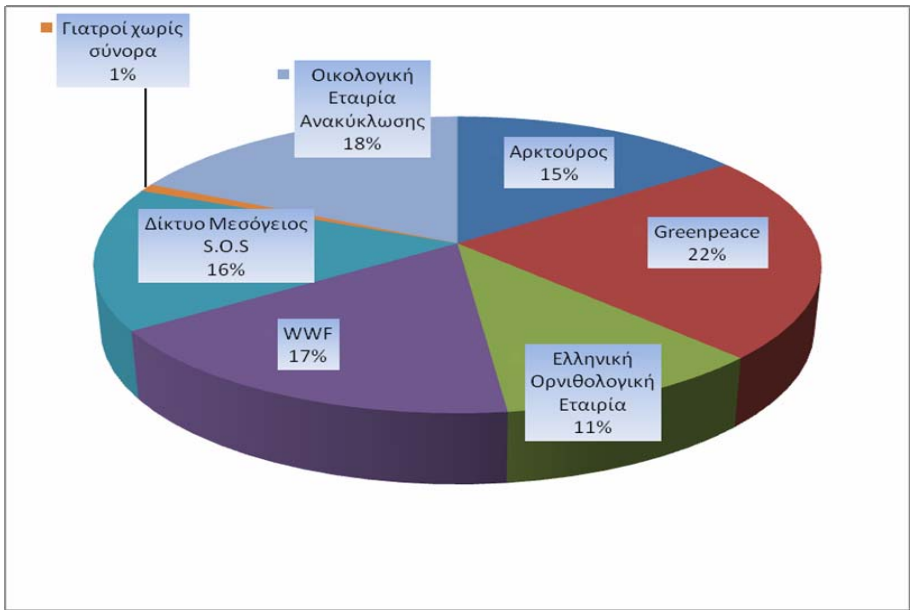

Γράφημα 19: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι οι παραπάνω Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ασχολούνται με το περιβάλλον

Επίσης το δείγμα γνωρίζει ότι η Greenpeace (22%), η Οικολογική Εταιρία (18%) και η WWF (17%) αποτελούν Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που ασχολούνται με τα προβλήματα του περιβάλλοντος. Το 16% του δείγματος αναγνώρισε το Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S, το 15% του δείγματος τον Αρκτούρο και το 11% του δείγματος την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία ως Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που ασχολούνται με το περιβάλλον (βλέπε παράρτημα, πίνακες 51-59).

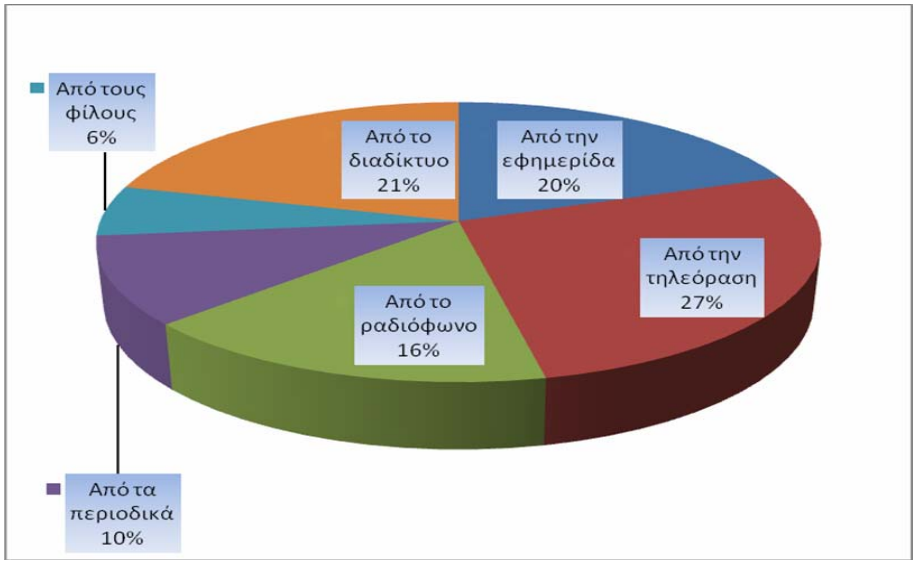

Γράφημα 20: Οι σημαντικότερες πηγές ενημέρωσης των ερωτηθέντων για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Στην συγκεκριμένη έρευνα τέθηκε και η ερώτηση από ποιες πηγές θα ήθελαν να ενημερώνονται οι πολίτες για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων προτίμησε και πάλι την τηλεόραση ως πηγή ενημέρωσης για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (27%). Σύμφωνα με τις προτιμήσεις των ερωτηθέντων η δεύτερη σημαντικότερη πηγή ενημέρωσης είναι το διαδίκτυο (21%), ακολουθεί η εφημερίδα (20%), το ραδιόφωνο (16%), τα περιοδικά (10%) και τέλος οι φίλοι (6%).

Γενικότερα, παρατηρείται ότι η τηλεόραση προτιμάται ως πηγή ενημέρωσης από τους ερωτηθέντες τόσο για τη γενικότερη ενημέρωσή τους όσο και για την ενημέρωσή τους για τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών οργανώσεων (βλέπε παράρτημα, πίνακες 60-66). Το γεγονός αυτό πρέπει να ενεργοποιήσει τις διοικήσεις των οργανώσεων να κινηθούν προς την τηλεοπτική ενημέρωση του κοινού.

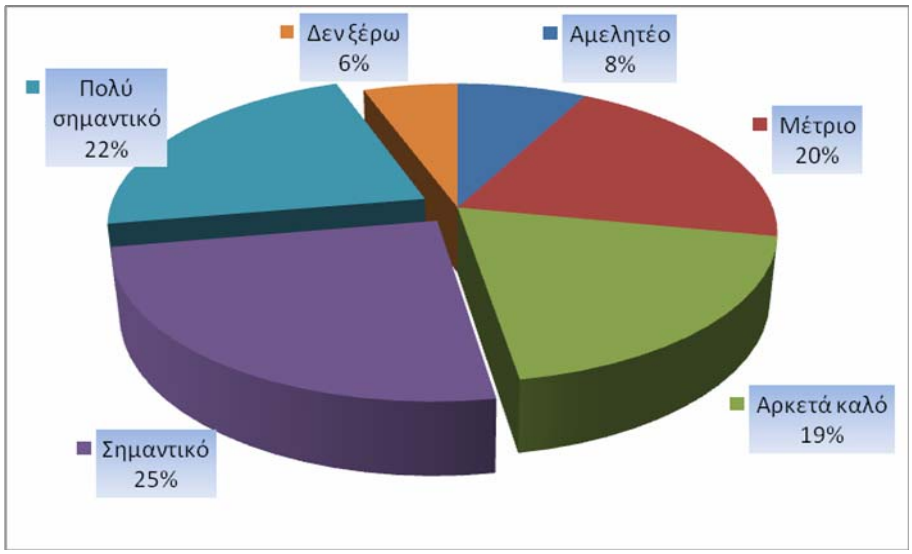

Γράφημα 21: Η σπουδαιότητα του έργου που παρέχουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για την περιβαλλοντική προστασία της Ελλάδας

Στη συνέχεια της έρευνας, ερωτήθηκε το δείγμα για το πώς κρίνει το έργο που παρέχουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Η πλειοψηφία του δείγματος (66%) έκρινε ότι η σπουδαιότητα του έργου που παρέχουν αυτές οι οργανώσεις για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας είναι από αρκετά καλό έως πολύ σημαντικό. Αντίθετα, το 28% του δείγματος θεώρησε το έργο τους από αμελητέο έως μέτριο (βλέπε παράρτημα, πίνακας 67).

Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έκρινε θετικά το έργο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας.

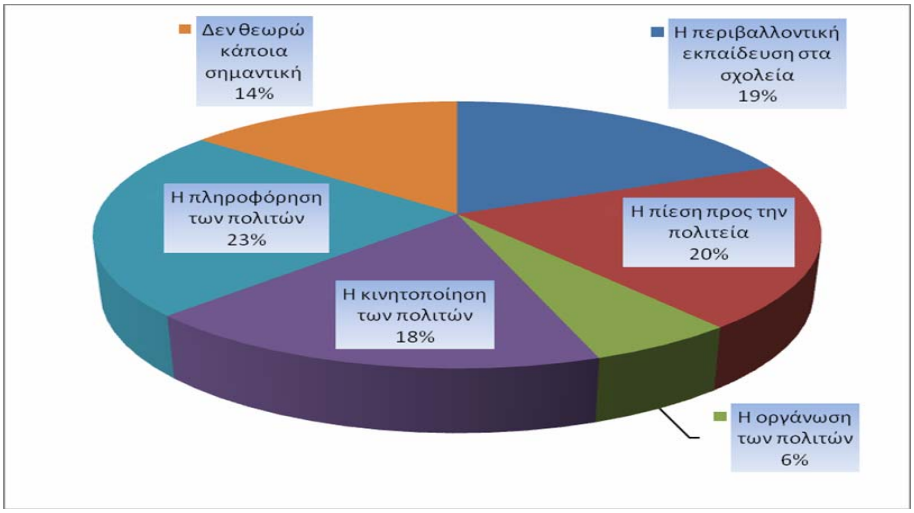

Γράφημα 22: Οι σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Οι σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, είναι κατά σειρά προτεραιότητας η πληροφόρηση των πολιτών (23%), η πίεση προς την πολιτεία (20%), η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία (19%), η κινητοποίηση των πολιτών (18%) και τέλος η οργάνωση των πολιτών (6%).

Η πληροφόρηση των πολιτών θεωρήθηκε από το δείγμα ως η σημαντικότερη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Τοιουτοτρόπως επαληθεύεται ο ενημερωτικός ρόλος αυτών των οργανώσεων και δείχνεται η κατεύθυνση προς την οποία το δείγμα επιθυμεί να δρουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (βλέπε παράρτημα, πίνακες 68-72).

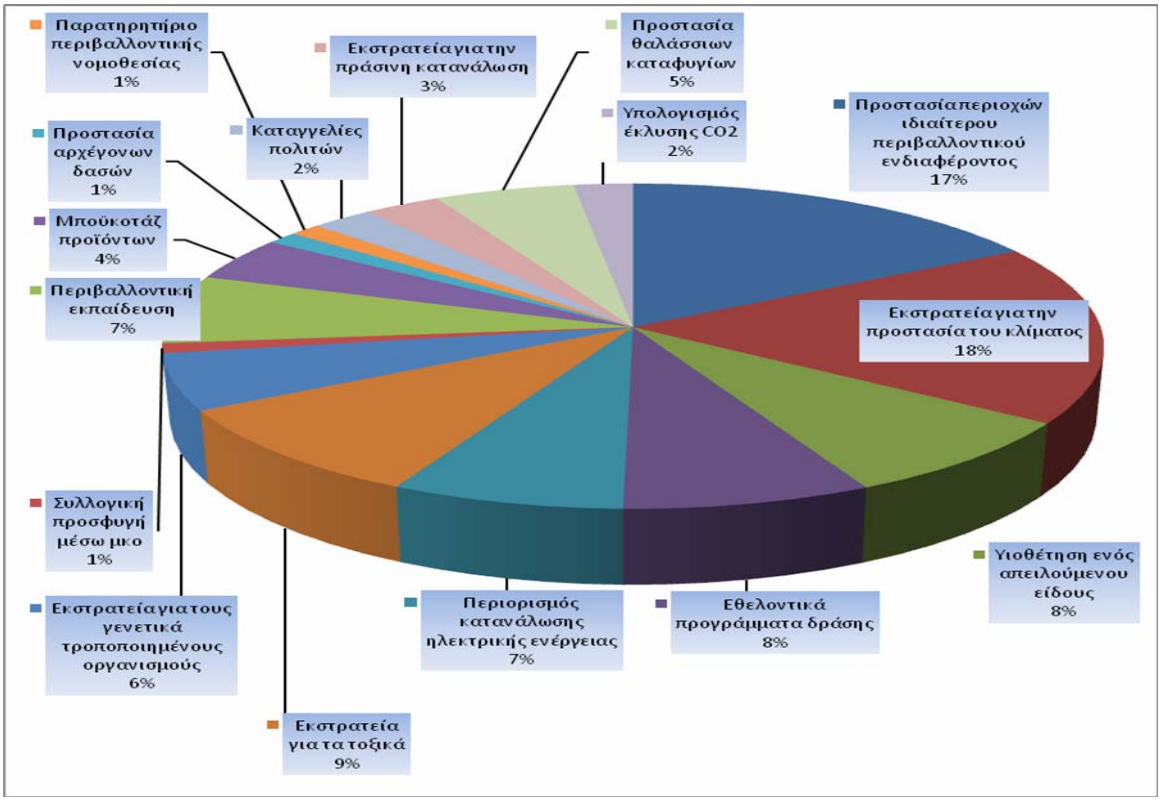

Γράφημα 23: Οι σημαντικότερες δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Το έργο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αναπτύσσεται με βάση τις παραπάνω γενικές δράσεις-κατευθύνσεις και εξειδικεύεται με άλλες επιμέρους δραστηριότητες. Σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος, οι σημαντικότερες δραστηριότητες που εξειδικεύουν το έργο των συγκεκριμένων οργανώσεων είναι η εκστρατεία για την προστασία του κλίματος (18%), η προστασία περιοχών ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (17%). Ακολουθεί η εκστρατεία για τα τοξικά (9%), τα εθελοντικά προγράμματα δράσης (8%), η υιοθέτηση ενός απειλούμενου είδους (8%), η περιβαλλοντική εκπαίδευση (7%), η εκστρατεία για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς (6%), η προστασία θαλάσσιων καταφυγίων (5%) και το μποϋκοτάζ προϊόντων (4%) (βλέπε παράρτημα, πίνακες 73-88).

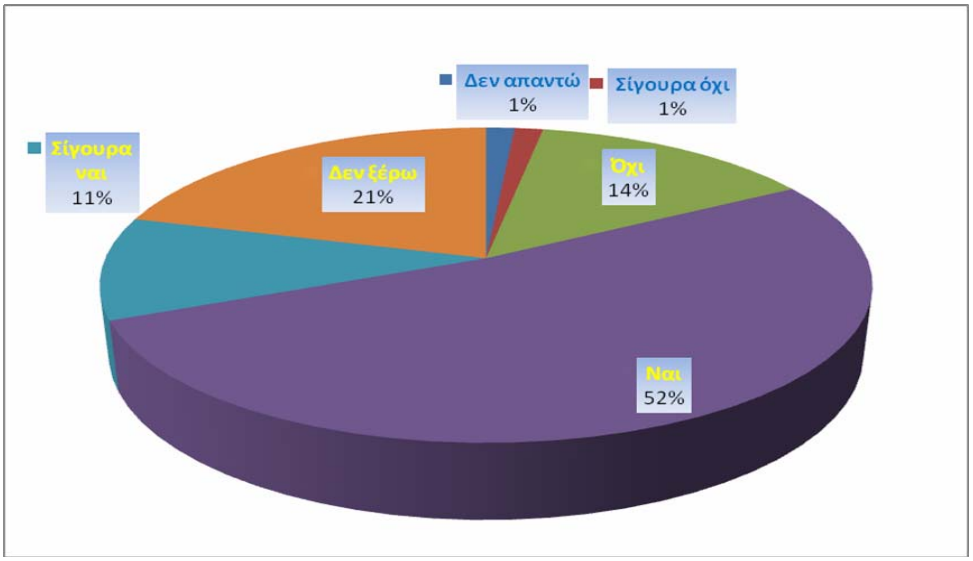

Γράφημα 24: Ποσοστό ερωτηθέντων που θα ήθελαν να προσφέρουν εθελοντικό έργο σε κάποια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Η αύξηση της ενημέρωσης των πολιτών από τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις θα οδηγήσει σε αύξηση της συμμετοχής τους σε όλες τις σημαντικές δράσεις και δραστηριότητες των οργανώσεων. Ήδη το 63% των ερωτηθέντων θα ήθελαν να προσφέρουν εθελοντικό έργο σε κάποια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Ωστόσο το 21% του δείγματος δεν γνωρίζει εάν θα ήθελε κάτι τέτοιο και το 15% δεν θέλει να προσφέρει εθελοντικό έργο (βλέπε παράρτημα, πίνακα 89).

Παρατηρείται ότι το ποσοστό των ερωτηθέντων που θα ήθελε να προσφέρει εθελοντικό έργο στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι κατά πολύ μεγαλύτερο από το ποσοστό που ήδη προσφέρει εθελοντικό έργο (63% έναντι 11%). Συνεπώς τα περιθώρια κινητοποίησης νέων εθελοντών από τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι πολύ μεγάλα σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων.

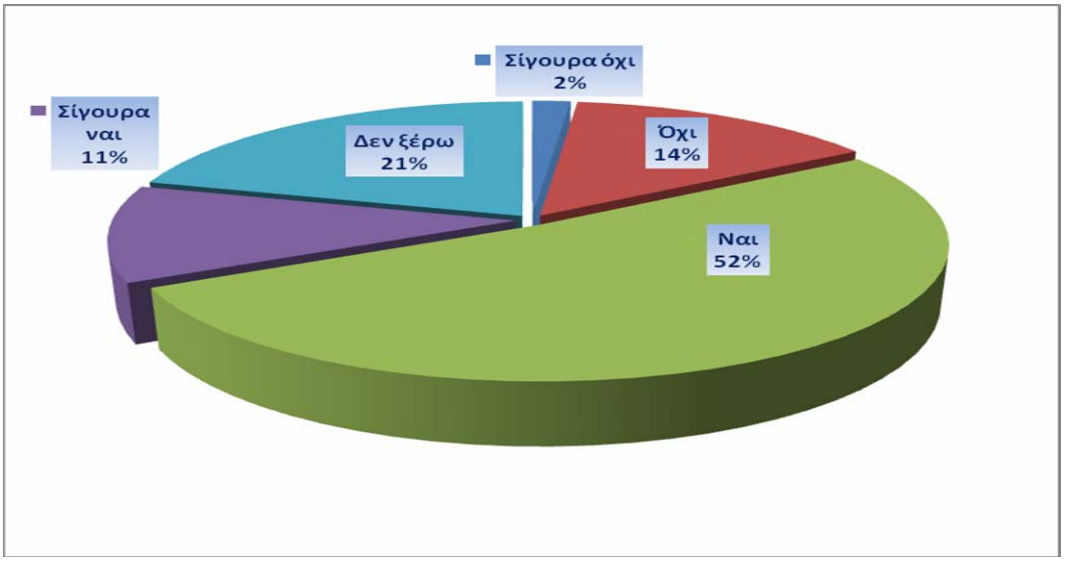

Γράφημα 25: Ποσοστό ερωτηθέντων που θα ενισχύσουν οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Είναι, επίσης, θετικό το γεγονός ότι η πλειοψηφία του δείγματος απάντησε ότι θα ήθελε να ενισχύσει οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (63%). Αντίθετα το 21% των ερωτηθέντων δεν γνώριζε και το 16% δεν επιθυμούσε να δώσει κάποιο χρηματικό ποσό για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Παρατηρείται ότι το ίδιο ποσοστό που εξέφρασε θετική άποψη για την προσφορά εθελοντικού έργου σε κάποια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, συμφώνησε να ενισχύσει οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (63%).

Η διαφορά μεταξύ των απαντήσεων των ερωτηθέντων για την παροχή εθελοντικού έργου και την οικονομική ενίσχυση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, έγκειται στο ποσοστό των ερωτηθέντων που δεν θα ήθελαν να προσφέρουν κάποιο από αυτά τα δύο είδη βοήθειας. Πιο συγκεκριμένα, το 15% των ερωτηθέντων δεν θα ήθελε να προσφέρει εθελοντικό έργο, ενώ το 16% δεν θα ήθελε να ενισχύσει οικονομικά τη δράση αυτών των οργανώσεων. Επίσης, το ποσοστό των ερωτηθέντων που δεν γνώριζαν, ίσως λόγω ελλιπούς ενημέρωσης, τι θα έκαναν σε καμία από τις δύο περιπτώσεις παραμένει ίδιο (21%) (βλέπε παράρτημα, πίνακας 90).

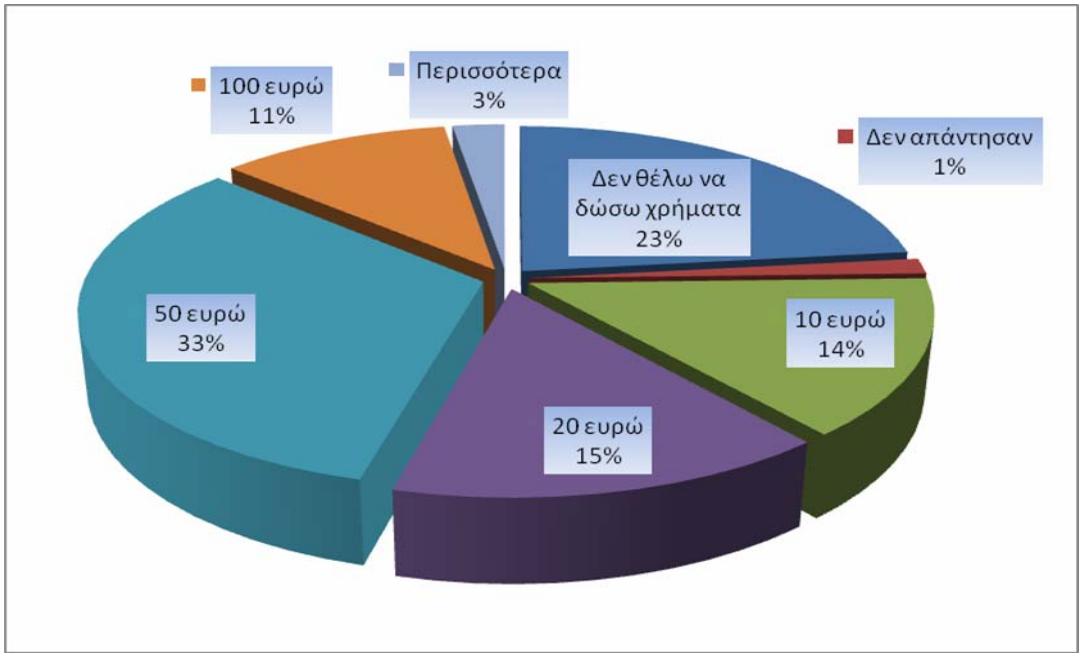

Γράφημα 26: Χρηματικό ποσό που θα μπορούσαν οι ερωτηθέντες να δίνουν το χρόνο για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Σχετικά με το μέγεθος του ποσού της οικονομικής ενίσχυσης προς τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, η πλειονότητα του δείγματος (33%) συμφώνησε με το να δίνει πενήντα ευρώ το χρόνο. Το 29% του δείγματος θα μπορούσε να δίνει λιγότερα χρήματα, δηλαδή δέκα έως είκοσι ευρώ το χρόνο. Αντιθέτως, το 11% του δείγματος θα έδινε 100 ευρώ και το 3% περισσότερα από 100 ευρώ. Το ποσοστό του δείγματος το οποίο δεν θα έδινε καθόλου χρήματα για την ενίσχυση της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αυξήθηκε από 16% (στο προηγούμενο γράφημα) σε 23%. (βλέπε παράρτημα, πίνακας 91).

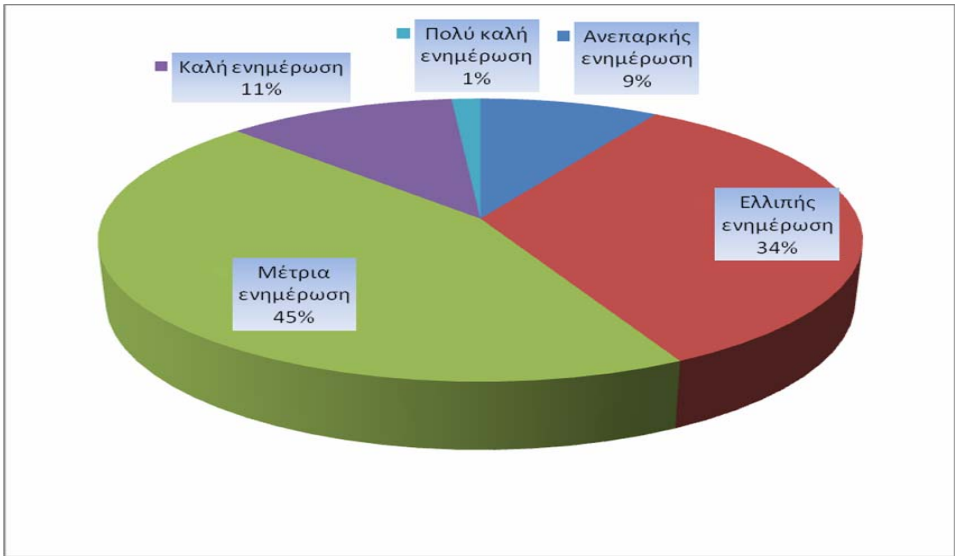

Γράφημα 27: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι έχουν επαρκή ενημέρωση για τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ένα από τα στοιχεία που θα συντελέσουν στην αύξηση του ποσού της οικονομικής ενίσχυσης από τους πολίτες και της επιθυμίας για προσφορά εθελοντικού έργου είναι η κατάλληλη ενημέρωση, όπως προαναφέρθηκε, εκ μέρους όλων των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Η ενημέρωση της πλειοψηφίας του δείγματος σχετικά με τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων κρίνεται από ανεπαρκής έως μέτρια (88%). Αναλυτικότερα, το 9% των ερωτηθέντων θεώρησε ότι έχει ανεπαρκή ενημέρωση, το 34% θεώρησε ότι έχει ελλιπή ενημέρωση, ενώ το 45% θεώρησε ότι η ενημέρωση του ήταν μέτρια. Μόνο το 14% του δείγματος θεώρησε ότι η ενημέρωσή του ήταν καλή και το 1% πολύ καλή.

Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων συνάγεται η ανάγκη για περαιτέρω ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Παρατηρήθηκε, επίσης, ότι υπήρξαν σημαντικές νέες δραστηριότητες των οργανώσεων, οι οποίες δεν προτιμήθηκαν από τους ερωτηθέντες, πιθανόν εξαιτίας της ελλιπούς ενημέρωσης, όπως για παράδειγμα η συλλογική προσφυγή μέσω Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (3%), το παρατηρητήριο περιβαλλοντικής νομοθεσία (3,5%) και η προστασία αρχέγονων δασών (3,5%) (βλέπε παράρτημα, πίνακας 94). Οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν ένα νέο τρόπο υλοποίησης του σκοπού που πρεσβεύουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις απέναντι

στην Κοινωνία των Πολιτών και χρήζουν μεγαλύτερης ενημέρωσης από την πλευρά των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την πλευρά των πολιτών.

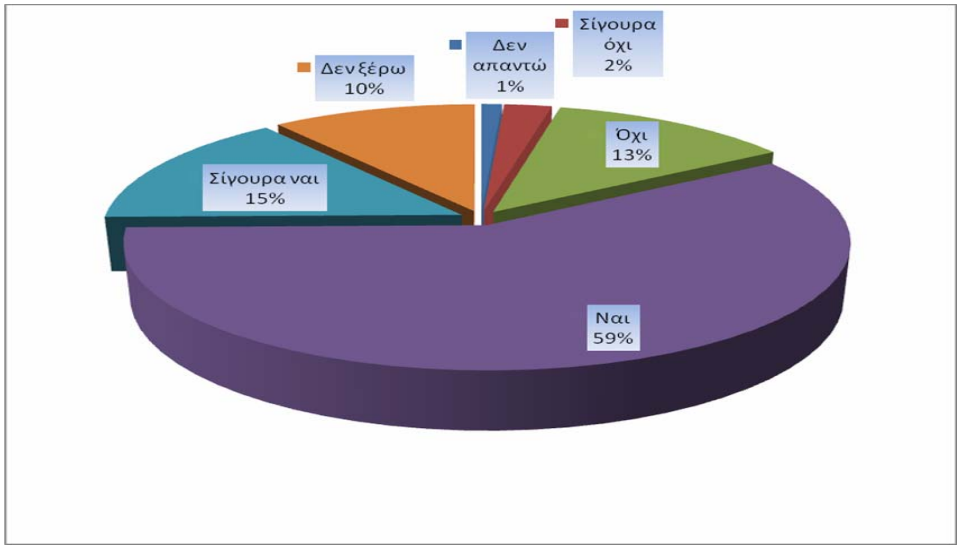

Γράφημα 28: Ποσοστό ερωτηθέντων που υποστήριξαν ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης των πολιτών

Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα έκφρασης των πολιτών μέσω των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων τα αποτελέσματα ήταν καλύτερα. Το 64% των ερωτηθέντων υποστήριξε ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης των πολιτών, ενώ μόνο το 15% του δείγματος δεν συμφώνησε με αυτήν την άποψη. Τέλος, το 10% υποστήριξε πως δεν γνώριζε εάν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών ή όχι (βλέπε παράρτημα, πίνακας 97).

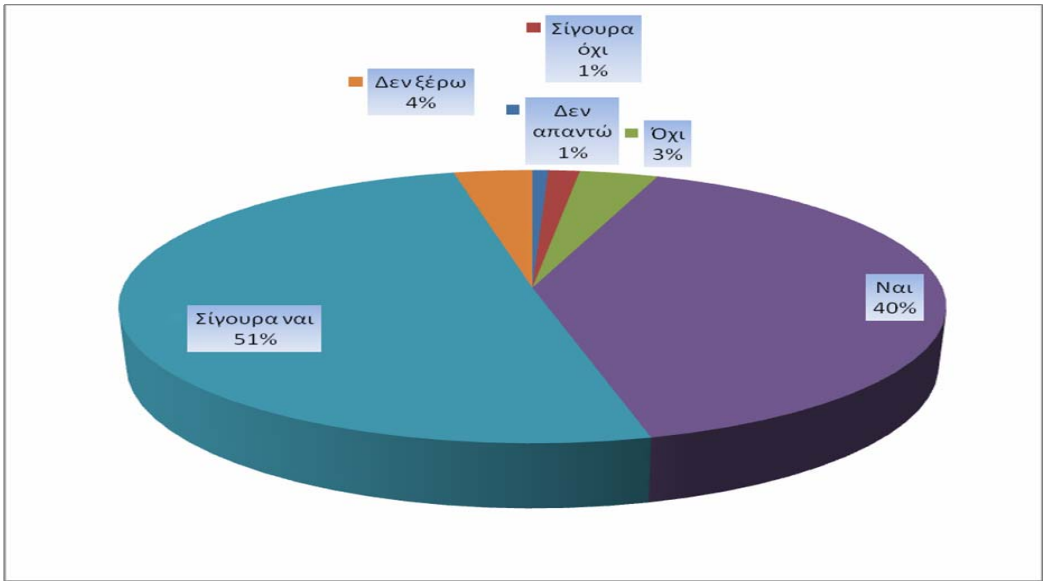

Γράφημα 29: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι η δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θα γίνει πιο αποτελεσματική εάν αυξηθεί ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών

Το 91% του δείγματος υποστήριξε μάλιστα ότι η δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θα γίνει πιο αποτελεσματική εάν αυξηθεί ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών. Το ποσοστό αυτό είναι υψηλό και φανερώνει την πεποίθηση του δείγματος ότι η συμμετοχή των πολιτών βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την αποτελεσματικότητα της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Αντίθετα, μόνο το 4% θεώρησε ότι η συμμετοχή των πολιτών δεν θα καταστήσει τη δράση αυτών των οργανώσεων πιο αποτελεσματική, ενώ το ίδιο ποσοστό (4%) υποστήριξε ότι δεν γνώριζε τι αλλαγές θα μπορούσε να επιφέρει η αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών (βλέπε παράρτημα, πίνακας 95).

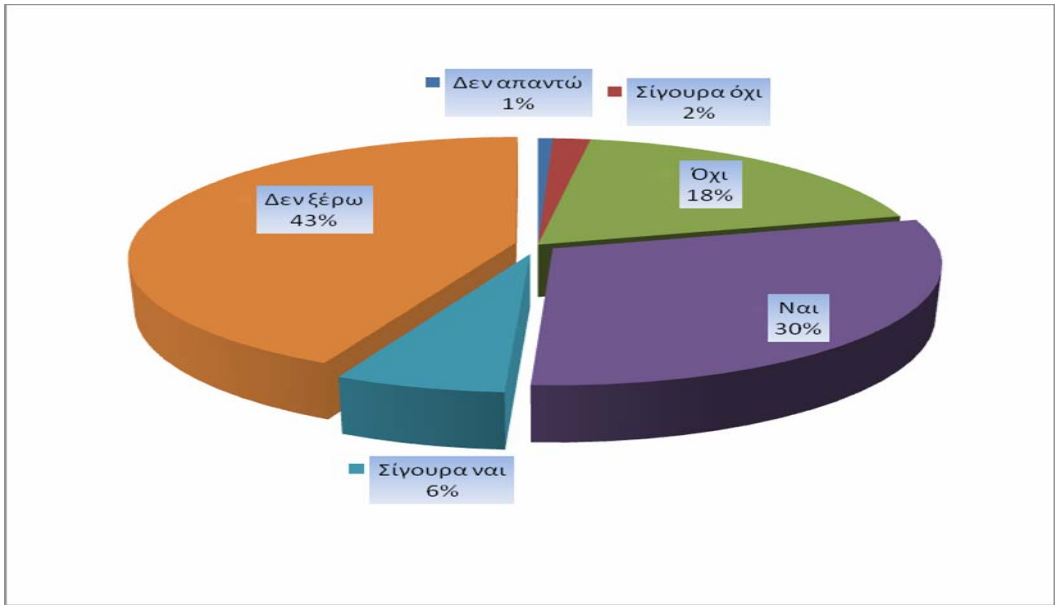

Γράφημα 30: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις

Η αποτελεσματικότητα της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων βρίσκεται σε συνάρτηση τόσο με το βαθμό συμμετοχής των πολιτών όσο και με το βαθμό ανεξαρτησίας αυτών των οργανώσεων. Η ανεξαρτησία αφορά την ελεύθερη επιλογή των δράσεων και των δραστηριοτήτων, καθώς και του τρόπου λειτουργίας της κάθε οργάνωσης από τη διοίκησή της. Η ερώτηση που τέθηκε στους ερωτηθέντες σχετιζόταν λοιπόν με το εάν θεωρούν ανεξάρτητη τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Οι ερωτηθέντες σε ένα μεγάλο ποσοστό φάνηκε ότι δεν γνώριζαν εάν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις (43%), ενώ σε ποσοστό 36% του δείγματος φάνηκαν καχύποπτοι και έκριναν ότι υπάρχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις στις οργανώσεις αυτές. Το ποσοστό αυτό του δείγματος πιστεύει ότι η δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων εξαρτάται είτε οικονομικά είτε πολιτικά από εξωτερικούς παράγοντες. Ωστόσο το 20% των ερωτηθέντων υποστήριξε ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν έχουν τέτοιες εξαρτήσεις.

Συμπερασματικά, παρατηρείται μια διστακτικότητα από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν σε μια τόσο κρίσιμη ερώτηση που σχετίζεται με την ανεξαρτησία της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Μόνο το 20% των ερωτηθέντων απάντησε με βεβαιότητα ότι δεν υπάρχουν τέτοιου είδους εξαρτήσεις.

Ενώ το 36% του δείγματος έκρινε ότι υπάρχουν και ένα υψηλό ποσοστό (43%) υποστήριξε ότι δεν γνωρίζει εάν υπάρχουν (βλέπε παράρτημα, πίνακας 98).

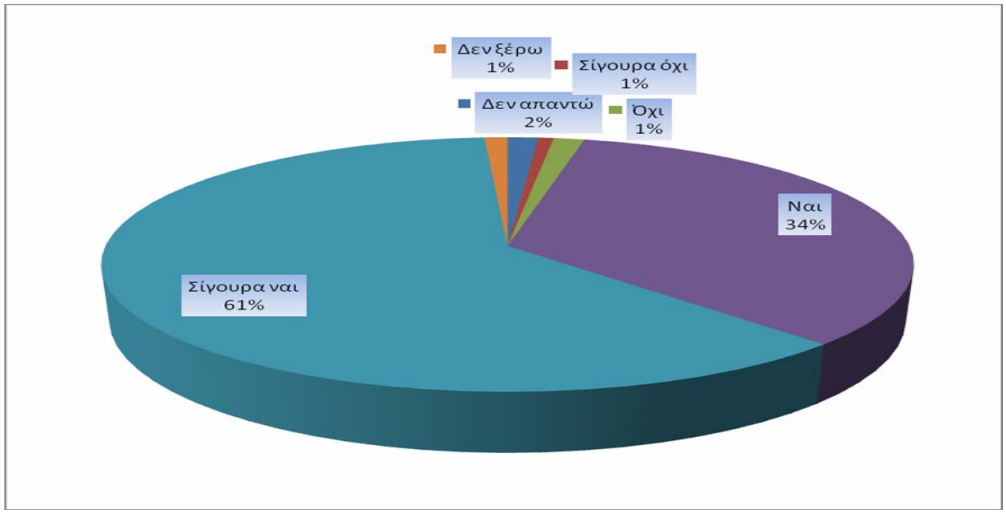

Γράφημα 31: Ποσοστό ερωτηθέντων που θα ήθελαν να αυξηθεί η πίεση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία

Η πλειοψηφία του δείγματος (75%) υποστήριξε, επίσης, ότι θα ήθελε να αυξηθεί η πίεση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία. Το ποσοστό αυτό φανερώνει αρχικά τη διάθεση του δείγματος για να αυξηθεί ο βαθμός πίεσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την πολιτεία. Στη συνέχεια δείχνει ότι οι κυβερνήσεις παρουσιάζουν ελλιπή αποτελεσματικότητα στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας και ότι υπάρχει η ανάγκη μια νέα εξωτερική δύναμη να ελέγχει και να πιέζει την εκάστοτε κυβέρνηση όσον αφορά τα θέματα περιβάλλοντος. Ωστόσο, ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 2% θεώρησε ότι δεν θα ήθελε να συμβεί κάτι τέτοιο (βλέπε παράρτημα, πίνακας 96).

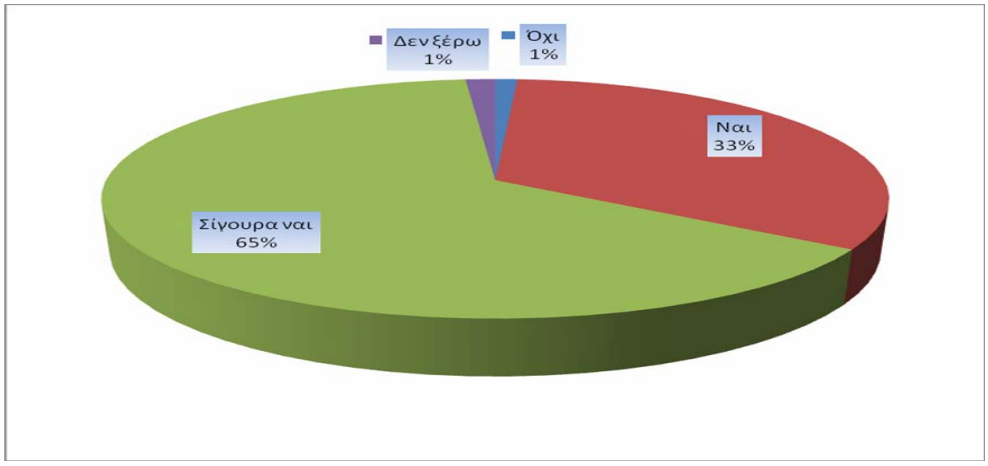

Γράφημα 32: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι χρειάζονται μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική πολιτική

Γενικότερα, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων επιθυμεί αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική πολιτική. Το 98% του δείγματος απάντησε θετικά στο ότι χρειάζονται μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική πολιτική. Το γράφημα αυτό αναπαριστά κατάλληλα την αναγκαιότητα του ελληνικού κράτους να αποκτήσει μια πιο σύγχρονη θεώρηση στα προβλήματα περιβάλλοντος και να τα αντιμετωπίσει κατάλληλα. Η συντριπτική πλειοψηφία άλλωστε των πολιτών τάσσεται στο πλευρό μιας νέας αποτελεσματικότερης περιβαλλοντικής πολιτικής (βλέπε παράρτημα πίνακα 93).

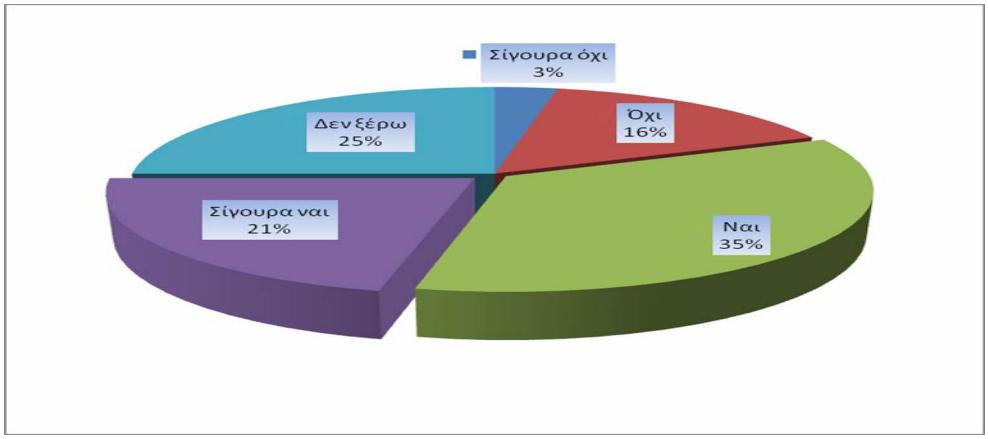

Γράφημα 33: Ποσοστό ερωτηθέντων που θα υποστήριζαν την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή

Στοιχείο αλλαγής της νοοτροπίας των πολιτών απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα αποτελεί το ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων θα υποστήριζαν την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή. Συγκεκριμένα η πλειονότητα του δείγματος (56%) θα υποστήριζε την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή, ενώ το 25% του δείγματος δεν γνώριζε τι θα έκανε και το 19% δεν επιθυμούσε να υποστηρίξει ένα τέτοιο κόμμα.

Η ερώτηση αυτή έδειξε ότι η ύπαρξη ή όχι ενός πράσινου κόμματος στη βουλή είναι ένα νέο ζήτημα για το δείγμα των ερωτηθέντων καθώς το 25% ή διαφορετικά το ένα τέταρτο του δείγματος, δεν ήξερε εάν θα υποστήριζε ένα πράσινο κόμμα στη βουλή. Παρόλα αυτά η πλειοψηφία του δείγματος, εξαιτίας ίσως της κρίσης του πολιτικού συστήματος, επιθυμεί την αλλαγή και την ψήφιση ενός οικολογικού κόμματος.

Παρατηρείται μια αυξημένη τάση των ερωτηθέντων (56%) να θέλουν να εμπιστευτούν ένα κόμμα με αυξημένες περιβαλλοντικές ευαισθησίες. Η τάση αυτή δικαιολογείται και από το νεαρό της μέσης ηλικίας του δείγματος (37χρονών) και από το φύλο του δείγματος (62% γυναίκες).

Όπως έχουν δείξει και πρότερες έρευνες οι νέοι σε ηλικία και οι γυναίκες είναι δύο πληθυσμιακές ομάδες με μεγαλύτερη περιβαλλοντική ευαισθησία, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την παρούσα έρευνα (βλέπε παράρτημα πίνακας 92).

7.2 Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων από την ανάλυση σε συστάδες των ερωτηματολογίων των πολιτών

Κατόπιν επεξεργασίας του δενδρογράμματος που προέκυψε από την κλάστερ ανάλυση, για 285 έγκυρες περιπτώσεις ερωτηματολογίων, βρέθηκαν τέσσερις κύριες ομάδες ερωτηθέντων. Η πρώτη ομάδα ερωτηθέντων χαρακτηρίζεται ως «ένθερμοι υποστηρικτές των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων» και περιλαμβάνει 66 από τις 285 περιπτώσεις. Η δεύτερη ομάδα χαρακτηρίζεται ως «υποστηρικτές των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων» και περιλαμβάνει 70 από τις 285 περιπτώσεις. Η τρίτη ομάδα χαρακτηρίζεται ως «ουδέτεροι απέναντι στις Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων» και

περιλαμβάνει 105 από τις 285 περιπτώσεις. Η τέταρτη και τελευταία ομάδα χαρακτηρίζεται ως «διαφωνούντες» και περιλαμβάνει 44 από τις 285 περιπτώσεις.

7.2.1 ΟΜΑΔΑ 1^{H} : Ένθερμοι υποστηρικτές των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Η ομάδα των ένθερμων υποστηρικτών των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελεί το 23,15% του δείγματος και παρουσιάζει πολύ θετική στάση απέναντι σε όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την περιβαλλοντική προστασία και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Αναλυτικότερα, η πρώτη ομάδα ερωτηθέντων αποτελεί ένα δείγμα ένθερμων υποστηρικτών ή αλλιώς υπέρμαχων των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, η οποία παρουσιάζει έντονη διάθεση μέσα από τις απαντήσεις της για να ενισχύσει και να υποστηρίξει την περιβαλλοντική προστασία και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Πιο συγκεκριμένα, αυτή η ομάδα θεωρεί ιδιαίτερα κρίσιμο το περιβάλλον για την ποιότητα της ζωής όλων σε ποσοστό 100% (συμφωνώ πολύ 98,5% και συμφωνώ 1,5%), γεγονός που καταδεικνύει τη σημαντικότητα των περιβαλλοντικών ζητημάτων για αυτή τη μερίδα των ερωτηθέντων. Επίσης, η ίδια ομάδα συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με το να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για την περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 89,4% και συμφωνώ 10,6%). Από αυτά τα ποσοστά των απαντήσεων φανερώνεται η διάθεση αυτής της μερίδας των ερωτηθέντων να παραχωρήσει το κράτος περισσότερους πόρους για την περιβαλλοντική προστασία. Παράλληλα υποστηρίζουν έντονα (86,4%) ότι είναι απαραίτητες οι μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους όσον αφορά την περιβαλλοντική πολιτική της χώρας.

Είναι, επίσης, σημαντικό το γεγονός ότι συμφωνούν σε ποσοστό 100% με το να επιβαρυνθούν και οι ίδιοι μέσω φορολογίας για τα ζητήματα περιβάλλοντος (συμφωνώ πολύ 43,9% και συμφωνώ 56,1%). Επιπρόσθετα, η ίδια ομάδα θεωρεί σε μεγάλο ποσοστό (71,2%) τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έναν αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών για τα ζητήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον.

Είναι κρίσιμο, επίσης, το γεγονός ότι η ίδια ομάδα ερωτηθέντων επιθυμεί έντονα να ενισχύσει οικονομικά τη δράση αυτών των οργανώσεων σε ποσοστό 77,3% και θέλει να προσφέρει εθελοντικό έργο σε αυτές σε ποσοστό 71,2%.

Η σημασία που αποδίδει η ομάδα αυτή στον εθελοντισμό φαίνεται και από το γεγονός ότι συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό (81,8%) η δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων να γίνει πιο αποτελεσματική με την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών σε αυτές. Ταυτόχρονα με την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών επιθυμούν έντονα και την αύξηση του βαθμού πίεσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση με στόχο την πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 92,4%). Η συγκεκριμένη στάση φανερώνει μια διάθεση για πίεση και εποπτεία της κρατικής δράσης από συλλογικούς θεσμούς.

Τέλος, η ομάδα των υπέρμαχων, κατά μεγάλο ποσοστό, δεν πιστεύει ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές οικονομικές ή και πολιτικές εξαρτήσεις (διαφωνώ πολύ 3%, διαφωνώ 28,8%, δεν ξέρω 51,5%, συμφωνώ 16,7%). Ενώ, τέλος, η συγκεκριμένη ομάδα θα υποστήριζε πρόθυμα την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή (συμφωνώ πολύ 27,3%, συμφωνώ 57,6%, δεν ξέρω 4,5%).

7.2. 2 ΟΜΑΔΑ 2^{H} : Υποστηρικτές των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Η ομάδα των υποστηρικτών των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελεί το 24,56% του δείγματος και παρουσιάζει θετική στάση απέναντι στα ζητήματα που σχετίζονται με την περιβαλλοντική προστασία και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Αναλυτικότερα, οι υποστηρικτές των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων υποστηρίζουν όλες τις «πράσινες δράσεις» αυτών των οργανώσεων αλλά σε μικρότερα ποσοστά απ’ ό,τι η πρώτη ομάδα των ένθερμων υποστηρικτών. Οι υποστηρικτές των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποδέχονται και επιθυμούν να ενισχύσουν τις προσπάθειες για περιβαλλοντική προστασία.

Πιο συγκεκριμένα, η δεύτερη ομάδα θεωρεί κρίσιμο το περιβάλλον για την ποιότητα της ζωής σε ποσοστό 100%. Εντούτοις, το ποσοστό των ερωτηθέντων που

συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με αυτή την απάντηση είναι 85,7%, δηλαδή μικρότερο από το αντίστοιχο ποσοστό της πρώτης ομάδας (98,5%). Το ποσοστό των ερωτηθέντων που συμφωνεί με αυτή την πρόταση είναι 14,3% έναντι 1,5% της πρώτης ομάδας.

Η σύγκριση των συγκεκριμένων ποσοστών φανερώνει ότι και η δεύτερη ομάδα παραδέχεται σε υψηλό ποσοστό την κρισιμότητα του περιβάλλοντος και συμφωνεί με το να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για την περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 80% και συμφωνώ 20%). Από τα ποσοστά των απαντήσεων φανερώνεται η διάθεση και της δεύτερης μερίδας των ερωτηθέντων να παραχωρήσει το κράτος περισσότερους πόρους για την περιβαλλοντική προστασία.

Η δεύτερη ομάδα των υποστηρικτών πιστεύει ακόμα, αλλά ασθενέστερα από την πρώτη, ότι οι μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους, όσον αφορά την περιβαλλοντική πολιτική της χώρας είναι απαραίτητες (συμφωνώ πολύ 55,7% και συμφωνώ 38,6%). Αντίθετα, ένα ποσοστό της τάξης του 2,9% δεν ξέρει και το ίδιο ποσοστό διαφωνεί με αυτή την πρόταση (2,9%).

Είναι, επίσης, σημαντικό το γεγονός ότι συμφωνεί και η ομάδα αυτή να επιβαρυνθεί μέσω φορολογίας για τα ζητήματα περιβάλλοντος (συμφωνώ πολύ 18,6% και συμφωνώ 71,4%), ενώ το 7,1% δεν ξέρει και το 2,9% διαφωνεί.

Επιπρόσθετα, η ίδια ομάδα ερωτηθέντων θεωρεί σε μεγάλο ποσοστό τις περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών (συμφωνώ πολύ 14,3% και συμφωνώ 71,4%), σε αντίθεση με το 1,5% που δεν γνωρίζει για αυτό το ζήτημα.

Είναι κρίσιμο, επίσης, το γεγονός ότι η ίδια ομάδα ερωτηθέντων επιθυμεί έντονα να ενισχύσει οικονομικά τη δράση αυτών των οργανώσεων (συμφωνώ πολύ 18,6% και συμφωνώ 57,1%) και θέλει να προσφέρει εθελοντικό έργο σε αυτές (συμφωνώ πολύ 22,9%, συμφωνώ 54,3%). Ενώ το 18,6% των ερωτηθέντων δεν γνωρίζει πως θα δρούσε σε αυτές τις δύο περιπτώσεις.

Παρατηρείται ότι το ποσοστό των υποστηρικτών που διαφωνούν με την ιδέα της οικονομικής ενίσχυσης ή της εθελοντικής εργασίας προς τις περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι 4,3%, ενώ το ποσοστό που δεν ξέρει εάν θα πρόσφερε οικονομική ενίσχυση ή εθελοντικό έργο είναι της τάξης του 20% και 18,6% αντίστοιχα.

Γενικότερα, η ομάδα αυτή συμφωνεί με την ιδέα του εθελοντισμού και την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών στις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων με στόχο να γίνουν αυτές πιο αποτελεσματικές (συμφωνώ πολύ 42,9% και συμφωνώ 54,3%). Ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 2,9% των ερωτηθέντων δεν γνωρίζει εάν αυτό ισχύει. Το ίδιο ποσοστό δεν γνωρίζει όμως ούτε εάν θα ήθελε να αυξηθεί η πίεση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία, ενώ το 54,3% των ερωτηθέντων συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ως προς την αύξηση της πίεσης και το 42,9% απλά συμφωνεί. Η συγκεκριμένη στάση φανερώνει μια διάθεση και από αυτή την ομάδα των ερωτηθέντων για πίεση και εποπτεία της κρατικής δράσης από συλλογικούς θεσμούς.

Τέλος, η ομάδα των υποστηρικτών πιστεύει σε ποσοστό 47,1% ότι δεν γνωρίζει εάν οι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν κάποιου είδους οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις. Ωστόσο, το 22,9% των ερωτηθέντων της δεύτερης ομάδας συμφωνεί ότι υπάρχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις και το 5,7% συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με αυτή την άποψη. Υπάρχει βέβαια και ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 21,4%, το οποίο διαφωνεί και ένα μικρότερο ποσοστό της τάξης του 2,9% το οποίο διαφωνεί σε μεγάλο βαθμό.

Παρατηρείται ότι είναι μεγαλύτερο το ποσοστό των απλών υποστηρικτών σε σχέση με αυτό των ένθερμων υποστηρικτών που αμφισβητεί την πολιτική και οικονομική ανεξαρτησία των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Μεγαλύτερο είναι, επίσης, το ποσοστό των ερωτηθέντων της δεύτερης ομάδας που δεν θα υποστήριζε ένα πράσινο κόμμα στη βουλή (14,3%), ενώ το ίδιο ποσοστό (14,3%) δήλωσε άγνοια επί του θέματος. Τέλος, το ποσοστό της συγκεκριμένης ομάδας που θα υποστήριζε σε μεγάλο βαθμό την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή είναι 32,9% (συμφωνώ πολύ) και που θα το υποστήριζε 57,6% (συμφωνώ).

7.2. 3 ΟΜΑΔΑ 3^{H} : Ουδέτεροι απέναντι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Η ομάδα των ουδετέρων απέναντι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεων αποτελεί τη μεγαλύτερη από τις τέσσερις ομάδες και αντιπροσωπεύει

το 36,84% του δείγματος. Η ομάδα αυτή διακρίνεται από μια στάση σκεπτικισμού απέναντι στα ζητήματα που σχετίζονται με την περιβαλλοντική προστασία και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Δείχνει, επίσης, την επιθυμία της να αλλάξει κάποιες υπάρχουσες καταστάσεις.

Πιο συγκεκριμένα, η τρίτη ομάδα θεωρεί κρίσιμο το περιβάλλον για την ποιότητα της ζωής σε ποσοστό 83,8% (συμφωνώ πολύ) και 16,2% (συμφωνώ). Παραδέχεται λοιπόν και αυτή η ομάδα σε υψηλό ποσοστό την κρισιμότητα του περιβάλλοντος. Η τρίτη ομάδα συμφωνεί επίσης με το να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για την περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 64,8% και συμφωνώ 32,4%). Ένα μικρό ποσοστό μόνο δεν γνωρίζει εάν θα ήθελε κάτι τέτοιο να γίνει (1,9%) και ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό διαφωνεί (1%). Από αυτές τις απαντήσεις φανερώνεται η διάθεση και της τρίτης μερίδας των ερωτηθέντων να παραχωρήσει το κράτος περισσότερους πόρους για την περιβαλλοντική προστασία.

Ωστόσο, η τρίτη ομάδα διαφωνεί με την οικονομική της επιβάρυνση μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς (διαφωνώ 42,9% και διαφωνώ πολύ 31,4%). Το ποσοστό αυτής της ομάδας που συμφωνεί με την οικονομική επιβάρυνση είναι μικρό (συμφωνώ πολύ 3,8% και συμφωνώ 12,4%), ενώ μεγάλο είναι το ποσοστό των ερωτηθέντων της συγκεκριμένης ομάδας που δεν γνώριζε τι θα ήθελε σχετικά με το θέμα αυτό.

Ακόμα η ομάδα των ουδετέρων θεωρεί αναγκαίες τις μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 65,7% και συμφωνώ 34,3%). Παρατηρείται ότι η ομάδα αυτή συμφωνεί απόλυτα με τις μακροπρόθεσμες κρατικές αλλαγές στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας και δεν υπάρχει κανένα ποσοστό αμφιβολίας ή διαφωνίας προς αυτό το γεγονός.

Αντίθετα, όσον αφορά τις απαντήσεις των ερωτηθέντων της τρίτης ομάδας για το εάν θεωρούν αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παρατηρείται μια διασπορά απόψεων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων συμφωνεί ότι οι οργανώσεις αυτές είναι αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης των πολιτών (55,2%), ενώ το 12,4% συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ως προς αυτό. Το 12,4%, όμως, δεν γνωρίζει εάν κάτι τέτοιο ισχύει, ενώ το 17,1% διαφωνεί και το 2,9% διαφωνεί πολύ ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών.

Είναι, επίσης, σημαντικό το γεγονός ότι και οι ουδέτεροι συμφωνούν να ενισχύσουν οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε ποσοστό 49,5%. Ένα μικρότερο ποσοστό της τάξης του 5,7% συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ως προς αυτό, ενώ ένα μεγαλύτερο ποσοστό της τάξης του 30,5% δεν γνωρίζει εάν θα ενίσχυε οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Τέλος, το 14,3% των ερωτηθέντων αυτής της ομάδας διαφωνεί ως προς την οικονομική ενίσχυση της δράσης αυτών των οργανώσεων.

Η ομάδα των ουδετέρων συμφωνεί ακόμα και με την προσφορά εθελοντικού έργου στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις σε ποσοστό 54,3%. Ένα μικρότερο ποσοστό αυτών των ερωτηθέντων συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ως προς την προσφορά εθελοντικού έργου (5,7%). Το 26,7% των ερωτηθέντων της τρίτης ομάδας όμως δεν γνωρίζει εάν θα ήθελε να προσφέρει εθελοντικό έργο στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Εντούτοις το 13,3% των ουδετέρων διαφωνεί με την εθελοντική εργασία.

Παρατηρείται ότι το ποσοστό των ουδετέρων που συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό να προσφέρει εθελοντικό έργο σε αυτές τις οργανώσεις συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό και με την οικονομική ενίσχυση της δράσης τους (5,7%). Αντίθετα, είναι λίγο μεγαλύτερο το ποσοστό των ουδετέρων που προτιμούν να προσφέρουν εθελοντικό έργο από το να ενισχύσουν οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Είναι σημαντικό, επίσης, το γεγονός ότι η ομάδα των ουδετέρων συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών στις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για να γίνουν αυτές πιο αποτελεσματικές. Το αντίστοιχο ποσοστό είναι 53,3% (συμφωνώ πολύ) και 44,8% συμφωνώ. Αντίθετα, το 1,9% δεν γνωρίζει εάν η αύξηση της συμμετοχής των πολιτών θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Παρατηρείται ότι η ομάδα των ουδετέρων φαίνεται να συμφωνεί περισσότερο ως προς αυτή την πρόταση απ' ό,τι η ομάδα των υποστηρικτών. Αυτό φανερώνει την κριτική στάση των ουδετέρων και τη διάθεσή τους για συμμετοχή και αλλαγή της υπάρχουσας κατάστασης.

Παράλληλα η ομάδα των ουδετέρων επιθυμεί να αυξηθεί η πίεση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για

πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 61,9% και συμφωνώ 35,2%). Από την άλλη το 1% των ερωτηθέντων της τρίτης ομάδας δεν γνωρίζει τι θα ήθελε και το 1,9% διαφωνεί ως προς την αύξηση της πίεσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία. Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων της τρίτης ομάδας συνάγεται ότι η ομάδα των ουδετέρων επιθυμεί τόσο να συμμετέχει περισσότερο στη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων όσο και να αυξήσουν οι ίδιες οι οργανώσεις την πίεση προς το κράτος.

Τέλος, το 46,7% της ομάδας των ουδετέρων δεν γνωρίζει εάν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις. Από την άλλη πλευρά, το 31,4% των ερωτηθέντων αυτής της ομάδας πιστεύει πως έχουν τέτοιου είδους εξαρτήσεις, το 6,7% το πιστεύει αυτό σε μεγάλο βαθμό και το 15,2% των ουδετέρων διαφωνεί ως προς αυτή την άποψη.

Σχετικά με το θέμα της υποστήριξης ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή η ομάδα των ουδετέρων υποστήριξε σε μεγάλο βαθμό πως δεν γνωρίζει τι θα έκανε σε αυτή την περίπτωση, συγκεκριμένα σε ποσοστό 35,2%. Αντίθετα, το 17,1% των ερωτηθέντων αυτής της ομάδας δεν θα το υποστήριζε και το 1,9% δεν θα το υποστήριζε σε καμιά περίπτωση. Μόνο το 17,1% συμφώνησε σε μεγάλο βαθμό με αυτή τη θέση και το 28,6% απλά συμφώνησε.

7.2.4 ΟΜΑΔΑ 4^{Η} : Διαφωνούντες με τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Η ομάδα των διαφωνούντων απέναντι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελεί το 15,43% του δείγματος και τη μικρότερη από τις τέσσερις ομάδες. Η ομάδα αυτή διακρίνεται από μια αρνητική και παράλληλα περισσότερο κριτική στάση απέναντι στα ζητήματα που σχετίζονται με τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ενώ αναγνωρίζει τη σπουδαιότητα του περιβάλλοντος.

Πιο συγκεκριμένα, η τέταρτη ομάδα συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ότι το περιβάλλον είναι κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής σε ποσοστό 79,5% και συμφωνεί σε ποσοστό 16,2%. Υπάρχει, ωστόσο, μια μερίδα ερωτηθέντων σε αυτήν την ομάδα, η οποία δεν ξέρει εάν το περιβάλλον είναι κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής (δεν

ξέρω 2,3%), ενώ άλλη μια μερίδα ερωτηθέντων διαφωνεί ότι το περιβάλλον είναι κρίσιμο (διαφωνώ 2,3%). Παρατηρείται ότι μόνο σε αυτήν την ομάδα βρέθηκαν ερωτηθέντες που διαφωνούν με την κρισιμότητα του περιβάλλοντος για την ποιότητα της ζωής μας.

Όπως επίσης, μόνο στην τέταρτη ομάδα υπάρχουν ερωτηθέντες που διαφωνούν ότι το κράτος πρέπει να δώσει περισσότερα χρήματα για περιβαλλοντική προστασία (διαφωνώ πολύ 2,3% και διαφωνώ 11,4%). Ενώ το 40,9% αυτής της ομάδας συμφωνεί πολύ να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για αυτό το σκοπό και το 43,2% απλά συμφωνεί. Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι το 2,3% αυτής της ομάδας δεν γνωρίζει τι θα ήθελε να συμβεί για αυτό το θέμα. Από αυτά τα ποσοστά παρατηρείται μια διστακτικότητα των ερωτηθέντων να συμφωνήσουν με την οικονομική ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας από το κράτος.

Παράλληλα, η τέταρτη ομάδα διαφωνεί και με την οικονομική επιβάρυνσή της μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς (διαφωνώ 38,6% και διαφωνώ πολύ 22,7%). Ενώ το ποσοστό αυτής της ομάδας που συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με την οικονομική επιβάρυνσή του είναι 25%. Το ποσοστό των ερωτηθέντων που απλά συμφωνεί είναι 9,1% και το 4,5% δεν γνωρίζει εάν θα ήθελε να επιβαρύνεται οικονομικά για περιβαλλοντικούς σκοπούς.

Πολύ χαμηλότερο είναι και το ποσοστό των ερωτηθέντων της συγκεκριμένης ομάδας από τα αντίστοιχα ποσοστά των τριών προηγούμενων ομάδων, που συμφωνεί ότι χρειάζονται μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 40,9% και συμφωνώ 50%). Το 4,5% των ερωτηθέντων της τέταρτης ομάδας δεν ξέρει εάν απαιτούνται μακροπρόθεσμες αλλαγές. Το 2,3% των ερωτηθέντων διαφωνεί και το ίδιο ποσοστό διαφωνεί πολύ με αυτή την πρόταση (2,3%).

Είναι σημαντικό το γεγονός ότι το 40,9% των ερωτηθέντων αυτής της ομάδας διαφωνεί ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών (διαφωνώ 40,9% και διαφωνώ πολύ 9,1%). Το 20,5% δεν ξέρει εάν κάτι τέτοιο ισχύει, μόλις το 2,3% συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό και το 27,3% απλά συμφωνεί ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών.

Η ομάδα των διαφωνούντων διαφωνεί, επίσης, και με την οικονομική ενίσχυση της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε

ποσοστό 52,3% και διαφωνεί πολύ ως προς αυτό το θέμα σε ποσοστό 11,4%. Ένα υψηλό ποσοστό της συγκεκριμένης ομάδας δεν γνωρίζει εάν θα ενίσχυε οικονομικά της δράση αυτών των οργανώσεων (22,7%), ενώ μόλις το 11,4% συμφωνεί να συνδράμει οικονομικά τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και το 2,3% συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό.

Η ομάδα των διαφωνούντων διαφωνεί ακόμα και με την προσφορά εθελοντικού έργου στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις σε ποσοστό 52,3%, καθώς επίσης και ένα μικρότερο ποσοστό διαφωνεί σε μεγάλο βαθμό ως προς αυτό (9,1%). Το 22,7% των ερωτηθέντων της τέταρτης ομάδας όμως δεν γνωρίζει εάν θα πρόσφερε εθελοντικό έργο στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Τέλος, το 11,4% συμφωνεί με την εθελοντική εργασία σε αυτές τις οργανώσεις και μόνο το 4,5% συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό.

Παρατηρείται, ότι η τέταρτη ομάδα διαφωνεί σε ποσοστό 52,3% τόσο με την προσφορά εθελοντικού έργου στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις όσο και με την οικονομική ενίσχυση της δράσης αυτών. Το 22,7% των διαφωνούντων δεν γνωρίζει εάν επιθυμεί να προσφέρει εθελοντικό έργο στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, είτε να τις ενισχύσει οικονομικά. Ωστόσο, το 11,4% των διαφωνούντων συμφωνεί τόσο με την προσφορά εθελοντικού έργου στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, όσο και με την οικονομική ενίσχυσή τους. Είναι λίγο μεγαλύτερο, όμως, το ποσοστό των διαφωνούντων που θα προτιμούσαν να προσφέρουν εθελοντικό έργο αντί να ενισχύσουν οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Ωστόσο, είναι σημαντικό το γεγονός ότι η ομάδα των διαφωνούντων συμφωνεί σε ποσοστό 38,6% με την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών στις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για να γίνουν αυτές πιο αποτελεσματικές και συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό σε ποσοστό 11,4%. Αντίθετα, το 18,2% δεν γνωρίζει εάν η αύξηση της συμμετοχής των πολιτών θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ενώ το 22,7% διαφωνεί και το 9,1% διαφωνεί πολύ. Αυτές οι απαντήσεις των διαφωνούντων φανερώνουν μια δυσπιστία ως προς την αποτελεσματικότητα της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Παρόλη τη δυσπιστία που παρουσιάζει η τέταρτη ομάδα απέναντι στις συλλογικές αυτές οργανώσεις, είναι σημαντικό το γεγονός ότι συμφωνεί να αυξηθεί η πίεση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για μια πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ 54,5% και συμφωνώ πολύ 27,3%). Το 9,1% των ερωτηθέντων της τέταρτης ομάδας δεν γνωρίζει τι θα ήθελε σχετικά με αυτό το θέμα, ενώ το 4,5% των ερωτηθέντων διαφωνεί και το ίδιο ποσοστό διαφωνεί σε μεγάλο βαθμό (4,5%) ως προς την αύξηση της πίεσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για μια πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία.

Τέλος, το 56,8% της ομάδας των διαφωνούντων συμφωνεί με το ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις και το 15,9% συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ως προς αυτό. Το 18,2% των ερωτηθέντων αυτής της ομάδας δεν γνωρίζει εάν έχουν τέτοιου είδους εξαρτήσεις, ενώ μόνο το 6,8% διαφωνεί και το 2,3% διαφωνεί σε μεγάλο.

Όσον αφορά το θέμα της υποστήριξης ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή, η ομάδα των διαφωνούντων διαφωνεί και πιστεύει ότι δεν θα το υποστήριζε σε ποσοστό 36,4% και σε ποσοστό 15,% ότι σίγουρα δεν θα το υποστήριζε. Ένα μεγάλο ποσοστό αυτής της ομάδας όμως (31,9%) δεν γνωρίζει τι θα έκανε σε αυτή την περίπτωση. Μόνο το 9,1% των διαφωνούντων θα υποστήριζαν την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή και μόνο το 6,8% θα την υποστήριζε σίγουρα.

7.3 Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων από την παραγοντική ανάλυση των ερωτηματολογίων των πολιτών

Η ομαδοποίηση των παραγόντων που επηρεάζουν τη στάση των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις επιτεύχθει μέσω της παραγοντικής ανάλυσης. Η συγκεκριμένη ανάλυση έδειξε την ύπαρξη πέντε παραγόντων. Ακολούθησε η ταυτοποίησή τους βάσει των μεταβλητών με τα υψηλότερα φορτία.

Ο πρώτος παράγοντας που επηρέασε τη στάση των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ήταν η ανησυχία τους για τα ελληνικά περιβαλλοντικά προβλήματα. Δηλαδή, η ανησυχία των πολιτών για την

έλλειψη ελεύθερων χώρων, την έλλειψη πρασίνου, την ποιότητα του πόσιμου νερού και την ηχορρύπανση. Ο συγκεκριμένος παράγοντας ερμήνευσε το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής διακύμανσης, και συγκεκριμένα το 16,3556.

Ο δεύτερος παράγοντας που επηρέασε τη στάση των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ήταν η προθυμία συνεισφοράς σε αυτές. Δηλαδή, κατά πόσον οι πολίτες επιθυμούσαν να προσφέρουν οικονομική ενίσχυση είτε ή και να συμμετέχουν εθελοντικά σε αυτές τις οργανώσεις. Ο συγκεκριμένος παράγοντας ερμήνευσε το 14,233 της συνολικής διακύμανσης

Ο τρίτος παράγοντας που επηρέασε τη στάση των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ήταν η αναγνώριση της κρισιμότητας του περιβάλλοντος. Δηλαδή το κατά πόσον οι πολίτες ανησυχούσαν για το περιβάλλον και κατά πόσον το θεωρούσαν κρίσιμο. Ο συγκεκριμένος παράγοντας ερμήνευσε το 11,178 της συνολικής διακύμανσης.

Ο τέταρτος παράγοντας που επηρέασε τη στάση των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι η γενικότερη κοινωνική ανησυχία και η διάθεση ενημέρωσης. Ο συγκεκριμένος παράγοντας ερμήνευσε το 6,884 της συνολικής διακύμανσης

Ο πέμπτος παράγοντας που επηρέασε τη στάση των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ήταν το απλό περιβαλλοντικό ενδιαφέρον για την περιορισμένη ποσότητα των φυσικών πόρων. Ο συγκεκριμένος παράγοντας ερμήνευσε μικρότερο ποσοστό της συνολικής διακύμανσης, δηλαδή, το 6,450.

Συμπεράσματα, η παραγοντική ανάλυση έδειξε ότι οι παράγοντες που επηρέασαν περισσότερο τη στάση των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ήταν η περιβαλλοντική ανησυχία, η προθυμία συνεισφοράς και η αναγνώριση της κρισιμότητας του περιβάλλοντος.

7.4 Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων από την περιγραφική στατιστική των ερωτηματολογίων των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Για τις ανάγκες της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην Ελλάδα συντάχθηκε ένα νέο, δεύτερου τύπου, ερωτηματολόγιο το

οποίο απευθυνόταν στους εργαζομένους σε αυτές. Τα ερωτηματολόγια αυτού του τύπου προέρχονται ενδεικτικά από τρεις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Συγκεκριμένα, οι οργανώσεις αυτές είναι η WWF Hellas, η Greenpeace παράρτημα Ελλάδος και το Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S.

Ο αριθμός των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από τους εργαζομένους σε αυτές τις οργανώσεις είναι δεκαπέντε και δεν είναι ισομερώς κατανεμημένος. Από τη WWF Hellas συλλέχθηκαν δέκα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, από τη Greenpeace παράρτημα Ελλάδος συλλέχθηκαν τρία, από τα οποία το ένα αποτελεί συνέντευξη της υπεύθυνης, η οποία απάντησε στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου εκπροσωπώντας τους εργαζομένους στην οργάνωσή της, και από το Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S συλλέχθηκαν πέντε συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο αριθμός των ερωτηματολογίων που συλλέχθηκαν από κάθε οργάνωση είναι τυχαίος. Ωστόσο, μοιράστηκε πλήθος ερωτηματολογίων στο ξεκίνημα της έρευνας, τόσο ηλεκτρονικά όσο και σε έντυπη μορφή στα γραφεία των οργανώσεων, με εξαίρεση την περίπτωση του Δικτύου Μεσόγειος S.O.S που μοιράστηκε μόνο ηλεκτρονικά. Ο αριθμός των ερωτηματολογίων που συλλέχθηκαν αποτελεί τον αριθμό των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν σε κάθε οργάνωση. Γίνεται μνεία ότι κατά μέσο όρο οι εργαζόμενοι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που εξετάσαμε δεν ξεπερνάνε κατά μέσο όρο τους είκοσι πέντε.

Ο σκοπός της δημιουργίας και συλλογής του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου που απευθύνεται σε εργαζομένους σε Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι η σύγκριση της στάσης των πολιτών με αυτή των εργαζομένων στις συγκεκριμένες οργανώσεις.

Ο μικρός αριθμός των ερωτηματολογίων που συλλέχθηκαν δεν επιτρέπει την γενίκευση των αποτελεσμάτων για τη στάση των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Ωστόσο φανερώνει την τάση των εργαζομένων να είναι πιο ευαισθητοποιημένοι απέναντι στα θέματα περιβάλλοντος και τη διάθεσή τους να υιοθετούν μεθόδους αντιμετώπισης και λύσης των συγκεκριμένων προβλημάτων.

Μετά από τη συλλογή των συγκεκριμένων ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν δεκαπέντε εργαζόμενοι σε Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές

Οργανώσεις πραγματοποιήθηκε ανάλυση με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής (πίνακες συχνοτήτων).

Με τη βοήθεια των πινάκων συχνοτήτων είναι δυνατόν να παρουσιαστεί το προφίλ των εργαζομένων στις περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις. Αρχικά, το 60% των ερωτηθέντων είναι γυναίκες και το 40% άνδρες. Ο μέσος όρος ηλικίας των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που απάντησαν είναι 34,6 χρόνων. Το μορφωτικό επίπεδο είναι πολύ υψηλό καθώς η πλειοψηφία των εργαζομένων στις περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις κατέχει μεταπτυχιακό δίπλωμα (73,3%). Επίσης, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εργάζεται με σχέση ιδιωτικού δικαίου σε αυτές (80%) και αμείβεται κατά μέσο όρο με μισθό της τάξης των 1.000 έως 1.500 ευρώ.

Αναλυτικότερα, οι εργαζόμενοι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις συμφώνησαν απόλυτα και σε μεγάλο βαθμό (συμφωνώ πολύ 100%) ότι το περιβάλλον είναι κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής μας. Όπως επίσης συμφώνησαν το ίδιο έντονα και για το ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι (συμφωνώ πολύ 93,3%) και για το ότι ανησυχούν πολύ για τα θέματα που άπτονται του περιβάλλοντος (ανησυχώ πολύ 86,7%).

Σχετικά με τα επιμέρους προβλήματα του περιβάλλοντος, ο βαθμός ενόχλησης των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις από αυτά, όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση (με ενοχλεί πάρα πολύ 60%), η έλλειψη πρασίνου (με ενοχλεί πάρα πολύ 73,3%) και η έλλειψη ελεύθερων χώρων (με ενοχλεί πάρα πολύ 73,3%) είναι πολύ υψηλός. Όλα τα παραπάνω ποσοστά αποδεικνύουν τον υψηλό βαθμό ευαισθητοποίησης των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για τα περιβαλλοντικά προβλήματα.

Αντίθετα, ο κοινωνικός περίγυρος των εργαζομένων δεν μοιάζει να είναι τόσο ευαισθητοποιημένος, καθώς η πλειοψηφία αυτών έχει απαντήσει ότι η ευαισθητοποίηση του κοινωνικού του περίγυρου είναι μέτρια (μέτρια ευαισθητοποίηση 46,7%). Επίσης, οι εργαζόμενοι θεωρούν μέτρια τόσο την προθυμία των πολιτών να προσφέρουν εθελοντική εργασία (μέτρια προθυμία 46,7%) όσο και την προθυμία τους να προσφέρουν οικονομική ενίσχυση για την υποστήριξη της οργάνωσης στην οποία εργάζονται (μέτρια προθυμία 60%).

Αξίζει να μνημονευθεί ότι μεταξύ της παροχής χρηματικής βοήθειας κα της εθελοντικής εργασίας οι εργαζόμενοι προτίμησαν την παροχή χρηματικής βοήθειας

(53,3%) από τους πολίτες. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό, όπως κάποιοι εργαζόμενοι έσπευσαν να διευκρινίσουν, είναι γιατί η εθελοντική προσφορά τείνει κάποιες φορές να είναι αποσπασματική με αποτέλεσμα να μην μπορεί να είναι τόσο αποτελεσματική όσο η τακτική οικονομική ενίσχυση της οργάνωσης. Παράλληλα, κάποιοι άλλοι έσπευσαν να τονίσουν την αξία και των δύο προσφορών κα να αποσαφηνίσουν ότι το ιδανικότερο για τις ίδιες τις οργανώσεις είναι και οι δύο παροχές να συνδυάζονται.

Η διαφορά που παρατηρείται μεταξύ πολιτών και εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι ότι οι εργαζόμενοι δεν παρουσιάζουν μόνο θεωρητική περιβαλλοντική ευαισθησία αλλά προχωρούν και στην υιοθέτηση φιλοπεριβαλλοντικών στάσεων και αντιλήψεων. Την άποψη αυτή ενισχύουν οι παρακάτω απαντήσεις των εργαζομένων. Αρχικά, οι εργαζόμενοι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις επέλεξαν ως μέσο μεταφοράς στην εργασία τους τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς σε ποσοστό 86,7% και αρνήθηκαν την επιλογή του αυτοκινήτου σε ποσοστό 80%.

Στη συνέχεια, συμφώνησαν σε πολύ υψηλό ποσοστό ότι οι αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους απέναντι σε αυτού του είδους τα προβλήματα πρέπει να είναι μακροπρόθεσμες και όχι ευκαιριακές και αποσπασματικές (συμφωνώ πολύ 93,3% και συμφωνώ 6,7%). Ακόμη συμφώνησαν σε υψηλό ποσοστό ότι πρέπει να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για την περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 73,3% και συμφωνώ 20%).

Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι συμφώνησαν σε μεγάλο ποσοστό και με την οικονομική επιβάρυνσή τους μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς (συμφωνώ πολύ 40% και συμφωνώ 46,7%), αποδεικνύοντας την έμπρακτη συμβολή τους στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Ακολούθως, θα ήθελαν να αυξηθεί η πίεση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για μια πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία (συμφωνώ πολύ 53,3% και συμφωνώ 40%) και να αυξηθεί ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών για να γίνει η δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων πιο αποτελεσματική (συμφωνώ πολύ 86,7% και συμφωνώ 13,3%)[79]. Παράλληλα υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός

[79] Είναι εύλογο να δημιουργηθεί η απορία για πιο λόγο νωρίτερα οι εργαζόμενοι είχαν προτιμήσει πλειοψηφικά την παροχή χρηματικής βοήθειας από τους πολίτες και τώρα επιλέγουν την αύξηση της συμμετοχής των πολιτών. Η απάντηση στην πιθανή αυτή απορία είναι ότι οι εργαζόμενοι στις

πράσινου κόμματος στη Βουλή σε μεγάλο ποσοστό (συμφωνώ 53,3% και συμφωνώ πολύ 20%).

Οι συγκεκριμένες απαντήσεις φανερώνουν την τάση των εργαζομένων σε αυτές τις οργανώσεις να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα της δράσης των οργανώσεών τους μέσω της συμμετοχής των πολιτών και να πιέσουν περισσότερο την εκάστοτε κυβέρνηση για να προκύψουν πιο απτά αποτελέσματα στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας.

Όσον αφορά την άποψη των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για αυτές, αυτή μπορεί να σκιαγραφηθεί από τις ακόλουθες απαντήσεις που δόθηκαν. Αρχικά, οι εργαζόμενοι σε αυτές είναι πολύ ευχαριστημένοι που εργάζονται σε τέτοιου είδους οργανώσεις (πολύ ευχαριστημένοι 86,7% και ευχαριστημένοι 13,3%) και συμφωνούν σε υψηλό ποσοστό ότι οι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης των πολιτών (συμφωνώ 66,7% και συμφωνώ πολύ 20%). Κατόπιν κρίνουν το έργο που παρέχουν αυτές στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας αρκετά καλό σε ποσοστό 46,7%, σημαντικό σε ποσοστό 33,3% και πολύ σημαντικό σε ποσοστό 20%. Πιο συγκεκριμένα, θεωρούν ότι οι σημαντικότερες δράσεις τους είναι οι πιέσεις προς την πολιτεία για την υλοποίηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, η ενημέρωση και πληροφόρηση των πολιτών και η περιβαλλοντική εκπαίδευση. Ακολουθούν η κινητοποίηση των πολιτών, ο περιορισμός του φαινομένου του θερμοκηπίου καθώς και η προστασία των σπάνιων ειδών.

Σε αυτό το σημείο γίνεται μνεία στο σχολιασμό που έγινε από δύο εργαζομένους, σύμφωνα με τον οποίο «μεγαλύτερη σημασία από κάθε μεμονωμένη δράση έχει η οργάνωση του συνόλου των δράσεων και η εξασφάλιση της συνέχειας και της αποτελεσματικότητας αυτών, προς αποφυγήν των σπασμωδικών, αναποτελεσματικών και μεμονωμένων δράσεων». Το σκοπό αυτό θα εξυπηρετούσε και η ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου και λειτουργικού δικτύου Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που θα επέτρεπε την ομαλή συνεργασία μεταξύ όλων των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Με αυτή την άποψη συμφωνούν όλοι οι εργαζόμενοι (συμφωνώ 60% και συμφωνώ πολύ 40%).

περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις τη συμμετοχή την εννοούν είτε με την οικονομική ενίσχυση της οργάνωσης είτε με την παροχή εθελοντικού υποστηρικτικού έργου.

Τέλος, το 80% των εργαζομένων θέλησε να περάσει στην κοινωνία κάποιο μήνυμα για τα προβλήματα του περιβάλλοντος. Τα μηνύματα αυτά συνοψίζουν εν πολλοίς τη νοοτροπία και τη στάση των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Έγινε προσπάθεια καταγραφής των μηνυμάτων αυτών μέσα στο παρακάτω ενιαίο κείμενο.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, τα προβλήματα του περιβάλλοντος είναι προβλήματα ολόκληρης της κοινωνίας. Δεν επιτρέπεται κανείς να μένει απαθής αλλά πρέπει όλοι οι πολίτες να είναι ενήμεροι και να συμμετέχουν. Δεν αρκούν μόνο τα λόγια ούτε η πεποίθηση ότι κάποιος άλλος πρέπει να το κάνει. Πρέπει όλοι οι πολίτες μόνοι τους και όλοι μαζί να κινητοποιηθούν προς μια πιο ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος και προς την αειφορία σε όλους τους τομείς που αφορούν το περιβάλλον.

Γενικότερα, θα ήταν ευκταίο η ελληνική κοινωνία να γίνει μια κοινωνία ενεργών πολιτών με περιβαλλοντική και καταναλωτική συνείδηση, η οποία θα πιέζει την πολιτεία προς μια πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική πολιτική και θα συνειδητοποιεί το μερίδιο της ευθύνης της απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα. Οι απαντήσεις των εργαζομένων δίνουν γλαφυρά και λακωνικά την διαφορετική νοοτροπία που τους διακατέχει απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα.

Συμπερασματικά, οι εργαζόμενοι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με την ορθολογικότερη περιβαλλοντικά νοοτροπία τους έχουν τη διάθεση και τις γνώσεις να βοηθήσουν στη μεταλαμπάδευση πράσινων αντιλήψεων και συνηθειών στο ευρύ κοινό. Άλλωστε η αλλαγή νοοτροπίας ξεκινά από λίγους και μεταφέρεται σε πολλούς μέχρι να γίνει κτήμα των περισσοτέρων και να αποτελέσει μια καλή συνήθεια που θα κάνει τη διαφορά στην ελληνική πραγματικότητα.

8ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Τελικά συμπεράσματα της έρευνας

8.1 Ανακεφαλαίωση των αποτελεσμάτων της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση της κατάστασης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και της στάσης των πολιτών απέναντι σε αυτές. Οι επιμέρους στόχοι της εργασίας ήταν η διερεύνηση των δράσεων των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και ειδικότερα της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace, η διερεύνηση των θετικών επεμβάσεων και των διαφοροποιήσεων τους, το προφίλ του μέσου πολίτη καθώς και του μέσου εργαζόμενου στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (τάση).

Στο ξεκίνημα της παρούσας εργασίας διερευνήθηκαν τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών φορέων και ο τρόπος οργάνωσης των πολιτών μέσα από αυτούς. Παρατηρήθηκε ότι οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας αποτελούν μορφές εκπροσώπησης της Κοινωνίας των Πολιτών και ότι προήλθαν από κοινωνικά κινήματα.

Κομμάτι της Κοινωνικής Οικονομίας αποτελούν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες παρουσιάζουν μεγάλο εύρος δράσεων ανάλογα με τον καθεστωτικό τους στόχο. Ακολούθως, κομμάτι των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελούν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες εμφανίστηκαν στην Ελλάδα, με τη σημερινή μορφή, τη δεκαετία του ΄70.

Οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διαδραματίζουν ένα σύνθετο και πολυσήμαντο ρόλο στην ενημέρωση των πολιτών, στην ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση τους, στη δημιουργία διαδικασιών συμμετοχής τους, στην υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκστρατειών, στη διαμόρφωση φιλοπεριβαλλοντικής νοοτροπίας, στην προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών, στην ενημέρωση κρατικών φορέων, στην άσκηση πίεσης για συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, στη δημιουργία βάσης δεδομένων και στην έρευνα συγκεκριμένων περιβαλλοντικών ζητημάτων. Συνεπώς, ο ρόλος τους

συνοψίζεται ως ενημερωτικός, οργανωτικός, εκπαιδευτικός, συμβουλευτικός, παρακινητικός και ελεγκτικός.

Οι δράσεις που αναπτύσσουν οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούνται από πλήθος προγραμμάτων που αφορούν τη συμμετοχή εθελοντών, την προστασία ευαίσθητων οικοσυστημάτων, την περιβαλλοντική ενημέρωση, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την προώθηση νέων φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών, καθώς και από ερευνητικά προγράμματα και παρατηρητήρια.

Ο ρόλος και οι δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ενέχουν οφέλη για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Αρχικά, οι συγκεκριμένες οργανώσεις παρουσιάζουν καλύτερη προσαρμοστικότητα στις περιβαλλοντικές ανάγκες της χώρας. Επίσης παρουσιάζουν εντονότερη διεκδίκηση της περιβαλλοντικής προστασίας, προώθηση της συμμετοχής των πολιτών και προσπάθεια ελέγχου της αποτελεσματικότητας της περιβαλλοντικής πολιτικής. Συνεπώς, τα οφέλη από την ύπαρξη των συγκεκριμένων οργανώσεων είναι αξιόλογα για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Ωστόσο, κατά τη λειτουργία τους παρουσιάζονται προβλήματα εσωτερικής και εξωτερικής προέλευσης.

Για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προβλημάτων προτείνεται η δημιουργία δομών ακρόασης και εκπροσώπησης των πολιτών από τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Επίσης, προτείνεται η ισορροπημένη εισροή χρηματικών πόρων, η δημιουργία δομών συστηματικής επικοινωνίας και οργανωμένης δράσης μεταξύ των οργανώσεων, καθώς, επίσης, η συστηματική συνεργασία με κρατικούς φορείς.

Στη συνέχεια της εργασίας διερευνήθηκαν οι ομοιότητες της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace. Αυτές αφορούσαν κυρίως τον κοινό σκοπό τους, δηλαδή την προστασία της οικολογικής ισορροπίας και της βιωσιμότητας του πλανήτη, την αποδοχή και τη στήριξη των πολιτών, την προώθηση καινοτόμων δράσεων για αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία, το ότι αποτελούν και οι δύο παραρτήματα διεθνών οργανώσεων, ότι διαθέτουν μόνιμους εργαζομένους, ομάδες «ανοικτού ή άμεσου διαλόγου» με τους πολίτες και εθελοντές, καθώς τέλος, ότι ελέγχονται οι ισολογισμοί τους από ορκωτούς ελεγκτές.

Οι διαφοροποιήσεις της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace εντοπίζονται στην αυτονομία της δράσης τους, στην ύπαρξη Διοικητικού

Συμβουλίου, στις πηγές χρηματοδότησης, στην επικοινωνιακή τακτική, στον τρόπο εκτέλεσης ερευνών, στις δράσεις που αναπτύσσουν, στις διοικητικές δαπάνες και στα χρηματικά ποσά που διαθέτουν για περιβαλλοντικές δράσεις

Το συμπέρασμα που συνάγεται από τη σύγκριση των δύο οργανώσεων είναι ότι υπάρχει κοινός σκοπός, αλλά διαφορετικοί στόχοι, διαφορετικές δράσεις και διαφορετικός τρόπος λειτουργίας. Ωστόσο παρουσιάζεται μια αλληλοσυμπλήρωση του περιβαλλοντικού τους έργου.

Σε επόμενο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάστηκε η έρευνα για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση της στάσης του κοινού απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η σύγκριση με τη στάση των εργαζομένων σε αυτές.

Για τις ανάγκες της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν δύο τύποι ερωτηματολογίων με τρία θεματικά πεδία, που αφορούσαν την κοινωνική ανησυχία, την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, καθώς και τη σχέση των τελευταίων με την πολιτική. Για τη συγκεκριμένη έρευνα συλλέχθησαν 285 ερωτηματολόγια που απευθύνονταν σε πολίτες και 15 που απευθύνονταν σε εργαζόμενους στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Οι μέθοδοι επεξεργασίας ήταν η περιγραφική στατιστική, η ανάλυση σε συστάδες και η παραγοντική ανάλυση. Από την περιγραφική στατισιτκή προέκυψε ότι η πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί κρίσιμο το περιβάλλον (89%), ανησυχεί για τα προβλήματα του περιβάλλοντος (79%), διαθέτει μέτρια ευαισθητοποιημένο περίγυρο (45%), είναι μέτρια ενημερωμένη για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (45%) και με μικρή συμμετοχή σε αυτές (11%). Ωστόσο, αναγνωρίζει τη σημαντικότητα του έργου τους (25%), τις θεωρεί αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης (59%) και θεωρεί ότι η αύξηση του βαθμού συμμετοχής θα επιφέρει αύξηση της αποτελεσματικότητας (51%). Επίσης, επιθυμεί να προσφέρει εθελοντικό έργο (52%) και να ενισχύσει οικονομικά (52%) τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Η πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί ακόμη ότι οι σημαντικότερες δράσεις αυτών των οργανώσεων είναι η πληροφόρηση (23%), η πίεση προς την πολιτεία (20%) η περιβαλλοντική εκπαίδευση (19%) και η κινητοποίηση των πολιτών (18%). Ενώ ως σημαντικότερες δραστηριότητες θεωρεί την προστασία του κλίματος (18%)

και περιοχών ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (17%). Ως σημαντικότερη πηγή ενημέρωσης για τις δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θεωρεί την τηλεόραση (27%) και την εφημερίδα (20%). Τέλος, η πλειοψηφία του δείγματος επιθυμεί την αύξηση της πίεσης αυτών των οργανώσεων προς την πολιτεία (61%), την αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης για περιβαλλοντικές δράσεις (70,9%) και την οικονομική τους επιβάρυνση μέσω φορολογίας (40,7%). Ενώ δεν γνωρίζει εάν έχουν κρυφές εξαρτήσεις (43%).

Τα αποτελέσματα από την ανάλυση σε συστάδες έδειξαν ομαδοποίηση των πολιτών σε τέσσερις συστάδες με βάσει τη στάση τους απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η πρώτη ομάδα αποτελεί τους ένθερμους υποστηρικτές των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (το ¼ του δείγματος), η δεύτερη ομάδα τους υποστηρικτές των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (το ¼ του δείγματος), η τρίτη ομάδα αποτελεί τους ουδέτερους απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (το 1/3 του δείγματος) και η τέταρτη ομάδα αποτελεί τους διαφωνούντες με τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (το 1/6 του δείγματος).

Η πρώτη ομάδα των ένθερμων υποστηρικτών θεώρησε πολύ κρίσιμο το περιβάλλον (98,5%) και πολύ σημαντική την αύξηση της πίεσης προς την πολιτεία (92,4%), ενώ παράλληλα επιθυμεί την αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης (89,4%) και την αλλαγή της περιβαλλοντικής πολιτικής (86,4%). Επίσης, επιθυμεί την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών (81,8%), την οικονομική ενίσχυσή τους (77,3%) και την προσφορά εθελοντικού έργου (71,2%). Τέλος, θεωρεί τις συγκεκριμένες οργανώσεις αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών (71,2%), θα ψήφιζε ένα πράσινο κόμμα (57,6%), συμφωνεί με την οικονομική επιβάρυνσή της (56,1%) και δεν γνωρίζει εάν αυτές έχουν οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις (51,5%).

Η δεύτερη ομάδα των υποστηρικτών των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θεώρησε πολύ κρίσιμο το περιβάλλον (85,7%) και επιθυμεί την αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης (80%). Θεωρεί επίσης, τις συγκεκριμένες οργανώσεις αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών (71,4%) και συμφωνεί με την οικονομική επιβάρυνσή της (71,4%) και την οικονομική ενίσχυση αυτών (57,1%). Επίσης, επιθυμεί την αλλαγή της περιβαλλοντικής

πολιτικής (55,7%), την αύξηση της πίεσης προς την πολιτεία (54,3%) και την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών σε αυτές τις οργανώσεις (54,3%). Τέλος, συμφωνεί με την προσφορά εθελοντικού έργου (54,3%), ενώ δεν γνωρίζει εάν έχουν οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις (51,5%) και θα ψήφιζε ένα πράσινο κόμμα (38,6%).

Η μεγάλυτερη ομάδα πολιτών, η ομάδα των ουδετέρων θεωρεί πολύ κρίσιμο το περιβάλλον (83,8%) και πολύ σημαντική την αλλαγή της περιβαλλοντικής πολιτικής στη χώρα (65,7%). Επιθυμεί, επίσης, την αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης (64,8%) και την αύξηση της πίεσης προς την πολιτεία (61,9%). Θεωρεί τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης (55,2%) και επιθυμεί την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών (53,3%). Θα ενίσχυε οικονομικά τη δράση τους (49,5%), ενώ δεν γνωρίζει εάν έχουν οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις (46,7%). Τέλος, η ομάδα των ουδετέρων συμφωνεί με την οικονομική επιβάρυνσή της (56,1%) και την προσφορά εθελοντικού έργου (42,9%), ενώ θα ψήφιζε ένα πράσινο κόμμα (35,2%).

Η τέταρτη, και μικρότερη ομάδα, είναι η ομάδα των διαφωνούντων με τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η συγκεκριμένη ομάδα θεωρεί πολύ κρίσιμο το περιβάλλον (79,5%), θεωρεί όμως, ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις (56,8%), ενώ παράλληλα επιθυμεί την αύξηση της πίεσης που ασκούν προς την πολιτεία (54,5%). Διαφωνεί ωστόσο, με την οικονομική ενίσχυση της δράσης τους (52,3%) και με την προσφορά εθελοντικού έργου (52,3%). Πάραυτα, επιθυμεί την αλλαγή της περιβαλλοντικής πολιτικής (50%) και την αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης (43,2%). Τέλος, δεν θεωρεί τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών (40,9%), αλλά συμφωνεί με την αύξηση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών σε αυτές (38,6%). Επίσης, διαφωνεί τόσο με την οικονομική επιβάρυνσή της (38,6%) όσο και με την ψήφο υπέρ ενός πράσινου κόμματος (36,4%).

Στη συνέχεια, τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης έδειξαν την ύπαρξη πέντε παραγόντων που επηρεάζουν τις παραπώνω στάσεις των πολιτών απέναντι στις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Οι παράγοντες που επηρεάζουν περισσότερο τη στάση των πολιτών είναι η

περιβαλλοντική ανησυχία, η προθυμία συνεισφοράς και η αναγνώριση της κρισιμότητας του περιβάλλοντος.

8.2 Τελικά συμπεράσματα της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Από την παρούσα εργασία φάνηκε ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν φορείς Κοινωνικής Οικονομίας και μορφές εκπροσώπησης της Κοινωνίας των Πολιτών. Αναπτύσσουν μεγάλο εύρος δράσεων και ο ρόλος που διαδραματίζουν στην προστασία του ελληνικού περιβάλλοντος είναι πολυσήμαντος και σύνθετος. Ωστόσο. αντιμετωπίζουν προβλήματα τα οποία απαιτούν καλύτερη οργάνωση, μεγαλύτερη ενημέρωση και περισσότεροι διαφάνεια για να ξεπεραστούν και να μπορέσουν οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις νε φτάσουν στα επίπεδα των διεθνών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Η πλειοψηφία του δείγματος των πολιτών που εξετάστηκε από τη συγκεκριμένη έρευνα φάνηκε να ανησυχεί έντονα για το περιβάλλον και να το θεωρεί κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής του (89%), αλλά δεν είναι καλά ενημερωμένη για τις δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και συμμετέχει σ΄αυτές σε μικρό ποσοστό.

Όπως αποδείχθηκε καθοριστικός παράγοντας για τη συμμετοχή των πολιτών σε αυτές τις οργανώσεις δεν αποτελεί μόνο η ανησυχία των πολιτών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα αλλά και η προθυμία συνεισφοράς τους και η αναγνώριση της κρισιμότητας του περιβάλλοντος.

Τέλος, η πλειοψηφία των πολιτών φάνηκε ότι αναγνωρίζει το έργο και το ρόλο των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αλλά ακόμα δεν είναι επαρκώς ενημερωμένη και ευαισθητοποιημένη για να τις υποστηρίξει είτε οικονομικά είτε με την προσφορά εθελοντικού έργου.

8.3 Σύγκριση της στάσης του μέσου πολίτη με τη στάση του μέσου εργαζόμενου στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Με την ανάλυση των ερωτηματολογίων των πολιτών για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και συγκεκριμένα με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής δημιουργήθηκε το προφίλ του δείγματος που εξετάστηκε. Το προφίλ του δείγματος δημιουργήθηκε αξιοποιώντας τα μέγιστα ποσοστά σε κάθε απάντηση.

Αναλυτικότερα, βρέθηκε ότι ο μέσος πολίτης στον οποίο απευθύνει πιθανά τη δράση της μια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση έχει τα εξής χαρακτηριστικά: είναι γυναίκα κατά 62,5%, ηλικίας 37,5 χρόνων, ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕΙ/ΤΕΙ 50%), εργάζεται ως ιδιωτικός υπάλληλος (42,8%) και διαθέτει μηνιαίο εισόδημα 1.001-1.500 ευρώ (34,4%). Η ενημέρωσή του προέρχεται κυρίως από την τηλεόραση (77,5%) και δευτερευόντως από την εφημερίδα (58,6%) και το ραδιόφωνο (58,2%).

Ο μέσος πολίτης φαίνεται να είναι πολύ ευαισθητοποιημένος ως προς τα περιβαλλοντικά προβλήματα (78,6%), συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι (55,4%) και θεωρεί το περιβάλλον ιδιαίτερα κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων. Η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του περίγυρού του θεωρεί ότι είναι μέτρια (44,6%).

Για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία (70,9%) και να επιβαρυνθεί οικονομικά και ο ίδιος μέσω φορολογίας (40,7%). Εάν επρόκειτο ο ίδιος να χρηματοδοτήσει κάποια περιβαλλοντική δράση, θα προτιμούσε την αναδάσωση (58,9%) και τις δράσεις για περιορισμό του φαινομένου του θερμοκηπίου (55,1%), ενώ οι πιθανότητες να προτιμήσει τη χρηματοδότηση περιβαλλοντικών δράσεων των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων παραμένουν μικρές (11,2%), όπως επίσης και να επιλέξει τη συμμετοχή του σε εθελοντικές δράσεις Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ως σημαντικότερη δραστηριότητα κατά τον ελεύθερο χρόνο του (10,2%).

Ο μέσος πολίτης θα προτιμήσει κυρίως τον περίπατο στη φύση για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου του και όχι τη συμμετοχή σε κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Αυτό αποδεικνύεται και από το 79,3% των ερωτηθέντων

που δεν συμμετέχουν και δεν έχουν συμμετάσχει ούτε κατά το παρελθόν σε κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση.

Εντούτοις, θα ήθελε να προσφέρει εθελοντικό έργο σε κάποια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση (51,9%) και θα επιθυμούσε, επίσης, την οικονομική ενίσχυσή της με πενήντα ευρώ το χρόνο. Θα επιθυμούσε η οργάνωση να ασχολείται με τα περιβαλλοντικά προβλήματα που ο ίδιος θεωρεί τα πιο σημαντικά, όπως την προστασία του κλίματος, την προστασία περιοχών ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και την πληροφόρηση των πολιτών.

Επίσης, επιθυμεί πρόσθετη ενημέρωση για τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων καθώς θεωρεί μέτρια τη μέχρι τώρα ενημέρωσή του (44,9%). Η ενημέρωσή του για τις εν λόγω δράσεις γίνεται από την τηλεόραση (67%).

Με βάση τη μέχρι τώρα ενημέρωσή του, αναγνωρίζει τη Greenpeace ως Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, σε ποσοστό 95,1%, και τη WWF, σε ποσοστό 74%, ενώ γενικά ως Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις τις αναγνωρίζει σε ποσοστό 93,3% και 87,7% αντίστοιχα.

Τέλος, επιθυμεί οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να αυξήσουν την πίεσή τους προς την εκάστοτε κυβέρνηση για μια πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία (61,4%), καθότι τις εμπιστεύεται και τις θεωρεί αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών (58,6%). Από την πλευρά του κράτους επιθυμεί να δει μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τομέα της περιβαλλοντικής πολιτικής. Συμφωνεί ακόμα με την αύξηση της συμμετοχής των πολιτών σε αυτές τις οργανώσεις, καθώς πιστεύει ότι έτσι θα γίνει πιο αποτελεσματική η δράση τους (50,5%). Ενώ για το θέμα των κρυφών πολιτικών και οικονομικών εξαρτήσεων των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων δεν γνωρίζει κάτι (42,8%).

Με την ίδια μέθοδο που σκιαγραφήθηκε το προφίλ του μέσου πολίτη έγινε προσπάθεια να σκιαγραφηθεί και το προφίλ του μέσου εργαζόμενου, με στόχο τη σύγκριση των χαρακτηριστικών τους και την εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων της έρευνας.

Ο μέσος εργαζόμενος σε μια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση διαθέτει τα εξής χαρακτηριστικά: είναι γυναίκα (60%), ηλικίας 34,6 χρόνων, με μεταπτυχιακή εξειδίκευση (73,3%), η οποία εργάζεται ως ιδιωτική υπάλληλος (80%) και διαθέτει μηνιαίο εισόδημα 1.001-1.500 ευρώ (66,7%). Είναι ευχαριστημένη που

εργάζεται σε μια τέτοιου είδους οργάνωση (86,7%) και θα επιθυμούσε να εργαστεί σε αντίστοιχη οργάνωση στο εξωτερικό (60%).

Από τα παραπάνω έγινε φανερό ότι οι εργαζόμενοι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι άτομα μικρότερης ηλικίας από το μέσο πολίτη, με υψηλότερου επιπέδου μόρφωση και εργάζονται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Το εισόδημά τους παραμένει στην ίδια κατηγορία με των πολιτών αλλά με υψηλότερο ποσοστό εργαζομένων να απολαμβάνουν αυτό το μισθό.

Ο μέσος εργαζόμενος στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις φαίνεται να είναι πολύ ευαισθητοποιημένος ως προς τα περιβαλλοντικά προβλήματα (86,7%), συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι (93,3%) και θεωρεί το περιβάλλον ιδιαίτερα κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων (100%). Η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του περίγυρού του θεωρήθηκε μέτρια (46,7%). Αποδεικνύεται, έτσι, η υψηλότερη περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του μέσου εργαζομένου και του περίγυρού του.

Για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας ο μέσος εργαζόμενος συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία (73,3%) και να επιβαρυνθεί οικονομικά και ο ίδιος μέσω φορολογίας (46,7%). Παρατηρείται ότι ο μέσος εργαζόμενος προτιμά σε μεγαλύτερο ποσοστό (έξι ποσοστιαίες μονάδες διαφορά) να επιβαρυνθεί μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς και επιθυμεί πιο έντονα το κράτος να προσφέρει περισσότερα χρήματα για περιβαλλοντική προστασία.

Στη συνέχεια, εξετάστηκε εάν ο μέσος εργαζόμενος συμμετέχει ή συμμετείχε σε άλλη Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Το ποσοστό είναι τριπλάσιο του αντίστοιχου ποσοστού του μέσου πολίτη (66,7%). Αποδεικνύεται ότι ο μέσος εργαζόμενος στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι πιο πρόθυμος να συμμετάσχει σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις από τους πολίτες. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η άποψη του μέσου εργαζομένου για το ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης πολιτών (66,7%). Παρατηρείται ότι ο μέσος εργαζόμενος θεωρεί σε μεγαλύτερο ποσοστό (οκτώ ποσοστιαίες μονάδες διαφορά) ότι η οργάνωση στην οποία εργάζεται αποτελεί αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών.

Για το λόγο αυτόν ίσως ο μέσος εργαζόμενος κρίνει την προθυμία των πολιτών να προσφέρουν εθελοντικό έργο στην οργάνωση όπου εργάζεται μέτρια

(46,7%), όπως και την προθυμία να ενισχύσουν οικονομικά την οργάνωσή του (60%). Μεταξύ, όμως, της προσφοράς εθελοντικού έργου και οικονομικής ενίσχυσης, ο μέσος εργαζόμενος προτίμησε την παροχή χρηματικής βοήθειας καθώς χαρακτηρίστηκε ως συστηματικότερη και λιγότερο αποσπασματική (53,3%).

Ωστόσο, υποστήριξε πως η εθελοντική προσφορά και συμμετοχή των πολιτών είναι εξίσου σημαντικές και πολύτιμες. Για το λόγο αυτό έκρινε ότι η αύξηση της συμμετοχής των πολιτών θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα της δράσης της οργάνωσης (86,7%). Για να αυξηθούν όμως τα ποσοστά συμμετοχής των πολιτών προϋποτίθεται ότι οι πολίτες είναι καλά ενημερωμένοι για αυτές. Ο μέσος εργαζόμενος έκρινε την ενημέρωση που παρέχει η οργάνωση στην οποία εργάζεται ως καλή (66,7%), σε αντίθεση με το μέσο πολίτη που τη χαρακτήρισε ως μέτρια.

Επιπρόσθετα, ο μέσος εργαζόμενος έκρινε αρκετά καλό το έργο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας (46,7%). Επέλεξε, κατά σειρά προτεραιότητας, ως σημαντικότερες δράσεις την πίεση προς την πολιτεία (66,7%), την πληροφόρηση των πολιτών (53,3%), την περιβαλλοντική εκπαίδευση (46,7%) και την κινητοποίηση των πολιτών (40%).

Η αυξημένη συμμετοχή των πολιτών συνεπάγεται κατά το μέσο εργαζόμενο στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αύξηση αποτελεσματικότητας του έργου της οργάνωσής του. Τοιουτοτρόπως θα αυξάνεται και η πίεση των οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για μια πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία. Ο μέσος εργαζόμενος συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με την αύξηση της πίεσης προς την εκάστοτε κυβέρνηση (53,3%) και με τις μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική προστασία (93,3%). Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο μέσος εργαζόμενος στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις θα υποστήριζε την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή (53,3%).

Τέλος, ο μέσος εργαζόμενος συμφωνεί με τη συνεργασία μεταξύ των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (60%), ενώ θεωρεί ότι η οργάνωσή του δεν χρειάζεται επιπλέον έμμισθο προσωπικό (46,7%).

Το σύνολο των εργαζομένων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έκαναν λόγω για ανάγκη αφύπνισης, ενεργοποίησης και συμμετοχής των πολιτών καθώς και δημιουργία καταναλωτικής συνείδησης. Σε ποσοστό 80% οι

εργαζόμενοι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πρόσφεραν ένα γραπτό κοινωνικό μήνυμα στους πολίτες. Το μήνυμα αυτό θα συνοψιζόταν στη φράση «όχι άλλα λόγια, μόνο κι άλλες πράξεις για την προστασία του περιβάλλοντος».

Τέλος, από την παρουσίαση και την επιμέρους σύγκριση ορισμένων χαρακτηριστικών του μέσου πολίτη και του μέσου εργαζομένου παρατηρείται μια ειδοποιός διαφορά. Οι εργαζόμενοι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παρουσιάζονται περισσότερο ευαισθητοποιημένοι απέναντι στα προβλήματα περιβάλλοντος. Ωστόσο, η μεγάλη διαφορά δεν εστιάζεται τόσο σε αυτό το χαρακτηριστικό. Η πιο σημαντική, ίσως, διαφορά είναι ότι οι εργαζόμενοι στις συγκεκριμένες οργανώσεις μεταφέρουν τις γνώσεις και τις πεποιθήσεις τους στην πράξη. Δεν αρκούνται μόνο να επιθυμούν από το κράτος την παροχή περισσότερων χρημάτων για περιβαλλοντική προστασία αλλά και οι ίδιοι συμμετέχουν σε δράσεις και επιθυμούν μέσω φορολογίας να επιβαρυνθούν για να προσφέρουν στη χώρα μεγαλύτερη περιβαλλοντική προστασία.

8.4 Τελικά συμπεράσματα για το ρόλο της Κοινωνίας των Πολιτών και των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας

Η Κοινωνία των Πολιτών αποτελεί ένα μηχανισμό ενσωμάτωσης των πολιτών στις πολιτικές διαδικασίας, ο οποίος εμπλουτίζει το δημοκρατικό μοντέλο, ενισχύοντας τη νομιμοποιητική του βάση. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν τις συλλογικές μορφές οργάνωσης της Κοινωνίας των Πολιτών, εκπροσωπώντας τους πολίτες και διεκδικώντας συλλογικά τα δικαιώματά τους. Συνεπώς, η αυξημένη συμμετοχή των πολιτών στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εμπλουτίζει το δημοκρατικό μοντέλο και ενισχύει τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των πολιτών σε όλους τους τομείς της πολιτικής και ειδικότερα στην περιβαλλοντική προστασία.

Για να επιτευχθεί η περιβαλλοντική προστασία και για να είναι αποτελεσματική και έγκαιρη η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων είναι απαραίτητη η συμμετοχή των πολιτών. Μια οργανωμένη μορφή συμμετοχής και εκπροσώπησης των πολιτών αποτελούν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές

Οργανώσεις, οι οποίες, στη συνέχεια, αναλαμβάνουν την ενημέρωση και την πίεση προς τους κρατικούς φορείς που λαμβάνουν πολιτικές αποφάσεις σχετικές με το περιβάλλον.

Για την αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία της χώρας αποτελεί προϋπόθεση η συνεργασία μεταξύ των πολιτών, των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και των κρατικών φορέων, αρμόδιων για τη λήψη αποφάσεων για την περιβαλλοντική πολιτική. Η επιτυχημένη συνεργασία μεταξύ των τριών προϋποθέτει τόσο την καλλιέργεια σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης και υποστήριξης όσο και τη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Συνεπώς, οι πολίτες πρέπει να εμπιστεύονται και να συμμετέχουν στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και το κράτος να καλεί σε διάλογο τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις που εκπροσωπούν και μεταφέρουν αυτές.

Οι σχέσεις εμπιστοσύνης βασίζονται, όμως, στην ύπαρξη διαφάνειας στο έργο κάθε παράγοντα, στη διενέργεια δημόσιου διαλόγου για σημαντικά θέματα και στον έλεγχο της αποτελεσματικότητας του έργου που έχει αναλάβει να εκπονήσει ο κάθε φορέας. Εάν η εμπιστοσύνη προς το έργο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων κερδηθεί, τότε θα αυξηθεί η συμμετοχή των πολιτών στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και, κατά συνέπεια, θα αυξηθεί η απήχησή τους στην ελληνική κοινωνία. Με την αυξημένη συμμετοχή των πολιτών και την αυξημένη απήχηση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μπορεί να επέλθει η αλλαγή στη στάση της κοινωνίας και της διοίκησης απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα.

Τέλος, η συλλογική προσπάθεια από την πλευρά των πολιτών, των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και των αρμόδιων κρατικών φορέων για αλλαγή νοοτροπίας και στάσης απέναντι στα προβλήματα περιβάλλοντος αποτελεί μονόδρομο για τη διάσωση των φυσικών πόρων, του κλίματος, της βιοποικιλότητας του πλανήτη και την εξασφάλιση των απαραίτητων συνθηκών επιβίωσης και ανάπτυξης για την παρούσα και τις επόμενες γενεές.

Οι πολίτες οφείλουν να στηρίζουν τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που προσφέρουν έμπρακτα αποτελέσματα στην περιβαλλοντική προστασία και διατήρηση της χώρας. Κάθε φορέας ή οργάνωση είναι

πιο ασφαλές να κρίνεται από τις δράσεις που αναπτύσσει και από τα τελικά αποτελέσματα που έχουν στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας.

Δικλείδα ασφαλείας για τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας του έργου των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελεί η δημοσιοποίηση των οικονομικών στοιχείων της οργάνωσης αλλά και η εξέλιξη των δράσεων που έχουν αναλάβει να εκπονήσουν. Οι οποιεσδήποτε αγκυλώσεις του έργου των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε θεσμικά ή ιδιωτικά συμφέροντα απέχουν παρασάγγας από τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές αρχές που πρεσβεύουν και στις οποίες στηρίζεται η ύπαρξη και η δράση τους.

Οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις καλούνται να αποτελέσουν το όχημα για την εξασφάλιση της διαγενεακής περιβαλλοντικής κληρονομιάς και οι πολίτες να αποτελέσουν τους επιβάτες που θα δώσουν τις απαραίτητες εγγυήσεις με τις πράξεις τους για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του πλανήτη και την καλύτερη ποιότητα ζωής για την παρούσα και τις μελλοντικές γενεές.

8.5 Προτάσεις για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και την ενδυνάμωση του ρόλου τους

Οι προτάσεις της παρούσας έρευνας εστιάζονται στην αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς το ελληνικό κοινό και την ενδυνάμωση της παρουσίας τους στην ελληνική πολιτική σκηνή. Για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς το ελληνικό κοινό προτείνονται δύο λύσεις. Πρώτον, η καλύτερη ενημέρωση των πολιτών για την ύπαρξη, το ρόλο και τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και δεύτερον, η αύξηση της αποτελεσματικότητας της δράσης τους καθώς και η εκτεταμένη δημοσιοποίηση του έργου τους στο τέλος κάθε χρονιάς. Με αυτές τις προτάσεις είναι πιθανό να αυξηθεί η υποστήριξη των πολιτών προς τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Τόσο για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς το ελληνικό κοινό όσο και για την ενδυνάμωση της παρουσίας τους στην ελληνική πολιτική σκηνή προτείνονται ορισμένες πρόσθετες ενέργειες αναβάθμισης συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των Περιβαλλοντικών Μη

Κυβερνητικών Οργανώσεων. Αρχικά, προτείνεται η αύξηση της διαφάνειας στον τρόπο λειτουργίας της κάθε οργάνωσης και στον τρόπο χρηματοδότησης. Στη συνέχεια, προτείνεται η επιστημονική τεκμηρίωση όλων των επιλεγμένων δράσεων από την οργάνωση, καθώς και η λογοδοσία προς το κοινό για την πορεία των δράσεων.

Τέλος, σημαντικό ρόλο για την αύξηση της απήχησης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και την ενίσχυση του ρόλου τους, αποτελεί η αύξηση της διαφάνειας στην επιλογή της διοίκησης της οργάνωσης, η αύξηση του βαθμού ανεξαρτησίας από πολιτικούς φορείς, η διατήρηση της υψηλής εξειδίκευσης των εργαζομένων, καθώς και η διαμόρφωση μόνιμων δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης εθελοντών[80] για την προώθηση πράσινων συμπεριφορών. Προτείνεται, επίσης, η διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μέσω πιστοποιητικών διασφάλισης ποιότητας.

Όλες οι παραπάνω προτάσεις έχουν ως στόχο να αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό ο αριθμός των υποστηρικτών των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, προκειμένου αυτές να αποτελέσουν μια υπολογίσιμη δύναμη στις πολιτικές εξελίξεις του τόπου που αφορούν την περιβαλλοντική προστασία.

[80] ΙΣΤΑΜΕ (2006), *Ο ρόλος και Συμμετοχή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στα Μοντέλα Πολιτικής Διακυβέρνησης του μέλλοντος. Προτάσεις και προσαρμογή στα πλαίσια της ελληνικής εμπειρίας,* Ίδρυμα Ανδρέας Παπανδρέου, Αθήνα.

Αντί επιλόγου

Τελειώνοντας αυτή την έρευνα, κύρια επιθυμία είναι η δημιουργία κινήτρου στους αναγνώστες για ευαισθητοποίηση και συμμετοχή στις παγκόσμιες εξελίξεις με όποιο μέσο ή τρόπο αναγνωρίζει ο καθένας ως πιο αποτελεσματικό. Για τη δημιουργία κινήτρου παρατίθενται αποφθέγματα[81] σπουδαίων ανθρώπων που είχαν την ίδια επιθυμία για τη δημιουργία κινήτρου σε συνανθρώπους τους.

Ο Αριστοτέλης[82] είχε αναγνωρίσει την αξία της γνώσης από την αρχαιότητα, τονίζοντας το γεγονός ότι η γνώση από την απουσία γνώσης έχουν τόσο μεγάλη διαφορά όση η ζωή από το θάνατο. Σίγουρα το να γνωρίζει ο πολίτης τι είναι σωστό και τι όχι, τι πρέπει να κάνει και τι όχι, έχει πολύ μεγάλη σημασία για να οδηγηθεί ο πλανήτης προς τη ζωή και όχι προς το θάνατο.

Για να μπορέσει, όμως, ένας πολίτης να αποκτήσει τη γνώση είναι σημαντικό σύμφωνα με τον Benjamin Franklin[83], να συμμετέχει ο ίδιος ή να τον καλέσουν να συμμετάσχει σε διαδικασίες. Με τον τρόπο αυτό, θα αποκτήσει τη γνώση και θα την μεταφέρει στην πράξη. Άλλωστε, η πράξη αναγνωρίζεται ως η πιο σπουδαία ενέργεια των ανθρώπων από τον Martin Luther King, ενώ η απραγία ως έγκλημα για το οποίο η κάθε γενιά πρέπει να απολογείται[84]. Αναλογικά όλοι οι πολίτες πρέπει να γνωρίζουν και να πράττουν το ορθότερο κατά την κρίση τους για τη διατήρηση και την προστασία του περιβάλλοντος.

Για να προβεί ένας πολίτης σε πράξεις θα πρέπει πρώτα να αντιλαμβάνεται το αίσθημα της ευθύνης που φέρει. Όλοι οι πολίτες πρέπει να νιώθουν ότι έχουν χρέος να σώσουν τη γη και ότι εάν αυτό δεν γίνει, θα ευθύνονται οι ίδιοι, όπως αναφέρει ο Νίκος Καζαντζάκης[85]. Η άποψη αυτή ενισχύεται από τη ρήση του Gandhi[86], ο οποίος θεωρεί πως κάθε άνθρωπος πρέπει να γίνει το παράδειγμα της αλλαγής που επιθυμεί να δει στον κόσμο. Συνεπώς, δεν αρκεί μόνο να παραπονιούνται οι πολίτες αλλά

---

[81] Τα αποφθέγματα προέρχονται από το κοινωνικό ιστολόγιο http://viosimotita.blogspot.com/2007/12/blog-post_4177.html.

[82] «The educated differ from the uneducated as much as the living from the dead».

[83] «Tell me and I forget. Teach me and I remember. Involve me and I learn».

[84] «Η γενιά μας θα πρέπει να απολογηθεί όχι τόσο για τις κακές πράξεις των μοχθηρών ανθρώπων, όσο για την αποτρόπαιη σιωπή των καλών ανθρώπων».

[85] «Να αγαπάς την ευθύνη. Να λες: Εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γης. Άμα δεν σωθεί εγώ θα φταίω».

[86] «Γίνε πρώτα εσύ η αλλαγή που θέλεις να δεις στον κόσμο».

πρέπει οι ίδιοι να παραδειγματίσουν τους συνανθρώπους τους με την «πράσινη συμπεριφορά» και τη στάση ζωής τους,

Τέλος, είναι σημαντικό να προσφέρει ο κάθε πολίτης περισσότερα από όσα υποχρεούται, γιατί έτσι ο κόσμος εξελίσσεται, σύμφωνα με τον Martin Balser[87]. Είναι χρέος όλων των πολιτών, των κυβερνήσεων και των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων να αισιοδοξούν για το μέλλον του πλανήτη και της ανθρώπινης φυλής και να πράττουν αναλόγως, καθώς με τη γέννηση κάθε παιδιού ξαναγεννιούνται οι ανθρώπινες δυνατότητες, σύμφωνα με τον James Agee[88].

[87] «Ο κόσμος ζει από τους ανθρώπους που πράττουν περισσότερα από όσα υποχρεούνται».
[88] «Η ελπίδα δεν πρέπει να χάνεται καθώς με κάθε παιδί που γεννιέται, ξαναγεννιούνται οι δυνατότητες της ανθρώπινης φυλής».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξανδρόπουλος Σ., Σερντεδάκης Ν., Μποτετζάγιας Ι. (2007), Το Ελληνικό Περιβαλλοντικό Κίνημα: από τη γένεση στην ενσωμάτωσή του, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης,* τχ. 30, Νοέμβριος, σσ. 5-31.

Ανθόπουλος Χ. (2002), Πολιτικά Κόμματα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, *Κοινωνία των Πολιτών*, τεύχος 8.

Αποστολίδης Λ. (2002), *Το εθελοντικό κίνημα στην Ελλάδα και η κοινωνία των πολιτών*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Βερναρδάκης Χ. (2008), *Η Κοινή γνώμη στην Ελλάδα 2005-2006, Πολιτικές και κοινωνικές εκπροσωπήσεις, ευρωσκεπτικισμός, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις*, εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα, σσ. 165-196.

Δημητράκος Δ. (2004), Ποιος φοβάται την συμμετοχική δημοκρατία;, *Το Βήμα*, Αθήνα, 29/2/2004.

Δημούλης Δ. (2001), Κοινωνία των πολιτών και κοινωνικός μετασχηματισμός. Από τη φιλανθρωπία στον αντικαπιταλισμό, *Θέσεις 77,* σσ. 25-52.

Δουκάκης Λ., Λιάπη Μ., Κυλάκου Κ. (2004), Θεσμικοί σχηματισμοί και κοινωνικό πεδίο: Ο ρόλος των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση των πολιτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, μελέτη του *Κέντρου Γυναικείων Μελετών και Ερευνών,* Αθήνα.

Δούση Ε. (2002), Η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής περιβάλλοντος στην Ελλάδα, *Περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη*, αρ. 2.

Καλαμάρας Η. (2002), *Περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις στην Ελλάδα: Επισημαίνοντας θετικά σημεία και αδυναμίες στο δρόμο προς την ωριμότητα*, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία στα πλαίσια του Πρόγραμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές», Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Καραγεώργιος Β. (2006), Η ενδυνάμωση της Παγκόσμιας Περιβαλλοντικής Διακυβέρνησης, Παγκόσμιος Οργανισμός Περιβάλλοντος ή σταδιακές μεταρρυθμίσεις, Περιβάλλον και Δίκαιο.

Κουταλάκης Χ. (2006), *Κράτος, κοινωνία των πολιτών και συμφέροντα. Σύγκρουση, διαπραγμάτευση και συμμετοχή σε νέες μορφές περιβαλλοντικής διακυβέρνησης*, Διεθνής και Ευρωπαϊκή πολιτική, σσ. 210-212.

Κουταλάκης Χ. (2003), Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία συμμόρφωσης των κρατών μελών προς το περιβαλλοντικό δίκαιο της ΕΕ, *Νόμος και Φύση*, www.nomosphysis.org.gr .

Λιοναράκης Ν. (2005), Οι ΜΚΟ τρίτης γενιάς, *Τα Νέα*, 23-8-2005.

ΙΣΤΑΜΕ (2006), *Ο ρόλος και Συμμετοχή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στα Μοντέλα Πολιτικής Διακυβέρνησης του μέλλοντος. Προτάσεις και προσαρμογή στα πλαίσια της ελληνικής εμπειρίας,* Ίδρυμα Ανδρέας Παπανδρέου, Αθήνα.

Μακρυδημήτρης Α. (2006), *Κράτος των πολιτών*, Αθήνα, Λιβάνης.

Μακρυδημήτρης Α. (2002), *Κράτος και κοινωνία των πολιτών, Ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη*, Αθήνα, Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις.

Μόρρις-Σουζούκι Τ. (2005), Τα υπέρ και τα κατά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Πολιτικές του εμπειρικού κόσμου, στο Παπαμιχαήλ Γ. (επιμ.), Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και κυρίαρχη πολιτική, Αθήνα, The monthly Review Imprint, σσ. 53-73.

Μπατίκα Μ. (2004), Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών την περίοδο της παγκοσμιοποίηση. Ειδικότερα η περίπτωση της Greenpeace, Πτυχιακή εργασία Τμήμα «Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας», Τεχνολογικό Ιδρυμα Δυτικής Μακεδονίας, Καστοριά, http://artemis.cslab.ntua.gr/Dienst/UI/1.0/Display/artemis.teikoz.kastoria/PT2004-0146.

Μπίμπα Κ. (2007), Η Σύμβαση του Άαρχους και η εφαρμογή της από το ελληνικό κράτος. Μια υπόθεση δημοκρατικών και διοικητικών αρχών, αδημοσίευτη Διπλωματική εργασία στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Κράτος και Δημόσια Πολιτική», Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστημίου Αθηνών, σσ. 62-64.

Μποτετζάγιας Ι. (2003), *Η Ομοσπονδία Οικολόγων Εναλλακτικών: Το Ελληνικό Πράσινο πείραμα*, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, Νο 22, σσ. 69-105.

Μποτετζάγιας Ι. (2004), Το Πράσινο περιθώριο: Εξέλιξη και προοπτικές της Ελληνικής πολιτικής οικολογίας, στο Βερναρδάκης Χρ. κ.α. (επιμ.), *Τριάντα Χρόνια Δημοκρατία: Το πολιτικό σύστημα της Τρίτης Ελληνικής Δημοκρατίας 1974-2004*, Κριτική: Αθήνα, σσ. 288-310.

Μποτετζάγιας Ι. (2005), Το Ελληνικό Περιβαλλοντικό Κίνημα, στο Καΐλα Μ. (επιμ.), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ερευνητικά Δεδομένα και Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός,* Ατραπός: Αθήνα, σσ. 397-409.

Μποτετζάγιας Ι. (2008), Οι Έλληνες, η ανησυχία για το περιβάλλον και οι μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, *Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα 2007. Βουλευτικές εκλογές, κομματικό σύστημα, πολιτική κουλτούρα, Αριστερά/Δεξιά σήμερα*, Σαββάλας, Αθήνα, σσ. 257-280.

Μποτετζάγιας Ι. (2008), ΜΚΟ και Κοινωνία των Πολιτών, μια προβληματική σχέση: η περίπτωση των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης,* τχ. 27, Μάιος, σσ. 71-85.

Μπουμπούκα Α. (2007), Εθελοντές με το σταγονόμετρο, *Κυριακάτικη*, 07/10/2007.

Νικολόπουλος Τ., Καπογιάννης Δ., Ντόβας Δ. (2008), Κοινωνία των Πολιτών (Κ.τ.Π) και Μη Κρατικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο), http://perivallon.teimes.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=17&Itemid=1

Παπαγεωργίου Κ. (2005), Μαθήματα Κοινωνικής Οικονομίας, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη», Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστημίου, Αθήνα, σσ. 25-37.

Παναγιωτίδου Ε. (2006), *Εταιρική σχέση κράτους-κοινωνίας πολιτών. Προς ένα Νέο Μοντέλο Διακυβέρνησης; Το παράδειγμα της ελληνικής αναπτυξιακής συνεργασίας & βοήθειας*, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Κράτος και Δημόσια Πολιτική», Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Παναγιωτοπούλου Ρ. (2005), Η έννοια του εθελοντισμού στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και η πρόκληση των Ολυμπιακών Αγώνων, ιστοσελίδα VPRC, διαθέσιμο στο: http://www.v-prc.gr/7/11/1_gr.html .

Παπαδημητρίου, Γ. (2006), Η αναθεώρηση του Συντάγματος και κοινωνία των πολιτών, *Η διπλωματία της Κοινωνίας των Πολιτών*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Παπαϊωάννου, Κ., (2000), Ελληνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: τοπίο στην ομίχλη, Δικαιωματικά, τ.5, Αύγουστος, http://www.greekhelsinki.gr/dikaiomatika/05/stiles/epwnymws/01.htm.

Παπαπαύλου Θ. (2005), *Η συμβολή των μη κυβερνητικών περιβαλλοντικών οργανώσεων στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα,* 1ο Συνέδριο Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Ισθμός Κορίνθου 23-25 Σεπτεμβρίου, σσ. 508-600
http://kpe-kastor.kas.sch.gr/kpe/yliko/sppe1/oral/PDFs/598-606_oral.pdf.

Ρίζος Σ. (2005), Παρατηρήσεις στην έκθεση του WWF. Εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα, Ιούνιος.

Ρουμπείδου Ε. (2000), *Η δράση των ελληνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων στην Νοτιοανατολική Ευρώπη,* αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Σημίτη Μ. (2008), *Η Συμμετοχή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Διεθνούς Συνεργασίας και Ανάπτυξης: τα όρια της υφιστάμενης συνεργασίας,* Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιά.

Σημίτη Μ. (2002α), Κοινωνία των πολιτών. Νέες μορφές συλλογικής δράσης, *ΣΠΟΥΔΑΙ*, Τόμος 52, Τεύχος 4ο, Πανεπιστήμιο Πειραιά.

Σημίτη Μ. (2002β), Κεντρικές και περιφερειακές μη κυβερνητικές οργανώσεις: Η συγκρότησης ενός κοινωνικού δικτύου στη διεθνή κοινότητα, στο Σκλιάς Π., Χουλιάρας Α. (επιμ.), *Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών,* Αθήνα, Παπαζήσης, σσ. 73-89.

Σκλιάς, Π. (2005), Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και ελληνική εξωτερική πολιτική: Η νέα διάσταση στην ελληνική πραγματικότητα, *Τριάντα χρόνια ελληνικής εξωτερικής πολιτικής 1974-2004,* Αρβανιτόπουλος, Κ. & Κοππά Μ. (επιμ.), Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα.

Σκλιάς Π., Χουλιάρας Α. (2002), *Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και η διεθνής αναπτυξιακή συνεργασία*, Αθήνα, Παπαζήση.

Σωτηρόπουλος Δ. (2004), *Η άγνωστη κοινωνία των πολιτών*, Αθήνα, Ποταμός, σσ. 153-156.

Στοφόρος Χ., Πολυκρέτη Μ. (2006), Αποτελέσματα έρευνας ποσοτικής και ποιοτικής αποτύπωσης του τομέα της κοινωνικής οικονομίας, *Κοινωνία των πολιτών*, τεύχος δ', Αθήνα.

Τέλλογλου, Τ. (2002), Τα μέσα ενημέρωσης και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις : Η δημόσια απαξία της κοινωνίας των πολιτών» στο Σκλιάς, Π. & Χουλιάρας, Α. - *Η διπλωματία της Κοινωνίας των Πολιτών*, Εκδόσεις Παπαζήση.

Τσουκαλάς Κ. (2004), Πώς μετράμε τη συμμετοχική δημοκρατία;, *Το Βήμα, Αθήνα,* 22/2/2004.

Φιλιππαίος, Γ. (2002), Η ελληνική πολιτική διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας και ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, στο Σκλιάς, Π. & Παναγιωτίδου Ε. (2002)- Πού, πότε και γιατί αναπτύσσεται η κοινωνία των πολιτών, *Κοινωνία Πολιτών*, τεύχος 8.

Χλέπας Ν. (2006), Κοινωνία των Πολιτών, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Σύνταγμα, http://www.neosyntagma.gr/?p=91.
Χλέπας Ν. (1996), *Οδηγός του πολίτη για την προστασία του περιβάλλοντος*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
Χρυσανθάκης Χ. (2006), Οι περιβαλλοντικές επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη. Κριτική επισκόπηση της έκθεσης του 2006, *Νόμος και Φύση*, www.nomosphysis.gr.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Alexandropoulos, S. & Serdedakis, N. (2000), Greek Environmentalism: From the status nascendi of a movement to its integration, paper presented in ECPR Joint Sessions, Workshop on Environmental Organizations: A Comparative Assessment, Copenhagen.
Afouxenidis, A., Leontidou L. & Sklias, P. (2003), *Organized Civil Society and European Governance: The Case of Greece*. Πρώτη Ετήσια Έκθεση προς την ΕΟ, Research Directorate-General, Directorate K-Knowledge-based Society and Economy.
Afouxenidis, A., Leontidou, L. & Sklias, P. (2004), *Organized Civil Society and European Governance: The Case of Greece*. Δεύτερη Έκθεση προς την ΕΟ, Research Directorate-General, Directorate K-Knowledge-based Society and Economy.
Boli J. & Thomas M. (1999), Constructing World Culture, International Non governmental Organization Since 1875, Stanford University Press, California.
Botetzagias I. (2000a), Patterns of Networking and Interaction for Greek ENGOs, paper presented in the ECPR Joint Sessions 'Environmental Organizations: A Comparative Assessment, Copenhagen.
Botetzagias I. (2001a), Nobody does it better: Intra-movement conflict concerning species' conservation in Greece, paper presented in the ECPR Joint Sessions 2001 Environmental Politics at the Local Level, Grenoble, France.
Botetzagias I. (2001b), Between Devil and Deep Sea: Towards the formation of the Greek Green Party, paper presented in the 1st ECPR General Conference, University of Kent at Canterbury.
Botetzagias I. (2000b), 'Winning' the Battles, Losing the War? The impact of the Greek ENGO's on the Greek Environmental Movement, paper presented at the International Sociological Association & British Sociological Association Conference, Manchester.
Brown J. (2008), Nongovernmental Actors in International Politics, www.sciencedirect.com.
Clark M. (2008), Basic of Cluster Analysis, University of North Texas, http://www.unt.edu/benchmarks/archives/2003/december03/rss.htm .
Clark, G. (1998), Non-Governmental Organizations (NGOs) and Politics in the Developing World, *Political Studies,* 46, pp. 36-52.
Close D. (1998), Environmental NGOs in Greece: The Acheloos Campaign as a Case Study of Their Influence, *Environmental Politics*, Vol.7, No.2, pp. 55-77.

Close D. (1999), *Environmental Crisis in Greece and Recent Challenges to Centralized State Authority, Journal of Modern Greek Studies*, Vol.17, pp. 325-352.

Dekleris M. (1996), *The Twelve-(part) tablet of the environment; a manual of sustainable development,* Sakkoulas: Athens.

Demertzis N. (1995), Greens at the Periphery: Greece, in Richardson D. & Rootes C. (eds), *The Green Challenge: the development of Green parties in Europe*, Routledge: London & New York, pp. 193-207.

Dreiling M., Wolf B. (2001), Environmental Movement Organizations and political Strategy, *Organization & Environment,* Vol. 14 No 1, pp. 34-54.

EKKE (1998), *Index of ENGOs; Statistical analysis of the results of a research on ENGOs*, EKKE, Athens.

Graff T. (2001), Development of a leading environmental NGO: thirty years of experience, www.nap.edu/catalog/10240.html, pp. 11-18.

Haliy I. (2001), History of the development of ecological nongovernmental organizations in Russia, www.nap.edu/catalog/10240.html, pp. 5-11.

Kaldor M. (2003), Civil Society and Accountability, *Journal of Human Development 4* (1): 5-27.

Kamat S. (2004), The Privatization of the Public Interest: Theorizing NGO Discourse in Neoliberal Era, Review of International Political Economy 11 (1), pp. 155-176.

Karamichas J & Botetzagias I. (2003), *Green Party factionalism: The case of the Ecologists-Alternatives of Greece*, South European Society and Politics, Vol. 8, No 3, pp. 65-93.

Karamichas J. (2001), Political Ecology in Southern Europe; A Comparison of green Party Formation and Development in Greece and Spain, paper presented in the 1st ECPR General Conference, University of Kent at Canterbury, 6-8 September 2001.

Katochianou D. & Spathi S. (1994), *An evaluation of the contribution of Community Funds to the protection of the Greek Environment*, Report No. 12, Centre for Planning and Economic Research (KEPE), KEPE: Athens.

Kousis M., della Porta D., Jimenez M. (2008), Southern European Environmental Movements, in comparative perspective, *American Behavioral Scientist*, Vol. 51, pp. 1627-1647, http://abs.sagepub.com.

Kousis M. (2004), Economic opportunities and threats in contentious environmental politics: A view from the European South, *Theory and Society* 33, pp. 393–415, Netherlands.

Kousis M. and Lekakis J. (2001), The Europeanization of Environmental Policy in Greece, paper presented at the Europeanization of Environmental Policy, Workshop, 29th June - 1st July 2001, Cambridge, UK.

Kousis M. and Dimopoulou E. (2000), Environmental Movement Organizations in Greece in the 1990s: A preliminary assessment, paper presented in the ECPR Joint Sessions 'Environmental Organizations: A Comparative Assessment, Copenhagen 14-19 April 2000.

Kousis M. (1997), Grassroots Environmental Movement in Rural Greece: Effectiveness, Success and the Quest for Sustainable Development, in Baker S., Kousis M., Richardson D. and Young S. (eds.), *The Politics of Sustainable Development*, Routledge: London, pp. 237-258.

Kousis M. (1995), A Sociological Overview of the Environmental problems in Greece, in Skourtos M. & Sofoulis K. (eds.), *The Environmental Policy in Greece:*

Analysing the environmental issue through the social sciences, Typothito: Athens pp. 277-291.

Koutalakis Ch. (2004), *Environmental Compliance in Italy and Greece: The Role of Non-state Actors, Environmental Politics*, Vol.13, No.4, pp.754-774.

Dong Li (2008), Dissertation of Promotion: The Strategic Role of Chinese Environmental Non-Governmental Organizations (NGOs) towards the Establishment of Rational Environmental Governance in China, Institute of Forest- and Environmental Policy Freiburg.

Louloudis L. (1987), Social demands: From the protection of the environment to political ecology in Orfanidis Chr. (ed.), *The ecological movement in Greece*, Meta ti Vrochi, Athens, pp. 8-22.

Lane M. & Morrison T. (2006), Public interest or private agenda? A meditation on the role of NGOs in environmental policy and management in Australia, Journal of Rural Studies 22, pp. 232-242, www.elsevier.com/locate/jrurstud.

Mohammadi I. & Mirbod M. (2005), The role of environmental non-governmental organizations in natural resources management extension (case study in Iran), *American Journal of Environmental Sciences,* pp. 221-229.

Mouzelis N.- Pagoulatos G. (2002), *Civil Society and citizenship in postwar Greece*, http://www.aueb.gr/Users/pagoulatos/MouzelisPagoulatos%20AUEB%20Discussion%20Paper.pdf.

Otto, D. (1996), Nongovernmental Organizations in the United Nations System: The Emerging Role of International Civil Society, *Human Rights Quarterly*, vol. 18, no. 1.

Pridham G., Verney S. & Konstandakopoulos D. (1995), Environmental Policy in Greece; Evolution, Structures and Process, *Environmental Politics,* Vol.4, No.2, Summer pp. 244-270.

Princen T., Finger M. (1994), Environmental NGOs in World Politics, Taylor & FrancisLtd.,U.S.A,http://books.google.com/books?hl=el&lr=&id=9OL5WEz_eNIC&oi=fnd&pg=PP10&dq=Princen+T.,+Finger+M.+(1994),+Environmental+NGOs+in+World+Politics,+Taylor+%26+Francis+Ltd&ots=SMmfMDresm&sig=VSlig1nwMWOiT2jFXVblqDHZh5Y#PPA59,M1.

Reinalda, B. and Bertjan V. (2004) , Theorizing Power Relations Between NGOs, Inter- Governmental Organisations and States, in *Non –State Actors in International Relations* by BasArts, Math Noortmann and Bob Reinalda. Burlington, VT: Ashgate Publishing Limited.

Sklias P. (1999), Non Governmental Organizations and the International Political Economy with special reference to the European Union's Development Policy, Anubis, Athens.

Spanou C. (1995a), The beginnings of the environmental policy in Greece: The dynamics of the politico-managerial agenda during the dictatorship in Spanou C. (ed.) *Social Demands and State Policies*, Sakkoulas: Athens, pp. 223-286.

Spanou C. (1995b), Public Administration and the Environment: The Greek Experience in Skourtos M. & Sofoulis K. (eds.), *The Environmental Policy in Greece: Analyzing the environmental issue through the social sciences*, Typothito: Athens, pp.115-175.

Tsakiris Th. (1997), *When the Silent Spring gets a voice; The Greek ecological movement and its influence on the political parties*, unpublished M.Sc. Thesis, Department of Political Sciences and Public Administration, University of Athens, Athens.

Tsakiris, K. and Sakellaropoulos K. (1998), The social profile, policies and action of non-governmental nature and environmental organizations in Greece, paper presented at the international conference on *Environmental Movements, Discourses, and Policies in Southern Europe*, Department of Sociology, University of Crete, Rethimno.

Wahl P. (1997), Mythos und Realitaet internationaler Zivilgesselschaft, *Venetzt und verstickt. Nicht Regierungsorganisationen als gesselschaftliche Produktivkraft*, Minster, Westfaelisches Dampfboot.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.anthropos.gr
www.aprodev.net/
www.cidse.org/en/about/history.html
www.cecl.gr
www.dsdnet.com
www.eurodad.org/
www.eurostep.org/about/index.html
www.humanet.gr
www.icdasecretariat.tripod.com
www.icrc.org
www.iobe.gr
www.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_index.htm.
www.gdrc.org
www.greenpeace.gr
www.globalpolicy.org/ngos/intro/general
www.globalautonomy.ca
www.koinoniapoliton.gr
www.minerv.gr
www.ngo-dev.gr
www.ngofederation.gr
www.ngovoice.org/aboutVoice/page
www.oecd.org/dac/
www.pandoiko.gr
www.paremvasi.gr
www.re-focus.net
www.vprc.gr
www.wwf.gr
www.ypepth.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΜΗΤΡΩΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

ΜΗΤΡΩΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ [89]

Α/Α	ΟΡΓΑΝΩΣΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛ	FAX	EMAIL	SITE
1	ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ					
2	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ 3 ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	210/9930081	210/9930081	greenmv@techlink.gr	
3	ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΠΙΟΥ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΑΪΚΟΥ 21 ΑΓΡΙΝΙΟ	26410/24755	26410/57830	dimlvm@agrinio.net	www.agrinio.net
4	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΔΗΜΟΤΣΕΛΙΟΥ Β' ΠΑΡ. 4 ΑΓΡΙΝΙΟ	26410/28903	26410/44791	windred@hotmail.com	
5	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΗΣ ΒΕΛΑΝΙΔΙΑΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ "Η ΑΜΑΔΡΥΑΔΑ"	ΒΙΡΓΙΝΙΑΣ ΜΠΕΝΑΚΗ 19-21 ΑΘΗΝΑ 10436	210/5230359	210/5230359		
6	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	ΝΙΚΗΣ 20 ΑΘΗΝΑ 10557	210/3224944, 3314563	210/3225285	hspn@hol.gr	

[89] http://www.minenv.gr/7/mitroa-orga/orga.html, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Πολεοδομίας, τελευταία ενημέρωση του μητρώου στις 15 Φεβρουαρίου 2006.

7	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡ/ΝΤΟΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ 30 ΑΘΗΝΑ	210/6492095, 094/5603757	210/6492095	perivallon@yahoo.com	www.env.gr
8	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ (ΕΟΣΣ)	ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 35 ΑΘΗΝΑ	210/3392460	210/3392461		
9	ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ (ΕΛΛΑΔΑ)	ΑΝΔΡΟΥ 5 ΑΘΗΝΑ	210/8819870	210/8819870	ecologia@hol.gr	www.ecologia.gr
10	ΕΥΩΝΥΜΟΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	ΑΓΙΩΝ ΑΣΩΜΑΤΩΝ 9 ΑΘΗΝΑ 10553	210/3316516	210/3231557	evonymos@tee.gr	www.evonynos.org
11	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΑΘΗΝΑ	ΣΙΩΚΟΥ 4	210/5130300	210/5130300	sfs@aias net	www.sfs.gr
12	ΔΗΩ-ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 38 ΑΘΗΝΑ	210/8224384	210/8218117	info@dionet.gr	www.dionet.gr
13	GREEN GREECE	ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 42 ΑΘΗΝΑ	210/5244439	210/5244439	info@greengreece.gr	www.greengreece.ge., www.grgr.gr
14	ΑΡΧΕΛΩΝ, ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ	ΣΟΛΩΜΟΥ 57 ΑΘΗΝΑ 10432	210/5231342	210/5231342	stps@archelon.gr	www.archelon.gr
15	ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ (ΔΙΠΕ)	ΤΟΣΙΤΣΑ 28 ΑΘΗΝΑ 10683	210/3810871, 3844653	210/3845330	dipe@otenet.gr	www.dipe.gr

16	WWF ΕΛΛΑΣ	ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 26 ΑΘΗΝΑ	210/3314893	210/3247578	www.wwf.gr	
17	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΥΣΤΕΡΝΙΩΝ ΤΗΝΟΥ	ΣΚΟΥΡΤΑΝΙΩΤΗ 14 ΑΘΗΝΑ 17239	210/4511802, 9735936	210/9753755		
18	ΠΟΛΙΤΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ & ΤΗΣ ΖΩΗΣ (ΠΟ.ΦΥ.ΖΩ.)	ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ 37 ΑΘΗΝΑ	210/8814677	210/8814677		
19	MEDASSET-ΕΛΛΑΣ, ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΧΕΛΩΝΩΝ	ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ 1Γ' ΑΘΗΝΑ 10672	210/3613572, 210/3640389	210/3613572	medasset@hol.gr	www.euroturtle.org/medasset
20	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΠΟΔΩΝ 28 ΑΘΗΝΑ	210/3225245, 3226693	210/3225240	elet@ellinikietairia.gr	www.ellinikietairia.gr
21	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΒΑΣ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 24 ΑΘΗΝΑ	210/8228704, 8227937, 8227937	210/8228704,	birdlife-gr@ath.forthnet.gr	www.ornithologiki.gr
22	ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	ΦΩΚ.ΝΕΓΡΗ 82 ΑΘΗΝΑ 11361	210/8817977, 8215946	210/8817977, 8215946	decleris@environ-sustain.gr	www.environ-sustain.gr
23	Mom, ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΦΩΚΙΑΣ	ΣΟΛΩΜΟΥ 18 ΑΘΗΝΑ	210/5222888	210/5222450	info@mom.gr	www.mom.gr
24	ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ	Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 69 ΑΘΗΝΑ	210/8226562	210/8230309		

25	ΓΕΝΑΘΛΟΝ, ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ & ΦΥΣΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ 24 ΑΘΗΝΑ 11523	210/6921467	210/6919724	genathlo@otenet.gr	
26	MIO-ECSDE, ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΤΡΙΠΟΔΩΝ 29 ΑΘΗΝΑ 10558	210/3247490, 3247267	210/3317127	mio-ee-env@ath.forthnet.gr	www.mio-ecsde.org
27	ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΤΙΜ.ΒΑΣΣΟΥ 10 ΑΘΗΝΑ 11521	210/6432419	210/6434093	bio@hol.gr	www.biopolitics.gr
28	ΑΜΕΣΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΦΥΣΗΣ	ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΙΟΥ 4-6 ΑΘΗΝΑ 11472	210/6453942,3632056	210/3602384, 3632056	trapdim@otenet.gr	users.otenet.gr/~trapdim
29	ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ - ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 31 ΑΘΗΝΑ 10562	210/3224344	210/3224344	oikotopia@otenet.gr	www.oikotopia.gr
30	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ - ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΝΙΑΤΑ	ΣΤΑΔΙΟΥ 28 ΑΘΗΝΑ 10564	210/3226019	210/3226019	kataskinoseis@yahoo.gr	www.kataskinosi.gr
31	ΑΕΡΗΟΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	3ης ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 56 ΑΘΗΝΑ	210/8847900	210/8214150		

32	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΛΕΟΔΟΜΩΝ & ΧΩΡΟΤΑΚΤΩΝ (ΣΕΠΟΧ)	ΓΑΜΒΕΤΤΑ 6 ΑΘΗΝΑ 10678	210/3820076	210/3820076	sepox@tee.gr	www.sepox.gr
33	ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS	ΜΑΜΑΗ 3 ΑΘΗΝΑ 10440	210/8228795	210/8256714	medsos@medsos.gr	www.merdsos.gr
34	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ	ΜΑΜΑΗ 3 ΑΘΗΝΑ 10440	210/8224481	210/8224481	ecorec@ath.forthnet.gr	www.ecorec.gr
35	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΝΑΤ. ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ "ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ"	ΑΚΡΑΤΑ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ 25006	26960/22490, 097/6769072	26960/22112		
36	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΒΡΟΥ	ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ 21Α ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ	25510/23206	25510/23206		
37	ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΠΕΕΚΠΕ)	ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 4 ΑΛΙΜΟΣ 17456	210/9954250-1, 9911165	210/9959251	oik@hol.gr, acee@otenet.gr	
38	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ & ΙΘΑΚΗΣ	ΓΕΡΜΕΝΗ 3 ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ	26710/25197, 84400	26710/84400, 22725	musfiki@in.gr	
39	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΑΛΜΩΠΙΑΣ - ΧΡΥΣΑΕΤΟΣ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΤΡΑ	Κ. ΓΑΡΕΦΗ 44 ΑΡΙΔΑΙΑ 58400	23840/75599, 24342	23840/24342		

40	ΙΠΠΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ "Ο ΦΑΕΘΩΝ"	ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΡΟΔΟΥ 85102	22440/23107	22440/29088	faethon_rho@hotmail.com	www.faethon.org
41	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΛΙΜΝΗΣ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΟΣ	ΑΡΝΙΣΣΑ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ ΠΕΛΛΑΣ	23810/32047	23810/21936	skafetzis@aias.gr	
42	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΒΕΡΟΙΑΣ	ΑΛ.ΦΛΕΜΙΓΚ 17 ΒΕΡΟΙΑ	23310/61007, 25433, 094/6381707	23310/61007	noik@otenet.gr	
43	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΓΑΖΗ 216 ΒΟΛΟΣ	24210/20620, 38387	24210/20620	oikoen@yahoo.gr	www.oiken.gr
44	ΔΙΚΤΥΟ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΤΟΠΑΛΗ 17 ΒΟΛΟΣ	24210/21231		dikeoma@acn.gr	www.dikeoma.gr
45	ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΔΙΚΤΥΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ	ΓΑΖΗ 216 ΒΟΛΟΣ	24210/38387, 20620	24210/38387, 20620	eco-net@otenet.gr	www.eco-net.gr
46	ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΒΟΥΛΑΣ	ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ 48, ΠΛ. ΑΛΣΟΥΣ ΒΟΥΛΑ 16673	210/8956660, 093/4200434	210/4597062	angelros@roc.gr	
47	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ	ΑΡΕΩΣ 14 16671	210/89964315, 9670339	210/8962461		
48	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ	ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 36 ΒΥΡΩΝΑΣ 16232	210/7600685, 693/2700583	210/7649780	info@perivalon.gr	www.perivalon.gr
49	ΠΗΛΑΙΟΝ - ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΗΛΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΠΗΛΙΟΥ	ΤΣΑΓΚΑΡΑΔΑ ΠΗΛΙΟ ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	24260/48975	24260/48950	pileon@argo.net.gr	
50	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΔΡΑΜΑΣ	Χ"ΑΝΕΣΤΗ 13 ΔΡΑΜΑ 66100	25210/46423, 31160	25210/46423, 31160	ecodrama@otenet.gr	

51	ΠΟΛΙΣ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΟΔΥΣΣΕΩΣ 8Α ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ 84100	22810/87804	22810/87840	polis@otenet.gr	www.alliance21.org/en/themes/envireduc.htm
52	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΚΥΚΛΑΔΩΝ "ΓΑΙΑ"	ΑΘ. ΚΡΙΝΟΥ 11 ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ ΣΥΡΟΣ 84100	22810/84657, 094/2400588	22810/84657	pokgaia@otenet.gr	
53	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΒΡΟΝΤΙΣΜΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΒΡΟΝΤΙΣΜΕΝΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΖΙΤΣΑ 44003	26530/31910	26530/31910		
54	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	Ι.ΘΕΟΛΟΓΟΥ 83 ΖΩΓΡΑΦΟΥ 15773	210/7771513	210/7771513	envlaw@in.gr	www.envlaw.gr
55	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΑΡΧ. ΧΩΡΩΝ Ν.ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	Π.ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ 29 ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ 46100	26650/26054, 28180			
56	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ	Λ.ΚΝΩΣΣΟΥ 157 ΗΡΑΚΛΕΙΟ	2810/324711	2810/324366	nhmc@uhmc.uoc.gr	
57	ΕΝΩΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ	ΕΡΜΟΥ 43α ΜΕΝΕΞΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	2310/270970	2310/270970	secretariat@cuth.org	www.cuth.org
58	ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ	ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ 3 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 54625	2310/555920	2310/553932	psaroudas@arcturos.gr	www.arcturos.gr
59	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΦΙΛΙΠΠΟΥ 51	2310/222503, 409770, 328791	2310/421196	ecology-trem@neth.gr	

60	GREENPEACE GREECE	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 54631, ΑΘΗΝΑ ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ 52 β, γ 10881	210/3840774-5	210/3804008	gpgreece@diata.greenpeace	www.greenpeace.gr
61	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΕΕΔΣΑ)	ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ, ΘΡΑΚΗ 67100	25410/24603	25410/26928	dpanag@civil.duth.gr	eedsa.duth.gr
62	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΓΑΛΑΤΑΣ ΠΕΔΙΑΔΟΣ ΘΡΑΨΑΝΟΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	2810/325317, 094/5894553			
63	ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ"	ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	23770/22518, 23988	23770/23163		
64	ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΓΙΑΛΙΣΚΑΡΙ, ΡΑΧΕΣ ΙΚΑΡΙΑ 83301	22750/71503, 097/4744949	22750/71503	info@archipelago.gr	www.archipelago.gr
65	ΠΙΝΔΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ	ΜΕΤΣΟΒΟΥ 12 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 45221	26510/29445	26510/29445	pinper@otenet.gr	
66	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΦΥΣΗΣ	ΜΕΤΣΟΒΟΥ 12 ΙΩΑΝΝΙΝΑ	26510/29445, 25245	2651/29445	pinper@otenet.gr	
67	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 6 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 45444	26510/35997			
68	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ 18 ΚΑΒΑΛΑ 65403	2510/834571, 693/6276072	2510/220107	ENOIKOKAV@YAHOO.COM	
69	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ "ΠΕΤΡΙΤΕΣ"	7ης ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ 17 ΚΑΒΑΛΑ	2510/246565, 233323, 097/7632276	chresar@otenet.gr		

70	ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 5Γ ΚΑΒΑΛΑ 65403	2510/834517, 693/2427758	2510/220107	OIKOKAV@YAHOO.COM	
71	ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ	Ν.ΕΦΕΣΟΥ 4 ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 16121	210/7252570, 097/4372093, 094/5323938	210/7252570	caspex@otenet.gr	
72	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΚΑΝΑΡΗ 86 & ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑ 85367	27210/93317, 27220/24050	27210/93317	ecokal@compulink.gr, kounstef@panafonet.gr	
73	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΕΚΠΑΖ	ΜΕΝΕΛΑΟΥ 134 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210/9520117	210/9520117	sfekpaz@otenet.gr	
74	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	ΤΣΙΤΣΑΡΑ 3 ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ	22730/24310	22730/25975		
75	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΙΩΑΝΝΗ ΘΕΟΤΟΚΗ 104 ΚΕΡΚΥΡΑ 49100	26610/49294	26610/49294		
76	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΤΕΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ & ΧΕΡΣΑΙΑΣ ΖΩΗΣ	ΚΑΤΕΛΕΙΟΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ	26710/81426, 81009	26710/81009	katelios@hol.gr	
77	ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	ΛΕΒΙΔΟΥ 13 ΚΗΦΙΣΙΑ 14562	210/8083289, 8086405	210/8083289	friends@GNHM.GR	users.hol.gr/~nsk/filoi.html
78	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΟΜΗΡΟΥ 15 ΚΗΦΙΣΙΑ	210/6231120	210/8011489	cvgpeep@otenet.gr	www.peep.gr
79	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΔ ΤΡΑΓΑΝΑΣ ΚΙΑΤΟΥ	ΤΡΑΓΑΝΑ ΚΙΑΤΟ 20200	27420/23875	27420/23875		

80	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΚΙΛΚΙΣ	ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ 3 ΚΙΛΚΙΣ	23410/86288, 23410/28059	23410/86288		
81	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΠΑΝΔΩΡΑΣ 2 ΚΟΖΑΝΗ	24610/23113, 25512	24610/23113	elsa@kozani.teikoz.gr	
82	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΡΟΔΟΠΗΣ	ΤΑΧ.Θ. 12 ΚΟΜΟΤΗΝΗ 69100	25310/31946, 32061	25310/31946	dragoumani@yahoo.gr, griso@bigfoot.com	
83	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ "ΟΙΚΟΣΥΛΚΟ"	ΚΑΤΩ ΔΙΜΗΝΙΟ ΚΟΡΙΝΘΙΑ 20200	27420/27377, 22414, 097/7668776	27420/27377		
84	ΕΝΩΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΚΟΡΑΗ 15 ΚΟΡΙΝΘΟΣ 20100	27410/72386	epekorin@hotmail.com	www.korinthorama.gr/epek	
85	ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΟΡΩΝΟΥ ΝΑΞΟΥ	ΚΟΡΩΝΟΣ ΝΑΞΟΥ	22850/51472			
86	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΑΚΡΑΤΑΣ	ΑΙΓΑΙΟΥ 36 ΚΡΑΘΙΟ ΑΚΡΑΤΑ	26960/32178, 210/9928933	xarilis-fpeo@hotmail.com		
87	ΟΜΙΛΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ	ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ 101 ΛΑΜΙΑ	22310/53350, 69345, 30505	22310/53350	forestgr@otenet.gr	www.otenet.gr/forestgr
88	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΛΑΜΙΑΣ	ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΥ 32 ΛΑΜΙΑ	22310/38026	22310/30610	pg-lamia@otenet.gr	www.ecol.gr
89	ΔΡΥΑΣ- ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΥ-ΑΝ.ΚΙΣΑΒΟΥ-ΠΗΝΕΙΟΥ &	ΣΕΡΙΦΟΥ 58 ΛΑΡΙΣΑ	2410/612073	2410/612073	DRYAS@OTENET.GR	

	ΤΕΜΠΩΝ					
90	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ & ΤΟΥ ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ	ΣΚΟΥΦΑ 22 ΛΑΡΙΣΑ 41222	2410/534075	2410/534075	phneios@yahoo.gr	
91	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ	ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ 6 ΛΑΡΙΣΑ	2410/579792	2410/579812	institute@in.gr	users.in.gr/institute
92	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΙΚΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑ	ΕΥ. ΚΟΤΣΩΝΗ 1 ΛΑΡΙΣΑ	2410/623729	2410/623730	elaps@mail.gr	
93	ΙΑΣΩΝ - ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ 2 ΛΑΡΙΣΑ 41222	2410/256913, 094/4430877	iasonmko@yahoo.gr	www.iasonmko.netfirms.com	
94	ΣΥΛΛΟΓΟΣ Μ.ΣΚΑΛΑΣ ΛΟΥΤΡΩΝ ΛΕΣΒΟΥ Ε.Π.ΟΙ. "ΤΟ ΔΕΛΦΙΝΙ"	ΣΚΑΛΑ ΛΟΥΤΡΩΝ ΛΕΣΒΟΣ 81100	22510/91231 ΠΑΠΑΧΡΥΣΟΣ, 097/4640419	delfini33@hotmail.com		
95	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ "ΛΥΧΝΟΣΤΑΤΗΣ"	ΘΕΣΗ ΠΛΑΚΑ-ΜΟΥΣΕΙΟ "ΛΥΧΝΟΣΤΑΤΗΣ" ΛΙΜΑΝΙ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	28970/23660, 2810/242312	28970/24674	info@lychnostatis.gr	www.lychnostatis.gr
96	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΑΝΟΔΑΣΟΥΣ, ΣΟΛΩΝ	ΜΑΚΡΗ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ 35011, ΜΙΑΟΥΛΗ 18 ΜΑΚΡΗ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ 35011	22360/22355, 2236/22914, 0977/606820/2/	22360/22355, 2236/22914	solon-pps@otenet.gr	

97	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΟΥ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΙ 46030	26650/94308	26650/94308		
98	ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ - ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ	ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ 38 ΜΑΤΙ - Ν.ΜΑΚΡΗ 19009	22940/38089	22940/38089	□@otenet.gr	www.ekfrasi.gr
99	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΜΗΛΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ -	ΑΔΑΜΑΣ ΜΗΛΟΣ 84800	22870/22079	22870/23723	oramamilos@mail.gr	
100	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΣΠΑΤΠΕ)	ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 3, ΠΑΝ/ΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΜΥΤΙΛΗΝΗ 81100	22510/36249	22510/36249	spatpe@env.aegean.gr	www.aegean.gr/spatpe
101	ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟΥ ΔΑΣΟΥΣ ΛΕΣΒΟΥ	ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ 47Α ΜΥΤΙΛΗΝΗ	22510/47033	22510/47033	lesvospf@otenet.gr	
102	ΦΙΛΟΖΩΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΕΣΒΟΥ "ΠΑΝ"	ΧΡΙΣΤΟΦ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΥ 3 ΜΥΤΙΛΗΝΗ 81100	22510/47710	22510/47710	lesvosanimalws@yahoo.com	kesvos-animal-ws.ndo.co.uk
103	ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ "ΥΔΑΤΙΝΟΣ"	ΑΕΡΟΠΟΡΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΕΛΛΗ 16 ΜΥΤΙΛΗΝΗ	22510/27585, 097/7868812	22510/122904		
104	ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ	ΠΥΡΟΣΒ. ΥΠΗΡΕΣΙΑ	2210/36064	2210/36069	elen@aegean.gr	
105	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ	ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ (υπόψη) 81100				
106	HELMEPA - ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΠΕΡΓΑΜΟΥ 5 Ν.ΣΜΥΡΝΗ 17121	210/9343088, 9341233	210/9353847	helmepahelmepa.gr	www.helmepa.gr

107	ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΠΕΝΤΕΛΙΚΟΥ (ΕΠΠΑΠ)	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 6 ΝΕΑ ΠΕΝΤΕΛΗ	210/8041473, 8042133, 6133762	210/6138708		
108	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΡΑΚΗΣ (ΠΑΚΕΘΡΑ)	ΑΝΤΙΚΑ 14 ΞΑΝΘΗ 67100	25410/73808	25410/73808	vaival@civil.duth.gr	alex.eled.duth.gr/pakethra
109	ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑΣ (ΕΠΤ)	ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΤΙΕΩΝ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΟ ΑΙΤ/ΝΑΙ 30003	26410/51203	26410/51203	kepetri@otenet.gr	users.otenet.gr/~trapdim
110	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ, ΑΛΚΥΟΝΗ	ΠΑΡΟΙΚΙΑ ΠΑΡΟΣ 84400	22840/22931, 0944/741616	22840/22931	alkioni@par.forthnet.gr	www.alkioni.gr
111	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΠΑΤΡΑΣ - ΕΝ ΑΙΘΡΙΑ	ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ 26 ΠΑΤΡΑ	2610/321010	2610/321010	oikipa@otenet.gr	
112	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ	ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ 47 ΠΕΙΡΑΙΑΣ	22870/31337	22970/31338		
113	ΕΘΝΙΚΟΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ "Ο ΑΜΥΝΤΑΣ"	ΠΟΛΥΚΕΝΤΡΟ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ Ταχ.Θ. 124 53200	23860/24260	23860/24260		
114	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΑ 6 ΠΡΕΒΕΖΑ	26820/21441	26820/24005		
115	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ 2 ΡΕΘΥΜΝΟ 74100	28310/27216, 0932/947184	28310/27216		
116	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ 35 ΡΙΟ 26500	2610/994362, 2610/960346	2610/994362	chback@cti.gr	www.eco-net.gr/26.htm

	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΡΙΟΥ					
117	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΝΗΣΟΥ ΡΟΔΟΥ	ΓΡΙΒΑ 15 ΡΟΔΟΣ 85100	22410/61842, 36580	22410/30168	nikfin@otenet.gr	
118	ΚΙΝΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΣΑΜΟΥ	ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 12 ΣΑΜΟΣ	22730/27428	22730/28674	samos_env@yahoo.gr	
119	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΕΛΙΑΝΙΤΙΚΩΝ ΑΧΑΪΑΣ "Η ΑΥΡΑ"	ΣΕΛΙΑΝΙΤΙΚΑ ΑΧΑΪΑΣ 25100	26910/72877	2610/335022		
120	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΚΡΙΤΟΧΩΡΙΟΥ	ΑΚΡΙΤΟΧΩΡΙ ΣΕΡΡΕΣ 62043	23230/71451	23230/31482		
121	ΣΩΜΑΤΕΙΟ "ΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΑΓΓΙΤΗ"	ΚΡΗΝΙΔΑ ΣΕΡΡΕΣ 62047	23240/91719	23240/91303		
122	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	Ν.ΝΙΚΟΛΑΟΥ 15 ΣΕΡΡΕΣ 62124	23210/53790, 097/4406655	23210/23724		
123	ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΣΚΙΑΘΟΥ	ΣΚΙΑΘΟΣ 37002	24270/23337	24270/23337		
124	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΕΡΤΙΠΗ 33	24310/31868, 77911	24310/77913	pindos@kar.forthnet.gr, koutis@kmp.forthnet.gr	
125	ΒΙΟΣΦΑΙΡΑ	ΤΡΙΚΑΛΑ ΑΙΔΙΝΙΟΥ 40 ΥΜΗΤΤΟΣ 42100	210/9709785	iespa@hol.gr		

126	ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΒ/ΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΣΚΑΡΔΟΥ, ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ	ΠΕΡΙΒ/ΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΙΣΚΑΡΔΟΥ, ΦΙΣΚΑΡΔΟ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ 28084	26740/41081	26740/41182	FNEC@OTENET.GR	WWW.FNEC.GR
127	ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ (ΕΠΠ)	ΑΓ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ, ΠΡΕΣΠΑ, ΦΛΩΡΙΝΑ 53077	23850/51211, 51343	23850/51211	spp@line.gr	www.spp.gr
128	ΑΕΙΦΟΡΟΣ	ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΑΙΩΝ 2, ΧΑΛΑΝΔΡΙ 15233	210/3247364	210/3224344	aeforos@hol.gr	
129	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΧΑΝΙΩΝ	ΤΑΧ.Θ. 215 ΧΑΝΙΑ 73100	28210/59510	28210/59510	ecohania@otenet.gr	ecocrete.gr
130	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΤΣΑΣ	ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ ΧΑΡΑΝΔΡΙΤΣΑ	26940/22222, 2610/276921	2610/271500	Ygeia_Perib_Chala@yahoo.com	www.eco-net.gr
131	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΥΡΗΝΙΚΩΝ & ΤΟΞΙΚΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΟΠΠΠΤΑ)	ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 4Α ΧΟΛΑΡΓΟΣ 15562	6972/677740		opppta@in.gr	smpro.in.gr/opppta
132	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΨΥΧΙΚΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΣΤ. ΚΈΝΡΟ ΨΥΧΙΚΟΥ, ΔΡΟΣΙΝΗ - ΨΥΧΙΚΟ 15452	210/6711910, 6713935	210/6727649, 6713935		DEFTHIM TEE 92, PERIVALLONTIKOS.PSYCHIKO.92
133	ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΩΝ	ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ 14 ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟ	2310/699797, 097/7638874, 210/7567133	2310/699767	esepa@otenet.gr	www.esepa.gr

	ΑΝΑΔΑΣΩΤΩΝ (ΕΣΕΠΑ)	57013				

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Β1. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:

«ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το ερωτηματολόγιο αυτό συντάχθηκε για καθαρά επιστημονικούς σκοπούς στο πλαίσιο της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας «Δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η περίπτωση της WWF Ελλάς και Greenpeace. Θετικές επεμβάσεις και διαφοροποιήσεις» από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Μπίμπα Κωνσταντίνα.

Όλες οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για το ανώτερο επιστημονικό έργο.

Σημείωση: Απαντήστε σημειώνοντας στα τετραγωνίδια με ένα ή περισσότερα Χ, ανάλογα με την ερώτηση.

Ευχαριστώ προκαταβολικά για την πολύτιμη συμβολή σας στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας!

Μπίμπα Κωνσταντίνα
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια

Ημερομηνία: ……...
Αριθμός Ερωτηματολογίου: ....

Βασικά στοιχεία του πολίτη

1. Φύλο:

Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐

2. Ηλικία:

☐

4. Επάγγελμα:

Δημόσιος υπάλληλος ☐

Ιδιωτικός υπάλληλος ☐

Ελεύθερος επαγγελματίας ☐

Φοιτητής ☐

Άνεργος ☐

Άλλο: …….. ☐

3. Επίπεδο εκπαίδευσης:

Δημοτικό ☐

Γυμνάσιο/ Λύκειο ☐

Α.Ε.Ι./ Τ.Ε.Ι. ☐

Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ☐

Διδακτορικό Δίπλωμα ☐

5. Μηνιαίο εισόδημα:

0 - 500 Ευρώ ☐

501 - 1.000 Ευρώ ☐

1.001 – 1.500 Ευρώ ☐

1.501 – 2.000 Ευρώ ☐

2.001 – 2.500 Ευρώ ☐

2.501 – 3.000 Ευρώ ☐

πάνω από 3.000 Ευρώ ☐

1ο Θεματικό Πεδίο: Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

6. Σημειώστε Χ στο <u>βαθμό ανησυχίας σας</u> για τα παρακάτω κοινωνικά θέματα:

	Εγκληματικότητα	**Εκπαίδευση**	**Περιβάλλον**	**Οικονομία**	**Ανεργία**
Ανησυχώ πολύ	☐	☐	☐	☐	☐
Ανησυχώ	☐	☐	☐	☐	☐
Ανησυχώ λίγο	☐	☐	☐	☐	☐
Δεν ανησυχώ	☐	☐	☐	☐	☐
Δεν ξέρω	☐	☐	☐	☐	☐

7. Πώς εκτιμάτε την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινωνικού σας περίγυρου;

Πολύ υψηλή ευαισθητοποίηση ☐
Υψηλή ευαισθητοποίηση ☐
Μέτρια ευαισθητοποίηση ☐
Ελλιπής ευαισθητοποίηση ☐
Ανεπαρκής ευαισθητοποίηση ☐

8. Συμφωνείτε ότι οι φυσικοί πόροι (π.χ αργό πετρέλαιο, πόσιμο νερό κ.λ.π) είναι περιορισμένοι;

Συμφωνώ πολύ ☐
Συμφωνώ ☐
Δεν συμφωνώ ☐
Διαφωνώ ☐
Δεν ξέρω ☐

9. Συμφωνείτε να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία;

Συμφωνώ πολύ ☐
Συμφωνώ ☐
Δεν συμφωνώ ☐
Διαφωνώ ☐
Δεν ξέρω ☐

10. Συμφωνείτε με την οικονομική επιβάρυνσή σας μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς;

Συμφωνώ πολύ ☐
Συμφωνώ ☐

Δεν συμφωνώ ☐

Διαφωνώ ☐

Δεν ξέρω ☐

11. Εάν επρόκειτο να διαθέσετε χρήματα για περιβαλλοντικές δράσεις, ποιες δύο θα προτιμούσατε (σημειώστε με Χ);

Αντιπυρική προστασία ☐

Αναδάσωση ☐

Προστασία σπανίων ειδών ☐

Δράση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ☐

Περιορισμός του φαινομένου του θερμοκηπίου ☐

Άλλη ☐ ***Προσδιορίστε ……***

12. Συμφωνείτε ότι το περιβάλλον είναι κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής μας;

Συμφωνώ πολύ ☐

Συμφωνώ ☐

Δεν συμφωνώ ☐

Διαφωνώ ☐

Δεν ξέρω ☐

13. Σημειώστε Χ στις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάτε:

Να κάνετε ένα περίπατο στη φύση ☐

Να διαβάζετε ☐

Να ανακυκλώνετε ☐

Να κάνετε βόλτα με το αυτοκίνητό σας ☐

Να ξεκουράζεστε ☐

Να συμμετέχετε σε εθελοντικές δράσεις Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ☐

Να βλέπετε τηλεόραση ☐

Να ασκείτε κάποια μορφή τέχνης ☐

Να αθλείστε ☐

Άλλη ☐ Προσδιορίστε …….....

14. Σημειώστε Χ στις τρεις σημαντικότερες πηγές ενημέρωσής σας;

Εφημερίδα ☐

Τηλεόραση ☐

Ραδιόφωνο ☐

Φίλοι ☐

Διαδίκτυο ☐

Δε ενημερώνομαι ☐

15. Σημειώστε Χ στο πόσο σας ενοχλεί το καθένα από τα παρακάτω περιβαλλοντικά προβλήματα:

	Η ατμοσφαιρική ρύπανση	**Η ποιότητα του πόσιμου νερού**	**Η έλλειψη πρασίνου**	**Η έλλειψη ελεύθερων χώρων**	**Η ηχορρύπανση**
Με ενοχλεί πάρα πολύ	☐	☐	☐	☐	☐
Με ενοχλεί πολύ	☐	☐	☐	☐	☐
Με ενοχλεί αρκετά	☐	☐	☐	☐	☐
Με ενοχλεί λίγο	☐	☐	☐	☐	☐
Δεν με ενοχλεί	☐	☐	☐	☐	☐

2^{ο} Θεματικό Πεδίο: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις Περιβάλλοντος

16. Γνωρίζετε ποιες από τις παρακάτω είναι Μη Κυβερνητικές Οοργανώσεις;

Ε..Υ.Δ.Α.Π ☐

Ερυθρός Σταυρός ☐

Ο.Τ.Ε ☐

WWF ☐

Δ.Ε.Η ☐

Greenpeace ☐

17. Συμμετέχετε ή είχατε συμμετάσχει κατά το παρελθόν σε κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση;

Ναι ☐

Όχι ☐

Είχα κατά το παρελθόν ☐

18. **Συμμετέχετε ή είχατε συμμετάσχει κατά το παρελθόν σε κάποια <u>Περιβαλλοντική</u> Μη Κυβερνητική Οργάνωση;**

Ναι ☐

Όχι ☐

Είχα κατά το παρελθόν ☐

19. Ποιες από τις παρακάτω Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ασχολούνται με το περιβάλλον (σημειώστε τις με Χ);

Αρκτούρος ☐
Διεθνής Αμνηστία ☐
Greenpeace ☐
Ερυθρός Σταυρός ☐
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία ☐
WWF ☐
Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S ☐
Γιατροί χωρίς σύνορα ☐
Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης ☐

20. Από πού θα θέλατε να ενημερώνεστε για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων;

Από την εφημερίδα ☐
Από την τηλεόραση ☐
Από το ραδιόφωνο ☐
Από τα περιοδικά ☐
Από τους φίλους ☐
Από το διαδίκτυο ☐
Δεν θα ήθελα να ενημερώνομαι ☐

21. Πώς κρίνετε το έργο που παρέχουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας μας;

Πολύ σημαντικό ☐
Σημαντικό ☐
Αρκετά καλό ☐
Μέτριο ☐
Αμελητέο - πολύ μικρό ☐
Δεν μπορώ να κρίνω ☐

22. Εάν κρίνετε το έργο τους τουλάχιστον σημαντικό, σημειώστε με Χ τις <u>δύο</u> σημαντικότερες δράσεις τους:

Πληροφόρηση των πολιτών ☐
Κινητοποίηση των πολιτών ☐
Οργάνωση των πολιτών ☐
Πίεση προς την Πολιτεία ☐
Περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία ☐

23. Σημειώστε Χ στις <u>τρεις</u> πιο σημαντικές δραστηριότητες που γνωρίζετε ότι αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις;

Προστασία περιοχών ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος	☐
Εκστρατείες για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς	☐
Εκστρατεία για την προστασία του κλίματος	☐
Υιοθέτηση ενός απειλούμενου είδους	☐
Εκστρατείες για τα τοξικά	☐
Συλλογική προσφυγή μέσω Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης	☐
Περιβαλλοντική εκπαίδευση	☐
Μποϋκοτάζ προϊόντων	☐
Προστασία αρχέγονων δασών	☐
Παρατηρητήριο περιβαλλοντικής νομοθεσίας	☐
Καταγγελίες πολιτών	☐
Εθελοντικά προγράμματα δράσης	☐
Προστασία θαλάσσιων καταφυγίων	☐
Εκστρατεία για την πράσινη κατανάλωση	☐
Εκστρατεία για τον περιορισμό της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας	☐
Υπολογισμός της έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα από καθημερινές δραστηριότητες	☐

24.Θα θέλατε να προσφέρετε εθελοντικό έργο σε κάποια <u>Περιβαλλοντική</u> Μη Κυβερνητική Οργάνωση;

Σίγουρα ναι	☐
Ναι	☐
Όχι	☐
Σίγουρα όχι	☐
Δεν ξέρω	☐

25. Θα ενισχύατε οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων;

Σίγουρα ναι	☐
Ναι	☐
Όχι	☐
Σίγουρα όχι	☐
Δεν ξέρω	☐

26. Εάν ναι, ποιο χρηματικό ποσό θα μπορούσατε να δίνετε <u>το χρόνο</u>;

10 ευρώ	☐

20 ευρώ ☐

50 ευρώ ☐

100 ευρώ ☐

Περισσότερα ☐

3ο Θεματικό Πεδίο: Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Πολιτική

27. Θα υποστηρίζατε την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή;

Σίγουρα ναι ☐

Ναι ☐

Όχι ☐

Σίγουρα όχι ☐

Δεν ξέρω ☐

28. Πιστεύετε ότι χρειάζονται μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική πολιτική;

Σίγουρα ναι ☐

Ναι ☐

Όχι ☐

Σίγουρα όχι ☐

Δεν ξέρω ☐

29. Πιστεύετε ότι έχετε επαρκή ενημέρωση για τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων;

Ναι, πολύ καλή ενημέρωση ☐

Καλή ενημέρωση ☐

Μέτρια ενημέρωση ☐

Ελλιπής ενημέρωση ☐

Ανεπαρκής ενημέρωση ☐

30. Πιστεύετε ότι η δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θα γίνει πιο αποτελεσματική εάν αυξηθεί ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών;

Σίγουρα ναι ☐

Ναι ☐

Όχι ☐

Σίγουρα όχι ☐

Δεν ξέρω ☐

31. Θα θέλατε να αυξηθεί η πίεση των <u>Περιβαλλοντικών</u> Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

32. Πιστεύετε ότι οι <u>Περιβαλλοντικές</u> Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης των πολιτών;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

33. Πιστεύετε ότι οι <u>Περιβαλλοντικές</u> Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

Ευχαριστώ πολύ!

Β2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:
«ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το ερωτηματολόγιο αυτό συντάχθηκε για καθαρά επιστημονικούς σκοπούς στο πλαίσιο της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας «Δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η περίπτωση της WWF Ελλάς και Greenpeace. Θετικές επεμβάσεις και διαφοροποιήσεις» από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Μπίμπα Κωνσταντίνα.

Όλες οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για το ανώτερο επιστημονικό έργο.

Σημείωση: Απαντήστε σημειώνοντας στα τετραγωνίδια με ένα ή περισσότερα Χ, ανάλογα με την ερώτηση.

Ευχαριστώ προκαταβολικά για την πολύτιμη συμβολή σας στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας!

Μπίμπα Κωνσταντίνα
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια

Ημερομηνία: ……...
Αριθμός Ερωτηματολογίου: .....

Βασικά στοιχεία

1. Φύλο:

Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐

2. Ηλικία:

☐

3. Επίπεδο εκπαίδευσης:

Δημοτικό	☐
Γυμνάσιο/ Λύκειο	☐
Α.Ε.Ι./ Τ.Ε.Ι.	☐
Μεταπτυχιακό Δίπλωμα	☐
Διδακτορικό Δίπλωμα	☐

4. Επάγγελμα:

Δημόσιος υπάλληλος	☐
Ιδιωτικός υπάλληλος	☐
Ελεύθερος επαγγελματίας	☐
Φοιτητής	☐
Άνεργος	☐
Άλλο: ……..	☐

5. Μηνιαίο εισόδημα:

0 - 500 Ευρώ	☐
501 - 1.000 Ευρώ	☐
1.001 – 1.500 Ευρώ	☐
1.501 – 2.000 Ευρώ	☐
2.001 – 2.500 Ευρώ	☐
2.501 – 3.000 Ευρώ	☐
πάνω από 3.000 Ευρώ	☐

1ο Θεματικό Πεδίο: Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

6. Σημειώστε Χ στο <u>βαθμό ανησυχίας σας</u> για τα παρακάτω κοινωνικά θέματα:

	Εγκληματικότητα	**Εκπαίδευση**	**Περιβάλλον**	**Οικονομία**	**Ανεργία**
Ανησυχώ πολύ	☐	☐	☐	☐	☐
Ανησυχώ	☐	☐	☐	☐	☐
Ανησυχώ λίγο	☐	☐	☐	☐	☐
Δεν ανησυχώ	☐	☐	☐	☐	☐
Δεν ξέρω	☐	☐	☐	☐	☐

7. Ποια <u>δύο</u> μέσα μεταφοράς χρησιμοποιείτε πιο συχνά για τη μετάβασή σας στον χώρο εργασίας;

Αυτοκίνητο ☐ Με τα πόδια ☐

Μέσα μαζικής μεταφοράς ☐ Άλλο: ……

Ποδήλατο ☐

8. Συμφωνείτε ότι το περιβάλλον είναι κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής μας;

Συμφωνώ πολύ ☐

Συμφωνώ ☐

Δεν συμφωνώ ☐

Διαφωνώ ☐

Δεν ξέρω ☐

9. Συμφωνείτε ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι;

Σίγουρα ναι ☐

Ναι ☐

Όχι ☐

Σίγουρα όχι ☐

Δεν ξέρω ☐

10. Σημειώστε Χ στο πόσο σας ενοχλεί το καθένα από τα παρακάτω περιβαλλοντικά προβλήματα:

	Η ατμοσφαιρική ρύπανση	**Η ποιότητα του πόσιμου νερού**	**Η έλλειψη πρασίνου**	**Η έλλειψη ελεύθερων χώρων**	**Η ηχορρύπανση**
Με ενοχλεί πάρα πολύ	☐	☐	☐	☐	☐
Με ενοχλεί πολύ	☐	☐	☐	☐	☐
Με ενοχλεί αρκετά	☐	☐	☐	☐	☐

Με ενοχλεί λίγο	☐	☐	☐	☐	☐
Δεν με ενοχλεί	☐	☐	☐	☐	☐

11. Πώς εκτιμάτε την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινωνικού σας περίγυρου:

Πολύ υψηλή ευαισθητοποίηση ☐
Υψηλή ευαισθητοποίηση ☐
Μέτρια ευαισθητοποίηση ☐
Ελλιπής ευαισθητοποίηση ☐
Ανεπαρκής ευαισθητοποίηση ☐

12. Είστε ευχαριστημένοι που εργάζεστε σε μια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

13. Πώς ενημερωθήκατε για τη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζεστε;

Από εφημερίδα ☐
Από την τηλεόραση ☐
Από το ραδιόφωνο ☐
Από φίλους ☐
Από το διαδίκτυο ☐

14. Θα θέλατε να εργαστείτε σε μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση στο εξωτερικό;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

15. Συμφωνείτε να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία της χώρας;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

16. Συμφωνείτε με την οικονομική επιβάρυνσή σας μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

17. Συμμετέχετε ή είχατε συμμετάσχει εθελοντικά σε κάποια άλλη Μη Κυβερνητική Οργάνωση;

Ναι ☐
Όχι ☐
Είχα κατά το παρελθόν ☐ Προσδιορίστε σε ποια ……..

18. Συμφωνείτε ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

19. Ποια μη κυβερνητική οργάνωση θεωρείτε πιο αποτελεσματική στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας και γιατί;

Αρκτούρος ☐
Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης ☐
Greenpeace ☐
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία ☐
WWF ☐
Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S ☐

Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης ☐

Άλλη ☐ Προσδιορίστε ποια……

Γιατί: ……

20. Πώς κρίνετε την προθυμία των πολιτών να προσφέρουν <u>εθελοντική εργασία</u> για την υποστήριξη της Μη Κυβερνητικής σας Οργάνωσης;

Πολύ έντονη ☐

Έντονη ☐

Καλή ☐

Μέτρια ☐

Μηδαμινή – πολύ μικρή ☐

Δεν ξέρω ☐

21. Πώς κρίνετε την προθυμία των πολιτών να προσφέρουν <u>οικονομική ενίσχυση</u> για την υποστήριξη της Μη Κυβερνητικής σας Οργάνωσης;

Πολύ έντονη ☐

Έντονη ☐

Μέτρια ☐

Μηδαμινή – πολύ μικρή ☐

Δεν ξέρω ☐

22. Θα προτιμούσατε από έναν πολίτη την παροχή χρηματικής βοήθειας ή την εθελοντική εργασία;

Την παροχή χρηματικής βοήθειας ☐

Την εθελοντική εργασία ☐

23. Θεωρείται ότι η οργάνωση στην οποία εργάζεστε χρειάζεται επιπλέον έμμισθο ανθρώπινο δυναμικό;

Σίγουρα ναι ☐

Ναι ☐

Όχι ☐

Σίγουρα όχι ☐

Δεν ξέρω ☐

24. Ποια περιβαλλοντική δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης που εργάζεστε θεωρείτε πιο σημαντική;

Αντιπυρική προστασία ☐

Αναδάσωση ☐

Προστασία σπανίων ειδών ☐

Ενημέρωση των πολιτών ☐

Περιβαλλοντική εκπαίδευση ☐
Περιορισμός του φαινομένου του θερμοκηπίου ☐
Πιέσεις προς την Πολιτεία για υλοποίηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας ☐
Άλλη ☐

Προσδιορίστε ……..

3ο Θεματικό Πεδίο: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και πολιτική πίεση

25. Θα υποστηρίζατε την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

26. Πιστεύετε ότι χρειάζονται μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική πολιτική;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

27. Πιστεύετε ότι παρέχετε επαρκή ενημέρωση στους πολίτες για τις περιβαλλοντικές δράσεις της οργάνωσής σας;

Ναι, πολύ καλή ενημέρωση ☐
Καλή ενημέρωση ☐
Μέτρια ενημέρωση ☐
Ελλιπής ενημέρωση ☐
Ανεπαρκής ενημέρωση ☐

28. Πιστεύετε ότι η δράση των περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θα γίνει πιο αποτελεσματική εάν αυξηθεί ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

29. Θα θέλατε να αυξηθεί η πίεση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

30. Πιστεύετε ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης των πολιτών;

Σίγουρα ναι ☐
Ναι ☐
Όχι ☐
Σίγουρα όχι ☐
Δεν ξέρω ☐

31. Πώς κρίνετε το έργο που παρέχουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας μας;

Πολύ σημαντικό ☐
Σημαντικό ☐
Αρκετά καλό ☐
Μέτριο ☐
Αμελητέο - πολύ μικρό ☐
Δεν μπορώ να κρίνω ☐

32. Εάν κρίνετε το έργο τους τουλάχιστον σημαντικό, σημειώστε με Χ τις <u>δύο</u> σημαντικότερες δράσεις τους:

Πληροφόρηση των πολιτών ☐
Κινητοποίηση των πολιτών ☐
Οργάνωση των πολιτών ☐
Πίεση προς την Πολιτεία ☐
Περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία ☐
Άλλη ☐ Προσδιορίστε ……..

33. Ποιο είναι το σημαντικότερο μήνυμα που θα θέλατε να περάσετε στην κοινωνία για τα προβλήματα του περιβάλλοντος;

……
……

Ευχαριστώ πολύ!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ

Πίνακας επεξήγησης μεταβλητών

Ονομασία	Επεξήγηση Μεταβλητών
	Βασικά στοιχεία του πολίτη
AA	Αύξουσα σειρά ερωτηματολογίου
Sex	Φύλο ερωτηθέντα, 0= γυναίκα, 1= άνδρας
Age	Ηλικία ερωτηθέντα
Education	*Επίπεδο εκπαίδευσης, 1=Δημοτικό, 2= Γυμνάσιο/Λύκειο, 3=Α.Ε.Ι./ Τ.Ε.Ι., 4= Μεταπτυχιακό Δίπλωμα, 5=Διδακτορικό Δίπλωμα*
Job	Επάγγελμα ερωτηθέντα, 1=Δημόσιος υπάλληλος, 2=Ιδιωτικός υπάλληλος, 3= Ελεύθερος επαγγελματίας, 4=Φοιτητής, 5= Άνεργος
Salary	*Μηνιαίο εισόδημα, 1=0 - 500 Ευρώ, 2= 501 - 1.000 Ευρώ, 3=1.001 – 1.500 Ευρώ, 4=1.501 – 2.000 Ευρώ, 5=2.001 – 2.500 Ευρώ, 6= 2.501 – 3.000 Ευρώ, 7=πάνω από 3.000 Ευρώ*
	1ο Θεματικό Πεδίο: Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση
Awcommit	Βαθμός ανησυχίας για την εγκληματικότητα, 5=Ανησυχώ πολύ, 4=Ανησυχώ, 3=Ανησυχώ λίγο, 2=Δεν ανησυχώ, 1=Δεν ξέρω
AwEdu	Βαθμός ανησυχίας για την εκπαίδευση, 5=Ανησυχώ πολύ, 4=Ανησυχώ, 3=Ανησυχώ λίγο, 2=Δεν ανησυχώ, 1=Δεν ξέρω
AwEnv	Βαθμός ανησυχίας για το περιβάλλον, 5=Ανησυχώ πολύ, 4=Ανησυχώ, 3=Ανησυχώ λίγο, 2=Δεν ανησυχώ, 1=Δεν ξέρω
AwEcon	Βαθμός ανησυχίας για την οικονομία , 5=Ανησυχώ πολύ, 4=Ανησυχώ, 3=Ανησυχώ λίγο, 2=Δεν ανησυχώ, 1=Δεν ξέρω
Awunemp	Βαθμός ανησυχίας για την ανεργία, 5=Ανησυχώ πολύ, 4=Ανησυχώ, 3=Ανησυχώ λίγο, 2=Δεν ανησυχώ, 1=Δεν ξέρω
SociAwa	***Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινωνικού περίγυρου, 5=Πολύ υψηλή ευαισθητοποίηση, 4=Υψηλή ευαισθητοποίηση, 3=Μέτρια ευαισθητοποίηση, 2=Ελλιπής ευαισθητοποίηση, 1=Ανεπαρκής ευαισθητοποίηση***
Periorfis	Βαθμός συμφωνίας για την περιορισμένη ποσότητα των φυσικών πόρων, 5=Συμφωνώ πολύ, 4= Συμφωνώ, 3= Δεν συμφωνώ, 1=Διαφωνώ, 1=Δεν ξέρω
MoneyEnv	***Βαθμός συμφωνίας για να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία, 5=Συμφωνώ πολύ, 4= Συμφωνώ, 3= Δεν συμφωνώ, 1=Διαφωνώ, 1=Δεν ξέρω***
TaxEnv	Βαθμός συμφωνίας με την οικονομική επιβάρυνσή μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς, 5=Συμφωνώ πολύ, 4= Συμφωνώ, 3= Δεν συμφωνώ, 1=Διαφωνώ, 1=Δεν ξέρω
Antifire	Επιλογή της αντιπυρικής προστασίας ως περιβαλλοντικής δράσης, που θα ενίσχυε οικονομικά, 0=Όχι, 1=Ναι
Refor	Επιλογή της αναδάσωσης ως περιβαλλοντικής δράσης, που θα ενίσχυε οικονομικά, 0=Όχι, 1=Ναι
Protspec	Επιλογή της προστασίας σπανίων ειδών, ως περιβαλλοντικής δράσης που θα ενίσχυε οικονομικά, 0=Όχι, 1=Ναι
Mkoact	Επιλογή της δράσης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ως περιβαλλοντικής δράσης που θα ενίσχυε οικονομικά, 0=Όχι, 1=Ναι
Mintherm	Επιλογή του περιορισμού του φαινομένου του θερμοκηπίου, ως περιβαλλοντικής δράσης που θα ενίσχυε οικονομικά, 0=Όχι, 1=Ναι

CruciEnv	Βαθμός συμφωνίας ότι το περιβάλλον είναι κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής μας, 5=Συμφωνώ πολύ, 4= Συμφωνώ, 3= Δεν συμφωνώ, 1=Διαφωνώ, 1=Δεν ξέρω
Walk	Επιλογή του περίπατου στη φύση, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει, 0=Όχι, 1=Ναι
Read	Επιλογή του διαβάσματος, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει,0=Όχι, 1=Ναι
Recycle	Επιλογή της ανακύκλωσης, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει,0=Όχι, 1=Ναι
Carride	Επιλογή της βόλτας με το αυτοκίνητο, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει,0=Όχι, 1=Ναι
Rest	Επιλογή της ξεκούρασης, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει,0=Όχι, 1=Ναι
Voluntmk	Επιλογή της συμμετοχής σε δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει,0=Όχι, 1=Ναι
Watchtv	Επιλογή του να βλέπει τηλεόραση, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει, 0=Όχι, 1=Ναι
Art	Επιλογή της άσκησης κάποιας μορφής τέχνη, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει, 0=Όχι, 1=Ναι
Sports	Επιλογή της άθλησης, ως μια από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμάει, 0=Όχι, 1=Ναι
Newspap	Επιλογή της εφημερίδας ως σημαντικότερης πηγής ενημέρωσης, 0=Όχι, 1=Ναι
TV	Επιλογή της τηλεόρασης ως σημαντικότερης πηγής ενημέρωσης, 0=Όχι, 1=Ναι
Radio	Επιλογή του ραδιοφώνου ως σημαντικότερης πηγής ενημέρωσης, 0=Όχι, 1=Ναι
Friends	Επιλογή των φίλων ως σημαντικότερης πηγής ενημέρωσης, 0=Όχι, 1=Ναι
Net	Επιλογή του διαδικτύου ως σημαντικότερης πηγής ενημέρωσης, 0=Όχι, 1=Ναι
Noinfo	Επιλογή για μη ενημέρωση, 0=Όχι, 1=Ναι
AnnPolut	Βαθμός ενόχλησης από την ατμοσφαιρική ρύπανση, 5=Με ενοχλεί πάρα πολύ, 4=Με ενοχλεί πολύ, 3=Με ενοχλεί αρκετά, 2=Με ενοχλεί λίγο, 1=Δεν με ενοχλεί
AnnWat	Βαθμός ενόχλησης από την ποιότητα του πόσιμου νερού, 5=Με ενοχλεί πάρα πολύ, 4=Με ενοχλεί πολύ, 3=Με ενοχλεί αρκετά, 2=Με ενοχλεί λίγο, 1=Δεν με ενοχλεί
AnnNGre	Βαθμός ενόχλησης από την έλλειψη πρασίνου, 5=Με ενοχλεί πάρα πολύ, 4=Με ενοχλεί πολύ, 3=Με ενοχλεί αρκετά, 2=Με ενοχλεί λίγο, 1=Δεν με ενοχλεί
Annospac	Βαθμός ενόχλησης από την έλλειψη ελεύθερων χώρων, 5=Με ενοχλεί πάρα πολύ, 4=Με ενοχλεί πολύ, 3=Με ενοχλεί αρκετά, 2=Με ενοχλεί λίγο, 1=Δεν με ενοχλεί
Annoise	Βαθμός ενόχλησης από την ηχορρύπανση, 5=Με ενοχλεί πάρα πολύ, 4=Με ενοχλεί πολύ, 3=Με ενοχλεί αρκετά, 2=Με ενοχλεί λίγο, 1=Δεν με ενοχλεί
	2ο Θεματικό Πεδίο: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις Περιβάλλοντος
WhEidap	Η Ε.Υ.Δ.Α.Π είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 0= Όχι, 1=Ναι
WhoRedC	Ο Ερυθρός Σταυρός είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 0= Όχι, 1=Ναι
WhOte	Ο Ο.Τ.Ε είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 0= Όχι, 1=Ναι
Whowwf	Η WWF είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 0= Όχι, 1=Ναι
WhoDei	Η Δ.Ε.Η είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 0= Όχι, 1=Ναι
WhorGrP	Η Greenpeace είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 0= Όχι, 1=Ναι
Symmko	Παρελθούσα ή τωρινή συμμετοχή σε κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 0= Όχι, 1=Ναι, 2= Είχα κατά το παρελθόν
Sympmko	Παρελθούσα ή τωρινή συμμετοχή σε κάποια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 0= Όχι, 1=Ναι, 2= Είχα κατά το παρελθόν

Arktour	Ο Αρκτούρος είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
Amnist	Η Διεθνής Αμνηστία είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
GreenP	Η Greenpeace είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
RedCr	Ο Ερυθρός Σταυρός είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
Orntih	Η Ορνιθολογική Εταιρία είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
Wwwf	Η WWF είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
Mesog	ΤΟ Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
Doctors	Οι Γιατροί χωρίς σύνορα είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
OikoloEt	Η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται με το περιβάλλον, 0= Όχι, 1=Ναι
Infnewsp	Επιθυμία ενημέρωσης για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από την εφημερίδα, 0= Όχι, 1=Ναι
Inftv	Επιθυμία ενημέρωσης για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από την τηλεόραση, 0= Όχι, 1=Ναι
Infradio	Επιθυμία ενημέρωσης για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από το ραδιόφωνο, 0= Όχι, 1=Ναι
Infmagaz	Επιθυμία ενημέρωσης για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από το περιοδικό, 0= Όχι, 1=Ναι
Inffrend	Επιθυμία ενημέρωσης για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από φίλους, 0= Όχι, 1=Ναι
Infnet	Επιθυμία ενημέρωσης για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από το διαδίκτυο, 0= Όχι, 1=Ναι
Noinf	Έλλειψη επιθυμίας για ενημέρωση για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
PMkojob	Βαθμός σημαντικότητας του έργου που παρέχουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας μας, 5= Πολύ σημαντικό, 4= Σημαντικό, 3= Αρκετά καλό, 2= Μέτριο, 1=Αμελητέο/ Πολύ μικρό. 99= Δεν μπορώ να κρίνω
Bactinf	Η πληροφόρηση των πολιτών, ως μία από τις δύο σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Bactmot	Η κινητοποίηση των πολιτών, ως μία από τις δύο σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Bactorga	Η οργάνωση των πολιτών, ως μία από τις δύο σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Bactpres	Η πίεση προς την πολιτεία, ως μία από τις δύο σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Bactenvd	Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία, ως μία από τις δύο σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
ActProt	Η προστασία περιοχών ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι

Actgenet	Οι εκστρατείες για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actclim	Η εκστρατεία για την προστασία του κλίματος, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actapil	Η υιοθέτηση ενός απειλούμενου είδους, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Acttoxic	Οι εκστρατείες για τα τοξικά, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actprosf	Η συλλογική προσφυγή μέσω Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actenved	Η περιβαλλοντική εκπαίδευση, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actboiko	Το μποϋκοτάζ προϊόντων, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actfores	Η προστασία αρχέγονων δασών, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actlaw	Το Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actkatag	Οι καταγγελίες πολιτών, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actvolpr	Τα εθελοντικά προγράμματα δράσης, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actseapr	Η προστασία θαλάσσιων καταφυγίων, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Actgcons	Η εκστρατεία για την πράσινη κατανάλωση, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
ActRedEl	Η εκστρατεία για τον περιορισμό της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
ActCOs	Ο υπολογισμός της έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα από καθημερινές δραστηριότητες, ως μία από τις τρεις πιο σημαντικές δραστηριότητες των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 0= Όχι, 1=Ναι
Voljob	Βαθμός συμφωνίας για προσφορά εθελοντικού έργου σε κάποια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, 5= Σίγουρα ναι, 4= Ναι, 3= Όχι, 2= Σίγουρα όχι, 1= Δεν ξέρω
Econsup	Βαθμός συμφωνίας για την οικονομική ενίσχυση της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 5= Σίγουρα ναι, 4= Ναι, 3= Όχι, 2= Σίγουρα όχι, 1= Δεν ξέρω
Moneysup	Προσφορά χρηματικού ποσού ανά έτος, 1=10 ευρώ, 2=20 ευρώ, 3=50 ευρώ, 4=100 ευρώ, 5= περισσότερα
	3^{ο} Θεματικό Πεδίο: Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και πολιτική
Grenpart	Υποστήριξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή, 5=Σίγουρα ναι, 4= Ναι, 3= Όχι, 2= Σίγουρα όχι, 1= Δεν ξέρω

Polchang	Ύπαρξη ανάγκης για μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική πολιτική, 5=Σίγουρα ναι, 4= Ναι, 3= Όχι, 2= Σίγουρα όχι, 1= Δεν ξέρω
Enouginf	Βαθμός ενημέρωσης για τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, 5= Πολύ καλή ενημέρωση, 4= Καλή ενημέρωση, 3= Μέτρια ενημέρωση, 2= Ελλιπής ενημέρωση, 1= Ανεπαρκής ενημέρωση
Pubsymm	Βαθμός συμφωνίας για το εάν θα αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της δράσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων όταν θα αυξηθεί ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών, 5=Σίγουρα ναι, 4= Ναι, 3= Όχι, 2= Σίγουρα όχι, 1= Δεν ξέρω
Momkpres	Βαθμός συμφωνίας για την αύξηση της πίεσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία, 5=Σίγουρα ναι, 4= Ναι, 3= Όχι, 2= Σίγουρα όχι, 1= Δεν ξέρω
Mkexpres	Βαθμός συμφωνίας για το εάν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης των πολιτών, 5=Σίγουρα ναι, 4= Ναι, 3= Όχι, 2= Σίγουρα όχι, 1= Δεν ξέρω
Mkoexart	Βαθμός συμφωνίας για το ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις, 5=Σίγουρα ναι, 4= Ναι, 3= Όχι, 2= Σίγουρα όχι, 1= Δεν ξέρω

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Δ1. ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Πίνακας 1: Φύλο ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	7	2,5	2,5
Γυναίκες	178	62,5	64,9
Άνδρες	100	35,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 2: Μέσος όρος ηλικίας ερωτηθέντων

Περιπτώσεις	212
Μέσος όρος	37,5047
Ελάχιστο	18,00
Μέγιστο	64,00

Πίνακας 3: Ηλικιακές ομάδες των ερωτηθέντων

18-25 χρονών	22%
26-35 χρονών	28%
36-45 χρονών	19%
46-55 χρονών	22%
56-65 χρονών	9%

Πίνακας 4: Ηλικία ερωτηθέντων

		Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	-8	73	25,6	25,6
	18	1	0,4	26,0
	19	1	0,4	26,3
	20	3	1,1	27,4
	21	5	1,8	29,1
	22	8	2,8	31,9
	23	9	3,2	35,1
	24	8	2,8	37,9
	25	12	4,2	42,1
	26	6	2,1	44,2
	27	7	2,5	46,7
	28	10	3,5	50,2

	29	6	2,1	52,3
	30	8	2,8	55,1
	31	3	1,1	56,1
	32	8	2,8	58,9
	33	5	1,8	60,7
	34	3	1,1	61,8
	35	4	1,4	63,2
	36	4	1,4	64,6
	37	3	1,1	65,6
	38	4	1,4	67,0
	39	3	1,1	68,1
	40	8	2,8	70,9
	41	2	0,7	71,6
	42	2	0,7	72,3
	43	5	1,8	74,0
	44	4	1,4	75,4
	45	5	1,8	77,2
	46	4	1,4	78,6
	47	2	,7	79,3
	48	5	1,8	81,1
	49	2	0,7	81,8
	50	8	2,8	84,6
	51	1	0,4	84,9
	52	7	2,5	87,4
	53	5	1,8	89,1
	54	7	2,5	91,6
	55	5	1,8	93,3
	56	3	1,1	94,4
	57	6	2,1	96,5
	58	4	1,4	97,9
	59	3	1,1	98,9
	60	1	0,4	99,3
	61	1	0,4	99,6
	64	1	0,4	100,0
	Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 5: Επίπεδο εκπαίδευσης ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	10	3,5	3,5
Δημοτικό	3	1,1	4,6
Γυμνάσιο/Λύκειο	87	30,5	35,1
ΑΕΙ/ΤΕΙ	143	50,2	85,3
Μεταπτυχιακό	40	14,0	99,3
Διδακτορικό	2	0,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 6: Επάγγελμα ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	16	5,6	5,6
Δημόσιος υπάλληλος	70	24,6	30,2
Ιδιωτικός υπάλληλος	122	42,8	73,0
Ελεύθερος επαγγελματίας	23	8,1	81,1
Φοιτητής	35	12,3	93,3
Άνεργος	10	3,5	96,8
Άλλο	9	3,2	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 7: Μηνιαίο εισόδημα ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν μπορούσαν να απαντήσουν	11	3,9	3,9
Δεν ήθελαν να απαντήσουν	12	4,2	8,1
0 - 500 Ευρώ	35	12,3	20,4
501 - 1.000 Ευρώ	54	18,9	39,3
1.001 – 1.500 Ευρώ	98	34,4	73,7

1.501 – 2.000 Ευρώ	45	15,8	89,5
2.001 – 2.500 Ευρώ	12	4,2	93,7
2.501 – 3.000 Ευρώ	10	3,5	97,2
Πάνω από 3.000 Ευρώ	8	2,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 8: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για το φαινόμενο της εγκληματικότητας

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	5	1,8	1,8
Δεν ανησυχώ	6	2,1	3,9
Ανησυχώ λίγο	41	14,4	18,2
Ανησυχώ	78	27,4	45,6
Ανησυχώ πολύ	155	54,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 9: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για την εκπαίδευση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	7	2,5	2,5
Δεν ανησυχώ	9	3,2	5,6
Ανησυχώ λίγο	29	10,2	15,8
Ανησυχώ	92	32,3	48,1
Ανησυχώ πολύ	147	51,6	99,6
Δεν ξέρω	1	0,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 10: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4

Δεν ανησυχώ	1	0,4	1,8
Ανησυχώ λίγο	8	2,8	4,6
Ανησυχώ	47	16,5	21,1
Ανησυχώ πολύ	224	78,6	99,6
Δεν ξέρω	1	0,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 11: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για την οικονομία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	6	2,1	2,1
Δεν ανησυχώ	2	0,7	2,8
Ανησυχώ λίγο	21	7,4	10,2
Ανησυχώ	81	28,4	38,6
Ανησυχώ πολύ	172	60,4	98,9
Δεν ξέρω	3	1,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 12: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για την ανεργία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	8	2,8	2,8
Δεν ανησυχώ	6	2,1	4,9
Ανησυχώ λίγο	38	13,3	18,2
Ανησυχώ	75	26,3	44,6
Ανησυχώ πολύ	155	54,4	98,9
Δεν ξέρω	3	1,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 13: Βαθμός περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης του κοινωνικού περίγυρου των ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4

Πολύ υψηλή ευαισθητοποίηση	34	11,9	12,3
Υψηλή ευαισθητοποίηση	86	30,2	42,5
Μέτρια ευαισθητοποίηση	127	44,6	87,0
Ελλιπής ευαισθητοποίηση	29	10,2	97,2
Ανεπαρκής ευαισθητοποίηση	8	2,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 14: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για την περιορισμένη ποσότητα των φυσικών πόρων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Δεν συμφωνώ	4	1,4	1,8
Συμφωνώ	116	40,7	42,5
Συμφωνώ πολύ	158	55,4	97,9
Δεν ξέρω	6	2,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 15: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Διαφωνώ	1	0,4	0,4
Δεν συμφωνώ	6	2,1	2,5
Συμφωνώ	74	26,0	28,4
Συμφωνώ πολύ	202	70,9	99,3
Δεν ξέρω	2	0,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 16: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για την οικονομική επιβάρυνση τους μέσω φορολογίας για περιβαλλοντικούς σκοπούς

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Διαφωνώ	42	14,7	14,7
Δεν συμφωνώ	64	22,5	37,2
Συμφωνώ	116	40,7	77,9
Συμφωνώ πολύ	43	15,1	93,0
Δεν ξέρω	20	7,0	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 17: Προτίμηση χρηματοδότησης της αντιπυρικής προστασίας ως περιβαλλοντικής δράσης από τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	162	56,8	56,8
Ναι	123	43,2	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 18: Προτίμηση χρηματοδότησης της αναδάσωσης ως περιβαλλοντικής δράσης από τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	117	41,1	41,1
Ναι	168	58,9	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 19: Προτίμηση χρηματοδότησης της προστασίας των σπάνιων ειδών ως περιβαλλοντικής δράσης από τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	243	85,3	85,3
Ναι	42	14,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 20: Προτίμηση χρηματοδότησης της δράσης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	253	88,8	88,8
Ναι	32	11,2	100,0

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	253	88,8	88,8
Ναι	32	11,2	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 21: Προτίμηση χρηματοδότησης περιβαλλοντικών δράσεων για τον περιορισμό του φαινομένου του θερμοκηπίου από τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	128	44,9	44,9
Ναι	157	55,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 22: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων για την κρισιμότητα του περιβάλλοντος για την ποιότητα της ζωής όλων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Συμφωνώ	32	11,2	11,2
Συμφωνώ πολύ	252	88,4	99,6
Δεν ξέρω	1	0,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 23: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι ένας περίπατος στη φύση είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	78	27,4	27,7
Ναι	206	72,3	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 24: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το διάβασμα είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	156	54,7	55,1

Ναι	128	44,9	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 25: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η ανακύκλωση είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	220	77,2	77,5
Ναι	64	22,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 26: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η βόλτα με το αυτοκίνητο είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	239	83,9	84,2
Ναι	45	15,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 27: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η ξεκούραση είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	185	64,9	65,3
Ναι	99	34,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 28: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	255	89,5	89,8
Ναι	29	10,2	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 29: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το να βλέπουν τηλεόραση είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	253	88,8	89,1
Ναι	31	10,9	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 30: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το να ασκούν κάποια μορφή τέχνης είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	197	69,1	69,5
Ναι	87	30,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 31: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το να αθλούνται είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες δραστηριότητες που προτιμούν

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	161	56,5	56,8
Ναι	123	43,2	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 32: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η εφημερίδα είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες πηγές ενημέρωσής τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	117	41,1	41,4
Ναι	167	58,6	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 33: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η τηλεόραση είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες πηγές ενημέρωσής τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	63	22,1	22,5
Ναι	221	77,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 34: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το ραδιόφωνο είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες πηγές ενημέρωσής τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	118	41,4	41,8
Ναι	166	58,2	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 35: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι οι φίλοι είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες πηγές ενημέρωσής τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	185	64,9	65,3
Ναι	99	34,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 36: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το διαδίκτυο είναι μία από τις τρεις σημαντικότερες πηγές ενημέρωσής τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	126	44,2	44,6
Ναι	158	55,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 37: Ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι δεν ενημερώνονται

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα

Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	280	98,2	98,6
Ναι	4	1,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 38: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την ατμοσφαιρική ρύπανση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	5	1,8	1,8
Δεν με ενοχλεί	1	0,4	2,1
Με ενοχλεί λίγο	7	2,5	4,6
Με ενοχλεί αρκετά	19	6,7	11,2
Με ενοχλεί πολύ	44	15,4	26,7
Με ενοχλεί πάρα πολύ	209	73,3	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 39: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την ποιότητα του πόσιμου νερού

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	7	2,5	2,5
Δεν με ενοχλεί	7	2,5	4,9
Με ενοχλεί λίγο	14	4,9	9,8
Με ενοχλεί αρκετά	33	11,6	21,4
Με ενοχλεί πολύ	67	23,5	44,9
Με ενοχλεί πάρα πολύ	157	55,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 40: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την έλλειψη πρασίνου

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Δεν με ενοχλεί	1	0,4	1,8
Με ενοχλεί λίγο	5	1,8	3,5
Με ενοχλεί αρκετά	17	6,0	9,5
Με ενοχλεί πολύ	55	19,3	28,8
Με ενοχλεί πάρα πολύ	203	71,2	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 41: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την έλλειψη ελεύθερων χώρων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Δεν με ενοχλεί	5	1,8	5,3
Με ενοχλεί λίγο	6	2,1	7,4
Με ενοχλεί αρκετά	41	14,4	21,8
Με ενοχλεί πολύ	73	25,6	47,4
Με ενοχλεί πάρα πολύ	150	52,6	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 42: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την ηχορρύπανση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Δεν με ενοχλεί	5	1,8	5,3
Με ενοχλεί λίγο	20	7,0	12,3
Με ενοχλεί αρκετά	44	15,4	27,7
Με ενοχλεί πολύ	72	25,3	53,0
Με ενοχλεί πάρα πολύ	134	47,0	100,0

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Δεν με ενοχλεί	5	1,8	5,3
Με ενοχλεί λίγο	20	7,0	12,3
Με ενοχλεί αρκετά	44	15,4	27,7
Με ενοχλεί πολύ	72	25,3	53,0
Με ενοχλεί πάρα πολύ	134	47,0	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 43: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Ε.Υ.Δ.Α.Π είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	6	2,1	2,1
Όχι	271	95,1	97,2
Ναι	8	2,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 44: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι ο Ερυθρός Σταυρός είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	6	2,1	2,1
Όχι	118	41,4	43,5
Ναι	161	56,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 45: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι ο Ο.Τ.Ε είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	6	2,1	2,1
Όχι	269	94,4	96,5
Ναι	10	3,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 46: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η WWF είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	6	2,1	2,1
Όχι	29	10,2	12,3
Ναι	250	87,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 47: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Δ.Ε.Η είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	6	2,1	2,1
Όχι	271	95,1	97,2
Ναι	8	2,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 48: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Greenpeace είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	6	2,1	2,1
Όχι	13	4,6	6,7
Ναι	266	93,3	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 49: Ποσοστό ερωτηθέντων που συμμετέχουν ή είχαν συμμετάσχει κατά το παρελθόν σε κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	226	79,3	79,6
Ναι	34	11,9	91,6

Είχα κατά το παρελθόν	24	8,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 50: Ποσοστό ερωτηθέντων που συμμετέχουν ή είχαν συμμετάσχει κατά το παρελθόν σε κάποια περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	230	80,7	81,1
Ναι	30	10,5	91,6
Είχα κατά το παρελθόν	24	8,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 51: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση Αρκτούρος ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	100	35,1	36,5
Ναι	181	63,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 52: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση Διεθνής Αμνηστία ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	278	97,5	98,9
Ναι	3	1,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 53: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η μη κυβερνητική οργάνωση Greenpeace ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	10	3,5	4,9

Ναι	271	95,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 54: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση Ερυθρός Σταυρός ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	277	97,2	98,6
Ναι	4	1,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 55: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	154	54,0	55,4
Ναι	127	44,6	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 56: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση WWF ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	70	24,6	26,0
Ναι	211	74,0	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 57: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση Δίκτυο Μεσόγειο S.O.S ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	93	32,6	34,0
Ναι	188	66,0	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 58: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση Γιατροί χωρίς σύνορα ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	271	95,1	96,5
Ναι	10	3,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 59: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση Οικολογική Εταιρία Ανακύκλωσης ασχολείται με το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Όχι	65	22,8	24,2
Ναι	216	75,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 60: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι θα ήθελαν να ενημερώνονται από την εφημερίδα για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	146	51,2	51,6
Ναι	138	48,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 61: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι θα ήθελαν να ενημερώνονται από την τηλεόραση για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	93	32,6	33,0
Ναι	191	67,0	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 62: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι θα ήθελαν να ενημερώνονται από το ραδιόφωνο για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	168	58,9	59,3
Ναι	116	40,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 63: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι θα ήθελαν να ενημερώνονται από τα περιοδικά για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	212	74,4	74,7
Ναι	72	25,3	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 64: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι θα ήθελαν να ενημερώνονται από τους φίλους για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	243	85,3	85,6
Ναι	41	14,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 65: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι θα ήθελαν να ενημερώνονται από το διαδίκτυο για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	137	48,1	48,4
Ναι	147	51,6	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 66: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι δεν θα ήθελαν να ενημερώνονται για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Όχι	281	98,6	98,9
Ναι	3	1,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 67: Σπουδαιότητα του έργου που παρέχουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Αμελητέο	22	7,7	7,7
Μέτριο	58	20,4	28,1
Αρκετά καλό	55	19,3	47,4
Σημαντικό	71	24,9	72,3
Πολύ σημαντικό	63	22,1	94,4
Δεν ξέρω	16	5,6	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 68: Ποσοστό ερωτηθέντων που έκριναν ότι η πληροφόρηση των πολιτών είναι μία από τις σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν μπορώ να απαντήσω	69	24,2	24,2
Δεν ξέρω	1	0,4	24,6
Όχι	105	36,8	61,4
Ναι	110	38,6	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 69: Ποσοστό ερωτηθέντων που έκριναν ότι η κινητοποίηση των πολιτών είναι μία από τις σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν μπορώ να απαντήσω	69	24,2	24,2
Δεν ξέρω	1	0,4	24,6

Όχι	128	44,9	69,5
Ναι	87	30,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 70: Ποσοστό ερωτηθέντων που έκριναν ότι η οργάνωση των πολιτών είναι μία από τις σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν μπορώ να απαντήσω	69	24,2	24,2
Δεν ξέρω	1	0,4	24,6
Όχι	188	66,0	90,5
Ναι	27	9,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 71: Ποσοστό ερωτηθέντων που έκριναν ότι η πίεση προς την πολιτεία είναι μία από τις σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν μπορώ να απαντήσω	69	24,2	24,2
Δεν ξέρω	1	0,4	24,6
Όχι	119	41,8	66,3
Ναι	96	33,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 72: Ποσοστό ερωτηθέντων που έκριναν ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία είναι μία από τις σημαντικότερες δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν μπορώ να απαντήσω	68	23,9	23,9
Δεν ξέρω	1	0,4	24,2

Όχι	126	44,2	68,4
Ναι	90	31,6	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 73: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η προστασία περιοχών ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	136	47,7	51,2
Ναι	139	48,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 74: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι οι εκστρατείες για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	228	80,0	83,5
Ναι	47	16,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 75: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η εκστρατεία για την προστασία του κλίματος είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	126	44,2	47,7
Ναι	149	52,3	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 76: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η υιοθέτηση ενός απειλούμενου είδους είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	207	72,6	76,1

Ναι	68	23,9	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 77: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι οι εκστρατείες για τα τοξικά είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	197	69,1	72,6
Ναι	78	27,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 78: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η συλλογική προσφυγή είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	267	93,7	97,2
Ναι	8	2,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 79: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	218	76,5	80,0
Ναι	57	20,0	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 80: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το μποϋκοτάζ προϊόντων είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	239	83,9	87,4
Ναι	36	12,6	100,0

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	239	83,9	87,4
Ναι	36	12,6	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 81: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η προστασία των αρχέγονων δασών είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	265	93,0	96,5
Ναι	10	3,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 82: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το παρατηρητήριο περιβαλλοντικής νομοθεσίας είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	265	93,0	96,5
Ναι	10	3,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 83: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η δυνατότητα των πολιτών να καταγγέλλουν πράξεις βλαβερές προς το περιβάλλον στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	255	89,5	93,0
Ναι	20	7,0	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 84: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι τα εθελοντικά προγράμματα δράσης είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	211	74,0	77,5
Ναι	64	22,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 85: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η προστασία θαλάσσιων καταφυγίων είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	230	80,7	84,2
Ναι	45	15,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 86: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η εκστρατεία για την πράσινη κατανάλωση είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	250	87,7	91,2
Ναι	25	8,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 87: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι η εκστρατεία για τον περιορισμό της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	215	75,4	78,9
Ναι	60	21,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 88: Ποσοστό ερωτηθέντων που απάντησαν ότι ο υπολογισμός της έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα από καθημερινές δραστηριότητες είναι μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	10	3,5	3,5
Όχι	256	89,8	93,3
Ναι	19	6,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 89: Ποσοστό ερωτηθέντων που θα ήθελαν να προσφέρουν εθελοντικό έργο σε κάποια Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Σίγουρα όχι	4	1,4	2,8
Όχι	40	14,0	16,8
Ναι	148	51,9	68,8
Σίγουρα ναι	30	10,5	79,3
Δεν ξέρω	59	20,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 90: Ποσοστό ερωτηθέντων που θα ενίσχυαν οικονομικά τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Σίγουρα όχι	5	1,8	1,8
Όχι	41	14,4	16,1
Ναι	147	51,6	67,7
Σίγουρα ναι	33	11,6	79,3
Δεν ξέρω	59	20,7	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 91: Χρηματικό ποσό που θα μπορούσαν οι ερωτηθέντες να δίνουν το χρόνο για τη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν μπορώ να απαντήσω	66	23,2	23,2
Δεν απαντώ	4	1,4	24,6
10 ευρώ	41	14,4	38,9
20 ευρώ	43	15,1	54,0

50 ευρώ	93	32,6	86,7
100 ευρώ	31	10,9	97,5
Περισσότερα	7	2,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 92: Ποσοστό ερωτηθέντων που θα υποστήριζαν την ύπαρξη ενός πράσινου κόμματος στη Βουλή

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	1	0,4	0,4
Σίγουρα όχι	9	3,2	3,5
Όχι	44	15,4	18,9
Ναι	99	34,7	53,7
Σίγουρα ναι	61	21,4	75,1
Δεν ξέρω	71	24,9	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 93: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι χρειάζονται μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική πολιτική

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Σίγουρα όχι	1	0,4	0,4
Όχι	3	1,1	1,4
Ναι	94	33,0	34,4
Σίγουρα ναι	183	64,2	98,6
Δεν ξέρω	4	1,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 94: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι έχουν επαρκή ενημέρωση για τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Ανεπαρκής ενημέρωση	25	8,8	8,8
Ελλιπής ενημέρωση	96	33,7	42,5
Μέτρια ενημέρωση	128	44,9	87,4

Καλή ενημέρωση	32	11,2	98,6
Πολύ καλή ενημέρωση	4	1,4	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 95: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι η δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θα γίνει πιο αποτελεσματική εάν αυξηθεί ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	2	0,7	0,7
Σίγουρα όχι	4	1,4	2,1
Όχι	10	3,5	5,6
Ναι	115	40,4	46,0
Σίγουρα ναι	144	50,5	96,5
Δεν ξέρω	10	3,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 96: Ποσοστό ερωτηθέντων που θα ήθελαν να αυξηθεί η πίεση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	4	1,4	1,4
Σίγουρα όχι	2	0,7	2,1
Όχι	4	1,4	3,5
Ναι	97	34,0	37,5
Σίγουρα ναι	175	61,4	98,9
Δεν ξέρω	3	1,1	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 97: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης των πολιτών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	3	1,1	1,1
Σίγουρα όχι	7	2,5	3,5
Όχι	36	12,6	16,1

Ναι	167	58,6	74,7
Σίγουρα ναι	42	14,7	89,5
Δεν ξέρω	30	10,5	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Πίνακας 98: Ποσοστό ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν κρυφές οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απαντώ	2	0,7	0,7
Σίγουρα όχι	5	1,8	2,5
Όχι	53	18,6	21,1
Ναι	85	29,8	50,9
Σίγουρα ναι	18	6,3	57,2
Δεν ξέρω	122	42,8	100,0
Σύνολο	285	100,0	

Δ2. ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Πίνακας 1: Φύλο ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Γυναίκες	9	60,0	60,0
Άνδρες	6	40,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 2: Μέσος όρος ηλικίας ερωτηθέντων

Απάντησαν	15
Λείπουν	0
Μέσος όρος	34,60

Πίνακας 3: Ηλικία ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	3	20,0	20,0
24	1	6,7	26,7
28	1	6,7	33,3
30	1	6,7	40,0
32	2	13,3	53,3
33	1	6,7	60,0
35	1	6,7	66,7
37	1	6,7	73,3
38	1	6,7	80,0
39	1	6,7	86,7
42	1	6,7	93,3
45	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 4: Επίπεδο εκπαίδευσης ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	1	6,7	6,7
ΑΕΙ/ΤΕΙ	2	13,3	20,0
Μεταπτυχιακό	11	73,3	93,3
Διδακτορικό	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 5: Επάγγελμα ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Ιδιωτικός υπάλληλος	12	80,0	80,0
Ελεύθερος επαγγελματίας	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 6: Μηνιαίο εισόδημα ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
501 - 1.000 Ευρώ	2	13,3	13,3
1.001 – 1.500 Ευρώ	10	66,7	80,0
1.501 – 2.000 Ευρώ	1	6,7	86,7
Πάνω από 3.000 Ευρώ	2	13,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 7: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για την εγκληματικότητα

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	1	6,7	6,7
Δεν ξέρω	1	6,7	13,3
Δεν ανησυχώ	3	20,0	33,3
Ανησυχώ λίγο	8	53,3	86,7

Ανησυχώ	1	6,7	93,3
Ανησυχώ πολύ	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 8: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για την εκπαίδευση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	1	6,7	6,7
Ανησυχώ	4	26,7	33,3
Ανησυχώ πολύ	10	66,7	100,0
Συνολικό	15	100,0	

Πίνακας 9: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για το περιβάλλον

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Ανησυχώ	2	13,3	13,3
Ανησυχώ πολύ	13	86,7	100,0
Συνολικό	15	100,0	

Πίνακας 10: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για την οικονομία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	1	6,7	6,7
Ανησυχώ λίγο	1	6,7	13,3
Ανησυχώ	11	73,3	86,7
Ανησυχώ πολύ	2	13,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 11: Βαθμός ανησυχίας ερωτηθέντων για την ανεργία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Ανησυχώ λίγο	1	6,7	6,7
Ανησυχώ	11	73,3	80,0
Ανησυχώ πολύ	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 12: Το αυτοκίνητο ως μέσο μεταφοράς για τη μετάβαση των ερωτηθέντων στο χώρο εργασίας τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	12	80,0	80,0
Ναι	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 13: Τα μέσα μαζικής μεταφοράς ως μέσα μεταφοράς για τη μετάβαση των ερωτηθέντων στο χώρο εργασίας τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	2	13,3	13,3
Ναι	13	86,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 14: Το ποδήλατο ως μέσο μεταφοράς για τη μετάβαση των ερωτηθέντων στο χώρο εργασίας τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	14	93,3	93,3
Ναι	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 15: Μετάβαση των ερωτηθέντων στον χώρο εργασίας τους με τα πόδια

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	8	53,3	53,3
Ναι	7	46,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 16: Η μηχανή ως μέσο μεταφοράς για τη μετάβαση των ερωτηθέντων στο χώρο εργασίας τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	11	73,3	73,3
Ναι	4	26,7	100,0

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	11	73,3	73,3
Ναι	4	26,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 17: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων ότι το περιβάλλον είναι κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής μας

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Συμφωνώ πολύ	15	100,0	100,0

Πίνακας 18: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Συμφωνώ	1	6,7	6,7
Συμφωνώ πολύ	14	93,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 19: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την ατμοσφαιρική ρύπανση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Με ενοχλεί αρκετά	2	13,3	13,3
Με ενοχλεί πολύ	4	26,7	40,0
Με ενοχλεί πάρα πολύ	9	60,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 20: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την ποιότητα του νερού

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν με ενοχλεί	2	13,3	13,3
Με ενοχλεί αρκετά	2	13,3	26,7
Με ενοχλεί πολύ	4	26,7	53,3

Με ενοχλεί πάρα πολύ	7	46,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 21: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την έλλειψη πρασίνου

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν με ενοχλεί	1	6,7	6,7
Με ενοχλεί αρκετά	1	6,7	13,3
Με ενοχλεί πολύ	2	13,3	26,7
Με ενοχλεί πάρα πολύ	11	73,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 22: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την έλλειψη ελεύθερων χώρων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Με ενοχλεί αρκετά	4	26,7	26,7
Με ενοχλεί πάρα πολύ	11	73,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 23: Βαθμός ενόχλησης των ερωτηθέντων από την ηχορρύπανση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Με ενοχλεί αρκετά	4	26,7	26,7
Με ενοχλεί πολύ	8	53,3	80,0
Με ενοχλεί πάρα πολύ	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 24: Βαθμός ευαισθητοποίησης του κοινωνικού περίγυρου των ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Ελλιπής ευαισθητοποίηση	2	13,3	13,3
Μέτρια ευαισθητοποίηση	7	46,7	60,0
Υψηλή ευαισθητοποίηση	5	33,3	93,3
Πολύ υψηλή ευαισθητοποίηση	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 25: Βαθμός ευχαρίστησης των ερωτηθέντων εξαιτίας της εργασίας τους σε Περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Ευχαριστημένοι	2	13,3	13,3
Πολύ ευχαριστημένοι	13	86,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 26: Η εφημερίδα ως μέσο ενημέρωσης των ερωτηθέντων για τη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	11	73,3	86,7
Ναι	2	13,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 27: Η τηλεόραση ως μέσο ενημέρωσης των ερωτηθέντων για τη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	11	73,3	86,7

Ναι	2	13,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 28: Το ραδιόφωνο ως μέσο ενημέρωσης των ερωτηθέντων για τη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	13	86,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 29: Οι φίλοι ως μέσο ενημέρωσης των ερωτηθέντων για τη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	5	33,3	46,7
Ναι	8	53,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 30: Το διαδίκτυο ως μέσο ενημέρωσης των ερωτηθέντων για τη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	10	66,7	80,0
Ναι	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 31: Επιθυμία εργασίας των ερωτηθέντων σε μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση στο εξωτερικό

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν ξέρω	1	6,7	6,7
Όχι	2	13,3	20,0
Ναι	9	60,0	80,0
Σίγουρα ναι	3	20,0	100,0

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν ξέρω	1	6,7	6,7
Όχι	2	13,3	20,0
Ναι	9	60,0	80,0
Σίγουρα ναι	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 32: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων με το να δοθούν περισσότερα χρήματα από το κράτος για περιβαλλοντική προστασία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	1	6,7	6,7
Ναι	3	20,0	26,7
Σίγουρα ναι	11	73,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 33: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων με την οικονομική επιβάρυνση μέσω φορολογίας

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	2	13,3	13,3
Ναι	7	46,7	60,0
Σίγουρα ναι	6	40,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 34: Παρούσα ή παρελθούσα συμμετοχή σε άλλη Μη Κυβερνητική Οργάνωση των ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	4	26,7	26,7
Ναι	10	66,7	93,3
Είχα κατά το παρελθόν	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 35: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθέντων ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Συμφωνώ	9	60,0	60,0
Συμφωνώ πολύ	6	40,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 36: Ο Αρκτούρος ως η αποτελεσματικότερη Μη Κυβερνητική Οργάνωση στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Δεν το επέλεξαν	13	86,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 37: Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της φύσης ως η αποτελεσματικότερη Μη Κυβερνητική Οργάνωση στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Δεν το επέλεξαν	13	86,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 38: Η Greenpeace ως η αποτελεσματικότερη Μη Κυβερνητική Οργάνωση στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3

Όχι	9	60,0	73,3
Ναι	4	26,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 39: Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία ως η Μη Κυβερνητική Οργάνωση στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	12	80,0	93,3
Ναι	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 40: Η WWF ως η αποτελεσματικότερη Μη Κυβερνητική Οργάνωση στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	5	33,3	46,7
Ναι	8	53,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 41: Το Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S ως η αποτελεσματικότερη Μη Κυβερνητική Οργάνωση στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	12	80,0	93,3
Ναι	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 42: Η Οικολογική Εταιρία Ανακύκλωσης ως η αποτελεσματικότερη Μη Κυβερνητική Οργάνωση στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα

Δεν απάντησαν	2	13,3	13,3
Όχι	12	80,0	93,3
Ναι	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 43: Βαθμός προθυμίας των πολιτών να προσφέρουν εθελοντική εργασία για την υποστήριξη της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Μηδαμινός	1	6,7	6,7
Μέτριος	7	46,7	53,3
Καλός	3	20,0	73,3
Έντονος	4	26,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 44: Βαθμός προθυμίας των πολιτών να προσφέρουν οικονομική ενίσχυση για την υποστήριξη της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσής σας στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν ξέρω	1	6,7	6,7
Μηδαμινός	3	20,0	26,7
Μέτριος	9	60,0	86,7
Έντονος	2	13,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 45: Προτίμηση των ερωτηθέντων ανάμεσα σε παροχή χρηματικής βοήθειας ή προσφοράς εθελοντικής εργασίας από έναν πολίτη

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Χρηματική βοήθεια	8	53,3	53,3
Εθελοντική εργασία	7	46,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 46: Ανάγκη για επιπλέον έμμισθο ανθρώπινο δυναμικό στην Μη Κυβερνητική Οργάνωση στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν ξέρω	1	6,7	6,7
Όχι	7	46,7	53,3
Ναι	6	40,0	93,3
Σίγουρα ναι	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 47: Η αντιπυρική προστασία ως η σημαντικότερη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	14	93,3	93,3
Ναι	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 48: Η αναδάσωση ως η σημαντικότερη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	14	93,3	93,3
Ναι	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 49: Η προστασία των σπάνιων ειδών ως η σημαντικότερη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	11	73,3	73,3
Ναι	4	26,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας :50 Η ενημέρωση των πολιτών ως η σημαντικότερη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	8	53,3	53,3

Ναι	7	46,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 51: Η περιβαλλοντική εκπαίδευση ως η σημαντικότερη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	9	60,0	60,0
Ναι	6	40,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 52: Ο περιορισμός του φαινομένου του θερμοκηπίου ως η σημαντικότερη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	11	73,3	73,3
Ναι	4	26,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 53: Οι πιέσεις προς την πολιτεία για υλοποίηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας ως η σημαντικότερη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	4	26,7	26,7
Ναι	11	73,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 54: Άλλη δράση ως η σημαντικότερη δράση της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία εργάζονται οι ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	13	86,7	86,7
Ναι	2	13,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 55: Βαθμός υποστήριξης πράσινου κόμματος στη Βουλή από τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν ξέρω	3	20,0	20,0
Όχι	1	6,7	26,7
Ναι	8	53,3	80,0
Σίγουρα ναι	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 56: Κατά πόσο χρειάζονται μακροπρόθεσμες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους για την περιβαλλοντική πολιτική σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Ναι	1	6,7	6,7
Σίγουρα ναι	14	93,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 57: Παροχή επαρκούς ενημέρωσης από τους ερωτηθέντες στους πολίτες για τις περιβαλλοντικές δράσεις της οργάνωσή στην οποία εργάζονται

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Καλή ενημέρωση	10	66,7	66,7
Πολύ καλή ενημέρωση	5	33,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 58: Κατά πόσο θα γίνει πιο αποτελεσματική η δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων εάν αυξηθεί ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Ναι	2	13,3	13,3
Σίγουρα ναι	13	86,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 59: Βαθμός επιθυμίας των ερωτηθέντων για αύξηση της πίεσης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς την εκάστοτε κυβέρνηση για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν ξέρω	1	6,7	6,7
Ναι	6	40,0	46,7
Σίγουρα ναι	8	53,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 60: Εάν αποτελούν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελεσματικό τρόπο έκφρασης των πολιτών σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν ξέρω	1	6,7	6,7
Όχι	1	6,7	13,3
Ναι	10	66,7	80,0
Σίγουρα ναι	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 61: Κατά πόσον είναι σημαντικό το έργο που παρέχουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην περιβαλλοντική προστασία της χώρας μας σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Αρκετά καλό	7	46,7	46,7
Σημαντικό	5	33,3	80,0
Πολύ σημαντικό	3	20,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 62: Η πληροφόρηση των πολιτών ως η σημαντικότερη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	7	46,7	46,7
Ναι	8	53,3	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 63: Η κινητοποίηση των πολιτών ως η σημαντικότερη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	9	60,0	60,0
Ναι	6	40,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 64: Η οργάνωση των πολιτών ως η σημαντικότερη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	14	93,3	93,3
Ναι	1	6,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 65: Η πίεση προς την πολιτεία ως η σημαντικότερη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	5	33,3	33,3
Ναι	10	66,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 66: Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία ως η σημαντικότερη δράση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	8	53,3	53,3
Ναι	7	46,7	100,0
Σύνολο	15	100,0	

Πίνακας 67: Άλλη δράση ως η σημαντικότερη των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σύμφωνα με τους ερωτηθέντες

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Όχι	15	100,0	100,0

Πίνακας 68: Πόσοι ερωτηθέντες γράψανε κάποιο σημαντικό μήνυμα για να περάσει στην κοινωνία σχετικά με τα προβλήματα του περιβάλλοντος

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική συχνότητα
Δεν απάντησαν	3	20,0	20,0
Απάντησαν	12	80,0	100,0
Σύνολο	15	100,0	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε: ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΤΑ ΣΥΣΤΑΔΕΣ

Πίνακας ομαδοποίησης των πολιτών

	Βαθμός συμφωνίας	Ένθερμοι υποστηρικτές	Υποστηρικτές	Ουδέτεροι	Διαφωνούντες
Χρήματα για περιβαλλοντική προστασία	Συμφωνώ Πολύ	**89,4**	**80,0**	**64,8**	40,9
	Συμφωνώ	10,6	20,0	32,4	**43,2**
	Δεν ξέρω	0,0	0,0	1,9	2,3
	Διαφωνώ	0,0	0,0	1,0	11,4
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	0,0	2,3
Οικονομική επιβάρυνση	Συμφωνώ Πολύ	43,9	18,6	3,8	9,1
	Συμφωνώ	**56,1**	**71,4**	12,4	25,0
	Δεν ξέρω	0,0	7,1	9,5	4,5
	Διαφωνώ	0,0	2,9	**42,9**	**38,6**
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	31,4	22,7
Κρισιμότητα περιβάλλοντος	Συμφωνώ Πολύ	**98,5**	**85,7**	**83,8**	**79,5**
	Συμφωνώ	1,5	14,3	16,2	15,9
	Δεν ξέρω	0,0	0,0	0,0	2,3
	Διαφωνώ	0,0	0,0	0,0	2,3
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	0,0	0,0
Εθελοντικό έργο	Συμφωνώ Πολύ	7,6	22,9	5,7	4,5
	Συμφωνώ	**71,2**	**54,3**	**54,3**	11,4
	Δεν ξέρω	21,2	18,6	26,7	22,7
	Διαφωνώ	0,0	4,3	13,3	**52,3**
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	0,0	9,1
Ενίσχυση δράσης	Συμφωνώ Πολύ	18,2	18,6	5,7	2,3
	Συμφωνώ	**77,3**	**57,1**	**49,5**	11,4
	Δεν ξέρω	4,5	20,0	30,5	22,7
	Διαφωνώ	0,0	4,3	14,3	**52,3**
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	0,0	11,4
Πράσινο κόμμα	Συμφωνώ Πολύ	27,3	32,9	17,1	6,8
	Συμφωνώ	**57,6**	**38,6**	28,6	9,1
	Δεν ξέρω	15,2	14,3	**35,2**	31,8
	Διαφωνώ	0,0	14,3	17,1	**36,4**
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	1,9	15,9
Αλλαγές στην περιβαλλοντική πολιτική	Συμφωνώ Πολύ	**86,4**	**55,7**	**65,7**	40,9

	Συμφωνώ	13,6	38,6	34,3	**50,0**
	Δεν ξέρω	0,0	2,9	0,0	4,5
	Διαφωνώ	0,0	2,9	0,0	2,3
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	0,0	2,3
Αύξηση βαθμού συμμετοχής	Συμφωνώ Πολύ	**81,8**	42,9	**53,3**	11,4
	Συμφωνώ	18,2	**54,3**	44,8	**38,6**
	Δεν ξέρω	0,0	2,9	1,9	18,2
	Διαφωνώ	0,0	0,0	0,0	22,7
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	0,0	9,1
Αύξηση πίεσης των Π.Μ.Κ.Ο	Συμφωνώ Πολύ	**92,4**	**54,3**	**61,9**	27,3
	Συμφωνώ	7,6	42,9	35,2	**54,5**
	Δεν ξέρω	0,0	2,9	1,0	9,1
	Διαφωνώ	0,0	0,0	1,9	4,5
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	0,0	4,5
Αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης	Συμφωνώ Πολύ	27,3	14,3	12,4	2,3
	Συμφωνώ	**71,2**	**71,4**	**55,2**	27,3
	Δεν ξέρω	1,5	14,3	12,4	20,5
	Διαφωνώ	0,0	0,0	17,1	**40,9**
	Διαφωνώ Πολύ	0,0	0,0	2,9	9,1
Οικονομικές & πολιτικές εξαρτήσεις	Συμφωνώ Πολύ	0,0	5,7	6,7	15,9
	Συμφωνώ	16,7	22,9	31,4	**56,8**
	Δεν ξέρω	**51,5**	**47,1**	**46,7**	18,2
	Διαφωνώ	28,8	21,4	15,2	6,8
	Διαφωνώ Πολύ	3,0	2,9	0,0	2,3